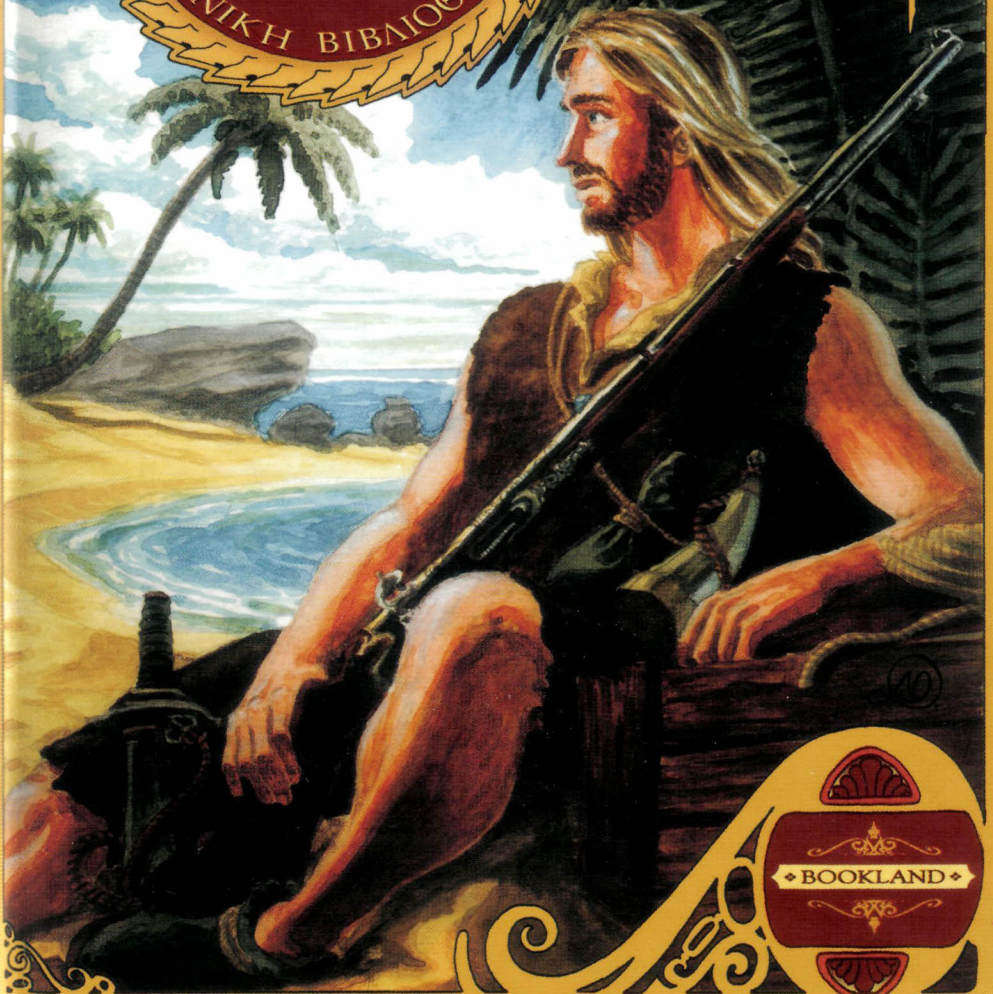

Daniel Defoe

ΡΟΒΙΝΣΩΝΑΣ
ΚΡΟΥΣΟΣ

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

BOOKLAND

❖ BOOKLAND ❖

ΡΟΒΙΝΣΩΝΑΣ ΚΡΟΥΣΟΣ

Daniel Defoe

- ΑΛΚΥΩΝ -

Λογοτεχνική προσαρμογή: ΔΑΝΑΗ ΣΟΥΜΙΛΑ
Επιμέλεια-συντονισμός έκδοσης: ΝΙΚΟΣ ΚΟΜΝ. ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ
Στοιχειοθεσία: ΓΡΑΜΜΙΚΗ MULTIMEDIA Ε.Π.Ε.
Σχεδιασμός εξωφύλλου: ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

© 2004, για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο.
Εκδόσεις ΑΛΚΥΩΝ, Μαυρομιχάλη 44, 106 80 Αθήνα,
τηλ.: 210 3627170, 210 3605667, fax: 210 3645667, email: info@alkyonp.gr

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: ROBINSON CRUSOE

I.S.B.N. 960-326-097-5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1	Οι πρώτες μου περιπέτειες στη θάλασσα	7
Κεφάλαιο 2	Κοπιαστικός ο δρόμος προς την ελευθερία	20
Κεφάλαιο 3	Με φυτεία στη Βραζιλία	34
Κεφάλαιο 4	Γι' άλλη μια φορά στα πέλαγα	39
Κεφάλαιο 5	Σώος, αλλά μόνος	44
Κεφάλαιο 6	Τα υπέρ και τα κατά της κατάστασής μου	56
Κεφάλαιο 7	Το ημερολόγιο	60
Κεφάλαιο 8	Η εξερεύνηση του νησιού μου	82
Κεφάλαιο 9	Ο τρίτος μου χρόνος στο «νησί της Απελπισίας»	89
Κεφάλαιο 10	Ρούχα... υψηλής ραπτικής	106
Κεφάλαιο 11	Μια τρομαχτική περιπέτεια στη θάλασσα	110
Κεφάλαιο 12	Εκτρέφω κατσίκια	116

Κεφάλαιο 13	Η τελευταία περίοδος της ανεμελιάς	120
Κεφάλαιο 14	Μια πατημασιά στην άμμο	124
Κεφάλαιο 15	Κανίβαλοι στο νησί μου	132
Κεφάλαιο 16	Μια καινούρια κρυψώνα και η επιστροφή των κανιβάλων	140
Κεφάλαιο 17	Καράβι στ' ανοιχτά	147
Κεφάλαιο 18	Αντίο, μοναξιά	158
Κεφάλαιο 19	Ο Παρασκευάς και ο θεός του ο Μπεναμούκι	172
Κεφάλαιο 20	Ένα σκάφος «ίσα με δυο κανό»	185
Κεφάλαιο 21	Παράτολμη απόφαση	194
Κεφάλαιο 22	Αγγλικό καράβι	210
Κεφάλαιο 23	Στο δρόμο για την Αγγλία	231
Κεφάλαιο 24	Ξαναβρίσκω τους παλιούς μου φίλους	236
Κεφάλαιο 25	Ένα ταξίδι γεμάτο κινδύνους	243
Κεφάλαιο 26	Και πάλι από την αρχή	253

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Οι πρώτες μου περιπέτειες στη θάλασσα

Γεννήθηκα το σωτήριο έτος 1632, στην Γόρκη της Αγγλίας, στους κόλπους μιας εύπορης οικογένειας. Ο πατέρας μου ήταν πλούσιος έμπορος και καταγόταν από τη Βρέμη. Μετανάστευσε στη Χαλ και κατόπιν εγκαταστάθηκε στην Γόρκη. Εκεί παντρεύτηκε τη μητέρα μου, που ανήκε σε μια από τις γνωστότερες οικογένειες της πόλης, τους Ροβινσώνες.

Εμπνεύστηκαν από το επώνυμο της οικογένειας της μητέρας μου για να μου δώσουν όνομα, οπότε βαφτίστηκα Ροβινσώνας Κρέουτσαερ. Και, καθώς οι Εγγλέζοι έχουν τη συνήθεια να παραφθείρουν τα ονόματα, το Κρέουτσαερ δεν άργησε να μετατραπεί σε Κρούσος, οπότε και με φώναζαν Ροβινσώνα Κρούσο.

Είχα δυο αδερφούς, μεγαλύτερους από μένα. Ο πρωτότοκος χάθηκε στη μάχη της Δουνκέρκης κατά των Ισπανών. Όσο για το δεύτερο, μια ωραία ημέρα έφυγε από το σπίτι και από τότε δεν ξαναμάθαμε νέα του.

Ο πατέρας μου λαχταρούσε να με καμαρώσει δικηγόρο, αλλά η δίψα για περιπέτειες, που εκδηλώθηκε από πολύ νωρίς, αποδείχτηκε δυνατότερη. Ήθελα να κάνω μεγάλα ταξίδια σε μακρινές θάλασσες. Οι γονείς μου και η υπόλοιπη οικογένειά μου κατέβαλλαν επίμονες προσπάθειες για να με μεταπείσουν, όμως μου ήταν αδύνατο να καταπνίξω τον ασί-

γαστρο πόθο μου ν' ανέβω στην κουβέρτα κάποιου καραβιού και να ανοιχτώ στα πέλαγα.

Κάποια μέρα ο πατέρας μου, που πάλευε με όλα τα μέσα για να με κάνει να παραιτηθώ από τα σχέδιά μου, με κάλεσε στο προσκέφαλό του —υπέφερε γι' άλλη μια φορά από μια κρίση αρθρίτιδας— και μου είπε:

«Γιε μου, αγνοώ ποιοι είναι οι λόγοι που σ' έσπρωξαν να πάρεις αυτή την απόφαση, υποθέτω όμως πως πίσω τους κρύβεται η λαχτάρα σου να γνωρίσεις τον κόσμο. Σου έδωσα καλή ανατροφή, σε προόριζα για το δικαστικό κλάδο και να που εσύ τώρα επιμένεις να πάρεις τις θάλασσες! Αυτόν το δρόμο μόνο οι άνθρωποι που δεν έχουν μέλλον τον ακολουθούν, εκείνοι που δεν έχουν άλλους πόρους. Κι έτσι ριχνονται με πάθος στις περιπέτειες, πασχίζοντας να κατακτήσουν φήμη και πλούτη. Ωστόσο εσύ δεν είσαι σαν κι αυτούς. Για σκέψου το, παιδί μου, είχες την τύχη να γεννηθείς σε οικογένεια εμπόρων. Δεν είμαστε εκτεθειμένοι ούτε στη μιζέρια ούτε στις στερήσεις που γνωρίζουν οι φτωχοί. Δε μας λείπει τίποτα και, επιπλέον, δεν κινδυνεύουμε από εκείνα τα γυρίσματα της μοίρας που χτυπούν τους πλούσιους και τους ισχυρούς. Πίστεψέ με, Ροβινσώνα, σαν έμποροι που είμαστε, έχουμε όλα όσα χρειαζόμαστε για να απολαμβάνουμε τις χαρές που μας προσφέρει η ζωή».

Σώπασε για μια στιγμή πριν συμπληρώσει:

«Και δεν μπορείς να αγνοείς πως ο μεγάλος σου αδερφός στάθηκε θύμα της αγάπης του για την περιπέτεια, πως έπεσε στη μάχη της Δουνκέρκης. Κι ο άλλος σου αδερφός μας άφησε επίσης και δεν τον ξαναείδαμε ποτέ. Τα δυο αυτά παραδείγματα φρόντισε να τα 'χεις στο μυαλό σου τη στιγμή που θα πάρεις την οριστική σου απόφαση. Αν, παρ' όλα αυτά, το πάθος σου για τη θάλασσα είναι τόσο ισχυρό, ώστε να σε κάνει να εγκαταλείψεις το πατρικό σου, έχε υπόψη σου πως οι προσευχές μου θα σε συνοδεύουν παντού. Αλλά να ξέ-

ρεις επίσης ότι ο Θεός δε θα σου δώσει την ευλογία του. Είμαι σίγουρος εξάλλου πως κάποια μέρα θα μετανιώσεις για την απόφασή σου, αν και τότε θα είναι πάρα πολύ αργά».

Καθώς μου έλεγε τα λόγια αυτά, που θα έβγαιναν αληθινά αργότερα, ο πατέρας μου δεν μπόρεσε να κρύψει τη βαθιά του συγκίνηση και στα μάγουλά του άρχισαν ξαφνικά να κυλούν δάκρυα.

Τα λεγόμενά του με αναστάτωσαν και μεμιάς αποφάσισα να παραιτηθώ από τα σχέδιά μου. Τόσο πολύ με είχε συγκινήσει ο πατέρας μου.

Όμως –αλίμονο!– η προθυμία να τηρήσω την απόφασή μου δεν κράτησε παρά ελάχιστες μέρες, αφού ο πόθος μου να φύγω και η δίψα μου για περιπέτεια γρήγορα κυριάρχησαν ξανά. Πήγα και βρήκα τη μητέρα μου, ελπίζοντας ότι εκείνη τουλάχιστον θα με υποστήριζε.

«Μητέρα», της είπα, «δε γίνεται να παραιτηθώ από τα σχέδιά μου. Με ό,τι άλλο κι αν καταπιαστώ, είμαι πεισμένος πως δε θα τα καταφέρω. Καίγομαι από τη λαχτάρα να φύγω, να ανακαλύψω τον κόσμο. Στα δεκαοχτώ μου χρόνια, δε με βλέπω με τίποτα να γίνομαι έμπορος ή δικηγόρος. Το μόνο πράγμα που επιθυμώ είναι να πάρω τη συγκατάθεση του πατέρα και να μπάρκάρω. Δε θα μπορούσες να του μιλήσεις, να του εξηγήσεις πώς νιώθω; Σε ικετεύω! Και σου υπόσχομαι πως θα περιοριστώ σ' ένα και μόνο ταξίδι. Αν αυτό με απογοητεύσει, θα γυρίσω πίσω χωρίς αργοπορία και ποτέ πια δε θα ξανασκεφτώ να εγκαταλείψω την εστία μας. Και, ακόμα περισσότερο, θα δεχτώ οποιαδήποτε καριέρα διαλέξετε για μένα».

Αντίθετα από ό,τι περίμενα, η μητέρα μου είχε τις αντιρρήσεις της. Μου είπε πως ποτέ ο πατέρας μου δε θα έδινε τη συγκατάθεσή του για μια τέτοια τρέλα, αφού γνώριζε, και πολύ καλά μάλιστα, τους κινδύνους που θα με απειλούσαν. Έτσι, αρνήθηκε να του πει έστω και μια λέξη υπέρ μου. Λί-

γες μέρες όμως αργότερα μου ομολόγησε ότι τελικά είχε κάνει μια συζήτηση μαζί του. Ο πατέρας μου είχε σηκώσει το κεφάλι, εξαντλημένος, και μουρμούρισε:

«Ο καημένος ο Ροβινσώνας! Η ευτυχία του βρίσκεται εδώ, δίπλα στους γονείς του, αλλά είναι ανίκανος ν' ακούσει τις καλές συμβουλές που του δίνουμε. Ρίχνεται στην περιπέτεια, αν και είναι σίγουρο πως θα το μετανιώσει που θέλησε ν' ακολουθήσει αυτόν το δρόμο».

Ένας χρόνος κύλησε πριν πάρω την απόφαση να εγκαταλείψω το πατρικό μου σπίτι. Όλο αυτό το διάστημα συνέχιζα να αρνιέμαι κάθε δουλειά που μου πρότειναν, παρά τις αναρίθμητες συζητήσεις με τον πατέρα και τη μητέρα μου, οι οποίοι συνέχιζαν επίσης να αντιδρούν πεισματικά στο σχέδιό μου να πάρω τις θάλασσες.

Όμως, ένα ωραίο πρωί που βρισκόμουν στη Χαλ, χωρίς να 'χω κάποιον ιδιαίτερο λόγο, συνάντησα ένα φίλο που ετομαζόταν να μπαρκάρει για το Λονδίνο με το πλοίο του πατέρα του.

«Δεν έρχεσαι μαζί μας στο Λονδίνο;» μου πρότεινε. «Δε θα σου κοστίζει τίποτα».

Ενδουσιάστηκα με την πρόταση. Χωρίς καν να ειδοποιήσω τους γονείς μου, υπέκυψα στον πειρασμό και επιβίβαστηκα στο πλοίο. Ήταν 1η Σεπτεμβρίου του 1651.

Πώς θα μπορούσα να φανταστώ ότι τα κακά, για τα οποία με είχε προειδοποιήσει ο πατέρας μου, θα έπεφταν τόσο γρήγορα πάνω μου και θα αργούσα τόσο πολύ να απαλλαγώ από αυτά;

Είχαμε μόλις αφήσει τις εκβολές του Χάμπερ, όταν ξέσπασε μια φοβερή καταιγίδα που σήκωσε τεράστια κύματα. Ποτέ δεν περίμενα πως η πρώτη μου επαφή με τη θάλασσα θα γινόταν κάτω από τέτοιες συνθήκες. Μ' έπιασε πανικός!

Μεμιάς οι προειδοποιήσεις του πατέρα μου άστραψαν στο νου μου. Κατάλαβα ότι αυτή η τρικυμισμένη θάλασσα απο-

τελούσε τη δίκαιη τιμωρία μου, αφού είχα πράξει ενάντια στη θέληση των γονιών μου.

Θυμήθηκα τα δάκρυα του πατέρα μου και τις όλο παράπονο επιπλήξεις της μητέρας μου και οι τύψεις άρχισαν να με βασανίζουν.

Στο μεταξύ η ένταση της καταιγίδας είχε αυξηθεί. Τα κύματα της θάλασσας όλο και μεγάλωναν. Όταν το πρώτο έσκασε πάνω στο πλοίο και το τράνταξε, πίστεψα ότι είχε φτάσει η τελευταία μου ώρα. Και, καθώς μας σκέπασαν τα νερά, έκλεισα τα μάτια μου και ορκίστηκα πως, έτσι και γλίτωνα, θα επέστρεφα χωρίς αργοπορία στο πατρικό μου. Θα τους εκλιπαρούσα να με συγχωρήσουν και δε θα τους ξανάφηνα ποτέ πια.

Ωστόσο οι καλές μου αυτές προθέσεις πάλι δεν κράτησαν πολύ. Την άλλη μέρα ξανασκέφτηκα την κατάσταση. Η θάλασσα είχε και πάλι γαληνέψει, ο άνεμος είχε κοπάσει. Το θέαμα ήταν μεγαλειώδες.

Για μένα αυτό ήταν μια αποκάλυψη και συνειδητοποίησα πως είχα πιαστεί στα δίχτυα της γοητείας της θάλασσας. Όταν λίγο αργότερα έπεσε το βραδάκι και είδα τα αστέρια να τρεμοπαίζουν στον ουρανό, ένιωσα μεγάλη αναστάτωση. Την άλλη μέρα, αντικρίζοντας τον ήλιο να λάμπει με όλη του τη θερμότητα πάνω σ' έναν απέραντα γαλάζιο ουρανό, συλλογίστηκα πως ποτέ άλλοτε δεν είχα δει κάτι ομορφότερο. Όσο για το φίλο μου, έβαλε κι εκείνος το χεράκι του στο να λησμονήσω τις προηγούμενες αποφάσεις μου.

«Λοιπόν, Ροβινσώνα», με ρώτησε, «πώς νιώδεις σήμερα που έπεσε η αύρα;»

«Τι μας λες τώρα; Όχι και αύρα!» του φώναξα. «Ήταν ένας φοβερός τυφώνας!»

«Αν το πήρες αυτό για τυφώνα, είσαι πολύ γελασμένος, καημένο μου πρωτάρη! Έτσι και ταξιδεύαμε με κανένα πιο μεγάλο σκαρί, ούτε που θα το είχες καταλάβει ότι φυσούσε.

Άντε, ας τσουγκρίσουμε τα ποτήρια μας. Θα δεις, δε θα φοβάσαι πια. Έτσι κάνουμε πάντα όταν έχει φουρτούνα».

Το περίφημο ποτό των ναυτικών, το ποντς, έκανε το θαύμα του. Σύντομα ένωθα σαν θαλασσόλυκος. Πέρασα όλη τη νύχτα τσουγκρίζοντας και πίνοντας παρέα με τους ναύτες. Δε σκεφτόμουν πια καθόλου τις αποφάσεις που είχα πάρει. Το μέλλον μου φάνταζε ρόδινο!

Βέβαια εξακολούθουσαν να με κατατρώνουν οι αμφιβολίες, ωστόσο, μετά από τέσσερις με πέντε μέρες πλεύσης, πείστηκα πια εντελώς πως δεν υπάρχει τίποτα ωραιότερο από το να περάσει κανείς τη ζωή του σκίζοντας τα κύματα.

Μερικές μέρες αργότερα ένα γεγονός μ' έκανε να επιστρέψω στην πραγματικότητα. Και, αν δεν ήμουν τόσο πεισματάρης, θα το είχα λάβει σαν προειδοποίηση.

Την έκτη μέρα της πορείας μας βρεθήκαμε στο ύψος του Γιάρμουθ. Μετά από εκείνη τη φουρτούνα, που μου είχε προκαλέσει τόσο φόβο, δε συναντήσαμε παρά ελάχιστο άνεμο. Ύποχρεωθήκαμε να κατεβάσουμε την άγκυρα και να περιμένουμε τότε θα είχε ο αέρας την καλοσύνη να μας επιτρέψει να συνεχίσουμε, όπως άλλωστε έκαναν κι όλα τα πλοία που έρχονταν από το Νιούκαστλ.

Πέρασαν κάμποσες ώρες. Και ύστερα ξέσπασε μια τρομαχτικήθύελλα. Αυτή τη φορά δε μ' έπιασε πανικός. Είδα ότι τα μέλη του πληρώματος παρέμεναν ήρεμα, με διαβεβαίωσαν μάλιστα πως η άγκυρα ήταν σταθερή και σίγουρη, πως οι αλυσίδες θα άντεχαν. Δεν υπήρχε λόγος να φοβάμαι. Οι ώρες κυλούσαν μέσα σε μια χαρούμενη ατμόσφαιρα. Καθώς όμως χάραζε η αυγή της όγδοης μέρας, η ένταση τηςθύελλας διπλασιάστηκε, οπότε αναγκαστήκαμε να μαζέψουμε μερικά πανιά και να κλείσουμε τις μπουκαπόρτες.

Γύρω στο μεσημέρι ο άνεμος λυσομανούσε όσο ποτέ άλλοτε. Ο καπετάνιος έδωσε διαταγή να κατέβει η εφεδρική άγκυρα. Αρχισα να ανησυχώ. Τα σκαλίσματα της πλώρης

εξαφανίζονταν κάτω από τα κύματα και τεράστιες ποσότητες νερού πλημμύριζαν την κουβέρτα.

Τα πρόσωπα των ναυτών πρόδωσαν στην αρχή το φόβο τους και μετά μια τρομερή αγωνία, ενώ ο καπετάνιος πηγαίνοερχόταν εξαιρετικά ανήσυχος και περισσότερες από μια φορές τον άκουσα να λέει:

«Κύριε, λυπήσου μας! Αυτή τη φορά είμαστε χαμένοι!»

Με είχαν τόσο πολύ ξεπεράσει τα όσα μου συνέβαιναν, ώστε μου ήταν αδύνατο να νιώθω ταυτόχρονα και αγωνία. Παραζαλισμένος, κλείστηκα στην καμπίνα μου, ανίκανος να σκεφτώ. Αφού είχαν τελειώσει όλα καλά στην προηγούμενη καταιγίδα, δεν υπήρχε λόγος να μην τα καταφέρουμε γι' άλλη μια φορά. Η προοπτική του θανάτου δεν άγγιζε τη σκέψη μου. Έμεινα ξαπλωμένος στην κουκέτα μου για αρκετή ώρα.

Μόνο όταν ξανάνοιξα τα μάτια μου συνειδητοποίησα τι συνέβαινε. Θυμήθηκα τα λόγια του καπετάνιου και τρομοκρατήθηκα. Βγήκα σαν σίφουνας από την καμπίνα μου κι έτρεξα να ρίξω μια ματιά τριγύρω. Από τα φινιστρίνια είδα πελώρια κύματα να σκάζουν πάνω στο καράβι. Ένας μούτσος φώναζε πως, σ' ένα μίλι περίπου από την ακτή, ένα ιστιοφόρο βούλιαζε. Λίγη ώρα αργότερα είδαμε δυο καράβια, ακυβέρνητα, να παρασύρονται από τον άνεμο με μεγάλη ταχύτητα. Όταν άρχισε να σκοτεινιάζει, ο δεύτερος πλοίαρχος και ο λοστρόμος παρακάλεσαν τον καπετάνιο να δώσει διαταγή να κόψουν το κατάρτι της πλώρης. Ο καπετάνιος αρνήθηκε, μα ο δεύτερος του εξήγησε πως, αν δεν το έκοβαν, το καράβι θα πήγαινε φούντο. Ευχαριστώ το Θεό που τότε αγνοούσα το νόημα της φράσης «πάω φούντο».

Ο καπετάνιος πείστηκε τελικά. Η αφαίρεση του καταρτιού της πλώρης σήμαινε ότι όλο το βάρος θα το σήκωνε το μεγάλο κεντρικό κατάρτι. Όμως κάποια στιγμή το καράβι άρχισε να ταρακουνιέται τόσο πολύ, ώστε κρίθηκε απαραίτητο να κοπεί κι αυτό.

Τόσα χρόνια έχουν περάσει από τότε κι ακόμα μου είναι αδύνατο να εκφράσω τις σκέψεις που μου περνούσαν από το νου εκείνες τις στιγμές. Για ένα είμαι σίγουρος: περισσότερο από την ιδέα του θανάτου με φόβιζε το ότι είχα αδητήσει για μια ακόμα φορά την υπόσχεσή μου να επιστρέψω στο σπίτι.

Εκείνη η φουρτούνα δεν ήταν παρά η αρχή. Κι είχε τέτοια ένταση, που ακόμα και οι παλιοί ναυτικοί αναγκάστηκαν να παραδεχτούν πως ποτέ πριν δεν είχαν συναντήσει κάτι παρόμοιο.

Κάτω από τις κρίσιμες εκείνες συνθήκες, έγινε κάτι το πρωτοφανές. Όλοι οι ναύτες συγκεντρώθηκαν γύρω από τον καπετάνιο, έπεσαν στα γόνατα και βάλθηκαν να εκλιπαρουν το Θεό, μεγαλόφωνα, να τους γλιτώσει από την κόλαση. Ήταν ένα θέαμα που μου πάγωσε το αίμα.

Έπεφτε για τα καλά η νύχτα, όταν ένας ναύτης ανακοίνωσε ότι το πλοίο έμπάζε νερά. Υπήρχε κιόλας πάνω από ένα μέτρο νερό στο αμπάρι.

«Στις αντλίες! Στις αντλίες!» πρόσταξε ο καπετάνιος.

«Ε δόκιμε!» με φώναξε ο δεύτερος. «Δώσε μας ένα χεράκι, μας είσαι κι εσύ απαραίτητος».

Τους βοήθησα μ' όλες μου τις δυνάμεις. Ο καπετάνιος, που παρατηρούσε ολόγυρα τα άλλα καράβια, μας πληροφόρησε πως δυο καρβουνιάρικα —που είχαν υποχρεωθεί εξαιτίας της θύελλας να πλέουν σε πιο βαθιά και ήρεμα νερά— είχανβάλει πλώρη καταπάνω μας. Ρίξαμε μια κανονιά για να τραβήξουμε την προσοχή τους και να τα ειδοποιήσουμε ότι είχαμε αβαρίες.

Ακούγοντας το κανόνι, σκέφτηκα πως το πλοίο μας είχε γίνει κομμάτια, πως μια καινούρια συμφορά μας είχε χτυπήσει. Παράτησα την αντλία και έπεσα στο πάτωμα.

Μου πήρε αρκετή ώρα ώσπου να συνέλθω και να ξαναπιάσω τη δουλειά μου. Οι αντλίες δεν αρκούσαν. Λεπτό το λεπτό, το νερό ανέβαινε όλο και ψηλότερα στο αμπάρι. Αν

και η θύελλα έδειχνε να κοπάζει, ήταν ολοφάνερο πως δε θα μπορούσαμε να κρατήσουμε το καράβι στο ίσιο του για πολύ ακόμα.

Ο καπετάνιος διέταξε να ριχτεί άλλη μια κανονιά και τότε το ένα από τα καρβουνιάρικα κατέβασε μια βάρκα στη θάλασσα. Με κίνδυνο της ζωής τους, οι άνθρωποι εκείνοι έρχονταν να μας βοηθήσουν. Καθώς τα κύματα ήταν πολύ ψηλά, δεν μπορούσαμε να πλησιάσουμε τη σωσίβια λέμβο και οι σωτήρες μας δε θα κατάφερναν να μείνουν στη θέση τους για πολύ. Μετά από μερικές άκαρπες απόπειρες να ζυγώσουμε τη βάρκα, ρίξαμε, σε μια τελευταία προσπάθεια, έναν κάβο εφοδιασμένο με γάντζο προς την κατεύθυνση των σωτήρων μας. Με τα πολλά, εκείνοι κατάφεραν ν' αρπάξουν τον κάβο. Τραβήξαμε τη βάρκα μέχρι που έφτασε κάτω από την πρύμνη μας και έτσι μπορέσαμε να κατέβουμε.

Σ' ένα πράγμα ήταν όλοι σύμφωνοι: έπρεπε να φτάσουμε στην ακτή τραβώντας κουπί. Μετά από ένα τέταρτο της ώρας είδαμε τα νερά να καταπίνουν το πλοίο μας και καταλάβαμε πως είχαμε την τύχη με το μέρος μας.

Τότε ήταν που μου εξήγησαν τι σήμαινε η φράση «πάω φούντο». Έκλεισα τα μάτια για να μη βλέπω το καράβι που βυθιζόταν. Με το φόβο να μου σφίγγει το στομάχι, αναρωτήθηκα τι μας επιφύλασσε η μοίρα. Η βάρκα, έρμαιο της μανίας των κυμάτων που τη χτυπούσαν ανελέητα, τη μια στιγμή σηκωνόταν ψηλά ως τον αφρό τους και την άλλη βουτούσε απότομα, γλιστρώντας ίσια στην άβυσσο. Είδαμε πολλούς ανθρώπους να τρέχουν πέρα δώθε στην παραλία, έτοιμοι να μας βοηθήσουν μόλις μπορούσαν.

Η οδός της σωτηρίας μας δεν ήταν φυσικά στρωμένη με ρόδα. Δεν καταφέραμε να βγούμε στη στεριά παρά αφού περάσαμε το φάρο του Γουίντερτον.

Από εκεί πήγαμε με τα πόδια μέχρι το Γιάρμουθ. Η υποδοχή που μας επιφυλάχθηκε ήταν εξαιρετικά συγκινητική,

Επιπλέον, μας έδωσαν και όσα χρήματα μας χρειαζόνταν για να φτάσουμε στο Λονδίνο ή στη Χαλ.

Αχ! Αν είχα φανεί εκείνη τη στιγμή αρκετά ξύπνιος για να γυρίσω στους γονείς μου, χωρίς αμφιβολία θα με είχαν υποδεχτεί με ανοιχτές αγκάλες. Όμως η γοητεία της περιπέτειας είχε αιχμαλωτίσει την καρδιά μου και μια εσωτερική δύναμη με έσπρωχνε όλο και πιο μακριά.

Όταν συζητήσαμε τα σχέδιά μας για το μέλλον, ο φίλος μου, αυτός που μόλις πριν λίγες μέρες με είχε παρακινήσει να τον ακολουθήσω, δε φάνηκε και τόσο ενθουσιασμένος. Ένωσε μάλιστα έκπληξη ακούγοντάς με να του λέω ότι ήθελα να κατακτήσω μακρινούς και ανεξερεύνητους τόπους. Με κοίταξε περίεργα και κατόπιν με κάλεσε να πάμε να βρούμε τον πατέρα του, τον καπετάνιο του πλοίου.

«Ωστε, λοιπόν, παλικαρά μου», μου είπε ο καπετάνιος, «απ' ό,τι μου λέει ο γιος μου, το σκληρό αυτό μάθημα δε σου έφτασε. Θέλεις να γνωρίσεις και άλλες περιπέτειες. Στη θέση σου, θα φερόμουν λογικά και θα γυρνούσα στο πατρικό μου σπίτι στην Υόρκη».

Κοίταξα για λίγο τον καπετάνιο πριν τον ρωτήσω:

«Καπετάνιε μου, θα θέλατε να μου πείτε ειλικρινά αν σας έτυχε ποτέ να μετανιώσετε που διαλέξατε αυτό το επάγγελμα;»

«Όχι», μου απάντησε, «η θάλασσα είναι το παν στη ζωή μου, στη θάλασσα κερδίζω το ψωμί μου. Αλλά για σένα δεν είναι το ίδιο. Δεν πρόκειται παρά για ένα καπρίτσιο. Θα έκανες καλά να σκεφτόσουν κάτι άλλο. Ο γιος μου μου μίλησε σχετικά. Δε γίνεται να σε ξαναπάρω στο καράβι μου. Ποιος ξέρει με τι προβλήματα θα φορτωθούν οι πλάτες μου έτσι κι ενθαρρύνω ένα άμυαλο παιδί που αρνείται να ακούσει τις φρόνιμες συμβουλές του πατέρα του! Οι δυσκολίες που συνάντησες», πρόσθεσε, «θα έπρεπε κανονικά να σου χρησιμέψουν σαν προειδοποίηση».

Στο σημείο αυτό χωρίσαμε, καθώς δεν είχαμε τίποτ' άλλο να πούμε. Ομολογώ πως ο τρόπος που μου μίλησε ο καπετάνιος δε μου άρεσε. Στα δεκαεννιά μου χρόνια, δε δίσταζα μπροστά σε τίποτα. Είχα μόλις ζήσει μια συγκλονιστική εμπειρία, κάτι που με γέμιζε με εμπιστοσύνη για το μέλλον. Επιπλέον, είχα στην τσέπη μου χρήματα. Αποφάσισα να πάω στο Λονδίνο από τη στεριά για να σκεφτώ εκεί, μόνος μου, σχετικά με τη ζωή μου.

Δεν ήθελα να γυρίσω στο σπίτι μου. Όχι μόνο για να αποφύγω τα πειράγματα της οικογένειάς μου και των φίλων μου, που δε θα παρέλειπαν να μου συμπεριφερθούν σαν σε τρελό, αλλά κυρίως επειδή δε θα μπορούσα να κοιτάξω τους γονείς μου στα μάτια. Μου έλειπε το κουράγιο. Δεν είχα μετανιώσει για τη φυγή μου, όχι, αλλά ήξερα πως, αν με συγχωρούσαν, θα αισθανόμουν ντροπή.

Οι μέρες διαδέχονταν η μια την άλλη. Κάπου κάπου περνούσε από το νου μου η σκέψη να επιστρέψω στο πατρικό μου, αλλά σιγά σιγά το σχέδιο αυτό ξεδώριασε, μέχρι που στο τέλος έσβησε ολότελα.

Έμεινα για λίγο καιρό στο Λονδίνο. Άρχισα να ψάχνω για κάποιο καινούριο ταξίδι και η ευκαιρία δεν άργησε να παρουσιαστεί. Ένα ιστιοφόρο ήταν έτοιμο να σαλπάρει για τις ακτές της Αφρικής, με προορισμό τη Γουινέα. Αμέσως αποφάσισα να μπαρκάρω.

Θα μπορούσα να προσληφθώ ως ναύτης, κάτι που θα με βοηθούσε να μάθω το επάγγελμα. Αργότερα θα έπαιρνα προαγωγή, θα φορούσα τα γαλόνια του δεύτερου και —γιατί όχι;— του καπετάνιου.

Όμως δεν το σκέφτηκα έτσι. Μια και είχα χρήματα, αποφάσισα να επιβιβαστώ ως επιβάτης. Άλλωστε θα ταξίδευα δωρεάν. Είχαμε γνωριστεί με τον καπετάνιο πριν από λίγο καιρό και με είχε προσκαλέσει να κάνω ένα ταξίδι μαζί του. Με συμβούλεψε επίσης να αγοράσω μερικά ψιλο-

πράγματα, κάποια μπιμπελό, ας πούμε, που θα τα αντάλλασσα με ντόπια προϊόντα.

Ξεφορτώθηκα τις σαράντα λίρες που διέδετα αγοράζοντας κάποια εμπορεύματα. Απ' όλα τα ταξίδια που έκανα ποτέ, αυτό ήταν σε γενικές γραμμές το πιο επικερδές. Ο καπετάνιος κι εγώ γίναμε καλοί φίλοι. Μου έμαθε τους μαθηματικούς υπολογισμούς και όλα όσα σχετίζονταν με τη ναυσιπλοΐα. Μου ανέθεσε να κρατώ το ημερολόγιο του πλοίου και μου έδωσε την άδεια να εκτελώ κάθε είδους χειρισμούς. Εκείνος χαϊρόταν που είχε αναλάβει την εκπαίδευσή μου κι εγώ ήμουν ευτυχισμένος που τον υπάκουα. Στο τέλος του ταξιδιού είχα γίνει πια και καλός ναυτικός, αλλά και καλός έμπορος.

Στη διάρκεια του πέρασα και αρκετές δοκιμασίες: έπεσα άρρωστος περισσότερες από μια φορές με δυνατές κρίσεις πυρετού, που οφείλονταν, χωρίς αμφιβολία, στο πολύ ζεστό κλίμα. Όταν γύρισα στο Λονδίνο, η χρυσόσκονη, με την οποία είχα ανταλλάξει στη Γουινέα όλα μου τα μπιμπελό, μου απέφερε περίπου τριακόσιες λίρες στεργλίνες.

Η επιτυχία αυτού του πρώτου μου ταξιδιού με έκανε ριψοκίνδυνο. Μέχρι και να ασχοληθώ με το εμπόριο του χρυσού σκέφτηκα! Παρ' όλο που ο φίλος μου ο καπετάνιος πέθανε αναπάντεχα μόλις επιστρέψαμε στο Λονδίνο, αποφάσισα να ξαναπάρω το δρόμο για τη Γουινέα. Μπαρκάρισα στο ίδιο ιστιοφόρο, όπου ο δεύτερος είχε γίνει καπετάνιος. Πού να το φανταζόμουν πως αυτό το ταξίδι θα ήταν για μένα το πιο οδυνηρό και καταστροφικό που θα έκανα ποτέ μου!

Ευτυχώς, φάνηκα αρκετά προνοητικός και δεν πήρα μαζί μου παρά μόνο τις εκατό από τις τριακόσιες λίρες που είχα κερδίσει. Άφησα τις υπόλοιπες διακόσιες στα χέρια της χήρας του Άγγλου καπετάνιου.

Η απόφαση αυτή αποδείχτηκε σοφή όταν, φτάνοντας στο ύψος των Καναρίων Νήσων, μας επιτέθηκε ένα μαυριτανικό πειρατικό. Το ότι δεν κατάφεραν οι κουρσάροι να πετύχουν

αμέσως το σκοπό τους δεν οφειλόταν παρά σε δικό τους λάθος. Αρχικά είχαν την πρόθεση να μας επιτεθούν από την πλώρη. Αντί γι' αυτό, μας πλησίασαν από το πλάι. Όσο πιο γρήγορα μπορούσαμε, στρέψαμε τα κανόνια κατά μήκος της γέφυρας και τους ρίξαμε, σφυροκοπώντας το καράβι τους με τα πυρά μας. Και πάνω που πιστεύαμε πως είχαμε γλιτώσει, πως τους είχαμε πάρει στο κυνήγι, χωρίς να υποστούμε την παραμικρή ζημιά, οι πειρατές όρμησαν ξανά καταπάνω μας με τέτοια ταχύτητα, που δεν προλάβαμε να κάνουμε τίποτα για να τους αποφύγουμε. Καμιά εξηνταριά απ' αυτούς κατάφεραν να σκαφαλώσουν στην κουβέρτα και, βλέποντάς τους, πιστέψαμε πως ήρθε η στερνή μας ώρα. Έσκισαν τα πανιά μας, έκοψαν τα σκοινιά, γκρέμισαν τα κατάρτια. Όμως κι εμείς παλέψαμε με λύσσα, χρησιμοποιώντας ό,τι έπεφτε στα χέρια μας. Τους πολεμήσαμε πυροβολώντας τους, χτυπώντας τους με τσεκούρια. Τρεις ναύτες σκοτώθηκαν και οχτώ τραυματίστηκαν. Τελικά αναγκαστήκαμε να παραδοθούμε. Μας πήραν αιχμάλωτους και μας οδήγησαν στο Σαλέ, ένα λιμάνι που ανήκε στους Μαυριτανούς.

Φοβόμουν ότι θα κακοπερνούσα στη φυλακή. Ωστόσο είχα την τύχη να με πάρει για σκλάβο του ένας καπετάνιος πειρατικού. Οι σύντροφοί μου οδηγήθηκαν στο εσωτερικό της χώρας, στην αυλή του αυτοκράτορα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Κοπιαστικός ο δρόμος προς την ελευθερία

Θα ήμουν άδικος αν παραπονιόμουν για τον τρόπο που μου φερόταν ο καινούριος μου αφέντης. Για να πούμε όμως και την αλήθεια, αισθανόμουν απογοήτευση και ταπείνωση που από έμπορος είχα καταντήσει σκλάβος.

Έρχονταν στο νου μου τα λόγια του πατέρα μου, ο οποίος είχε προβλέψει ότι μια ωραία ημέρα θα ξέπεφτα στη μιζέρια, απ' όπου κανείς δε θα μπορούσε να με βγάλει. Συνειδητοποιούσα τώρα πως ο πατέρας μου είχε δει τα πράγματα σωστά. Ήμουν για τα καλά χαμένος! Η απερίσκεπτη συμπεριφορά μου με είχε βάλει σε μεγάλους μπελάδες, φυσικό, λοιπόν, ήταν να πληρώνω το τίμημα της τρέλας μου. Αρχικά πίστευα πως ο κύριός μου, που με είχε για υπηρέτη του, θα με έπαιρνε μαζί του σε κάθε του εξόρμηση. Και ίσως το καράβι του να το χτυπούσε κάποιο ισπανικό ή πορτογαλικό πολεμικό, οπότε κι εγώ να ξανάβρισκα την ελευθερία μου. Οι ελπίδες μου όμως γρήγορα διαψεύστηκαν.

Ο πειρατής ήταν πονηρός. Όταν έβγαινε στο πέλαγος, μ' άφηνε στη στεριά μαζί με τους άλλους του σκλάβους για να δουλεύουμε στα χωράφια του. Όταν βρισκόταν στη στεριά, με έβαζε να κοιμάμαι στο καράβι του για να του το φυλάω. Εκείνη την εποχή δεν είχα παρά μια μόνο σκέψη στο νου μου: να το σκάσω. Πώς και πότε θα κατάφερα όμως να ξεφύγω; Δεν έβλεπα λύση. Επιπλέον, δε συνέβαινε και κάποιο

γεγονός που θα μπορούσε να μου δώσει καμιά ιδέα. Αχ! Ας είχα τουλάχιστον κάποιον για να κουβέντιαζα μαζί του τα σχέδια της δραπέτευσής μου, κάποιον με τον οποίο να μοιραζόμουν τις σκέψεις μου. Δυο ολόκληρα χρόνια σκεφτόμουν και εξέταζα όλες τις δυνατότητες, αλλά ποτέ δε μου παρουσιάστηκε η ευκαιρία.

Με το πέρασμα του χρόνου ο καπετάνιος όλο και μαλάκωνε απέναντί μου. Τον ευχαριστούσε κατά κάποιο τρόπο η συντροφιά μου και, όταν διαπίστωσε πως ήμουν μάλλον καλός ψαράς, άρχισε να με παίρνει στην ψαρόβαρκα του μια φορά την εβδομάδα. Ένας νεαρός Μαυριτανός ερχόταν επίσης μαζί μας για να τραβά κουπί. Σιγά σιγά κατάφερα να κερδίσω την εμπιστοσύνη του κι ύστερα από λίγο καιρό μ' έστειλε μόνο μου για ψάρεμα, παρέα με το Μαυριτανό σκλάβο. Οι μέρες περνούσαν. Και κάποια από αυτές συνέβη ένα γεγονός που ανάγκασε τον αφέντη μας να γίνει πιο προσεκτικός, αφού άνετα θα μπορούσαμε να είχαμε δραπετεύσει.

Ο Μαυριτανός κι εγώ βρισκόμαστε στη θάλασσα, όταν ξαφνικά έπεσε ομίχλη. Δεν πλέαμε ούτε μισό μίλι από την ακτή, αλλά η ομίχλη ήταν τόσο πυκνή, που δε διακρίναμε πια την παραλία. Καθώς δεν είχαμε πυξίδα, η μόνη μας έγνοια ήταν πώς θα βγούμε στη στεριά το γρηγορότερο. Βαλθήκαμε να κωπηλατούμε σαν τρελοί, χωρίς να αντιληφθούμε ότι αντίθετα, όλο και απομακρυνόμαστε. Όταν καταλάβαμε το λάθος μας, η στεριά βρισκόταν κιόλας δυο μίλια μακριά. Υποχρεωθήκαμε να βάλλουμε όλα μας τα δυνατά και να τραθήξουμε σκληρά κουπί για να ξαναγυρίσουμε στην παραλία.

Μετά από αυτό το περιστατικό, ο κύριός μας αποφάσισε να μη μας ξαναφήσει να βγούμε στο πέλαγος χωρίς πυξίδα. Και ούτε θέβαια μόνους. Παρήγγειλε στο μαραγκό να κατασκευάσει πάνω στη βάρκα μια καμπίνα που να χωράει μερικούς σκλάβους. Κι επέμεινε ιδιαίτερα στο να έχουμε πάντοτε πυξίδα, καθώς και αρκετές προμήθειες σε νερό και τροφή.

Ανοιχτήκαμε πολλές φορές στο πέλαγος μ' εκείνο το πλεούμενο, το τόσο καλά εξοπλισμένο. Καθώς είχα αποδειχτεί δάσκαλος στην τέχνη του ψαρέματος, ο κύριός μου ποτέ δεν έφευγε χωρίς εμένα. Μια μέρα μου είπε πως θα καλούσε μερικούς πολύ σπουδαίους Μαυριτανούς στη βάρκα του. Την προηγούμενη της ημέρας που θα έρχονταν οι καλεσμένοι του, μ' έβαλε να κουβαλήσω αρκετά τρόφιμα στη βάρκα. Επίσης μου ανέθεσε να καθαρίσω και να γεμίσω δυο τρία τουφέκια, γιατί οι καλεσμένοι σκόπευαν να κυνηγήσουν πουλιά.

Εκτέλεσα τις εντολές του κατά γράμμα. Ωστόσο δεν είδα να καταφτάνει παρά ο κύριός μου ολομόναχος. Μου εξήγησε ότι οι καλεσμένοι του δε θα έρχονταν, ότι η μικρή τους βόλτα είχε αναβληθεί. Παρ' όλα αυτά, μ' έστειλε για ψάρεμα με το νεαρό Μαυριτανό και μ' έναν ακόμα μικρό νέγρο σκλάβο. Έπρεπε να βγάλουμε καλή ψαριά, γιατί οι καλεσμένοι του θα έρχονταν για φαγητό.

Η ελπίδα να ξαναβρώ την ελευθερία μου μου φλόγισε και πάλι την καρδιά. Αντί να ετοιμάσω τα αναγκαία για το ψάρεμα, αρμάτωσα τη βάρκα για να διασχίσει το πέλαγος. Δεν ήξερα προς πια κατεύθυνση θα πήγαινα, ούτε πού θα κατέληγα, όμως ό,τι και να μου τύχαινε ήταν προτιμότερο από τη σκλαβιά.

Πάνω απ' όλα έπρεπε να υπολογίσω σωστά, ώστε να μου φτάσουν οι προμήθειες. Είπα στο Μαυριτανό πως δε θα ήταν τίμιο να φάμε το ψωμί του αφέντη μας, οπότε εκείνος κατέθεκε στη στεριά για να φέρει ένα καλάθι με παξιμάδια και μερικές στάμνες με νερό.

Στο μεταξύ εγώ φόρτωσα στη βάρκα ένα κιβώτιο με εκλεκτό κρασί, που ο κύριός μου με είχε προστάξει να το κρατήσω κρυμμένο. Τα μπουκάλια αυτά τα είχαν αρπάξει από ένα αγγλικό σκάφος – το διαπίστωσα διαβάζοντας τις ετικέτες. Φόρτωσα επίσης ένα μεγάλο κομμάτι κερι μέλισσας, μερικά κουβάρια σκοινί, ένα τσεκούρι, ένα σφυρί κι ένα

πρίονι, δηλαδή όλα τα απαραίτητα εργαλεία για επισκευές. Όταν γύρισε ο Μαυριτανός, του πέταξα με αδιάφορο ύφος:

«Μάλι, τι θα 'λεγες να πας να φέρεις μπαρούτι και βόλια; Ίσως καταφέρουμε να χτυπήσουμε κι εμείς κανένα πουλί. Υπάρχουν τουφέκια στη θάρκα, μην το ξεχνάς».

Ο Μάλι εξαφανίστηκε ξανά, για να επιστρέψει μετά από λίγο φορτωμένος με μπόλικά βόλια και μπαρούτι. Όσο εκείνος βρισκόταν στη στεριά, είχα την ευκαιρία να γεμίσω με μπαρούτι ένα άδειο μπουκάλι που είχα βρει στην καμπίνα. Αφήσαμε πίσω το λιμάνι μ' αυτές τις λίγες προμήθειες. Ήμασταν τρεις: ο Μάλι, ο Ξούρι κι εγώ.

Μετά από ένα περίπου μίλι μαζέψαμε το πανί και αρχίσαμε να ψαρεύουμε. Φυσούσε ένα απαλό αεράκι, βόρειο-βορειοανατολικό, κάτι που δε βόλευε ιδιαίτερα τα σχέδιά μου. Αν ήταν καθαρός νοτιάς, θα κατόρθωνα να φτάσω σίγουρα στην Ισπανία. Είχα βάλει σκοπό να δραπετεύσω και τίποτα δεν μπορούσε να με εμποδίσει. Ήμουν αποφασισμένος να αντιμετωπίσω ό,τι κι αν μου επιφύλασσε η μοίρα.

Κάθε φορά που κάποιος ψάρι τσιμπούσε, το ξανάριχνα στο νερό. Δεν ήταν δύσκολο, αφού οι άλλοι δυο στέκονταν στην πλώρη και δεν μπορούσαν να με δουν.

«Αν συνεχίσουμε έτσι», είπα, «θα χάσουμε άδικα τον καιρό μας και ο κύριός μας θα δυσαρεστηθεί. Προτείνω να δοκιμάσουμε την τύχη μας λίγο πιο ανοιχτά».

Οι σύντροφοί μου διόλου δεν πονηρεύτηκαν και συμμορφώθηκαν αμέσως. Σήκωσαν το πανί κι εγώ έπιασα το πηδάλιο και οδήγησα το σκάφος ένα μίλι πιο ανοιχτά. Κάποια στιγμή πέταξα στον Ξούρι:

«Για έλα και πιάσε το τιμόνι. Πρόσεξε όμως να κρατάς σταθερή την ταχύτητά μας».

Με βήμα αποφασιστικό, σαν να είχα να του ανακοινώσω κάποια σπουδαία είδηση, κατευθύνθηκα προς τον Μάλι. Τον άρπαξα από τα πόδια και, πριν προλάβει να φωνάξει, τον

πέταξα πάνω από την κουπαστή. Βούτηξε στη θάλασσα, αλλά ξαναβγήκε αμέσως στον αφρό.

Με ικέτεψε να μην τον εγκαταλείψω. Μου ορκίστηκε ότι ήταν πρόθυμος να με ακολουθήσει, όπου κι αν πήγαινα. Καθώς κολυμπούσε καλά, θα μας έφτανε γρήγορα, οπότε πήρα ένα τουφέκι και, σημαδεύοντάς τον στο πρόσωπο, του φώναξα:

«Κολυμπάς αρκετά καλά, ώστε να καταφέρεις να φτάσεις στη στεριά. Μη φοβάσαι. Σου υπόσχομαι πως δε θα σε βλάψω αν φύγεις. Αλλά, έτσι κι επιχειρήσεις ν' ανέβεις στη βάρκα, θα με αναγκάσεις να χρησιμοποιήσω το όπλο μου».

Ο Μάλι βάλθηκε να κολυμπά προς την παραλία. Καθώς ήταν εξαιρετικός κολυμβητής, δε χρειαζόταν ν' ανησυχώ για τη ζωή του. Σίγουρα θα έφτανε στη στεριά σώος και αβλαβής.

Όταν ο Μάλι είχε απομακρυνθεί πια αρκετά, στράφηκα στον Ξούρι, που ήταν κίτρινος σαν το φλουρί, και του είπα:

«Ξούρι, ξέρεις πολύ καλά πως θα μπορούσα μια χαρά ν' απαλλαγώ κι από σένα. Είσαι πολύ μικρός για να καταφέρεις να φτάσεις στην ακτή κολυμπώντας. Αποφάσισα, λοιπόν, να σε κρατήσω μαζί μου, αρκεί να με υπακούς».

Ο Ξούρι μου ορκίστηκε ότι θα μου ήταν πιστός, ότι θα με ακολουθούσε μέχρι την άκρη του κόσμου. Και τότε έβαλα πλήρη για τ' ανοιχτά. Παρακολουθώντας κανείς από τη στεριά, σίγουρα θα σκεφτόταν ότι μάλλον κατευθυνόμουν προς τις εκβολές του ποταμού και τίποτα περισσότερο. Και δε θα υποπτευόταν το παραμικρό βλέποντάς με να πηγαίνω νότια. Κανένας δε θα τολμούσε καν να φανταστεί πως οδηγούσα το σκάφος προς εκείνες τις βάρβαρες ακτές όπου οι ανθρωποφάγοι, έτοιμοι πάνω τις σχεδίες τους, περίμεναν τους δύστυχους ναυαγούς.

Μόλις έπεσε η νύχτα, έστριψα προς ένα ακρωτήριο και πήρα κατεύθυνση νότια-νοτιοανατολική. Φρόντιζα να μη χάνω τη στεριά από τα μάτια μου. Η θάλασσα ήταν ήσυχη, ο άνε-

μος ούριος. Την άλλη μέρα, γύρω στις τρεις το απόγευμα, όταν βρέθηκα ξανά κοντά στην ακτή, ήμουν πια πολύ μακριά από την επικράτεια του αυτοκράτορα του Μαρόκου.

Ο φόβος μου για τους Μαυριτανούς, που τους είχα γνωρίσει καλά, ήταν τέτοιος, που δεν τολμούσα να βγω στην παραλία. Συνέχισα να πλέω για πέντε ολόκληρες μέρες ακόμα. Καθώς τελικά είχαμε ανάγκη από γλυκό νερό, αποφασίσαμε να πιάσουμε στεριά. Δεν υπήρχε ίχνος πλεούμενου, ούτε και ανθρώπου εκεί γύρω. Έριξα την άγκυρα στις εκβολές ενός μικρού ποταμού.

«Θα περιμένω να πέσει εντελώς το σκοτάδι», είπα στον Ξούρι, «και μετά θα βγω κολυμπώντας μέχρι την όχθη και θα προσπαθήσω να καταλάβω πού βρισκόμαστε».

Όταν χάθηκε ο ήλιος, ακούσαμε τα ανατριχιαστικά ουρλιαχτά των αγριμιών. Ο Ξούρι άρχισε να τρέμει από φόβο και να με χιλιοπαρακαλά να μη βγω πριν ξημερώσει.

«Δίκιο έχεις, Ξούρι, δε θα πάω», του απάντησα. «Μόνο που είναι σίγουρο πως, όταν χαράξει η μέρα, θα μας δουν οι άγριοι. Και δεν περιμένω από τους ανθρώπους που κατοικούν σ' αυτά τα μέρη να μου φερθούν καλύτερα απ' ό,τι τα άγρια θηρία».

«Εμείς έχει τουφέκια», είπε ο Ξούρι, «εμείς είναι ασφάλεια, γιατί αυτοί φύγει».

Τ' αγγλικά του νεαρού μ' έκαναν να χαμογελάσω, αλλά όφειλα ν' αναγνωρίσω πως είχε δίκιο για μια ακόμα φορά. Αποφασίσαμε να πέσουμε αμέσως για ύπνο. Δεν είχαν περάσει παρά ελάχιστα λεπτά, όταν έφτασαν στ' αυτιά μας τρομαχτικά ουρλιαχτά, και μάλιστα από πολύ κοντά. Είδαμε μέσα στο σκοτάδι κάτι τεράστιες σκιές να περιφέρονται στην όχθη και να αναταράζουν τα νερά.

«Κοιτάζει, κοιτάζει εκεί!» φώναξε ο Ξούρι. «Αυτό έρχεται για εδώ. Αυτό λιοντάρια! Εμείς σηκώνει άγκυρα και φεύγει!»

«Ξούρι», του αποκρίθηκα, «δε χρειάζεται να φύγουμε. Αρκεί να λασκάρουμε λίγο τους κάβους και να πάμε κάπως πιο βαθιά. Τα αγρίμια δε θα μας ακολουθήσουν».

Καθώς του τα έλεγα αυτά, πρόσεξα πως ένα λιοντάρι είχε πλησιάσει το σκάφος μας. Δε θα ήταν μακρύτερα από ένα με ενάμισι μέτρο. Άρπαξα το τουφέκι μου και πυροβόλησα. Το αγρίμι έκανε επιτόπου μεταβολή και ξαναβγήκε στην όχθη. Πήραμε την απόφαση να μην κοιμηθούμε, αλλά να καθίσουμε στη γέφυρα. Ο σάλος που είχε ξεσηκώσει ο πυροβολισμός μου ήταν απερίγραπτος. Προφανώς εκείνα τα θηρία ποτέ πριν δεν είχαν ακούσει τουφεκιές. Και, αν τα άγρια ζώα αποτελούσαν έναν τόσο μεγάλο κίνδυνο νυχτιάτικα, τι θα γινόταν την επομένη, στο φως της μέρας; Καθώς τα αποθέματα του νερού είχαν σχεδόν εξαντληθεί, έπρεπε οπωσδήποτε να βγούμε στη στεριά.

«Αν εσύ δίνει μπιντόνι εμένα», είπε ο Ξούρι όταν πια είχε βγει ο ήλιος, «εγώ πάει στεριά και φέρνει νερό».

«Γιατί θέλεις να πας εσύ;» τον ρώτησα. «Αφού εγώ είμαι πιο δυνατός και πιο μεγαλόσωμος από σένα».

«Αν εγώ όχι γυρίσει», απάντησε ο νεαρός, «άγρια ζώα φάει εμένα. Εσύ έχει καιρό φύγει».

Τα λόγια του Ξούρι με συγκίνησαν βαθύτατα.

«Όχι, Ξούρι», του είπα, «θα πάμε μαζί στη στεριά. Και θα δεις τι καλά που θα τα καταφέρουμε χάρη σε μερικούς σωστά ριγμένους πυροβολισμούς».

Του έδωσα ένα παξιμάδι και τον άφησα να πει και μια γουλιά από το κρασί του αφέντη μας. Στη συνέχεια πηδήξαμε στη θάλασσα και κολυμπήσαμε μέχρι την όχθη. Δεν έπαψα να κοιτάζω δεξιά κι αριστερά, καθώς φοβόμουν ότι θα εμφανίζονταν σχεδίες με άγριους από το ποτάμι.

Όταν είχαμε πια χωθεί γύρω στα δυο χιλιόμετρα στη στεριά, ο Ξούρι βάλθηκε ξαφνικά να τρέχει. Με τη σκέψη ότι είχε φοβηθεί για κάποιο λόγο, τον ακολούθησα από κο-

ντά ανοίγοντας το δῆμα μου. Όμως εκείνος έτρεχε πολύ πιο γρήγορα από μένα κι έτσι τον άφησα να προχωρήσει. Γύρισε ύστερα από λίγο κρατώντας ένα ζώο. Είχε την όψη λαγού, αλλά τα πόδια του ήταν πολύ πιο μακριά. Χαρήκαμε κι οι δυο πάρα πολύ, αφού τουλάχιστον είχαμε εξασφαλίσει το φαγητό μας. Ο Ξούρι μου εξήγησε ότι είχε βρει μια πηγή και ότι δεν υπήρχε ούτε ίχνος αγρίων. Βρήκαμε και μια άλλη πηγή αργότερα, όχι πολύ μακριά από εκεί όπου είχαμε αράξει. Στο σημείο εκείνο ανάψαμε φωτιά για να ψήσουμε το ζώο που είχε πιάσει ο Ξούρι. Ήταν πραγματική γιορτή! Κατόπιν, αφού προμηθευτήκαμε άφθονο νερό, σηκώσαμε άγκυρα και σαλπάρουμε.

Δυστυχώς, δε διέθετα τα όργανα που θα μου επέτρεπαν να εντοπίσω ακριβώς το σημείο όπου βρισκόμαστε. Επιπλέον, δεν είχα την παραμικρή ιδέα για τον τόπο όπου είχαμε αράξει. Γνώριζα πως τα Κανάρια Νησιά και τα νησιά του Πράσινου Ακρωτηρίου δεν απείχαν πολύ από την ακτή, αλλά αγνοούσα το πώς θα μπορούσα να φτάσω μέχρι εκεί. Είχα την ελπίδα ότι κάποιο αγγλικό εμπορικό θα μας έπαιρνε. Στο μεταξύ συνέχιζα να ταξιδεύω με ανοιγμένα τα πανιά κατά μήκος της ακτής, με κατεύθυνση νότια.

Σύμφωνα με πρόχειρους υπολογισμούς που είχα κάνει, έπρεπε να βρισκόμαστε σε μια περιοχή ανάμεσα στα εδάφη του αυτοκράτορα του Μαρόκου και σ' εκείνα των νέγρων. Τον αγριότοπο αυτό τον είχαν εγκαταλείψει οι νέγροι επειδή φοβούνταν τα αγρίμια και τους Μαυριτανούς.

Οι Μαυριτανοί δε διακινδύνευαν κυνηγετικές εξορμήσεις σ' εκείνες τις περιοχές, εκτός από πολύ σπάνιες περιπτώσεις όπου έστελναν εκστρατευτικά σώματα δύο ή τριών χιλιάδων αντρών. Πράγματι, δε συναντήσαμε παρά ερημιές. Και στη διάρκεια της νύχτας ακούγονταν μόνο τα φοβερά ουρλιαχτά των αγριμιών.

Νόμισα κάποιες φορές πως διέκρινα την πιο ψηλή κορυ-

φή της Τενερίφης, στα Κανάρια, γι' αυτό κι επιχείρησα ισάριθμες φορές να στραφώ προς εκείνη την κατεύθυνση. Αλλά το σκάφος παραήταν εύθραυστο για να βγει στ' ανοιχτά, πόσο μάλλον αφού είχε φουρτούνα και είχαμε κόντρα τον άνεμο. Έτσι, αρκεστήκαμε στο να περιπλεύουμε τις ακτές.

Όταν όμως τα αποδέματα του νερού σώθηκαν, υποχρεωθήκαμε και πάλι να πλησιάσουμε στα παράλια. Αγκυροβόλησαμε κοντά σ' ένα μικρό ακρωτήριο με αρκετά απόκρημνες πλαγιές.

«Εσύ κοιτάει ψηλά!» φώναξε ξαφνικά ο Ξούρι.

Κοίταξα προς την κατεύθυνση που μου έδειχνε και αντίκρισα ένα τεράστιο λιοντάρι να κοιμάται ξαπλωμένο στον ήλιο. Εντυπωσιάστηκα, γιατί ποτέ δεν είχα δει τόσο επιβλητικό ζώο.

Γέμισα τα τρία μας τουφέκια. Με τον πρώτο πυροβολισμό το πέτυχα στο μπροστινό πόδι που το είχε πλάι στο κεφάλι του. Το λιοντάρι σηκώθηκε στα πισινά του πόδια ουρλιάζοντας από τον πόνο. Το δεύτερο βόλι το πέτυχε στο κεφάλι και πίστεψα πως το είχα σκοτώσει, αφού δεν το ακούγαμε πια να μουγκρίζει.

Ο Ξούρι μου ζήτησε την άδεια να πληρώσει στη στεριά. Πήρε ένα τουφέκι και κατέβηκε. Από το σκάφος τον παρακολουθούσα καθώς προχωρούσε προς την κορυφή του υψώματος, εκεί όπου κειτόταν το αγρίμι. Όταν βρέθηκε κοντά στο ζώο, του έριξε τη χαριστική βολή.

Γυρνώντας στο σκάφος, μου ζήτησε το τσεκούρι. Ήθελε να κόψει και να πάρει το κεφάλι του λιονταριού ως τρόπαιο.

Καθώς το ζώο ήταν τεράστιο, ο Ξούρι δεν κατάφερε να κουβαλήσει το κεφάλι κι αναγκάστηκε να περιοριστεί σ' ένα του πόδι. Τότε σκέφτηκα πως θα ήταν κρίμα να παρατήσουμε πίσω μας μια τόσο ωραία προβιά κι έτσι του ζήτησα να με βοηθήσει να πάμε να γδάρουμε το λιοντάρι. Ο νεαρός αποδείχτηκε πολύ πιο επιδέξιος από μένα σ' αυτή τη δου-

λειά. Τεντώσαμε την προβιά στη γέφυρα και την αφήσαμε στον ήλιο για να στεγνώσει. Σκοπεύαμε στο εξής να τη χρησιμοποιούμε για να ξαπλώνουμε πάνω της. Πάντως λυπήθηκα που υποχρεωθήκαμε να ξοδέψουμε τρία βόλια για να σκοτώσουμε το ζώο.

Συνεχίσαμε την πορεία μας προς το νότο για καμιά δεκαριά μέρες. Σύντομα οι προμήθειές μας θα εξαντλούνταν και περισσότερο μας απασχολούσε το νερό. Έπρεπε να κάναμε οικονομίες. Σχεδιάζα να πλησιάσουμε στις εκβολές του Ζαμβέζη ή του Σενεγάλη.

Στόχος μου ήταν να φτάσω στην περιοχή των νησιών του Πράσινου Ακρωτηρίου. Εκεί θα μπορούσαμε να περιμένουμε να περάσει και να μας πάρει κανένα ευρωπαϊκό καράβι.

Το σχέδιό μου είχε πολλές πιθανότητες επιτυχίας, αφού ήξερα ότι όλα τα καράβια που έρχονταν από την Ευρώπη με προορισμό τη Γουινέα, τη Βραζιλία ή τα νησιά της Καραϊβικής περιέπλεαν τα νησιά του Πράσινου Ακρωτηρίου. Αν πάντως, για τον έναν ή τον άλλο λόγο, δεν πετύχαινε, σίγουρα θ' αφήναμε εκεί τα κόκαλά μας.

Κύλησαν μερικές ακόμα μέρες. Και ξαφνικά διαπιστώσαμε πως η στεριά απέναντί μας ήταν κατοικημένη. Άνθρωποι με μαύρη επιδερμίδα είχαν συγκεντρωθεί κατά μήκος της παραλίας. Δεν είχαν εχθρικό ύφος. Θέλησα να αράξουμε, αλλά ο Ξούρι με εμπόδισε.

Πλησιάσαμε κάπως στο γιαλό και δοκίμασα να μιλήσω στους ιθαγενείς. Όσο καλύτερα μπορούσα και κάνοντας πολλές χειρονομίες, πάσχισα να τους εξηγήσω ότι θα θέλαμε να φάμε κάτι. Μας έγνεψαν να βγούμε στη στεριά, δίνοντάς μας να καταλάβουμε ότι θα μας έφερναν προμήθειες. Πρόσεξα πως δεν ήταν οπλισμένοι.

Ωστόσο δεν τους είχα απόλυτη εμπιστοσύνη. Φοβόμουν κάποια παγίδα και δεν πλησίασα πολύ στην παραλία. Διαπίστωσα όμως πως κι εκείνοι επίσης μας φοβούνταν, γιατί

ούτε ένας τους δεν τολμούσε να έρθει ως τη βάρκα κουβαλώντας μας τις προμήθειες. Μείναμε έτσι για αρκετή ώρα, ανταλλάσσοντας μεταξύ μας νεύματα.

Τελικά οι ιθαγενείς βρήκαν μια ασφαλή λύση και για τις δυο ενδιαφερόμενες πλευρές. Τοποθέτησαν δυο μεγάλα κομμάτια ξεραμένου κρέατος, φρούτα και νερό στην παραλία. Ύστερα αποτραβήχτηκαν και στάθηκαν σε κάποια απόσταση μέχρι να μεταφέρουμε τα τρόφιμα στο σκάφος. Μόνο όταν τελειώσαμε μας πλησίασαν.

Καθώς αγνοούσαμε τη γλώσσα τους, τους ευχαριστήσαμε με χειρονομίες. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή συνέβη κάτι που μας επέτρεψε να τους εκφράσουμε καλύτερα την ευγνωμοσύνη μας.

Δυο πελώρια άγρια ζώα κατέβηκαν από την κορυφή ενός λόφου και όρμησαν στην παραλία. Δεν καταλάβαμε ακριβώς αν έπαιζαν μεταξύ τους ή κυνηγιόνταν ή ακόμα αν μάλωναν. Καταλάβαμε όμως αμέσως ότι η θέα άγριων ζώων σ' εκείνο το μέρος δεν ήταν συνηθισμένο φαινόμενο. Οι νέγροι κοκάλωσαν για μια στιγμή κι ύστερα το 'βαλαν στα πόδια.

Τα αγρίμια έπεσαν αμέσως στη θάλασσα και δε φαίνονταν να έχουν κακές διαθέσεις απέναντι στους ιθαγενείς. Ξάφνου ένα από αυτά πλησίασε υπερβολικά κοντά στο σκάφος και υποχρεώθηκα να το πυροβολήσω. Το αγρίμι εξαφανίστηκε κάτω από το νερό, για να ξαναφανεί σχεδόν αμέσως στην επιφάνεια. Προσπάθησε να βγει στην όχθη, αλλά πέθανε τη στιγμή ακριβώς που πατούσε το πόδι του στη στεριά.

Μου είναι αδύνατο να περιγράψω τον πανικό αυτών των ανθρώπων όταν άκουσαν το δυνατό ήχο του πυροβολισμού και είδαν τις φλόγες να ξεπηδούν από την κάννη του όπλου μου. Ορισμένοι λίγο έλειψε να λιποθυμήσουν από το φόβο τους και ξάπλωσαν στο έδαφος, λες και τους είχε πετύχει το βόλι μου. Όταν πάντως κατάλαβαν ότι το αγρίμι ήταν

νεκρό, ξαναβρήκαν το θάρρος τους και μάλιστα μας βοήθησαν να σύρουμε έξω το κουφάρι του ζώου. Όσο για το άλλο, είχε εξαφανιστεί, τρομοκρατημένο προφανώς από την εκπυροσοκρότηση του όπλου.

Χαρίσαμε το νεκρό ζώο στους νέγρους κι εκείνοι μας ευχαρίστησαν προσφέροντάς μας κάθε λογής δώρα. Κι έτσι φιλικά χωρίσαμε από αυτούς τους καλούς και φιλόξενους ανθρώπους, οι οποίοι μας προμήθεψαν με μεγάλες ποσότητες τροφίμων και πόσιμου νερού.

Έντεκα μέρες αργότερα αντικρίσαμε, σε απόσταση τεσσάρων με πέντε μιλίων, μια γλώσσα στεριάς που εισχωρούσε αρκετά βαθιά στη θάλασσα. Καθώς ο καιρός ήταν ευνοϊκός, στρίψαμε τα πανιά για να αράξουμε εκεί πάνω. Ήμουν σχεδόν βέβαιος πως είχαμε μπροστά μας το Πράσινο Ακρωτήριο.

Τη στιγμή που αναρωτιόμουν αν θα πλευρίζαμε αυτό ή κάποιο από τα νησιά του, ο Ξούρι φώναξε:

«Κοιτάει μεγάλο καράβι με πανιά! Κοιτάει μεγάλο καράβι με πανιά! Αυτό είναι αφέντης μας!»

Το καμημένο το παιδί τα είχε χάσει. Πίστευε πως δε θα μπορούσε να είναι παρά το πλοίο του αφέντη μας που είχε ριχτεί στο κατόπι μας και δυσκολεύτηκα πάρα πολύ να του εξηγήσω ότι εκείνος δε θα τα κατάφερνε με τίποτα να μας ακολουθήσει τόσο μακριά.

Διαπίστωσα τελικά ότι επρόκειτο για πορτογαλικό σκαρί με κατεύθυνση —όπως νόμισα τουλάχιστον— προς τη Γουινέα. Παρατηρώντας όμως καλύτερα την πορεία που ακολουθούσε, είδα ότι ταξίδευε γι' αλλού. Στρίψαμε κι εμείς και βγήκαμε στο πέλαγος.

Δεν άργησα να καταλάβω ότι ποτέ δε θα καταφέραμε να το φτάσουμε. Αλλά, τη στιγμή ακριβώς που αισθάνθηκα να με κυριεύει η απελπισία, φαίνεται πως μας πήραν είδηση, γιατί το πλοίο ελάττωσε την ταχύτητά του. Σαν σήμα κιν-

δύνου υψώσαμε την παντιέρα του αφέντη μας και ρίξαμε και μια τουφεκιά. Χρειαστήκαμε τρεις ώρες περίπου μέχρι να πλευρίσουμε την πρύμνη του. Μας βοήθησαν να ανέβουμε στο κατάστρωμα και ο καπετάνιος μου μίλησε στην αρχή γαλλικά, μετά ισπανικά και στο τέλος πορτογαλικά. Δεν ήμουν σε θέση να του απαντήσω, γιατί δεν ήξερα καμιά από αυτές τις γλώσσες. Μας πλησίασε τότε ένας Σκοτσέζος ναύτης κι έτσι μπόρεσα να του πω ότι ήμουν Άγγλος, σκλάβος των Μαυριτανών, και ότι είχα δραπετεύσει.

Ήμουν τόσο χαρούμενος που ξανάβρισκα την ελευθερία μου, ώστε θεωρούσα απόλυτα φυσιολογικό να προσφέρω στον καπετάνιο όλα όσα είχαμε στην κατοχή μας. Ο καπετάνιος αρνήθηκε και μου είπε:

«Δεν επιθυμώ να δεχτώ κανένα δώρο εκ μέρους σας. Η ίδια περιπέτεια θα μπορούσε κάποια μέρα να συμβεί και σ' εμένα. Θα λαχταρούσα κι εγώ να σωθώ και να ξαναγυρίσω στον πολιτισμένο κόσμο. Άλλωστε θα πεθαίνατε από την πείνα στη Βραζιλία αν σας στερούσα τα αγαθά σας. Όχι, όχι, κύριε Άγγλε. Θα σας βοηθήσω να επιστρέψετε στην πατρίδα σας».

Ήταν τόσο τίμιος και σχολαστικός, ώστε έκανε έναν κατάλογο με όλα μας τα υπάρχοντα, μήπως κι έκλεβε τίποτα κάποιος από το πλήρωμα. Δεν παρέλειψε ούτε καν τα τρία δοχεία με το νερό. Όταν οι ναύτες τού έδειξαν τη βάρκα μας, πρότεινε να την αγοράσει.

«Πόσα θέλετε;» με ρώτησε.

«Σας την προσφέρω», του απάντησα. «Δεν ξέρω με ποιο τρόπο θα μπορούσα να σας ευχαριστήσω για τη γενναιοδωρία σας, την οποία θεωρώ ανεκτίμητη».

Ο καπετάνιος αρνήθηκε ξανά και υπολόγισε ότι η βάρκα άξιζε ογδόντα χρυσά φιορίνια. Κατόπιν μου πρότεινε εξήντα χρυσά φιορίνια για το νεαρό Ξούρι. Αυτή την τελευταία προσφορά την αρνήθηκα. Δε μου πήγαινε με τίποτα να ξαναστε-

ρήσω από το νεαρό την ελευθερία που εγώ ο ίδιος του είχα χαρίσει. Προσπάθησα να εξηγήσω στον καπετάνιο πώς αισθανόμουν κι εκείνος έδειξε μεγάλη κατανόηση. Μου υποσχέθηκε πως θα ελευθέρωνε τον Ξούρι μετά από δέκα χρόνια, με την προϋπόθεση ότι θα βαφτιζόταν χριστιανός. Ο Ξούρι δέχτηκε ευχαρίστως την πρόταση και μπήκε στην υπηρεσία του καπετάνιου.

Ταξιδέψαμε χωρίς προβλήματα μέχρι την Αμερική. Μετά από είκοσι μερόνυχτα ρίξαμε άγκυρα στα παράλια της Βραζιλίας, στον κόλπο Τόντος ος Σάντος, που σημαίνει κόλπος των Αγίων Πάντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Με φυτεία στη Βραζιλία

Η γενναιοδωρία του καπετάνιου δεν είχε όρια. Αρνήθηκε και την παραμικρή αμοιβή για το ταξίδι και αγόρασε όλα όσα ήμουν διατεθειμένος να πουλήσω. Για όλα μαζί μου έδωσε διακόσια χρυσά φιορίνια.

Το σπουδαιότερο ήταν πως κανόνισε να βρω κατάλυμα στο σπίτι ενός φίλου του που είχε μια φυτεία ζαχαροκάλαμου. Βλέποντας πως οι καλλιεργητές πλούτιζαν γρήγορα, αποφάσισα ν' αποκτήσω κι εγώ φυτεία.

Αγόρασα όση περισσότερη γη μπόρεσα με τα χρήματα που διέθετα και ρίχτηκα στη δουλειά, στην καλλιέργεια καπνού και αργότερα ζαχαροκάλαμου. Μέσα σε δυο χρόνια οι κόποι μου καρποφόρησαν, σκεφτόμουν μάλιστα στα σοβαρά να επεκτείνω τη φυτεία μου. Ωστόσο κάποια στιγμή άρχισα ν' αντιλαμβάνομαι πως βάδιζα προς την κατεύθυνση να γίνω έμπορος. Αν αυτός ήταν ο δρόμος που έμελλε ν' ακολουθήσω, θα μπορούσα άνετα να είχα μείνει σπίτι μου.

Αυτή τη δουλειά θα την έκανα το ίδιο καλά και στην Αγγλία, χωρίς να χρειάζοταν να εγκαταλείψω τους φίλους μου. Για ποιο λόγο να μένω σε μια χώρα τόσο απολίτιστη, τόσο μακριά από το σπίτι μου, όπου τίποτα δε μου δύμιζε τον κόσμο στον οποίο ανήκα; Ο μόνος άνθρωπος με τον οποίο μιλούσα καμιά φορά ήταν ο γείτονάς μου, που κι εκείνος είχε φυτεία. Αισθανόμουν σαν ναυαγός που η θάλασσα

τον ξέβρασε σε μια άγνωστη χώρα. Κανείς δε μιλούσε την ίδια γλώσσα μ' εμένα, εκτός από το γείτονά μου.

Όταν εγκαταστάθηκα στη Βραζιλία, μετά την περιπέτεια της δραπέτευσής μου, το πλοίο που με είχε περιμαζέψει, πριν πάρει το δρόμο της επιστροφής για την Πορτογαλία, παρέμεινε για ένα διάστημα τριών μηνών αγκυροβολημένο, όσο δηλαδή χρειαζόταν για να επισκευαστεί και να φορτώσει ξανά. Μίλησα με τον καπετάνιο του για το μικρό μου κεφάλαιο που είχα αφήσει στην Αγγλία κι αμέσως εκείνος μου πρότεινε να με βοηθήσει να φέρω τα χρήματα στη Βραζιλία.

«Αν μου κάνετε μια εξουσιοδότηση», μου είπε, «και αν γράψετε ένα γράμμα στον άνθρωπο στον οποίο έχετε εμπιστευτεί τη φύλαξη των χρημάτων σας, θα αναλάβω να φροντίσω για όλα. Μπορείτε, αν θέλετε, να του ζητήσετε να επενδύσει τα χρήματά σας σε εμπορεύματα προς πώληση στη Βραζιλία και να μου τα στείλει στη Λισαβόνα. Όταν θα επιστρέψω εκεί, θα ασχοληθώ εγώ, προσωπικά, με την παραλαβή των εμπορευμάτων. Όμως, καθώς οι δουλειές αυτές περικλείουν πολλούς κινδύνους, θα σας συμβούλευα να μη δεσμεύσετε το σύνολο του κεφαλαίου σας στη συγκεκριμένη επιχείρηση. Η θάλασσα δεν είναι ιδιαίτερα ασφαλής. Αν τύχει και ναυαγήσω, όλη σας η περιουσία θα εξανεμιστεί. Σας συνιστώ, λοιπόν, να μην επενδύσετε στην αρχή παρά μόνο το μισό κεφάλαιό σας».

Έκανα αυτό που μου είπε ο καπετάνιος, γιατί οι συμβουλές του μου φάνηκαν εξαιρετικά σωστές. Έγραψα ένα γράμμα στη χήρα του Άγγλου καπετάνιου και έδωσα πλήρη εξουσιοδότηση στον Πορτογάλο. Αφηγήθηκα στη χήρα όλες τις περιπέτειες που είχα περάσει, τη σκλαβιά, τη δραπέτευσή μου, τη γενναιοδωρία του Πορτογάλου που με περιμάζεψε από τη θάλασσα στο πλοίο του.

Όταν η χήρα έλαβε το γράμμα μου, έκανε όλα όσα της ζητούσα. Μάλιστα, από τις οικονομίες της, αγόρασε κι ένα

δώρο για τον Πορτογάλο καπετάνιο που είχε φανεί τόσο καλός απέναντί μου.

Ένας Λονδρέζος έμπορος, φίλος του Πορτογάλου καπετάνιου, μας πούλησε για εκατό λίρες μια μεγάλη ποσότητα μαλλιού, που ήξερε ότι είχε μεγάλη ζήτηση στη Βραζιλία. Πιστός στην υπόσχεσή του, ο καπετάνιος παρέλαβε το εμπόρευμα και το μετέφερε στη Βραζιλία. Έφερε επίσης κι ένα σωρό εργαλεία που τα χρειαζόμουν για τη φυτεία μου.

Η πώληση του μαλλιού μου απέφερε πολύ περισσότερα απ' όσα υπολόγιζα. Εισέπραξα το τετραπλάσιο του κόστους αγοράς και κατάφερα να μεγαλώσω πολύ τη φυτεία μου. Τον επόμενο χρόνο η συγκομιδή του καπνού ξεπέρασε τις προσδοκίες μου και τα κέρδη μου ήταν κατά πολύ μεγαλύτερα από του γείτονά μου.

Όλα έδειχναν πως είχα μπει για τα καλά στο δρόμο που θα μ' έκανε πλούσιο. Διέθετα ήδη μια αξιόλογη περιουσία και μελετούσα διάφορα σχέδια για να ξεκινήσω κι άλλες επιχειρήσεις. Πού να το φανταζόμουν πως μια κακή απόφαση ακούσε για να με οδηγήσει στην καταστροφή!

Αχ! Μακάρι να έμενα ικανοποιημένος με όλα όσα είχα αποκτήσει! Θα περνούσα τουλάχιστον μια ήρεμη και ευτυχισμένη ζωή. Ήμουν κιόλας τέσσερα χρόνια εγκαταστημένος στη Βραζιλία. Το εμπόριο του καπνού και του ζαχαροκάλαμου με είχε φέρει σ' επαφή με πάρα πολλούς καλλιεργητές και εμπόρους. Το Σαλβαδόρ ήταν το λιμάνι όπου γίνονταν οι επαφές μας. Εκεί συναντιόμαστε συχνά, ενώ είχα επίσης δημιουργήσει φιλίες με άλλους ιδιοκτήτες φυτείας.

Πολλές φορές διηγιόμουν στους φίλους μου τα ταξίδια μου στη Γουινέα. Τους τόνιζα ότι, ανταλλάσσοντας αντικείμενα τόσο κοινά, όπως φαλίδια, τσεκούρια, μαχαίρια ή γυαλικά, ήταν πολύ εύκολο να αποκτήσεις χρυσόσκονη, ελεφαντόδοντο κι άλλα πολύτιμα πράγματα που απέφεραν μεγάλα κέρδη. Οι γαιοκτήμονες μ' άκουγαν με προσοχή, ειδι-

κά όταν τους μιλούσα για το εμπόριο των σκλάβων. Με αυτό το εμπόριο ασχολούνταν μόνο οι έμποροι που είχαν την άδεια των βασιλέων της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Μπορούσε επίσης κανείς να προμηθευτεί σκλάβους στην ελεύθερη αγορά, που βρισκόταν όμως κάτω από κρατικό έλεγχο. Κι έπρεπε τότε να πληρώσει φόρο ανάλογο με την τιμή των σκλάβων, οπότε το κόστος παραήταν υψηλό.

Κάποια μέρα τρεις συνάδελφοί μου, ιδιοκτήτες φυτείας, από εκείνους στους οποίους είχα μιλήσει για όλα αυτά, ήρθαν και με βρήκαν. Και να τι μου είπαν:

«Ακούστε, είμαστε καλλιεργητές, όπως εσείς, κι έχουμε φοβερή έλλειψη από εργατικά χέρια. Εξάλλου γνωρίζετε πως, πρακτικά, μας είναι αδύνατο ν' αγοράσουμε σκλάβους εξαιτίας της νομοθεσίας που ισχύει. Γι' αυτόν το λόγο αποφασίσαμε να κάνουμε κρυφά ένα ταξίδι στη Γουινέα. Θα μπορούσαμε κατόπιν να μοιραστούμε τους σκλάβους. Εσείς γνωρίζετε την περιοχή», συνέχισαν, «άρα η βοήθειά σας μας είναι απαραίτητη. Σας ζητάμε, λοιπόν, να μας συνοδέψετε στη Γουινέα για να εισαγάγουμε παράνομα σκλάβους. Αν δεχτείτε, αναλαμβάνουμε εμείς όλα τα έξοδα».

Η προσφορά τους θα ήταν μεγάλος πειρασμός αν δεν ήμουν ιδιοκτήτης μιας φυτείας που πραγματικά ευδοκμούσε. Και θα ήταν επίσης μεγάλη τρέλα αν δεχόμουν την πρότασή τους, αφού γνώριζα από προσωπική πείρα τους κινδύνους που περιείχε μια τέτοια επιχείρηση.

Η φρόνησή μου με συμβούλευε να απορρίψω την προσφορά, αλλά, από την άλλη, είχα την περιπέτεια στο αίμα μου και η λαχτάρα μου να ξαναζήσω τον πυρετό της ήταν πιο δυνατή από ποτέ. Πήρα, λοιπόν, τη –μοιραία– απόφαση να δεχτώ και... υπέγραψα ταυτόχρονα το ξεκίνημα της καταστροφής μου. Ευτυχώς, πριν από την αναχώρησή μου έλαβα τουλάχιστον όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διαφυλάξω τα όσα κατείχα.

Έθεσα έναν και μόνο όρο: οι άλλοι ιδιοκτήτες φυτειών θα επέβλεπαν τις καλλιέργειές μου στη διάρκεια της απουσίας μου. Έκανα και τη διαθήκη μου φυσικά, με την οποία όριζα τον Πορτογάλο καπετάνιο κληρονόμο όλης της περιουσίας μου στην περίπτωση που το 'φερνε η μοίρα και δεν ξαναγυρίζα. Όριζα επίσης ότι το μισό των εισπράξεων από την πώληση των υπάρχόντων μου θα έπρεπε να σταλεί στην Αγγλία, στη χήρα του καπετάνιου.

Έχοντας έτσι προστατέψει τα αγαθά μου, ένωσα πολύ πιο ελαφριά την καρδιά μου. Αν είχα φροντίσει με τον ίδιο ζήλο να προστατέψω και τον εαυτό μου, πολύ πιθανό να μην είχα ριχτεί ποτέ σ' αυτή την περιπέτεια. Αν δε σιγόκαιγε μέσα μου αυτή η ακατανίκητη επιθυμία ν' αρμενίζω στα πέλαγα, ίσως να μην είχα αφεθεί να με πείσουν, χωρίς να προβάλω την παραμικρή αντίσταση.

Την 1η Σεπτεμβρίου του 1659 το καράβι ήταν έτοιμο να σαλπάρει. Μέρα με τη μέρα, είχαν κιόλας περάσει οχτώ χρόνια από τότε που είχα αφήσει πίσω μου τη Χαλ και τους γονείς μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Γι' άλλη μια φορά στα πέλαγα

Το πλοίο μας, περίπου εκατόν είκοσι τόνων, ήταν εξοπλισμένο με έξι κανόνια. Επιβιβάστηκαμε σ' αυτό δεκαπέντε άντρες συνολικά, μαζί με το πλήρωμα και τον καπετάνιο. Δεν είχαμε μεγάλο φορτίο: κυρίως καθρεφτάκια, πολύχρωμες χάντρες, όστρακα και διάφορα άλλα τέτοιου είδους αντικείμενα. Το καράβι είχε κατάλληλα εφοδιαστεί και είχαν τα πάντα προβλεφθεί για το συγκεκριμένο ταξίδι.

Τις πρώτες μέρες περιπλέαμε την ακτή, με κατεύθυνση προς το βορρά. Θα έπρεπε να ανέβουμε αρκετά ψηλά πριν αλλάξουμε ρότα και στρίψουμε κατά την Αφρική. Εκείνη την εποχή όλα τα καράβια ακολουθούσαν παρόμοια πορεία.

Φτάνοντας στο ύψος του ακρωτηρίου του Αγίου Αυγουστίνου, βγήκαμε πια στ' ανοιχτά, με κατεύθυνση βόρεια-βορειοανατολική. Η διέλευση του Ισημερινού έγινε τη δωδέκατη μέρα. Ο καιρός, μέχρι εκείνη τη στιγμή καλός, άλλαξε απότομα.

Πέσαμε σε τυφώνα εντελώς απροετοίμαστοι. Ο άνεμος άλλαξε πολλές φορές κατεύθυνση. Αρχικά ήταν νοτιοανατολικός, κατόπιν γύρισε ξαφνικά σε βορειοδυτικό. Ο τυφώνας απέκτησε τέτοια ένταση, ώστε άλλο δε μας έμενε παρά να αφήσουμε το καράβι να πλέει στη μοίρα του. Περιμέναμε κάθε πρωί να μας καταπιούν τα άγρια κύματα. Η θύελλα λυσομανούσε επί δώδεκα ολόκληρα μερόνυχτα. Κανείς

μας πια δεν περίμενε να βγει ζωντανός. Στο διάστημα αυτών των φοβερών ημερών ένας ναύτης παρέδωσε το πνεύμα, δύο μα ενός περιέργου πυρετού, και άλλους δύο τους κατάπιε η θάλασσα.

Όταν η καταιγίδα κόπασε, τη δέκατη τρίτη μέρα, ο καπετάνιος συμβουλευτήκε το χάρτη. Πίστευε πως βρισκόμαστε σε βόρειο πλάτος έντεκα μοιρών, όχι πολύ μακριά από τις ακτές της Γουιάνας, κοντά στις εκβολές του μεγάλου εκείνου ποταμού, του Ορινόκο. Κατά την άποψή του, έπρεπε να γυρίσουμε πίσω, γιατί το πλοίο βρισκόταν σε αξιοθρήνητη κατάσταση. Εγώ, προσωπικά, ήμουν αντίθετος σε μια τέτοια απόφαση. Μελετήσαμε κι οι δυο μαζί το χάρτη των αμερικανικών ακτών και συμφωνήσαμε τελικά να λοξοδρομήσουμε προς το Μπαρμπάντος, όπου θα έπρεπε να φτάσουμε σε μερικές μέρες, σύμφωνα τουλάχιστον με τους υπολογισμούς μας.

Στο Μπαρμπάντος θα μπορούσαμε σίγουρα να βρούμε βοήθεια για να επισκευάσουμε τις ζημιές. Είχαμε μόλις φτάσει σε βόρειο πλάτος δώδεκα μοιρών, όταν μας αιφνιδίασε μια καινούρια θύελλα, ακόμα πιο βίαιη από την πρώτη. Μας έσυρε εντελώς δυτικά, μακριά από τους δρόμους που ακολουθούσαν συνήθως τα πλοία, σε μια περιοχή όπου θα πέφταμε σίγουρα στα χέρια βάρβαρων φυλών, αν η θάλασσα δε μας κρατούσε για πάντα φυλακισμένους στο σκοτεινό βυθό της.

Κάποιο πρωί, ενώ η καταιγίδα συνέχιζε το ανελέητο σφυροκόπημά της, ένας ναύτης φώναξε:

«Στεριά!»

Καθώς τρέχαμε όλοι στη γέφυρα, το πλοίο προσέκρουσε σε μια ξέρα. Τεράστιοι όγκοι αφρισμένης θάλασσας μας σκέπασαν ξαφνικά και με μεγάλη δυσκολία καταφέραμε να γυρίσουμε στις καμπίνες μας. Δεν είχαμε καμιά αμφιβολία πως είχε σημάνει το τέλος μας.

Όποιος ποτέ του δε γνώρισε μια παρόμοια κατάσταση, πολύ δύσκολα θα μπορούσε να καταλάβει ποια ήταν τα συναισθήματά μας εκείνη τη στιγμή. Η θύελλα είχε ρίξει το πλοίο σε κάποια άγνωστή μας στεριά. Δεν ξέραμε αν επρόκειτο για νησί ή για ήπειρο. Δεν είχαμε ιδέα αν εκείνη η γη κατοικούνταν ή όχι. Σε κάθε χτύπημα των κυμάτων κρατούσαμε την αναπνοή μας και κανείς μας δεν έβγαζε μιλιά. Στο μεταξύ ο αέρας δεν έλεγε να κοπάσει. Κάθε στιγμή πιστεύαμε ότι χανόμαστε. Όμως, μια και το πλοίο δεν είχε κοπεί στα δυο, σκεφτόμαστε ότι έπρεπε να κάνουμε κάτι για να σωθούμε. Ναι, αλλά τι;

Τη μια από τις δυο σωσίβιες λέμβους του πλοίου την είχε πάρει ο πρώτος τυφώνας. Η άλλη ήταν ακόμα άδικτη, αλλά δεν ξέραμε πώς ακριβώς θα καταφέραμε να τη ρίξουμε στην τρικυμισμένη θάλασσα. Και φυσικά δεν είχαμε καιρό για χάσιμο. Το σκάφος έτριζε επικίνδυνα και απειλούσε να διαλυθεί από στιγμή σε στιγμή. Έπρεπε να πάρουμε μια απόφαση χωρίς αργοπορία.

Καταφέραμε τελικά να σπρώξουμε τη βάρκα στο κατάστρωμα και με υπεράνθρωπες προσπάθειες να την κατεβάσουμε στο νερό. Όταν επιτέλους μπήκαμε όλοι μέσα, μαζί με τα απαραίτητα εφόδια, αφεθήκαμε απλώς στην ορμή των κυμάτων. Η θύελλα είχε χάσει κάπως την έντασή της, όμως τα κύματα μας σήκωναν σε απίστευτα ύψη και μας έσπρωχναν προς την ακτή.

Η βάρκα μας δεν είχε πανιά. Αλλά, ακόμα κι αν είχε, δε θα ήταν δυνατό να τα χρησιμοποιήσουμε. Εξάλλου δεν υπήρχε περίπτωση να βγούμε στο πέλαγος μ' ένα τέτοιο σκάφος. Έτσι, με την καρδιά σφιγμένη από το φόβο και την αγωνία, κατευθυνόμαστε, θέλοντας και μη, προς το άγνωστο, πεισμένοι ότι πηγαίναμε ίσια προς το χαμό μας.

Δεν ξέραμε αν η ακτή ήταν επίπεδη ή απόκρημνη, βραχώδης ή αμμουδερή. Η μόνη μας ελπίδα ήταν να φτάσουμε

σε κάποιον κολπίσκο ή στις εκβολές κανενός ποταμού. Ή να μπορέσουμε να βρούμε καταφύγιο σε μια φιλόξενη στεριά ή έστω σε πιο ήσυχα νερά. Τίποτε απ' όλα αυτά δε συνέβη.

Όσο περισσότερο πλησιάζαμε στην ακρογιαλιά, τόσο η εντύπωση που μας έδινε γινόταν πιο τρομαχτική. Η θύελλα μας είχε στριφογυρίσει για περισσότερο από μισό μίλι, όταν είδαμε ξαφνικά να ορμά καταπάνω μας ένα κολοσσιαίο κύμα. Ήταν το τέλος! Η βάρκα βούλιαξε. Κι εμείς, αφού τιναχτήκαμε πρώτα ψηλά, νιώσαμε να μας καπαπίνει το νερό, πριν καν προλάβουμε ν' αρθρώσουμε μια στερνή επίκληση, όπως:

«Θεέ μου, βοήθα μας!»

Τα είχα τόσο πολύ χαμένα, που δεν πρόβαλα την παραμικρή αντίσταση. Ήμουν ανίκανος ν' αντιδράσω. Με άρπαξε ένα καινούριο κύμα και ξαφνικά αισθάνθηκα στέρεο έδαφος κάτω από τα πόδια μου. Ανέπνευσα βαθιά και κράτησα τον αέρα. Έπρεπε να καταφέρω με κάθε τρόπο να μείνω στην επιφάνεια.

Σηκώθηκα και προσπάθησα να φτάσω στη στεριά περπατώντας, πριν με παρασύρει και πάλι κανένας καινούριος όγκος νερού. Γρήγορα διαπίστωσα πως δε θα τα κατάφερνα. Πίσω μου ένα κύμα, ψηλό σαν βουνό, όλο και πλησιάζε. Δεν είχα πια το κουράγιο να το αντιμετωπίσω. Οι δυνάμεις μου μ' εγκατέλειπαν κι ένιωθα ήδη την παγερή ανάσα του θανάτου. Το κύμα με σκέπασε και με παρέσυρε. Σύρθηκα από μια ακαταμάχητη δύναμη, με φοβερή ταχύτητα, προς την ακτή. Είχα την αίσθηση πως τα πνευμόνια μου θα έσπαγαν. Ξαφνικά βρέθηκα και πάλι ψηλά, πάνω από το νερό. Κατάλαβα πως το κύμα άρχιζε να τραβιέται. Για μια στιγμή έμεινα ακίνητος, σαν χαμένος, και μετά έτρεξα όσο πιο γρήγορα μπορούσα. Δυο φορές ακόμα, δυο καινούρια κύματα με σκέπασαν, το δεύτερο μάλιστα με πέταξε πάνω σ' ένα βράχο. Με όσες δυνάμεις μού απέμεναν,

αρπάχτηκα από πάνω του και κρατήθηκα γερά, τρέμοντας από το φόβο ότι θα με έπαιρνε το επόμενο κύμα. Ευτυχώς, κατάφερα να αντισταθώ στην επόμενη επίθεση της θάλασσας, παρ' όλο που το κύμα με σκέπασε εντελώς. Βάλθηκα να σκαρφαλώνω στο βράχο, ούτε κι εγώ ξέρω πώς.

Όταν έφτασα στην κορυφή του, σωριάστηκα καταγής εξαντλημένος. Επιτέλους, είχα καταφέρει να ξεφύγω από την άγρια θάλασσα! Βρισκόμουν στη στεριά!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Σώος, αλλά μόνος

Εμεινα για κάποιο διάστημα στο έδαφος, μισοαναίσθητος. Όλη αυτή την ώρα μια σκέψη ήταν καρφωμένη στο μυαλό μου: για μια ακόμα φορά είχα σωθεί από την καταιγίδα. Από τα βάθη της καρδιάς μου ευχαρίστησα τη Θεία Πρόνοια. Ο θάνατος είχε περάσει από τόσο κοντά μου, που δεν μπορούσα ακόμα να πιστέψω ότι ήμουν ζωντανός.

Ανασηκώθηκα και κοίταξα με δέος την ακρογιαλιά και τη μανιασμένη θάλασσα. Μειμιάς ένιωσα να με κατακλύζει μια απέραντη ευδαιμονία. Βρισκόμουν στ' αλήθεια στη στεριά! Δεν υπήρχε αμφιβολία, ήμουν σώος και ασφαλής! Πώς τα κατάφερα;

Και τι είχαν απογίνει οι σύντροφοί μου; Δεν είδα το παραμικρό ίχνος ζωής. Παραζαλισμένος ακόμα, έκανα μια βόλτα ολόγυρα. Κατά τα φαινόμενα, είχα ναυαγήσει σε ακατοίκητο τόπο. Ήμουν θαλασσοβρεγμένος, πεινασμένος και διψασμένος. Εκείνο όμως που μ' ανησυχούσε περισσότερο ήταν το γεγονός ότι δεν είχα κανένα όπλο, τη στιγμή που έπρεπε να υπερασπιστώ τον εαυτό μου, να κυνηγήσω για να εξασφαλίσω την τροφή μου. Κι εγώ δεν είχα παρά μόνο ένα μαχαίρι.

Στο μεταξύ όλο κι έπεφτε το σκοτάδι. Συλλογίστηκα τα όσα θα μπορούσαν να μου συμβούν αν σ' εκείνο το μέρος υπήρχαν άγρια ζώα. Προσπάθησα να δώσω στον εαυτό μου λίγο κουράγιο. Είδα κοντά μου ένα μεγάλο δέντρο με πολ-

λά κλαδιά και πυκνό φύλλωμα. Αποφάσισα ν' ανέβω και να περάσω εκεί τη νύχτα. Πριν σκαρφαλώσω, έψαξα για πόσιμο νερό. Βρήκα μια πηγή, γύρω στα διακόσια μέτρα πιο πέρα, και η ανακάλυψή μου αυτή με ανακούφισε. Φτάνοντας στην κορυφή του δέντρου, έσπασα ένα χοντρό κλαδί, που θα το χρησιμοποιούσα για να αμυνθώ σε περίπτωση ανάγκης.

Αντίθετα απ' ό,τι περίμενα, κοιμήθηκα πολύ βαθιά. Θα έλεγα μάλιστα ότι με πήρε ο ύπνος στη στιγμή. Ε, λοιπόν, ποτέ άλλοτε δεν είχα κοιμηθεί τόσο. Ο ήλιος είχε πια σηκωθεί ψηλά στον ουρανό όταν ξύπνησα. Η θάλασσα ήταν ήρεμη, η ατμόσφαιρα είχε ξαναβρεί τη διαύγειά της. Εκείνο που μου προξένησε μεγαλύτερη έκπληξη ήταν ότι το καράβι δεν είχε βουλιάξει, αλλά είχε προσαράξει κοντά στο βράχο όπου με είχε ξεβράσει κι εμένα η θάλασσα την προηγούμενη. Αποφάσισα να πάω να ψάξω μήπως και βρω κάτι χρήσιμο εκεί μέσα. Κατέβηκα από το δέντρο και κατευθύνθηκα προς το γαλό. Ρίχνοντας μια ματιά ολόγυρα, διαπίστωσα ότι και η θάρκα επίσης είχε προσαράξει στην παραλία, μόλις δυο μίλια από το σημείο που βρισκόμουν. Σκέφτηκα πως ήταν πιο φρόνιμο να επισκεφτώ πρώτα το καράβι. Περίμενα την άμπωτη για να κατέβει η στάθμη του νερού.

Λίγο μετά το μεσημέρι άρχισα την έρευνά μου. Η θάλασσα είχε τόσο πολύ τραβηχτεί, ώστε κατάφερα να πλησιάσω το καράβι στα πεντακόσια σχεδόν μέτρα. Ένα κύμα απέραντης θλίψης με κατέκλυσε όταν συνειδητοποίησα πως θα είχαμε όλοι μας καταφέρει να σωθούμε αν δεν είχαμε εγκαταλείψει το πλοίο. Και θα φτάναμε όλοι στη στεριά, σώοι και αβλαβείς. Ενώ τώρα βρισκόμουν ολομόναχος καταμεσής μιας ερημιάς. Θα πρέπει πάντως να υπήρχε κάποιος λόγος γι' αυτό, φαίνεται πως η μοίρα έτσι το αποφάσισε.

Βούτηξα στο νερό και κολύμπησα ως το πλοίο με δυνατές απλωτές. Ένα πράγμα δυσκόλευε το εγχείρημά μου: η γέφυρα βρισκόταν πολύ πιο ψηλά από την επιφάνεια της θά-

λασσας. Έκανα αρκετές φορές το γύρο του σκάφους και τελικά είδα ένα σκοινί στερεωμένο στην κουπαστή. Ξαφνιάστηκα που δεν το είχα προσέξει νωρίτερα. Ύστερα από κάμποσες προσπάθειες κατάφερα να το αρπάξω και ν' αναρριχηθώ ως την κουβέρτα.

Διαπίστωσα ότι τα ύφαλα του σκάφους ήταν κατεστραμμένα. Το νερό κάλυπτε ως το ένα τρίτο το αμπάρι. Πάντως η πρύμνη ήταν εντελώς απέξω εξαιτίας της πλάγιας θέσης που είχε πάρει το σκάφος, οπότε εκείνο το κομμάτι θα πρέπει να ήταν στεγνό. Καθώς οι προμήθειες βρίσκονταν κοντά στην πρύμνη, πολύ πιθανό να είχαν αντέξει στην καταιγίδα και να είχαν μείνει άθικτες.

Κατέβηκα στην αποθήκη και με την πρώτη ματιά που έριξα άφησα ένα στεναγμό ανακούφισης. Τα τρόφιμα δεν είχαν βραχεί! Γέμισα τις τσέπες μου με παξιμάδια, ενώ συγχρόνως έτρωγα κιόλας. Πέθαινα κυριολεκτικά από την πείνα. Βρήκα και μερικά μπουκάλια ρούμι στην καμπίνα του καπετάνιου. Κατέβασα μια γερή δόση που μου ξανάδωσε το κουράγιο μου. Το είχα τρομερή ανάγκη εκείνη τη στιγμή, αφού δεν ήξερα ακόμα τι με περίμενε.

Στο πλοίο υπήρχαν κι άλλα πράγματα που θα μπορούσαν να μου φανούν χρήσιμα. Το μόνο πρόβλημα ήταν πώς θα γινόταν η μεταφορά τους. Καθώς είχα μείνει ολομόναχος και έπρεπε με κάθε τρόπο να επιβιώσω, χρειαζόταν κάθε φορά να επιστρατεύω όλη μου την εξυπνάδα. Αποφάσισα να κατασκευάσω μια σχεδία με τα κομμάτια των καταρτιών και με μαδέρια που αφθονούσαν πάνω στο σκάφος.

Έδεσα με σκοινί τα κομμάτια των καταρτιών μαζί με μαδέρια και τα έριξα από το κατάστρωμα στη θάλασσα. Κατόπιν γλίστρησα κι εγώ στο νερό. Τα τράβηξα προς το μέρος μου κι έδεσα μεταξύ τους τις άκρες τους όσο καλύτερα μπορούσα. Σταθεροποίησα την ξυλοκατασκευή προσθέτοντας μερικές σανίδες. Μου φάνηκε αρκετά στέρεη. Από-

μενε μόνο να φορτώσω σωστά τη σχεδιά μου και με τον ασφαλέστερο τρόπο, ώστε να προφυλάξω το φορτίο από τα κύματα κατά τη μεταφορά του στην παραλία.

Πήρα τρία άδεια κιβώτια, τα κουβάλησα στη σχεδιά και τα γέμισα με ψωμί, ρύζι, τυρί και με μεγάλα κομμάτια παστού κρέατος. Ανακάλυψα κι άλλα κιβώτια, γεμάτα ποτά, που τα μετέφερα επίσης στη σχεδιά. Βρήκα ακόμα το μπαούλο του μαραγκού του πλοίου, το τηλεσκόπιο, την πυξίδα, ένα κουτί γεμάτο τσακμάκια, δυο πιστόλια, δυο καταπληκτικά τουφέκια και σημαντικές ποσότητες από βόλια και μπαρούτι. Ήξερα πως έπρεπε να υπάρχει κι άλλο μπαρούτι στο σκάφος. Αφού έφαξα αρκετά, βρήκα άλλα τρία βαρέλια. Ήταν στεγνό και άθικτο. Όλα αυτά αποτελούσαν εξαιρετικό φορτίο και αποφάσισα ότι ήταν καιρός να γυρίσω στη στεριά.

Η θάλασσα ήταν ήρεμη σαν λάδι. Τα ρεύματα και ο άνεμος από τ' ανοιχτά ήταν ευνοϊκά, γιατί άρχιζε η φουσκονερίά. Με τη βοήθεια ενός κουπιού, που το είχα βρει στο πλοίο, οδήγησα τη σχεδιά προς την ξηρά.

Θα είχα διανύσει περίπου ένα μίλι, όταν διαπίστωσα πως η θάλασσα με είχε παρασύρει. Κατέληξα στο συμπέρασμα ότι δε θα έπρεπε να βρίσκομαι μακριά από κάποιον κόλπο ή από εκβολές ποταμού. Πράγματι, λίγο αργότερα πρόσεξα έναν όρμο όπου κατέληγε η φουσκονερίά. Οδήγησα τη σχεδιά καταμεσής του θαλάσσιου ρεύματος και για μια στιγμή λίγο έλειψε να χάσω όλο μου το φορτίο. Καθώς αγνοούσα ολότελα τη διαμόρφωση της ακτής, είχα ρίξει το αυτοσχέδιο σκάφος μου πάνω σε μια ξέρα. Και, όπως η σχεδιά ακούμπησε μονόμπαντα στην ξέρα, η μια της πλευρά βρέθηκε πιο ψηλά από την άλλη.

Προσπάθησα να κρατήσω τα κιβώτια στη θέση τους συγκρατώντας τα με την πλάτη μου. Έμεινα έτσι για μισή ώρα, περιμένοντας να ανέβει περισσότερο η επιφάνεια της θάλασσας και να αποκατασταθεί η ισορροπία. Με το που έγινε αυτό, άρχισε και πάλι η σχεδιά να επιπλέει και, πα-

λεύοντας με νύχια και με δόντια, κατάφερα να την ξαναφέρω στη μέση του περάσματος.

Το πιο σημαντικό πράγμα ήταν να βρω το κατάλληλο μέρος για ν' αράξω. Όταν επιτέλους πλησίασα στην ακτή, κινδύνεψε και πάλι να πέσει το φορτίο μου στη θάλασσα. Η όχθη ήταν αρκετά απότομη και, αν δοκίμαζα ν' αράξω, η σχεδία θα υψωνόταν από τη μια μεριά και θα χαμήλωνε από την άλλη, οπότε όλοι μου οι κόποι θα πήγαιναν χαμένοι. Δεν υπήρχε άλλη λύση από το να περιμένω να φτάσει η πλημμυρίδα στο ψηλότερο σημείο της. Μετά από λίγο, όταν έκρινα ότι το ύψος του νερού ήταν αρκετό, οδήγησα τη σχεδία με το πολύτιμο φορτίο μου σε ασφαλές αραξοβόλι.

Το πρώτο μου μέλημα, μόλις βγήκα στη στεριά, ήταν να κάνω αναγνώριση της γύρω περιοχής για να βρω κάπου να μείνω και να αποθηκεύσω τα τρόφιμα και τα εργαλεία μου. Εξακολουθούσα να αγνοώ πού βρισκόμουν κι αν ο τόπος αυτός ήταν κατοικημένος ή όχι. Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχα εντοπίσει το παραμικρό σημάδι ανθρώπινης παρουσίας. Οι σύντροφοί μου θα πρέπει να είχαν χαθεί, γιατί στην παραλία βρήκα τρία κασκέτα και δυο παράταιρα παπούτσια, όλα μουσκεμένα.

Οπλισμένος μ' ένα τουφέκι κι ένα πιστόλι, ξεκίνησα. Γύρω στο ενάμισι χιλιόμετρο πιο μακριά είδα ένα λόφο και σκέφτηκα πως θα αποτελούσε ιδανικό παρατηρητήριο. Ανέβηκα στην κορυφή του με αρκετή δυσκολία και, κοιτάζοντας ολόγυρα, έμεινα με το στόμα ανοιχτό. Όπου κι αν έστρεφα το βλέμμα μου, δεν έβλεπα παρά θάλασσα! Άρα βρισκόμουν σε νησί. Ως τα βάθη του ορίζοντα δε φαινόταν ίχνος στεριάς. Διαπίστωσα επίσης ότι το νησί μου ήταν μάλλον άγονο, αφού, απ' όσο μπορούσα να δω τουλάχιστον, η γύρω περιοχή ούτε σπουδαία βλάστηση είχε ούτε καλλιέργειες.

Κατέβηκα από το λόφο απογοητευμένος. Στο δρόμο για την παραλία είδα διάφορα πουλιά, όλα άγνωστα σ' εμένα,

πρώτη φορά τα αντίκριξα. Πεινούσα και είπα να ρίξω σε κανένα. Το πουλί που σκότωσα έμοιαζε με γεράκι. Δυστυχώς, η σάρκα του ήταν σκληρή, δεν τρωγόταν.

Φτάνοντας στο γιαλό, μάζεψα τα υπάρχοντά μου και τα μετέφερα στο εσωτερικό του νησιού. Καθώς έπεφτε το βράδυ, έφτιαξα ένα είδος παράγκας με μερικές σανίδες για να περάσω τη νύχτα. Φοβόμουν τα άγρια ζώα, αλλά οφείλω να ομολογήσω ότι, όπως διαπίστωσα στη συνέχεια, οι φόβοι μου ήταν αβάσιμοι.

Όταν ξύπνησα την επομένη, σκέφτηκα πως άξιζε τον κόπο να ξαναγυρίσω στο καράβι. Θα πήγαινα με τη σχεδία μου και πάνω στο κατάστρωμα θα έφτιαχνα μια άλλη, πιο γερή και πιο ευκίνητη από την πρώτη. Αυτή τη φορά είχα αποφασίσει να μεταφέρω μεγαλύτερο φορτίο.

Στο εργαστήρι του μαραγκού ανακάλυψα τρία σακιά με καρφιά, μια μεγάλη ψαλίδα, κάμπουσους πασσάλους, δώδεκα τσεκούρια κι ένα ακόνι. Σε μια άλλη γωνιά του σκάφους βρήκα τρεις σιδερολοστούς, δυο βαρέλια με σφαίρες τουφεκιού, επτά τουφέκια, ένα κυνηγετικό όπλο και μεγάλη ποσότητα από σκάγια.

Αφού τα φόρτωσα και τα στερέωσα όλα αυτά πάνω στην καινούρια σχεδία που είχα φτιάξει, ξαναγύρισα στο πλοίο. Μάζεψα όλα τα ρούχα που βρήκα, καθώς και μια αιώρα, μερικά μεγάλα κομμάτια караβόπανου, ένα στρώμα και αρκετά στρωσίδια. Επέστρεψα στο νησί μου με χαρούμενη διάθεση.

Καθώς πλησίαζα στην παράγκα, συνειδητοποίησα ξαφνικά ότι είχα αφήσει τις προμήθειές μου αφύλακτες. Μόλις έφτασα όμως εκεί, διαπίστωσα ότι κανένας δεν τις είχε αγγίξει. Κανένας απρόσκλητος επισκέπτης δεν είχε εισβάλει στο χώρο μου.

Υπήρχε μόνο ένα ζώο, ένα είδος αγριόγατας, εγκαταστημένο πάνω σ' ένα από τα κιβώτια, που δεν έδειξε την παραμικρή διάθεση να φύγει ακόμα κι όταν πήγα πολύ κοντά του.

Το σημάδεψα με το τουφέκι μου, αλλά ούτε που σάλεψε. Σίγουρα δεν είχε δει ποτέ του πυροβόλο όπλο. Του πέταξα ένα κομμάτι παξιμάδι. Το ζώο το πλησίασε, το μύρισε και το έφαγε. Θα πρέπει να του άρεσε, γιατί, μόλις το κατάπιε, με κοίταξε σαν να ζητούσε κι άλλο. Δεν μπορούσα όμως να επιτρέψω στον εαυτό μου τέτοιες σπατάλες. Η κατάσταση μου απαιτούσε να κάνω οικονομία. Το ζώο έφυγε, με κατεύθυνση το δάσος.

Εξέτασα με προσοχή όλα όσα είχα κουβαλήσει στο δεύτερο αυτό ταξίδι. Διάλεξα μερικά κομμάτια καραβόπανου και μερικούς πασσάλους, που μου φαίνονταν κατάλληλοι για το σχέδιό μου, και ρίχτηκα στη δουλειά. Κατασκεύασα μια σκηνή που θα με προστάτευε από τον ήλιο, τη βροχή και τα άγρια ζώα. Μόλις την τελείωσα, ασφάλισα την είσοδό της με σανίδες κι ένα κιβώτιο. Ικανοποιημένος από το έργο μου, άπλωσα στο εσωτερικό της σκηνής το στρώμα και ξάπλωσα. Αποκοιμήθηκα αμέσως.

Όταν ξύπνησα την επομένη, ένιωθα λιγότερο ανήσυχος. Έτσι κι αλλιώς, είχα αρκετές προμήθειες. Όσο το καράβι έμενε κολλημένο στις ξέρες, μπορούσα να μεταφέρω ένα σωρό πράγματα. Έτσι, κάθε μέρα πήγαινα ως εκεί και έπαιρνα ό,τι έβρισκα.

Στο τρίτο μου ταξίδι στο πλοίο πήρα όλα τα σκοινιά και τα πανιά. Στο τέταρτο και στο πέμπτο ανακάλυψα άλλο ένα κιβώτιο με παξιμάδια, τρία βαρελάκια ρούμι, ένα κασόνι με ζάχαρη, ένα με αλάτι κι ένα βαρέλι με αλεύρι. Μου έκανε μεγάλη εντύπωση που βρήκα τόσα τρόφιμα. Άδειασα το κιβώτιο, τύλιξα τα παξιμάδια μέσα σε καραβόπανα και τα μετέφερα όλα με ασφάλεια στη στεριά.

Μια άλλη διαδρομή μού επέτρεψε να συγκεντρώσω όλα τα συρματόσκοινα που υπήρχαν στο σκάφος. Αν κάποιος από αυτά παραήταν μακρύ, το έκοβα κομμάτια για να μεταφέρεται πιο εύκολα. Μόνο που, για να μπορέσω να κουβαλήσω

τα συρματοσκοίνα, τους σιδερολοστούς, το κατάρτι της πρύμνης και όλα τα σιδερικά που είχα βρει, έπρεπε προηγουμένως να κατασκευάσω και την κατάλληλη σχεδία.

Δυστυχώς, η τύχη, που μου είχε χαμογελάσει αρκετά ως τότε, μου γύρισε αυτή τη φορά την πλάτη. Η νέα σχεδία, βαριά και μεγάλη, ανατράπηκε κοντά στην παραλία και το φορτίο έπεσε στη θάλασσα. Πάλι καλά που κατάφερα να βρω και να κουβαλήσω στη στεριά ένα μεγάλο μέρος του, όταν αποτραβήχτηκαν τα νερά, αλλά χρειάστηκε να καταβάλω υπεράνθρωπες προσπάθειες. Τα πηγαινέλα ανάμεσα στη στεριά και το πλοίο κράτησαν μέρες. Είχα πάρει την απόφαση να μεταφέρω ό,τι θα μπορούσε να μου φανεί χρήσιμο στο διάστημα που θα ζούσα στο νησί.

Στη δωδέκατη εξόρμησή μου στο ναυάγιο ανακάλυψα μέσα σ' ένα κουτί ξυράφια, ψαλίδια, βελόνες και κλωστές και μια δωδεκάδα μαχαιροπίρουνα. Σ' ένα άλλο κουτί βρήκα τριάντα έξι λίρες στερλίνες και καπνό.

Βλέποντας τα χρήματα, τόσο άχρηστα σ' αυτό το έρημο νησί, μου 'ρθε για μια στιγμή να τα πετάξω στη θάλασσα. Όμως το ξανασκέφτηκα, τα τύλιξα μέσα σ' ένα κομμάτι πανί και τα έβαλα μαζί με τα υπόλοιπα ευρήματα. Είχα σκοπό να κατασκευάσω μια άλλη σχεδία για να μεταφέρω πιο εύκολα τα λάφυρά μου, αλλά πρόσεξα πως ο ουρανός σιγά σιγά γέμιζε σύννεφα και πως είχε σηκωθεί από τα νοτιοδυτικά ένας αέρας που δεν προμηγούσε τίποτα καλό. Έτσι, λοιπόν, τα φορτώθηκα στην πλάτη μου και, κολυμπώντας όσο γινόταν πιο γρήγορα, κατευθύνθηκα προς τη στεριά. Κι έπραξα σωστά που εγκατέλειψα το σκάφος, γιατί η θάλασσα ξαφνικά φουρτούνιασε.

Δεν πρόλαβα καλά καλά να φτάσω στη σκηνή μου, όταν ξέσπασε ηθύελλα με όλη της την ορμή. Στη διάρκεια της νύχτας τα στοιχεία της φύσης αγρίεψαν ακόμα περισσότερο. Την επομένη το πρωί έτρεξα να δω τι είχε απογίνει

το καράβι. Δεν υπήρχε πια ούτε ίχνος του, τα κύματα το είχαν καταπιεί.

Παρηγορήθηκα λέγοντας στον εαυτό μου πως δεν είχαν απομείνει πάνω του παρά κάποια αντικείμενα χωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Μερικά υπολείμματά του τα είχε ξεβράσει η θάλασσα στην παραλία, όμως σε τίποτα δε μου χρησίμευαν.

Άμεση προτεραιότητά μου ήταν να κατασκευάσω ένα καλύτερο καταφύγιο, το οποίο θα μου πρόσφερε τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια και προστασία από πιθανές επιθέσεις ιθαγενών ή άγριων θηρίων. Το σκέφτηκα αρκετά μέχρι να καταλήξω στο πώς θα έπρεπε να είναι το καινούριο μου καταφύγιο. Ήταν άραγε προτιμότερο να φτιάξω μια ανθεκτική καλύβα ή να πάω να κατοικήσω σε καμιά σπηλιά; Και οι δυο λύσεις μού φαίνονταν ικανοποιητικές και αποφάσισα να μην αποκλείσω καμιά. Ως αρχή, ήταν ανάγκη να ανακαλύψω την κατάλληλη τοποθεσία.

Η θέση που βρισκόμουν δε με βόλευε για πολλούς λόγους. Το έδαφος παραήταν υγρό και δεν υπήρχε εκεί κοντά πηγή με πόσιμο νερό. Μελέτησα όλα τα στοιχεία που έπρεπε να λάβω υπόψη μου. Πρώτο και κύριο, το μέρος έπρεπε να είναι στεγνό και να βρίσκεται κοντά σε κάποια πηγή. Έπρεπε επίσης να μου παρέχει προφύλαξη από ενδεχόμενες επιθέσεις ανθρώπων και ζώων. Τέλος, να μου δίνει τη δυνατότητα να παρακολουθώ τη θάλασσα, πράγμα πολύ σημαντικό. Δε γινόταν να διακινδυνεύσω να χάσω κάποιο περαστικό καράβι.

Καθώς έψαχνα για μια γωνιά που θα κάλυπτε όλες αυτές τις προϋποθέσεις, ανακάλυψα, βορειοδυτικά, μια μικρή πεδιάδα στους πρόποδες ενός λόφου, που κατέληγε σ' έναν όρμο. Πλησίασα και εξέτασα σχολαστικά τη γύρω περιοχή.

Οι πλαγιές του λόφου ήταν τόσο απότομες και βραχώδεις, που ούτε αγρίμι ούτε άνθρωπος θα μπορούσε να τις κατεβεί. Αυτό με καθησύχασε. Η θάλασσα φαινόταν περίφημα από το συγκεκριμένο σημείο, ενώ ο ήλιος δεν έφτανε εκεί

παρά μόνο στη δύση του. Θα ήμουν επομένως απόλυτα προστατευμένος από τη ζέστη. Ένα μεγάλο βαθούλωμα σχηματιζόταν στη βάση της μπροστινής πλαγιάς, κάτι που θα μπορούσε να μου φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο. Η γωνιά ήταν πραγματικά ιδανική για να στήσω το σπιτικό μου.

Πριν αρχίσω τις κατασκευές, χάραξα ένα ημικύκλιο μπροστά στο βαθούλωμα κι έφτιαξα ένα είδος φράχτη μπηγώντας μια διπλή σειρά από πολύ γερούς πασσάλους, των οποίων οι κορυφές κατέληγαν σε μύτες και υψώνονταν τουλάχιστον δυο μέτρα πάνω από το έδαφος. Αντί για άνοιγμα, κατασκεύασα μια σκάλα. Όταν θα βρισκόμουν μέσα στον περίβολο, θα μπορούσα να τραβώ τη σκάλα, ώστε να είμαι απόλυτα ασφαλής.

Πέρασα τις μέρες που ακολούθησαν μεταφέροντας στο καταφύγιό μου πίσω από το φράχτη ό,τι είχα κουβαλήσει από το καράβι. Κατόπιν άρχισα να κατασκευάζω μια γερή σκηνή με τα πανιά του πλοίου. Σκέφτηκα και την περίπτωση καταιγίδων, οπότε την έφτιαξα διπλή, δηλαδή μια σκηνή που καλυπτόταν από μια μεγαλύτερη.

Δεν κοιμόμουν πια στο στρώμα που είχα μεταφέρει από το καράβι, αλλά στην πολύ άνετη αιώρα. Η σκηνή μου ήταν ευρύχωρη και συγκέντρωσα εκεί μέσα όλα μου τα υπάρχοντα.

Όταν κι αυτή η δουλειά ολοκληρώθηκε, άρχισα να σκάβω στη βραχώδη πλαγιά ένα κοίλωμα, όμοιο με σπηλιά, που θα μου χρησίμευε για κρησφύγετο. Μέσα σε δεκαπέντε μέρες ήταν κι αυτό έτοιμο κι ένιωθα απόλυτα ικανοποιημένος από τον εαυτό μου.

Όσο διαρκούσαν οι εργασίες, έκανα κι αρκετές εξορμήσεις, ψάχνοντας για άγρια ζώα. Στην πρώτη μου εξόρμηση ανακάλυψα πως στο νησί υπήρχαν κατσίκες. Τα ζώα αυτά ήταν πονηρά και άγρια, οπότε όλες μου οι προσπάθειες να τα πλησιάσω αποδείχτηκαν άκαρπες. Έπρεπε να ενεργήσω διαφορετικά. Είχα προσέξει ότι αυτές οι κατσίκες, ενώ βο-

σκούσαν σκαρφαλωμένες στους γύρω λόφους, με έβλεπαν καθώς τις πλησίαζα από το βάθος της κοιλάδας. Άρχισα, λοιπόν, να ανεβαίνω από τη μεριά που δεν μπορούσαν να με δουν κι έτσι τις αιφνιδίαζα. Η μέθοδος αυτή μου επέτρεπε να σκοτώνω σχεδόν μια κατσίκα σε κάθε μου προσπάθεια.

Την πρώτη φορά σκότωσα μια που είχε και το κατσικάκι της στο πλάι, κάτι που πολύ με στενοχώρησε. Όταν πλησίασα το σκοτωμένο ζώο και το σήκωσα στην πλάτη μου για να το κουβαλήσω, το κατσικάκι με ακολούθησε μέχρι το φράχτη. Το έβαλα μέσα σκοπεύοντας να το εξημερώσω.

Το κατσικάκι ωστόσο αρνιόταν κάθε είδους τροφή. Ήταν φανερό πως δεν μπορούσε να φάει τίποτ' άλλο πέρα από το γάλα της μητέρας του κι έτσι αναγκάστηκα να το σφάζω. Τουλάχιστον θα είχα εξασφαλισμένο το κρέας μου για αρκετές ημέρες. Σκέφτηκα ότι δεν έπρεπε να τρώω πάρα πολύ, γιατί δεν ήξερα τι μου επιφύλασσε το μέλλον. Κυρίως έκανα οικονομία στα παξιμάδια μου.

Την ώρα που έψηνα το κρέας στο αυτοσχέδιο τζάκι, μέσα στο κοίλωμα που είχα σκάψει στην πλαγιά, διαπίστωσα πως δεν είχα προβλέψει μια τρύπα για εξαερισμό. Αποφάσισα να επανορθώσω το συντομότερο κι έκανα και κάποιες άλλες ακόμα βελτιώσεις και μετατροπές στο καταφύγιό μου.

Παρά τις πολυάριθμες ασχολίες μου, δεν αισθανόμουν σε ιδιαίτερα καλή φόρμα. Δεν ήταν λίγες οι φορές που μ' έπιανε απογοήτευση όταν έφερνα στο νου μου την κατάσταση στην οποία βρισκόμουν. Αλλά, όταν πήγαινα περίπατο στην παραλία, όσο μαύρη κι αν ήταν η διάθεσή μου, το ηθικό μου αναπτρωνόταν και μου έφευγε η κακοκεφιά. Και τότε μονολογούσα:

«Η θέση σου, Ροβινσώνα, κάθε άλλο παρά αξιοζήλευτη είναι, το σωστό να λέγεται. Όμως σκέψου και την τραγική μοίρα των δύστυχων συντρόφων σου. Ήσαστε δεκαπέντε πάνω στο καράβι και πόσοι σώθηκαν; Μόνο εσύ! Επιπλέον,

δεν ήταν φοβερή καλοτυχία να καταφέρεις να περισώσεις τόσα από τα πράγματα που υπήρχαν στο σκάφος; Τι θα 'κανες αν δεν τα 'βρισκες όλα αυτά;»

Έτσι, μπορούσα και αντιμετώπιζα την κατάσταση με μεγαλύτερη αισιοδοξία και γαλήνη. Διέθετα ό,τι χρειαζόμουν για να επιβιώσω: όπλα, εργαλεία, ρούχα και στρωσίδια. Είχα ένα εξαιρετικό καταφύγιο για να προφυλάγομαι από την κακοκαιρία, τον άνεμο και κάθε εξωτερική επίθεση. Αληθινά, θα μπορούσα να είχα μια πολύ πιο σκληρή μοίρα.

Τελικά πήρα την απόφαση να κάνω όσο το δυνατό περισσότερα πράγματα, ώστε να έχω πολλά να θυμάμαι από τη διαμονή μου στο νησί.

Στις 30 Σεπτεμβρίου του 1659 –καταραμένη μέρα!– μ’ έριξε η θάλασσα σ’ ένα έρημο νησί. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς μου, το νησί βρισκόταν σε βόρειο πλάτος εννέα μοιρών και είκοσι δύο λεπτών. Δέκα μέρες αργότερα κατάλαβα ότι κινδύνευα να χάσω την αίσθηση του χρόνου, γιατί δεν είχα ούτε βιβλία ούτε τα απαραίτητα για να γράφω, να κρατάω έστω κάποιες σημειώσεις. **Κ**ι αυτό έπρεπε με κάθε τρόπο να το αποφύγω. Πήρα, λοιπόν, ένα μεγάλο κοντάρι και κάρφωσα πάνω του μια ταμπέλα, στην οποία σκάλισα την ακόλουθη επιγραφή:

«Στο σημείο αυτό ναυάγησα, στις 30 Σεπτεμβρίου 1659».

Κατόπιν πήγα στην ακρογιαλιά κι έμπηξα το κοντάρι στο έδαφος, κοντά στο νερό. Κάθε μέρα έκανα ένα σημάδι πάνω του. **Τ**ις Κυριακές τις σημείωνα με μια εγκοπή πιο βαθιά. **Κ**αι κάθε πρωτομηνιά έκανα μια εγκοπή διπλάσιου μήκους από εκείνη που είχαν οι Κυριακές.

Μέσα στα κιβώτια που είχα κουβαλήσει από το καράβι υπήρχαν κάποια πράγματα που αρχικά τα είχα θεωρήσει περιττά και που τα πήρα απλώς και μόνο επειδή υπήρχε χώρος στη σχεδία. Ψάχνοντας αργότερα, βρήκα ανάμεσά τους μερικές πένες, μελάνι και χαρτί, κάποια εργαλεία μέτρησης, τρεις Βίβλους σε εξαιρετική κατάσταση, καθώς και άλλα βιβλία.

Επιπλέον, στην τελευταία μου εξόρμηση είχα πάρει μαζί μου από το καράβι δυο γάτες κι ένα σκύλο. Τις γάτες τις είχα βάσει στη σχεδία, ενώ ο σκύλος πήδηξε από μόνος του στη θάλασσα κι έφτασε κολυμπώντας στην παραλία. Δεν μπορούσα τότε να φανταστώ πως τα τρία αυτά ζώα θα γίνονταν για μένα οι πιο πιστοί μου σύντροφοι στη διάρκεια των χρόνων που ακολούθησαν.

Με το χαρτί και το μελάνι θα μπορούσα να καταγράψω με κάθε λεπτομέρεια ό,τι μου έμελλε να ζήσω. Δεν είχα πρόθεση να γράψω κάτι που θα διαβαζόταν αργότερα, θα ήταν μάλλον μια απασχόληση για να περνάω την ώρα μου. Κύλησε κάποιος χρόνος πριν αρχίσω να το κάνω, γιατί είχα πολλή δουλειά, κάτι που διόλου δε μ' ενοχλούσε. Όταν ολοκλήρωσα τις βελτιώσεις της κατασκήνωσής μου, είχα πια περισσότερο χρόνο να βγαίνω για κυνήγι, μια ασχολία που έγινε καθημερινή.

Αποφάσισα να κάνω ένα είδος απολογισμού των ημερών που είχαν περάσει από την... ανορθόδοξη άφιξή μου στο νησί.

Πλεονεκτήματα:

Πρέπει να συνειδητοποιήσω απόλυτα το γεγονός ότι είμαι ζωντανός. Όλοι οι σύντροφοί μου στο ταξίδι χάθηκαν.

Είμαι ο μόνος που επέζησε. Ξέφυγα από το θάνατο και είχα την τύχη να καταλήξω σ' ένα νησί.

Δεν υποφέρω από την πείνα. Προς το παρόν, το νησί μου προσφέρει αρκετή τροφή.

Σ' αυτό το νησί δε συνάντησα ακόμα πουθενά άγρια θηρία. Τι θα γινόμευ αν η θάλασσα με ξέβραζε στις αφρικανικές ακτές, που είναι γεμάτες από πεινασμένα αγρίμια;

Μειονεκτήματα:

Ναυάγησα σ' ένα έρημο νησί. Δεν υπάρχει καμιά ελπίδα να φύγω από τούτο τον τόπο.

Μοιάζει με εξορία. Είμαι καταδικασμένος να περάσω μια ζωή αξιοθρήνητη και μοναχική.

Είμαι υποχρεωμένος να ζω μακριά από τα κατοικημένα μέρη, χωρίς κάτι που θα μπορούσε να μου κάνει τη ζωή πιο ευχάριστη.

Δεν έχω κανέναν τρόπο για να προστατευτώ από πιθανές επιθέσεις άγριων θηρίων.

Καταστρώνοντας αυτό τον κατάλογο, διαπίστωσα πως η κατάστασή μου παρουσίαζε και θετικές πλευρές. Δεν έπρεπε να είμαι αγάριστος. Τελικά δεν υπάρχει κατάσταση, όσο απελπιστική κι αν είναι, που να μην περιέχει και μια αναλαμπή ελπίδας. Η σκέψη αυτή με παρηγόρησε, μου έδωσε το κουράγιο να συνεχίσω.

Αφού έκανα το φράχτη μου γερό σαν οχυρό, κατασκεύασα μια στέγη που σκέπαζε όλη του την περίμετρο. Έτσι, δε θα ήμουν πια υποχρεωμένος να κάθομαι μέσα στη σκηνή μου κάθε φορά που θ' άνοιγαν οι καταρράχτες του ουρανού. Κατόπιν ρίχτηκα στη δουλειά για να μεγαλώσω το κοίλωμα που είχα σκάψει στη βραχώδη πλαγιά για κρυψώνα. Όταν τελείωσα κι αυτό το έργο, έσκαψα μια έξοδο στα δεξιά, μέσα από το βράχο. Τελικά κατασκεύασα μια πόρτα που μου εξασφάλιζε μια ακόμα δυνατότητα εξόδου από το καταφύγιό μου.

Με τον καιρό έβρισκα όλο και περισσότερη ευχαρίστηση να κάθομαι στο κατάλυμά μου. Τα πάντα εκεί μέσα ήταν τακτοποιημένα. Κι αυτό που με καθησύχαζε περισσότερο ήταν το γεγονός πως διέθετα μπόλικες προμήθειες.

Όταν πλέον το σπιτικό μου ολοκληρώθηκε, θεώρησα καθήκον μου να δώσω μεγαλύτερη προσοχή στο ημερολόγιό μου. Ευτυχώς που δεν το είχα αρχίσει νωρίτερα, γιατί η περιγραφή της ζωής μου στο νησί θα ήταν αρκετά συγκεχυμένη. Στην αρχή βρισκόμουν σε μεγάλη ένταση εξαιτίας των πολυάριθμων στόχων που έπρεπε να πραγματοποιήσω. Αν είχα ξεκινήσει το ημερολόγιό μου από τις πρώτες κιόλας μέρες μου στο νησί, χωρίς αμφιβολία θα είχα γράψει περίπου τα ακόλουθα:

«30 Σεπτεμβρίου 1659. Η θύελλα με ξέβρασε σ' ένα ερημονήσι. Αρχισα τη ζωή μου σ' αυτό ξερνώντας όσο νερό είχα καταπιεί. Αντί να χαιρόμαι που σώθηκα, βάλθηκα να περιφέρομαι άσκοπα στην παραλία. Χτυπούσα το κεφάλι μου με τις γροδιές μου, κατηγορώντας και αναθεματίζοντας τη μοίρα μου, λέγοντας και ξαναλέγοντας πως ήμουν χαμένος. Αποκαμωμένος, αφέθηκα να σωριαστώ στο έδαφος. Δεν είχα το θάρρος να πέσω για ύπνο, τόσο πολύ φοβόμουν τους άγριους και τα αγρίμια. Μερικές μέρες αργότερα σκαρφάλωσα σ' ένα λόφο μήπως και δω κανένα καράβι. Μου φάνηκε πως διέκρινα στον ορίζοντα ένα πανί. Μόλις χάθηκε, ρίχτηκα καταγής και συνέχισα να οδύρομαι».

Πράγματι, μια μέρα νόμισα ότι είδα πέρα μακριά ένα πανί. Όση ώρα κοίταζα προς τα εκεί, ήμουν βέβαιος ότι επρόκειτο για πλοίο. Στο τέλος το πήρα απόφαση ότι δεν υπήρχε περίπτωση να πλησιάσει στο νησί, οπότε κάθισα κάτω και βάλθηκα να κλαίω γοερά, σαν παιδί.

Όταν ξαναβρήκα κάπως τη γαλήνη μου, άρχισα να κρατώ ημερολόγιο. Το συνέχισα μέχρι την ημέρα που μου τελείωσε το μελάνι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Το ημερολόγιο

30 Σεπτεμβρίου 1659. Εγώ, ο άτυχος Ροβινσώνας, ναυαγός εξαιτίας μιας φοβερής θύελλας, ξεβράστηκα σ' ένα έρημο νησί. Το βάφτισα «νησί της Απελπισίας». Όλους ανεξαιρέτως τους άλλους συντρόφους μου τους κατάπιε η θάλασσα. Κι εμένα τον ίδιο βέβαια με πέταξαν έξω τα κύματα περισσότερο νεκρό παρά ζωντανό. Βρέθηκα ξαφνικά ολομόναχος, χωρίς ελπίδα. Έβλεπα κίνδυνο παντού. Αισθανόμουν να με παραμονεύουν αόρατοι εχθροί. Όταν σκοτεινίασε, άρχισα ν' αναζητώ ένα καταφύγιο για τη νύχτα. Τελικά σκαρφάλωσα σ' ένα δέντρο, τρομοκρατημένος από την ιδέα πως θα με κομματιαζαν τα άγρια ζώα. Κοιμήθηκα βαθιά, παρά την ασταμάτητη βροχή.

1η Οκτωβρίου. Ξυπώντας το πρωί, έμεινα κατάπληκτος όταν είδα ότι το καράβι είχε φτάσει σχεδόν στην παραλία, σπρωγμένο προφανώς από τα πελώρια κύματα. Αυτό μου έδωσε λίγο κουράγιο. Το σκάφος εξακολουθούσε να στέκεται όρθιο, δεν ήταν τσακισμένο, ούτε κομματιασμένο. Είχα την ελπίδα ότι πιθανόν να μπορούσα να φτάσω μέχρι εκεί μόλις θα κόπαζε ο άνεμος. Θα τα κατάφερα άραγε να ανέβω πάνω του; Θα έβρισκα κάτι να φάω;

Ταυτόχρονα αισθανόμουν όλο και μεγαλύτερη θλίψη καθώς συνειδητοποιούσα πως οι σύντροφοί μου είχαν πνιγεί. Δεν μπορούσα να μη σκέφτομαι πως, αν δεν είχαμε εγκατα-

λείπει το σκάφος, θα ήμαστε τώρα όλοι μας σώοι και αβλαβείς. Με τα κομμάτια του ναυαγισμένου πλοίου θα κατασκευάζαμε ένα καινούριο σκαρί, που θα μας έδινε τη δυνατότητα να φτάσουμε ξανά στον πολιτισμένο κόσμο.

Εκμεταλλευόμενος την άμπωτη, έφτασα όσο γινόταν πιο κοντά στο καράβι. Χρειάστηκε να κολυμπήσω για να καλύψω τα τελευταία μέτρα. Σκαρφάλωσα στην κουβέρτα. Η βροχή δεν είχε σταματήσει όλη την ημέρα, αλλά ο άνεμος είχε κοπάσει.

Από την 1η ως τις 24 Οκτωβρίου έκανα καθημερινά τη διαδρομή μέχρι το πλοίο. Μετέφερα στο νησί καθετί που θα μπορούσε να μου φανεί χρήσιμο με τον έναν ή τον άλλο τρόπο. Φόρτωνα τα πράγματα σε σχεδίες που κατασκεύαζα μόνος μου κι εκμεταλλεύομουν την πλημμυρίδα για να επιστρέφω στην ακτή. Εκείνες τις μέρες έβρεχε καταρρακτωδώς, με απρόβλεπτα διαλείμματα καλοκαιρίας. Συμπέρανα πως ήταν η περίοδος των βροχών.

20 Οκτωβρίου. Η σχεδία αναποδογύρισε μαζί με όλο της το φορτίο. Για καλή μου τύχη, στο σημείο εκείνο η θάλασσα δεν ήταν καθόλου βαθιά, οπότε κατάφερα, αν και με πολύ κόπο, να μαζέψω το μεγαλύτερο μέρος του φορτίου, όταν χαμήλωσαν τα νερά.

25 Οκτωβρίου. Έψαχνα όλη την ημέρα να βρω κατάλληλο μέρος για να στήσω το καταφύγιό μου. Πάνω απ' όλα έπρεπε να είναι προστατευμένο από κάθε πιθανή επίθεση ιθαγενών και άγριων ζώων. Πριν πέσει η νύχτα, το είχα βρει στους πρόποδες μιας βραχώδους πλαγιάς. Προσδιόρισα τα όριά του χαράζοντας ένα ημικύκλιο. Σκόπευα να κατασκευάσω ένα φράχτη που να αποτελείται από διπλή σειρά πασσάλων, στερεωμένων με συρματόσκοινα, καθώς και αναχώματα σκεπασμένα με δάμνους. Στο τέλος του μήνα είχα συγκεντρώσει εκεί όλα μου τα αγαθά για να τα προφυλάξω από τις ασταμάτητες βροχές.

31 Οκτωβρίου. Εξερεύνησα το νησί με το τουφέκι στο χέρι, ψάχνοντας για τροφή. Δυστυχώς, σκότωσα μια κατσίκα που είχε μαζί και το μικρό της. Το κατσικάκι με ακολούθησε μέχρι το σπιτικό μου. Προσπάθησα να το μεγαλώσω, να το εξημερώσω, επειδή όμως αρνιόταν να φάει (αναμφίβολα, ήθελε μόνο το γάλα της μητέρας του), αναγκάστηκα να το σφάξω.

1η Νοεμβρίου. Έφτιαξα μια σκηνή στους πρόποδες της βραχώδους πλαγιάς και πέρασα τη νύχτα στην αιώρα.

2 Νοεμβρίου. Συγκέντρωσα όλα τα κιβώτια, τις σανίδες και τα ξύλα από τις σχεδίες για να φτιάξω ένα προσωρινό οχύρωμα γύρω από τη σκηνή.

3 Νοεμβρίου. Πήρα το τουφέκι μου και βγήκα. Έριξα δυο πουλιά που έμοιαζαν με πάπιες. Το κρέας τους είχε πολύ ωραία γεύση. Το απόγευμα άρχισα να κατασκευάζω ένα τραπέζι.

4 Νοεμβρίου. Στη διάρκεια του πρωινού κατέστρωσα ένα πρόγραμμα. Αν το επέτρεπε ο καιρός, θα έβγαινα κάθε πρωί για κυνήγι. Κατόπιν θα καταπιανόμουν με τις καθημερινές δουλειές. Η προετοιμασία του φαγητού θα μου έπαιρνε δυο ώρες, από τις δώδεκα το μεσημέρι μέχρι τις δύο. Θα ξεκουραζόμουν τις πιο ζεστές ώρες της ημέρας και θα ξανάπιανα δουλειά το απόγευμα. Το πρωινό της 4ης Νοεμβρίου ήταν πάρα πολύ ζεστό.

5 Νοεμβρίου. Πήγα για κυνήγι με το σκύλο μου και σκότωσα μια υπέροχη αγριόγατα. Η σάρκα της δεν ήταν καθόλου νόστιμη, αλλά η προβιά της ήταν πολύ απαλή. Την κράτησα. Στο γιαλό βρήκα δυο φώκιες. Μόλις με είδαν, βιάστηκαν να ξαναπέσουν στο νερό. Την ίδια μέρα είδα πολλά είδη θαλασσινών πουλιών.

6 Νοεμβρίου. Μετά τον πρωινό μου περίπατο ολοκλήρωσα την κατασκευή του τραπεζιού μου. Καθώς δεν ήταν απόλυτα της αρεσκείας μου, έκανα μερικές βελτιώσεις. Τελευταία ο καιρός έδειχνε να σταθεροποιείται.

7 Νοεμβρίου. Η εποχή των βροχών πέρασε και ο καιρός ήταν πια συνέχεια καλός. Μέχρι τις 12 του μήνα πάλευα με την κατασκευή μιας καρέκλας: μου πήρε πολύ χρόνο ώσπου να της δώσω το σχήμα που ήθελα. Τελικά έχω την εντύπωση πως το να φτιάξεις μια καρέκλα είναι πιο δύσκολη υπόθεση από το κάρφωμα ενός τραπεζιού. Χρειάστηκε να ξεκινήσω από την αρχή πολλές φορές.

13 Νοεμβρίου. Όλη την ημέρα έβρεχε, γεγονός που απάλυνε κάπως τη ζέστη. Η βροχή συνοδευόταν από δυνατό άνεμο και αστραπόβροντα. Επειδή φοβήθηκα μήπως οι αστραπές άναβαν το μπαρούτι, μοίρασα τα αποθέματά μου σε μικρές σακούλες και τις φύλαξα σε διαφορετικά μέρη.

14, 15 και 16 Νοεμβρίου. Πέρασα αυτές τις μέρες κατασκευάζοντας μικρές κάσες για να φυλάω το μπαρούτι. Κατόπιν τις έκρυψα σε τρύπες του βράχου, όσο γινόταν πιο μακριά τη μια από την άλλη. Σχότωσα κι ένα πουλί, που αποδείχτηκε όμως εντελώς άνοστο.

17 Νοεμβρίου. Για να αποκτήσω περισσότερο χώρο και να μπορώ να κινούμαι πιο άνετα, αποφάσισα να σκάψω το βράχο πίσω από το κατάλυμά μου. Μα, καθώς δεν είχα ούτε αξίνα ούτε καροτσάκι ούτε ζεμπίλι, δεν ήξερα πώς θα το έκανα. Ποιο αντικείμενο θα μπορούσε άραγε να μου χρησιμεύει για αξίνα; Το βλέμμα μου έπεσε σ' ένα λοστό. Ε, λοιπόν, ομολογώ ότι αποδείχτηκε εξαιρετικά χρήσιμος. Ένα άλλο εργαλείο που είχα απόλυτη ανάγκη ήταν το φτυάρι, μόνο που δεν έβλεπα με ποιο τρόπο θα το έφτιαχνα.

18 Νοεμβρίου. Ανακάλυψα ένα δέντρο που στη Νότια Αμερική ονομάζεται σιδερόδεντρο λόγω της εξαιρετικής του αντοχής. Μετά από πολλές προσπάθειες κατάφερα να σπάσω ένα κομμάτι, καταστρέφοντας σχεδόν το τσεκούρι μου. Μετέφερα το κομμάτι στην κατασκήνωσή μου, πράγμα καθόλου εύκολο, αφού ήταν πολύ βαρύ. Δούλεψα σκληρά και για πολλές μέρες μέχρι να το κάνω να μοιάζει με φτυάρι.

Χρειαζόμουν ακόμα ένα καροτσάκι κι ένα ζεμπίλι. Μια και δεν είχα καλύτερη λύση, έφτιαξα ένα είδος ξύλινου κουβά.

23 Νοεμβρίου. Μου πήρε τέσσερις μέρες για να συγκεντρώσω τα αναγκαία εργαλεία. Για το σκάψιμο χρειάστηκα δεκαοχτώ μέρες, όμως διέθετα πλέον αρκετό χώρο. Μπορούσα να θεωρώ τον εαυτό μου ευτυχή που είχε ένα κατάλυμα, το οποίο, εκτός από υπνοδωμάτιο, περιλάμβανε επίσης αποθήκη, εργαστήριο, κουζίνα και τραπεζαρία. Κατά την περίοδο των βροχών, ανάμεσα στις άλλες ασχολίες μου, είχα καλύψει τη σκηνή μου με στέγη φτιαγμένη από σανίδες και κλαδιά δέντρων.

10 Δεκεμβρίου. Πάνω που ένιωθα ικανοποιημένος επειδή η κοιλότητα που είχα σκάψει μέσα στο βράχο ήταν αρκετά ευρύχωρη, γκρεμίστηκε η οροφή κι έτσι ένα μεγάλο μέρος της δουλειάς μου πήγε χαμένο. Έπρεπε να ξεκινήσω από την αρχή. Αφού καθάρισα το χώρο από τα λιθάρια, αποφάσισα να τη στηρίξω με τη βοήθεια χοντρών δοκαριών.

11 Δεκεμβρίου. Η τοποθέτηση των δοκαριών μου πήρε μια βδομάδα. Στην κορυφή του καθενός έβαζα δυο σανίδια σε σχήμα σταυρού. Καθώς τα δοκάρια ήταν βαλμένα στη σειρά, τα χρησιμοποίησα για να φτιάξω μεσοτοιχίες που θα χώριζαν το σπιτικό μου.

17 Δεκεμβρίου. Μέχρι τις 20 τοποθετούσα τις σανίδες και κάρφωνα καρφιά στα δοκάρια, ώστε να μπορέσω να τα κτοποιήσω και να κρεμάσω τα υπάρχοντά μου.

20 Δεκεμβρίου. Συγκέντρωσα όλα μου τα αποθέματα στο εργαστήριο. Κατόπιν ασχολήθηκα με την κατασκευή ενός δεύτερου τραπεζιού.

24 Δεκεμβρίου. Όλη τη μέρα έβρεχε. Έμεινα μέσα.

25 Δεκεμβρίου. Βροχή, ασταμάτητη βροχή.

26 Δεκεμβρίου. Η βροχή σταμάτησε και η θερμοκρασία ήταν πολύ πιο ευχάριστη. Ακόμα και το έδαφος κρύωσε κάπως. Ο δροσερός αέρας μου έκανε καλό.

27 Δεκεμβρίου. Σκότωσα ένα κατσικάκι και τραυμάτισα ένα ακόμα στο πόδι. Αυτό το δεύτερο το έφερα στο σπίτι. Του ακινητοποίησα το σπασμένο μέλος με τη βοήθεια ενός νάρθηκα που έφτιαξα από βέργες. Το κατσικάκι θεραπεύτηκε. Καθώς έμεινε καιρό μαζί μου, φαίνεται πως εξημερώθηκε. Δε θέλησε πια να φύγει. Αυτό μου έδωσε την ιδέα ν' αρχίσω να εκτρέφω κατσίκια. Έτσι, θα εξασφάλιζα την τροφή μου στην περίπτωση που τα αποδέματά μου σε μπαρούτι και σφαίρες θα εξαντλούνταν.

28, 29, 30 και 31 Δεκεμβρίου. Αφόρητη ζέστη. Φύλλο δε σάλευε. Μόνο προς το τέλος της μέρας μπορούσα να βγω για κυνήγι. Έμεινα συνέχεια στο σπίτι και περνούσα την ώρα μου ταχτοποιώντας διάφορα πράγματα.

1η Ιανουαρίου. Η αποπνικτική ζέστη επέμενε. Στο εξής θα έβγαινα για κυνήγι με το πρώτο φως της ημέρας. Σε μια κοιλάδα πέτυχα ένα μεγάλο κοπάδι από αγριοκάτσικα. Αποφάσισα να επιστρέψω εκεί την επομένη με το σκύλο μου και να προσπαθήσω να πιάσω κανένα.

2 Ιανουαρίου. Ξαναγύρισα στην κοιλάδα με το σκύλο μου. Τα κατσίκια ήταν πολύ επιθετικά και ο σκύλος δεν έδειξε καμιά διάθεση να τα κυνηγήσει, όσο κι αν τον ενθάρρυνα.

3 Ιανουαρίου. Καταπιάστηκα με την επισκευή του φράχτη. Ήθελα να τον ενισχύσω περισσότερο, γιατί εξακολουθούσα να φοβάμαι πιθανές επιθέσεις. Ασχολήθηκα μ' αυτόν μέχρι τα μέσα Απριλίου. Τούτη τη φορά ο φράχτης μεταμορφώθηκε εντελώς και πήρε την όψη αληθινού οχυρώματος. Αν κανείς άραζε καμιά μέρα στην παραλία, δε θα μπορούσε με τίποτα να μαντέψει ότι υπήρχε σπίτι κρυμμένο πίσω του.

Το μέλλον θα με δικαίωσε. Εκείνη την εποχή περιφερόμουν συχνά στο δάσος, τουλάχιστον όταν δεν έβρεχε. Στη διάρκεια αυτών των περιπάτων ανακάλυψα πάρα πολλά πράγματα. Για παράδειγμα, ανακάλυψα ένα ιδιαίτερο είδος

περιστεριών. Τα περιστέρια αυτά δεν έφτιαχναν φωλιά, προτιμούσαν να κουρνιαίνουν στις σχισμές των βράχων. Τις εβδομάδες που ακολούθησαν προσπάθησα να πιάσω αγριοπερίστερα. Δεν τα κατάφερα, χωρίς αμφιβολία επειδή δεν είχα αρκετή τροφή να τους προσφέρω. Όσο για τα περιστέρια που έμεναν στις φωλιές, ομολογώ πως ήταν νοστιμότατα.

Παρ' όλο που επιστράτευα όλη μου την εφευρετικότητα για την κατασκευή των αναγκαίων εργαλείων, δε σημείωνα πάντα επιτυχία. Έτσι, ποτέ μου δεν κατάφερα να φτιάξω ένα εντελώς στεγανό βαρέλι. Είχα ως υπόδειγμα μερικά βαρέλια από ρούμι, όμως δεν κατόρθωσα ποτέ να κατασκευάσω τους κατάλληλους πάτους. Επίσης δεν μπορούσα να συνταιριάξω σωστά τις βαρελοσανίδες, τη μια κοντά στην άλλη, ώστε να αποφεύγεται και η παραμικρή διαρροή. Όλα αυτά μου έτρωγαν πολλές ώρες και τελικά παραιτήθηκα από την προσπάθεια.

Δεν είχα κεριά, άλλο πρόβλημα κι αυτό. Θυμήθηκα το καμμάτι από κερί μέλισσας, με το οποίο είχα φτιάξει κεριά στη διάρκεια του περιπετειώδους ταξιδιού μου κατά μήκος των ακτών της Αφρικής. Δοκίμασα με λίπος κατσίκας, χρησιμοποιώντας κομμάτια ξεφτισμένου σπάγκου για το φιλί. Τα κεριά που έφτιαξα, παρ' όλο που έδιναν πιο αδύνατο και πιο τρεμουλιαστό φως απ' ό,τι τα κανονικά, τη δουλειά τους την έκαναν.

Κάποια μέρα, ψάχνοντας ανάμεσα στις προμήθειες που είχα φέρει από το πλοίο, ανακάλυψα ένα σακί γεμάτο με τροφή για κότες. Καθώς χρειαζόμουν το σακί, το άδειασα σε μια γωνιά και δεν ξανασχολήθηκα.

Περίπου ένα μήνα αργότερα πρόσεξα έκπληκτος κάτι πράσινα βλαστάρια που είχαν φυτρώσει στο σημείο όπου είχα τινάξει το σακί. Η έκπληξή μου έγινε ακόμα μεγαλύτερη όταν διαπίστωσα, μετά από μερικές εβδομάδες, πως επρόκειτο για κριθάρι.

Εκτός από το κριθάρι, είχαν επίσης φυτρώσει και καμιά τριανταριά βλαστάρια ρυζιού. Μάλλον θα υπήρχαν και κόκκοι ρυζιού ανακατωμένοι με την τροφή που προοριζόταν για τις κότες.

16 Απριλίου. Το σπίτι μου τελείωσε και αισθανόμουν πλέον απόλυτα ασφαλής. Κανείς δε θα μπορούσε να μπει χωρίς να σκαρφαλώσει στο φράχτη.

Ωστόσο τα γεγονότα της επομένης λίγο έλειψε να με διαψεύσουν. Δούλευα κοντά στο κοίλωμα που είχα σκάψει στο βράχο, όταν ξαφνικά είδα πως η οροφή της σπηλιάς μου άρχιζε να σκάζει και να πέφτουν κομμάτια της. Με κυριέψε πανικός, γιατί νόμισα ότι θα γκρεμιζόταν γι' άλλη μια φορά. Το 'βαλα σαν τρελός στα πόδια για να ξεφύγω από τον κίνδυνο. Μόνο όταν βρέθηκα έξω συνειδητοποίησα ότι γινόταν σεισμός, και μάλιστα πολύ δυνατός. Το έδαφος ταρακουνιόταν και είδα ένα τεράστιο κομμάτι βράχου να γκρεμίζεται στη θάλασσα, που ήταν ιδιαίτερα ανταριασμένη. Προφανώς οι σεισμικές δονήσεις στο βυθό της ήταν πιο ισχυρές απ' ό,τι στη στεριά.

Ποτέ δεν είχα ξαναδεί παρόμοιο φαινόμενο. Τα τραντάγματα του γήινου φλοιού μου προξενούσαν ναυτία, σαν να είχα ζαλιστεί από θαλασσοταραχή. Ήρθε πάλι στα συγκαλά μου μόλις άκουσα τους κρότους των βράχων που συγκρούονταν μεταξύ τους καθώς κατρακυλούσαν.

Πίστεψα για μια στιγμή πως ολόκληρος ο λόφος θα κατέρρεε και θα καταπλάκωνε το σπιτικό μου, θάβοντας τα πάντα. Ανίκανος να αντιδράσω, έμεινα καρφωμένος στη θέση μου, κάτωχρος, τρομοκρατημένος. Δεν είχα καν το κουράγιο να βάλω σε ασφαλές μέρος τα τρόφιμά μου. Συνέχισα, λοιπόν, για ώρα πολλή να στέκομαι εκεί ασάλευτος, σαν στήλη άλατος, και να κοιτάζω τον ουρανό που ολοένα σκοτεινίαζε. Μετά από λίγο ξέσπασε μια φοβερή ανεμοθύελλα που συνοδεύτηκε από δυνατή βροχή.

Συλλογίστηκα πως η θύελλα ήταν σίγουρα επακόλουθο του σεισμού. Καθώς μου είχε περάσει πια η τρομάρα, διακινδύνευσα να επιστρέψω στο καταφύγιο και να μπω στη σκηνή μου. Οι ριπές του ανέμου ήταν τόσο σφοδρές, που φοβόμουν ότι θα έβλεπα τη σκηνή να μετατρέπεται σε κουρέλια και την οροφή της σπηλιάς να σωριάζεται σε συντρίμμια. Η ένταση της βροχής είχε στο μεταξύ διπλασιαστεί. Έπρεπε να σκάψω το γρηγορότερο έναν αποχετευτικό αγωγό και να κάνω και μια τρύπα στο φράχτη, ώστε να αποφύγω την πλημμύρα.

Πρώτα όμως πήγα στο κελάρι και ήπια μια γερή δόση ρούμι για να ζεσταθώ κάπως και να νικήσω το φόβο μου. Η βροχή συνεχίστηκε όλη τη νύχτα κι ένα μεγάλο μέρος της επομένης.

Στις μέρες που ακολούθησαν, αναλογιζόμουν τη στάση που θα έπρεπε να κρατήσω αν ποτέ γινόταν κάποιος καινούριος σεισμός. Δεν υπήρχε περίπτωση να μείνω μέσα στο κατάλυμά μου, στους πρόποδες αυτής της βραχώδους πλαγιάς. Ήταν επιτακτική ανάγκη να κατασκευάσω κάτι σε ανοιχτό χώρο.

Δεν έκλεινα μάτι τη νύχτα, τόσο πολύ φοβόμουν μήπως θαφτώ ζωντανός εξαιτίας καμιάς κατολίσθησης. Ούτε τολμούσα να κοιμηθώ κάτω από τ' αστέρια, αφού υπήρχε πάντα ο κίνδυνος των άγριων θηρίων. Κούρνιαζα, λοιπόν, στη σπηλιά, αν και έτρεμε το φυλλοκάρδι μου. Έλεγα στον εαυτό μου πως μια καινούρια κατασκευή θα μου έτρωγε πάρα πολύ χρόνο, οπότε για λίγο καιρό θα ήταν προτιμότερο να το ρισκάριζα και να συνέχιζα να μένω εκεί που βρισκόμουν. Προετομιάστηκα για ν' αρχίσω την κατασκευή του καινούριου σπιτιού στις 21 Απριλίου.

22 Απριλίου. Από πολύ νωρίς το πρωί κάθισα και σκέφτηκα το σχέδιό μου. Το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν ότι μου έλειπαν τα απαραίτητα εργαλεία. Είχα τρία μεγάλα τσεκούρια κι ένα αρκετά σημαντικό απόθεμα από μικρά (τα

είχαμε φορτώσει στο καράβι σαν ανταλλάξιμο είδος όταν σαλπάρουμε). Μόνο που όλα αυτά τα τσεκούρια, και τα μικρά και τα μεγάλα, χρειάζονταν ακόνισμα. Είχαν χρησιμοποιηθεί πολύ και η κόψη τους είχε αμβλυνθεί. Είχα μια πέτρα ακονίσματος, αλλά δεν ήξερα πώς να την κάνω να περιστρέφεται. Βασάνισα φοβερά το μυαλό μου μέχρι να καταφέρω τελικά να πετύχω, με τη βοήθεια μιας ρόδας κι ενός σκονιού, τη λειτουργία της.

28 και 29 Απριλίου. Ακόνισα τα εργαλεία μου αυτές τις δυο μέρες και ολοκλήρωσα τις προετοιμασίες για το έργο μου.

1η Μαΐου. Τις πρώτες πρωινές ώρες της ημέρας βρήκα στο γιαλό ένα βαρελάκι και μερικά άλλα πράγματα που τα είχε ξεβράσει η θάλασσα στην τελευταία καταιγίδα. Εξετάζοντας το βαρελάκι, διαπίστωσα πως περιείχε μπαρούτι, που όμως είχε αχρηστευτεί από το νερό. Πρόσεξα ότι τα συντρίμμια του καραβιού είχαν βγει ακόμα πιο έξω. Περπατώντας, μπόρεσα και πλησίασα σε λιγότερο από τετρακόσια μέτρα. Στο κατώτερο σημείο της παλίρροιας σίγουρα θα κατάφερα να φτάσω στο πλοίο και ίσως να έβρισκα εκεί κάτι χρήσιμο.

Το καινούριο μου αυτό σχέδιο μ' έκανε ν' αναβάλω το άλλο, το σχετικό με τη μετακόμιση. Κι όλη την ημέρα περιφέρονται γύρω από το καράβι, πασχίζοντας να βρω έναν τρόπο για να μπω μέσα.

Έπρεπε οπωσδήποτε να το πετύχω!

Η άμμος είχε βουλώσει όλες τις εισόδους, όμως εμένα η σκληρή ζωή που περνούσα στο νησί με είχε μάθει να μην υποχωρώ μπροστά σε τίποτα. Έτσι, λοιπόν, αποφάσισα πως, αν δεν κατάφερα να εισχωρήσω στο καράβι, τουλάχιστον θα ξεκαρφώνα και θα έπαιρνα ό,τι μπορούσα.

3 Μαΐου. Κουβάλησα μαζί μου το πριόνι. Όταν έφτασα στο ναυάγιο, στρώθηκα αμέσως στη δουλειά. Σύντομα είχα κόψει ένα μεγάλο δοκάρι του διαδρόμου της γέφυρας. Η θά-

λασσα άρχισε ν' ανεβαίνει, γεγονός που δυσκόλεψε την επιστροφή μου στη στεριά.

4 Μαΐου. Βγήκα για ψάρεμα, αλλά δεν έπιασα ούτε ένα ψάρι που να άξιζε τον κόπο. Είχα αποφασίσει να τα παρατήσω, όταν έπιασα ένα μικρό δελφίνι. Το άφησα να ξεραθεί στον ήλιο και τράφηκα μ' αυτό για μερικές ημέρες.

5 Μαΐου. Δούλεψα στο καράβι με σκοπό να συγκεντρώσω όλα όσα θα μπορούσαν να μου φανούν χρήσιμα. Ξεκόλλησα ένα τεράστιο δοκάρι και το έκοψα στα δύο με το πριόνι, ώστε να το μεταφέρω ευκολότερα. Πήρα και τρεις χοντρές σανίδες από ξύλο έλατου.

6 Μαΐου. Και πάλι πέρασα τη μέρα μου στο καράβι. Κουβάλησα μια μεγάλη ποσότητα από μπουλόνια και άλλα σιδηρικά. Ταλαιπωρήθηκα τόσο, που λίγο έλειψε να τα παρατήσω. Έφτασα κυριολεκτικά στα όρια της εξάντλησης.

7 Μαΐου. Ξαναπήγα στο ναυάγιο, αλλά δίχως διάθεση να δουλέψω. Σε πολλά σημεία ο σκελετός του είχε διαλυθεί, καθώς τα δοκάρια είχαν κομματιαστεί. Μπόρεσα τουλάχιστον να κοιτάξω στο εσωτερικό του: ήταν γεμάτο άμμο και νερό.

8 Μαΐου. Γι' άλλη μια φορά στο καράβι. Είχα πάρει μαζί μου κι ένα χοντρό λοστό για να αποσπάσω τη γέφυρα, η οποία εξέιχε πλέον πάνω από την επιφάνεια του νερού. Ξεκάρφωσα δυο χοντρά σανίδια και τα 'ριξα στη θάλασσα, με την ελπίδα πως το ρεύμα θα τα 'βγαζε στην παραλία. Άφησα το λοστό εκεί, γιατί θα τον μεταχειριζόμουν και την επομένη.

9 Μαΐου. Και πάλι στο καράβι. Με τη βοήθεια του λοστού έκανα ένα μικρό άνοιγμα στα ύφαλα, απ' όπου κατάφερα και μπήκα. Διαπίστωσα ότι υπήρχαν πολλά βαρέλια και προσπάθησα να τα μετακινήσω, αλλά χωρίς επιτυχία. Υπήρχε επίσης ένας κύλινδρος από μολύβι, που δεν κατάφερα καν να τον κουνήσω.

10, 11, 12, 13 και 14 Μαΐου. Πέρασα όλες αυτές τις μέρες στο καράβι. Πήρα πολλά ξύλα και σιδερικά.

15 Μαΐου. Εφοδιασμένος με δυο μικρά τσεκούρια, πήγα ξανά στο ναυάγιο για να κόψω ένα κομμάτι από το μολύβι. Το προσπάθησα ακουμπώντας την κόψη του ενός τσεκουριού πάνω στο μολύβι και χτυπώντας τη με το άλλο. Όμως το μολύβι ήταν βαθιά χωμένο στο νερό και απέτυχα.

16 Μαΐου. Φυσούσε φοβερός αέρας όλη τη νύχτα. Πέρασα το πρωινό κυνηγώντας στο δάσος. Δεν είχα τη δύναμη να πάω στο καράβι.

17 Μαΐου. Σε δυο μίλια περίπου απόσταση ανακάλυψα πως κάτι είχε ξεβράσει η θάλασσα. Αποφάσισα να πάω να δω τι ήταν. Επρόκειτο για ένα κομμάτι από τη μάρκα της πλώρης. Όμως ήταν τόσο βαθιά χωμένο στο έδαφος, που δεν μπόρεσα να το ξεκολλήσω.

24 Μαΐου. Συνέχισα να δουλεύω στα συντρίμια. Με τη βοήθεια του λοστού κατόρθωσα να ξεμπλοκάρω αρκετά βαρέλια και δυο ναυτικά μπαούλα. Καθώς ήταν αδύνατο να τα κουβαλήσω ο ίδιος, τα εμπιστεύτηκα στη φουσκονεριά. Τα μόνα που κατάφερα να σώσω ήταν λίγη ξυλεία, ένα μπαούλο κι ένα βαρέλι, γιατί ο άνεμος φυσούσε από τη στεριά και όχι από τη θάλασσα. Το βαρέλι περιείχε χοιρινό κρέας, που όμως είχε χαλάσει εξαιτίας του αλμυρού νερού και της άμμου. Δούλεψα στο ναυάγιο μέχρι τις 15 Ιουνίου. Προμηθεύτηκα τόση ξυλεία και σιδερικά, που θα μπορούσα να ναυπηγήσω ένα γερό πλεούμενο, αν φυσικά ήξερα πώς να το κάνω. Επίσης κατάφερα να κουβαλήσω ένα μεγάλο κομμάτι μολύβι στη στεριά.

16 Ιουνίου. Βρήκα στο γιαλό μια χελώνα. Ήταν η πρώτη που έβλεπα από τότε που έφτασα στο νησί. Δε στάθηκε καθόλου δύσκολο να την πιάσω. Αργότερα διαπίστωσα ότι ένας μεγάλος αριθμός τους ζούσε στην άλλη πλευρά του νησιού.

17 Ιουνίου. Η ετοιμασία και το μαγείρεμα της χελώνας μου πήρε όλη την ημέρα. Είχε περισσότερα από εξήντα αβγά. Πιστεύω ότι ήταν το πιο νόστιμο κρέας που δοκίμασα από τη μέρα που βρέθηκα σε τούτο το νησί. Μέχρι τότε ήμουν υποχρεωμένος να αρκούμαι σε κατσίκια και πουλιά.

18 Ιουνίου. Έμεινα μέσα, γιατί δε σταμάτησε να βρέχει όλη την ημέρα. Ένωθα έντονη την υγρασία κι αυτή η περιέργη αίσθηση παγωνιάς μου προξένησε φόβο.

19 Ιουνίου. Αρρώστησα. Κρύωνα και είχα ρίγη.

20 Ιουνίου. Φριχτοί πονοκέφαλοι με βασάνιζαν όλη τη νύχτα. Δεν έκλεισα μάτι. Μάλλον είχα πυρετό.

21 Ιουνίου. Χειρότερα από την προηγούμενη. Στη σκέψη ότι ήμουν άρρωστος σ' ένα ερημονήσι, χωρίς την παραμικρή βοήθεια, έχασα εντελώς το κουράγιο μου. Ποτέ δεν είχα αρρωστήσει από τότε που είχα φύγει από τη Χαλ. Αισθανόμουν εντελώς χαμένος.

22 Ιουνίου. Ήμουν κάπως καλύτερα. Όμως η σκέψη ότι μπορεί να ξανακυλούσα είχε σφηνωθεί για τα καλά στο μυαλό μου.

23 Ιουνίου. Ο πυρετός ξανάρχισε. Δυνατά ρίγη και πονοκέφαλοι.

24 Ιουνίου. Ελαφριά βελτίωση.

25 Ιουνίου. Νέα κρίση πυρετού, πιο βαριά από τις προηγούμενες. Επί επτά ολόκληρες ώρες, τη μια φούντωνα και την άλλη έτρεμα από το κρύο.

26 Ιουνίου. Ένωθα καλύτερα. Καθώς δεν είχα φάει σχεδόν καθόλου τις τελευταίες μέρες, είχα εξασθενήσει. Πήρα το τουφέκι μου και βγήκα. Σκότωσα μια κατσίκια, την έψησα κι έφαγα μερικά κομμάτια. Θα προτιμούσα να την έκανα βραστή, αλλά δεν είχα κατσαρόλα.

27 Ιουνίου. Ανέβηκε ο πυρετός εξαιτίας του ότι είχα βγει για λίγο την προηγούμενη. Έμεινα στο κρεβάτι όλη μέρα. Η δίψα με τυραννούσε, αλλά παραήμουν άρρωστος για να πάω

να φέρω νερό. Στο μεταξύ μ' είχε πιάσει παραλήρημα, που κράτησε ώρες. Ένωθα αφάνταστα δυστυχής.

Κάποια στιγμή ο πυρετός έπεσε και με πήρε ο ύπνος. Ξύπνησα μέσα στη νύχτα. Κατάλαβα ότι το χειρότερο είχε περάσει, αλλά αισθανόμουν αδυναμία και διψούσα φοβερά. Δεν υπήρχε σταγόνα νερό στο σπίτι, ωστόσο δε γινόταν να σηκωθώ. Τελικά αποκοιμήθηκα ξανά.

Στον ύπνο μου είχα ένα φοβερό εφιάλτη:

Βρισκόμουν έξω από το κατάλυμά μου, στο μέρος όπου είχα καταφύγει όταν έγινε ο σεισμός. Ξαφνικά είδα ένα μαύρο σύννεφο να κατεβαίνει στη γη. Επάνω στο σύννεφο καθόταν ένας άντρας που τον περιέβαλλαν πύρινες γλώσσες. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου του ήταν πολύ επιβλητικά. Με το που πάτησε τα πόδια του στο έδαφος, το ένωσα να κουνιέται ακριβώς όπως τότε με το σεισμό. Ο άντρας στράφηκε προς το μέρος μου, με σημάδεψε με μια μακριά λόγχη και είπει:

«Αφού δε μετανιώνεις, πρέπει να πεθάνεις!»

Δε βρίσκω λόγια να περιγράψω την ταραχή που μου προκάλεσαν αυτά τα λόγια. Είχαν περάσει πολλά χρόνια από τότε που εγκατέλειψα το πατρικό μου και η φωνή αυτή ερχόταν ακριβώς για να μου θυμίσει το παρελθόν, το οποίο είχα πάψει από καιρό να σκέφτομαι. Ποτέ δε μου είχε περάσει από το νου η ιδέα πως όλα μου τα θάσανα μπορεί να αποτελούσαν τη δικαιοδική τιμωρία μου για τη συμπεριφορά μου απέναντι στους γονείς μου. Και για τον τρόπο που πορεύτηκα στη ζωή μου.

Μέχρι τότε πίστευα στ' αλήθεια ότι ήμουν το πιο δυστυχημένο πλάσμα που υπήρχε στη γη. Και βέβαια δεν είχα φανταστεί ποτέ ότι η κατάσταση στην οποία βρισκόμουν μπορεί να ήταν το τίμημα για τις άστοχες επιλογές και τα λάθη μου. Στη σκληρή αναμέτρησή μου με τα κύματα είχα βγει νικητής. Παρ' όλα αυτά, η χαρά μου για το γεγονός ότι ήμουν ζωντανός ξεδώριασε πολύ γρήγορα και βούλιαξα στην απελπισία. Στην περίπτωση του σεισμού και πάλι δεν είχα πάθει το πα-

ραμικρό, αν και θα μπορούσα κάλλιστα να είχα καταπλακωθεί από τα θράχια. Ούτε και τότε όμως ένιωσα ευτυχισμένος. Τίποτα δεν ήταν ικανό ν' αλλάξει την πεποίθησή μου ότι είχα γεννηθεί μονάχα για τις καταστροφές και τις κακοτυχίες.

Χρειάστηκε ν' αρρωστήσω και να φτάσω στα όρια της αντοχής μου για να καταλάβω επιτέλους πόσο τυχερός είχα σταθεί. Και ακόμα για να συνειδητοποιήσω πως είχα προκαλέσει απέραντο πόνο στους γονείς μου. Στην κρίση του πυρετού μου, ακατάληπτα λόγια έβγαιναν από τα χείλη μου. Δεν ήξερα βέβαια και πολύ καλά τι έλεγα, αλλά νομίζω ότι μουρμούριζα:

«Τι έκανα; Τι θ' απογίνω;»

Λόγια αγωνίας και φόβου. Μου ήρθαν ξαφνικά στο νου οι συμβουλές του πατέρα μου, τα συνετά λόγια και οι προειδοποιήσεις του.

«Τώρα πια», μονολόγησα, «ξέρω πως η πρόβλεψη του πατέρα μου βγήκε πέρα για πέρα αληθινή. Δε μου είχε πει ότι μια μέρα θα μετάνιωνα για την απόφασή μου, αλλά τότε θα ήταν πάρα πολύ αργά; Θα μπορούσα να είχα περάσει μια ζωή ήσυχη και χωρίς προβλήματα αν τον είχα ακούσει».

Ήταν η πρώτη φορά που πράγματι μετάνιωνα, μετά από τόσα χρόνια.

28 Ιουνίου. Ο πυρετός υποχώρησε, αλλά αισθανόμουν υπερβολικά αδύναμος. Ο νυχτερινός εφιάλτης με είχε αναστατώσει. Σκέφτηκα ότι έπρεπε να πάω να φέρω λίγο νερό και να ετοιμάσω φαγητό πριν μου ξανανέβει ο πυρετός. Γέμισα ένα μπουκάλι με νερό και πρόσθεσα μια γερή δόση ρούμι. Λίγο αργότερα έφησα ένα μεγάλο κομμάτι από κατσίκι. Δεν έφαγα πολύ. Ήθελα να κάνω έναν περίπατο έξω από το κατάλυμά μου, αλλά δεν είχα τις δυνάμεις. Ξάπλωσα και πάλι.

Λίγο αργότερα ξανασηκώθηκα. Έφησα τρία αβγά χελώνας μέσα στη χόβολη του τζακιού και τα έφαγα. Ο ουρανός ήταν καθαρός και η θάλασσα γαλήνια. Σκέφτηκα να κάνω μια

προσπάθεια και να βγω έξω από την περίμετρο του καταυλισμού μου. Δυσκολεύτηκα πολύ να σκαρφαλώσω στο φράχτη. Αποφάσισα να μην προχωρήσω μακριά, γιατί μ' έπιαναν κάθε τόσο κάποιες ξαφνικές ζαλάδες. Έφτασα στην παραλία, κάθισα στην άμμο και βάλθηκα ν' αγναντεύω τη θάλασσα.

Διάφορες σκέψεις ταλάνιζαν το μυαλό μου όση ώρα έμεινα εκεί, όπως, για παράδειγμα:

Πού, τέλος πάντων, βρίσκεται το νησί μου; Υπάρχουν τριγύρω κι άλλα νησιά που δεν τα βλέπω; Θα καταφέρω ποτέ να ξεφύγω από τούτη την ερημιά; Θα ξαναντικρίσω άραγε άλλους ανθρώπους;

Όμως αυτή τη φορά δεν επέτρεψα στις σκέψεις μου να με παρασύρουν στην απελπισία, όπως γινόταν μέχρι πριν από λίγο καιρό. Απλώς άρχισα να αναρωτιέμαι γιατί μου συνέβαιναν όλα αυτά. Πάντως δεν έπρεπε να εκπλήσσομαι και κυρίως να είμαι χαίριστος.

«Βρε τρελέ!» μονολόγησα. «Πώς τολμάς και αναρωτιέσαι γιατί σου συμβαίνουν όλα αυτά; Ρώτα καλύτερα γιατί δεν είσαι νεκρός εδώ και πολύ καιρό! Θα μπορούσες να είχες πνιγεί τότε έξω από το Γιάρμουθ. Θα μπορούσες να είχες σκοτωθεί στη σύγκρουση με τους πειρατές ή να σε είχαν κάνει κομμάτια τ' αγρίμια της Αφρικής. Θα μπορούσες ακόμα να είχες χάσει τη ζωή σου, όπως οι συνταξιδιώτες σου, στη διάρκεια του ναυαγίου σε τούτο το νησί».

Δεν ήταν δυνατό να τ' αρνηθώ όλα αυτά. Σηκώθηκα και κατευθύνθηκα προς το κατάλυμά μου σκεπτικός και θλιμμένος. Ανέβηκα τη σκάλα και αφέθηκα να πέσω από την άλλη μεριά. Αναψα ένα κερύ και, εντελώς μπερδεμένος από τις σκέψεις που είχα κάνει στο γιαλό, κάθισα στην καρέκλα μου. Φοβόμουν πως θα με ξανάπιανε πυρετός. Θυμήθηκα τότε ότι οι Βραζιλιάνοι καταπολεμούσαν όλες σχεδόν τις αρρώστιες με τη βοήθεια φύλλων καπνού, που τα έδιναν στον άρρωστο να τα μασήσει ή του τα έκαναν ρόφημα. Είχα

ένα πακέτο με καπνό μέσα σ' ένα κιβώτιο. Ανοίγοντας το κιβώτιο, βρήκα μαζί και μια Βίβλο, που την ακούμπησα πάνω στο τραπέζι. Καθώς δεν ήξερα πώς ακριβώς να χρησιμοποιήσω τον καπνό, δοκίμασα διάφορες μεθόδους.

Πρώτα έβαλα μερικά φύλλα στο στόμα μου και τα μάσησα. Ζαλίστηχα πολύ, γιατί ο καπνός ήταν δυνατός και δεν τον είχα χρησιμοποιήσει ποτέ με τέτοιο τρόπο. Έπειτα πήρα λίγα φύλλα και τ' άφησα να μουσκέψουν για μερικές ώρες μέσα σ' ένα δοχείο με ρούμι, ώστε να πιω απ' αυτό το ρόφημα πριν κοιμηθώ. Τέλος, έριξα μερικά φύλλα στη φωτιά που σιγόκαιγε και, σκύβοντας από πάνω, άρχισα να εισπνέω βαθιά. Γρήγορα όμως αναγκάστηκα να τραβηχτώ εξαιτίας της ζέστης και της κάπνας. Κάθισα και πήρα στα χέρια μου την Αγία Γραφή. Προσπάθησα να διαβάσω μερικές σελίδες, αλλά ο καπνός με είχε ζαλίσει τόσο πολύ, που δυσκολευόμουν να αφομοιώσω τα όσα διάβαζα. Τη φυλλομέτρησα πάντως και επέμεινα να διαβάσω μερικά αποσπάσματα. Πρόσεξα ότι υπήρχαν φράσεις που ταίριαζαν στην κατάσταση μου, ήμουν όμως αδύναμος και αποπροσανατολισμένος, γι' αυτό και αδυνατούσα να τις κατανοήσω απόλυτα.

Ήταν πια αργά και ετοιμάστηκα να πέσω για ύπνο. Πλησίασα το δοχείο με το ρούμι όπου μούσκευαν τα φύλλα του καπνού. Το ρόφημα δε μύριζε και πολύ ευχάριστα, ωστόσο το ήπια με μεγάλες γουλιές. Ήταν πικρό και δυνατό και δυσκολεύτηχα φοβερά να το καταπιώ. Πήγα και ξάπλωσα στην αιώρα, με το στομάχι μου ν' ανακατεύεται. Δεν άργησα να κοιμηθώ βαθιά.

Αγνοώ πόσες ώρες κοιμήθηκα. Όταν ξύπνησα, είχα την εντύπωση ότι ήμουν πιο δυνατός από την προηγούμενη. Και μάλιστα μου είχε έρθει και η όρεξη για φαγητό. Την επομένη η κατάσταση μου είχε βελτιωθεί περισσότερο και αισθανόμουν αρκετά καλά για να βγω για κυνήγι. Δεν πήγα πολύ μακριά, γιατί φοβόμουν μήπως παρακουραστώ.

Εκείνη τη μέρα σκότωσα δυο αγριόπαπιες. Δεν είχα όρεξη να τις φάω. Θα προτιμούσα κάτι πιο ελαφρύ. Έφαγα, λοιπόν, δυο αβγά χελώνας που μου άρεσαν πολύ. Πριν ξαπλώσω, έριξα πάλι λίγα φύλλα καπνού στη χόβολη των ξυλοκάρβουνων και πήρα μερικές εισπνοές. Έκανα επίσης ένα ρόφημα με φύλλα μέσα σε ρούμι και το ήπια. Την επομένη δεν αισθανόμουν τόσο καλά όσο περίμενα. Είχα επιπλέον και λίγο πυρετό.

2 Ιουλίου. Συνέχισα τη θεραπεία με το ρόφημα του καπνού. Προληπτικά, ήπια τη διπλάσια ποσότητα, παρ' όλο που έβρισκα τη γεύση του αηδιαστική.

3 Ιουλίου. Δεν είχα πια πυρετό. Θα μου χρειαζόταν πάντοτε μια βδομάδα ώσπου να συνέλθω τελείως.

Τις τελευταίες μέρες σκέφτηκα πολύ τις πιθανότητες που είχα να φύγω κάποτε από το νησί. Δυστυχώς, θα ήταν μάταιο να ελπίζω ότι θα ερχόταν κάποιος να με σώσει. Κι αυτό γιατί ήταν μάλλον απίθανο να περνούσε από εδώ καράβι. Αλλά, ακόμα κι αν περνούσε, τα μέλη του πληρώματός του θα κατέβαιναν στη στεριά; Όπως συνέβη και μ' εμένα, θα φοβούνταν, χωρίς αμφιβολία, μήπως έπεφταν θύματα της αγριότητας των ιθαγενών ή των θηρίων.

Το καλύτερο που είχα, λοιπόν, να κάνω ήταν να πάψω να βασανίζομαι μ' αυτό το θέμα και να αναπαύομαι όσο μπορούσα περισσότερο.

4 Ιουλίου. Άνοιξα τη Βίβλο και άρχισα να διαβάζω. Είχα πάρει την απόφαση να μελετώ μερικές σελίδες πρωί και βράδυ. Και να διαλέγω κομμάτια στην τύχη αντί να μένω σ' ένα συγκεκριμένο κεφάλαιο ή ν' ακολουθώ μια ορισμένη σειρά. Μετά από μερικές αναγνώσεις διαπίστωσα πως με χαλάρωνε.

Αισθανόμουν ότι σιγά σιγά ανακτούσα και πάλι τις δυνάμεις μου. Τις επόμενες μέρες όλα μου φαινόταν ευκολότερα. Δοκίμαζα μεγάλη ευχαρίστηση κάθε φορά που κατά-

φερνα να κάνω διάφορες ελαφριές δουλειές. Ήμουν σε θέση να εργάζομαι ολοένα και περισσότερη ώρα, χωρίς να κουράζομαι. Συνειδητοποίησα πως έπρεπε να κατασκευάσω μερικά αντικείμενα καθημερινής χρήσης, αν ήθελα να οργανώσω καλύτερα τη ζωή μου.

Μετά από μερικές μέρες ξανάρχισα το κυνήγι. Αρχικά δεν απομακρυνόμουν πολύ από τον καταυλισμό μου. Όταν πήγαινα μακριά, κουραζόμουν υπερβολικά. Αισθανόμουν ακόμα αρκετά αδύνατος και φοβόμουν μήπως έπεφτα ξανά άρρωστος έτσι και το παράκανα. Η θεραπεία με τον καπνό είχε πετύχει να διώξει τον πυρετό, ωστόσο θα έπρεπε να τρώω περισσότερο.

Είχαν περάσει κιάλιας δέκα μήνες από τότε που ναυάγησα στο νησί. Κι είχα εγκαταλείψει κάθε ελπίδα πως μια μέρα θα το άφηνα πίσω μου. Δεν υπήρχε αμφιβολία ότι εγώ ήμουν το πρώτο ανθρώπινο ον που είχε πατήσει στο έδαφός του. Μόλις θα ένωθα καλύτερα, θα εξερευνούσα πιο σχολαστικά τούτο το νησί, του οποίου ήμουν κύριος και αφέντης.

Στις 15 Ιουλίου έβαλα σ' εφαρμογή το σχέδιό μου, αρχίζοντας την εξερεύνηση από την παραλία όπου με είχαν ρίξει τα αγριεμένα κύματα. Αφού περπάτησα τρία περίπου χιλιόμετρα, ανακάλυψα ένα ρυάκι με δροσερό και καθαρό νερό. Και από τις δυο του όχθες απλώνονταν απέραντα λιβάδια. Στα γύρω υψώματα έπεσα πάνω σε κάμποσα φυτά καπνού. Υπήρχαν εκεί και άλλα φυτά που δεν τα γνώριζα. Έφαξα μάταια για μανιόκα. Στις περιοχές που φυτρώνει αυτός ο θάμνος, οι ντόπιοι κάνουν από τις ρίζες του αλεύρι, με το οποίο παρασκευάζουν το ψωμί τους. Συνέχισα για λίγο ακόμα τον περίπατό μου και μετά γύρισα σπίτι.

Στις 16 Ιουλίου ξαναπήγα σ' εκείνο το μέρος και, ξεκινώντας από εκεί, συνέχισα την εξερεύνησή μου. Τα λιβάδια σταματούσαν και το ρυάκι χανόταν ανάμεσα στα δέντρα. Μπήκα στο δάσος και τότε έκανα την πιο εντυπωσιακή ανακάλυψη

της εξόρμησής μου: υπήρχαν φρούτα στο νησί μου! Κίτρα, πεπόνια και καταπληκτικά αγριοστάφυλα.

Δοκίμασα μερικές ρώγες και τις βρήκα νοστιμότητες. Αν μάζευα κάμποσα αγριοστάφυλα και τα ξέρινα στον ήλιο, θα μπορούσα να δημιουργήσω αποδέματα σταφίδας και να προσδέσω έτσι κάτι ξεχωριστό στη στερημένη ποικιλίας διατροφή μου.

Η ιδέα με ενθουσίασε. Το ίδιο και το μέρος, γι' αυτό και αποφάσισα να διανυκτερεύσω. Όταν σκοτείνιασε, ανέβηκα σ' ένα δέντρο όπως τότε, την πρώτη μου νύχτα στο νησί.

Μόλις ξύπνησα την επομένη, συνέχισα την εξερεύνησή μου. Προχώρησα γύρω στα έξι με επτά χιλιόμετρα μέσα στο δάσος. Κάποια στιγμή συνάντησα μια κοιλάδα καταπράσινη, γεμάτη όμορφες και δροσερές μυρωδιές.

Η θέα ήταν καταπληκτική. Υπήρχαν αμπέλια, κακαόδεντρα, λεμονιές, κιτριές, σε άγρια βέβαια κατάσταση. Καθώς διψούσα, αποφάσισα να ανακατέψω χυμό λεμονιού με νερό. Το βρήκα θεσπέσιο!

Αποφάσισα να συγκεντρώσω μεγάλα αποδέματα φρούτων, καθώς γνώριζα ότι πλησίαζε η περίοδος των βροχών. Έτσι, βάλθηκα να μαζεύω σταφύλια, κίτρα και λεμόνια και να τα σωριάζω σ' ένα σημείο όπου θα μπορούσα εύκολα να τα ξαναβρώ και να τα μεταφέρω στο σπίτι.

Την επομένη, όταν επέστρεψα στην κοιλάδα εφοδιασμένος με δυο σακιά, βρέθηκα μπροστά σε μια δυσάρεστη έκπληξη: τα σταφύλια που είχα μαζέψει την προηγούμενη ήταν σκορπισμένα ολόγυρα και τσαλαπατημένα. Μάλλον επρόκειτο για έργο κάποιων ζώων.

Όπως και να 'χε, τα σταφύλια, στην κατάσταση που βρίσκονταν, ήταν αδύνατο να μεταφερθούν. Για ν' αποφύγω παρόμοια καταστροφή, έπρεπε να βρω κάποια άλλη λύση. Έτσι, σκέφτηκα να κρεμάσω κατευθείαν στα δέντρα τα καινούρια σταφύλια που θα μάζευα, αναβάλλοντας τη μεταφορά τους γι' αργότερα, όταν θα είχαν πια ξεραθεί από τον ήλιο.

Και αυτό έκανα. Μόλις τελείωσα, έβαλα τα λεμόνια και τα κίτρα στα σακιά και τα κουβάλησα στο σπίτι. Καθώς τα τακτοποιούσα, έφερα και πάλι στο νου μου το καταπληκτικό εκείνο μέρος που είχα ανακαλύψει κι άρχισα πια να πείδομαι ότι η τοποθεσία που είχα διαλέξει για να στήσω το σπιτικό μου ήταν η πιο θλιβερή και αξιοθρήνητη του νησιού.

Το σκέφτηκα σοβαρά να μετακομίσω σ' εκείνη την κοιλάδα. Ωστόσο, μετά από πιο ώριμη σκέψη, κατέληξα στο συμπέρασμα πως ήταν προτιμότερο να παραμείνω κοντά στην παραλία. Στην κοιλάδα δε θα είχα καθόλου θέα προς τη θάλασσα και δεν μπορούσα να διακινδυνεύσω να χάσω έστω και την παραμικρή ευκαιρία διάσωσής μου. Επιπλέον, δεν είχα καμιά όρεξη να κλειστώ ανάμεσα στους λόφους και στα δάση του νησιού.

Η κοιλάδα με είχε μαγέψει τόσο πολύ, ώστε έμεινα εκεί όλες τις υπόλοιπες ημέρες του Ιουλίου. Για να μην αναγκάζομαι να σκαρφαλώνω κάθε θράδυ σε δέντρο, έφτιαξα ένα καλύβι. Ολόγυρα κατασκεύασα ένα γερό φράχτη, που τον ενίσχυσα με αγκαθωτούς θάμνους και βάτα. Ακριβώς όπως και στο φράχτη του σπιτιού μου στην παραλία, χρησιμοποιούσα μια σκάλα για να περνά μέσα. Έτσι, είχα πλέον δυο κατοικίες, μια στη θάλασσα και άλλη μια στο δάσος. Τι καλύτερο θα μπορούσα να επιθυμήσω!

Στις αρχές Αυγούστου πήγα να επιθεωρήσω τα σταφύλια μου. Είχαν πια ξεραθεί και θα μεταφέρονταν εύκολα. Τα ξεκρέμασα και τα έβαλα σε σάκους.

Ήταν καμιά διακοσαριά τσαμπιά κι έπραξα σωστά που τα κουβάλησα στο σπίτι, γιατί στις 14 Αυγούστου άρχισε να βρέχει και η βροχή κράτησε μέχρι τις 15 Οκτωβρίου. Επειδή έβρεχε αδιάκοπα, ήμουν υποχρεωμένος να παραμείνω στη σπηλιά μου για πολλές συνεχόμενες μέρες, αφού η σκηνή μου δε μου πρόσφερε την απαραίτητη προστασία.

Από τις 14 μέχρι τις 26 Αυγούστου έγινε κυριολεκτικά κατακλυσμός. Καθώς δεν είχα πλέον τι να φάω, αναγκάστηκα

να βγω για κυνήγι. Σκότωσα μια κατσίκα και μια τεράστια χελώνα, οπότε απέκτησε ποικιλία η διατροφή μου. Για πρωινό έπαιρνα ένα τσαμπί ξερό σταφύλι. Το μεσημέρι έτρωγα ή χελώνα ή κατσίκα ψητή και το βράδυ αβγά χελώνας.

Ήταν αδύνατο να ασχοληθώ με εξωτερικές δουλειές εξαιτίας της κακοκαιρίας, οπότε βάλθηκα να σκάβω το βράχο. Ήθελα να μεγαλώσω το ζωτικό μου χώρο, να τον κάνω πιο άνετο. Συνέχισα και τις εργασίες που είχα ξεκινήσει για να δημιουργήσω μια έξοδο από την άλλη μεριά του βράχου.

Η δεύτερη αυτή έξοδος ήταν βολική, αλλά μ' έκανε να νιώθω λιγότερη ασφάλεια. Είχα δημιουργήσει ένα άνοιγμα που δε γινόταν να το επιτηρώ συνεχώς. Και πάντα φοβόμουν κάποια επίθεση από αγρίμια ή ανθρώπους.

30 Σεπτεμβρίου. Μέτρησα τις εγκοπές που είχα κάνει στο κοντάρι. Ένας ολόκληρος χρόνος είχε κυλήσει. Με δυο λόγια, τριακόσιες εξήντα έξι μέρες παραμονής μου στο νησί. Όρισα ότι η μέρα αυτή θα γιορταζόταν ως επέτειος. Κάθισα αρκετή ώρα στην ακρογιαλιά, αλλά δεν ένιωθα δυστυχημένος. Ο χρόνος που είχε περάσει μου είχε χαρίσει διάφορες ευχάριστες εμπειρίες. Θα μπορούσα να τα είχα βρει πολύ πιο άσχημα τα πράγματα.

Το βράδυ έφαγα ένα κομμάτι παξιμάδι και σταφίδες. Αποφάσισα να κάνω μεγαλύτερη οικονομία στο μελάνι, γιατί πρόσεξα πόσο είχε λιγοστέψει. Στο εξής θα κατέγραφα στο ημερολόγιό μου μόνο τα πιο σημαντικά γεγονότα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Η εξερεύνηση του νησιού μου

Αρχισα να παρακολουθώ την τακτική εναλλαγή της εποχής της ξηρασίας και της εποχής των βροχών, κάτι που μου επέτρεπε να παίρνω προληπτικά μέτρα. Μόνο που τα γεγονότα δεν εξελίσσονταν πάντα σύμφωνα με τις προβλέψεις μου και, ανάμεσα στ' άλλα, αυτό ίσχυε και για το κριθάρι και το ρύζι που είχα σπείρει.

Είχα προσέξει πριν από μήνες, προς μεγάλη μου έκπληξη, πως και τα δυο είχαν φυτρώσει σε μια γωνιά της αυλής μου. Συγκέντρωσα όλους τους σπόρους που κατάφερα να βρω, με σκοπό να τους σπείρω την κατάλληλη ώρα. Όμως δε γνώριζα ποια χρονική στιγμή ήταν η πιο πρόσφορη για να σπείρει κανείς σ' εκείνα τα μέρη. Χρειαζόταν να πειραματιστώ και αυτό ακριβώς έκανα.

Περίμενα, λοιπόν, το τέλος της εποχής των βροχών, τότε που το νερό δε θα παρέσυρε τους σπόρους. Ευτυχώς που στην πρώτη μου δοκιμή έσπειρα μόνο τα δύο τρίτα των αποθεμάτων μου, γιατί δεν είχα κανένα αποτέλεσμα. Η εποχή της ξηρασίας άρχισε απότομα, ξεραινοντας το χώμα, οπότε τίποτα δεν μπορούσε να βλαστήσει. Το κριθάρι και το ρύζι φύτεψαν τελικά την επόμενη περίοδο των βροχών.

Αγνοώντας ότι τα πράγματα θα είχαν μια τέτοια εξέλιξη και εκτιμώντας ότι οι σπόροι μου είχαν απλούστατα χαθεί, έσπειρα ξανά το Φεβρουάριο, ακριβώς πριν από τις βρο-

χές. Είχα οργώσει ένα κομμάτι γης κοντά στο φράχτη, αλλά και πάλι, για καλό και για κακό, δε χρησιμοποίησα όλους μου τους σπόρους.

Το κριθάρι αυτή τη φορά αναπτύχθηκε καλά. Είχα μέτρια συγκομιδή, γιατί δεν είχα σπείρει πολύ, αλλά τουλάχιστον είχα μάθει ποια ήταν η καλύτερη εποχή για τη σπορά. Στη συνέχεια μπορούσα να σπέρνω δυο φορές το χρόνο και να έχω δυο σοδειές. Και κάθε φορά περίμενα υπομονετικά την κατάλληλη στιγμή.

Το Νοέμβριο ξαναπήγα να ρίξω μια ματιά στο καταφύγιο μου στην κοιλάδα. Είχε περάσει καιρός που δεν το είχα επισκεφτεί και χάρηκα που βρήκα τα πράγματα όπως ακριβώς τα είχα αφήσει. Διαπίστωσα έκπληκτος πως οι μικροί θάμνοι, που είχα φυτέψει γύρω από το φράχτη για να τον ενισχύσω, είχαν μεγαλώσει και είχαν πετάξει μακριά κλαδιά.

Κλάδεψα τους θάμνους κι έστρεψα τα κλαδιά με τέτοιο τρόπο, ώστε να κολλήσουν στο φράχτη. Μετά από τρία χρόνια οι θάμνοι είχαν τόσο μεγαλώσει, που σχημάτιζαν ένα τέλειο φράγμα. Το πυκνό τους φύλλωμα δεν άργησε να ξεπεράσει τη στέγη της μικρής καλύβας, οπότε στο εσωτερικό της επικρατούσε μια υπέροχη δροσιά. Και, πάνω απ' όλα, ήταν αδύνατο να υποψιαστεί κανείς την ύπαρξή της ακόμα κι από κοντά.

Αποφάσισα να δοκιμάσω το ίδιο και στο καταφύγιο μου στην παραλία. Ολόγυρα στο φράχτη, σε απόσταση μερικών μέτρων, φύτεψα δυο σειρές με θάμνους, όμοιους μ' εκείνους στην κοιλάδα. Αναπτύχθηκαν γρήγορα κι έτσι απέκτησα κι εκεί ένα όμορφο και γερό κάλυμμα πάνω από το σπιτικό μου. Όπως μάλιστα αποδείχτηκε αργότερα, η προστασία αυτή ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη για την άμυνά μου.

Γνωρίζοντας πια ότι οι εποχές χωρίζονταν σε περιόδους βροχών και σε περιόδους ξηρασίας, δημιούργησα ένα είδος ημερολογίου ως εξής:

15 Φεβρουαρίου - 15 Απριλίου: περίοδος βροχών

15 Απριλίου - 15 Αυγούστου: περίοδος ξηρασίας

15 Αυγούστου - 15 Οκτωβρίου: περίοδος βροχών

15 Οκτωβρίου - 15 Φεβρουαρίου: περίοδος ξηρασίας.

Τα καπρίτσια του ανέμου τύχαινε να μου προκαλούν κάποιες μικροαναποδιές, αυτό όμως δε μ' εμπόδιζε να εμπιστευόμαι το ημερολόγιό μου. Καθώς φοβόμουν να βγαίνω έξω στη διάρκεια των βροχών, φρόντιζα να συγκεντρώνω αποθέματα και προμήθειες κατά την εποχή της ξηρασίας. Την περίοδο των βροχών καθόμουν στο σπίτι μου ή στη σπηλιά κάτω από τους βράχους και φρόντιζα να εκμεταλλεύομαι αυτό το διάστημα κατασκευάζοντας ένα σωρό χρήσιμα αντικείμενα.

Είχα επιχειρήσει πολλές φορές να φτιάξω ένα καλάδι, αλλά οι βέργες που μάζευα δεν ήταν κατάλληλες. Ξαφνικά μου ήρθε η ιδέα να χρησιμοποιήσω βέργες από τους θάμνους που φύτρωναν γύρω από το καταφύγιό μου. Την επομένη κιόλας πήγα στην κοιλάδα, μάζεψα λεπτά κλαδιά και τα άφησα να ξεραθούν. Κατόπιν προσπάθησα να τα πλέξω για να φτιάξω καλάδι. Όταν ήμουν μικρός, συνήδιζα να πηγαίνω και να παρακολουθώ το γείτονά μας απέναντι που ήταν καλαθοποιός. Κι ευτυχώς που είχα πάρει μαθήματα από εκείνον και ήξερα λίγο πολύ πώς πλέκεται ένα καλάδι. Βέβαια τα καλάδια που κατασκεύασα δεν ήταν έργα τέχνης, όμως με εξυπηρετούσαν μια χαρά.

Το σκεύος που μου έλειπε φοβερά ήταν μια κατσαρόλα για να μαγειρεύω το κρέας. Αν είχα κατσαρόλα, θα μπορούσα να φτιάχνω μεγαλύτερη ποικιλία φαγητών. Πολύ θα ήθελα επίσης να είχα μια πίπα, γιατί είχα μπόλικα αποθέματα καπνού.

Καθώς είχα προγραμματίσει να γνωρίσω ολόκληρο το νησί μου απ' άκρη σ' άκρη, ένα ωραίο πρωί πήρα και πάλι το μονοπάτι. Αφού προσπέρασα την κοιλάδα μου, βρέθηκα σε μια δασώδη περιοχή. Λίγο αργότερα πρόβαλε μπροστά μου η δυτική ακτή του νησιού. Η ατμόσφαιρα ήταν τόσο διάφα-

νη, ώστε, προς μεγάλη μου έκπληξη, διέκρινα στον ορίζοντα, νοτιοδυτικά, μια λουρίδα στεριάς. Το περιγράμματά της δεν ήταν και πολύ καθαρό. Υπολόγισα πως, είτε επρόκειτο για νησί είτε για ήπειρο, απείχε γύρω στα είκοσι πέντε με τριάντα χιλιόμετρα από το σημείο που βρισκόμουν. Πολύ πιθανό να ήταν κάποια περιοχή της αμερικανικής ηπείρου, κοντά στις ισπανικές κτήσεις. Αν έκρινα σωστά, θα πρέπει να ήταν απολίτιστη περιοχή που την κατοικούσαν πρωτόγονοι. Ευτυχώς που τα κύματα δε με είχαν ξεβράσει εκεί πέρα, γιατί τότε η τύχη μου θα ήταν ασύγκριτα χειρότερη. Έμεινα να κοιτάζω σκεπτικός εκείνη την αγνή λουρίδα γης. Αν αποτελούσε τμήμα των ισπανικών αποικιών, όλο και κάποιο πλοίο θα την προσέγγιζε πότε πότε. Αντίθετα, αν την κατοικούσαν άγριοι, δεν είχα την παραμικρή ελπίδα να δω καράβι. Απόδιωξα αυτές τις σκέψεις και αποφάσισα να συνεχίσω την εξερεύνησή μου.

Καθώς βάδιζα, διαπίστωσα ότι το κομμάτι αυτό του νησιού ήταν πολύ πιο όμορφο και πολύ πιο φιλόξενο από εκείνο που είχα διαλέξει για τη διαμονή μου. Τα λιβάδια είχαν ένα υπέροχο πράσινο χρώμα κι ήταν διάσπαρτα με λουλούδια, ενώ τα δάση ανέδιδαν εξάισιες ευωδιές.

Αμέτρητοι παπαγάλοι πετούσαν γύρω μου και θύλησα να πιάσω έναν. Η προσοχή μου στράφηκε σ' έναν νεαρής ηλικίας και τον χτύπησα απαλά μ' ένα κλαδί. Τον μάζεψα, τον μετέφερα στο σπίτι και επιχείρησα να τον μάθω να μιλά. Μου πήρε πάρα πολύ καιρό για να τον εξασκήσω και να τον κάνω να προφέρει το όνομά μου σωστά. Όμως άξιζε τον κόπο. Ομολογώ πως η συντροφιά του παπαγάλου μού ήταν πολύ ευχάριστη.

Καθεμιά από τις αναγνωριστικές εξορμήσεις μου μου πρόσφερε μεγάλη ικανοποίηση, αφού δεν έπαυα να ανακαλύπτω καινούρια πράγματα. Στην πεδιάδα είδα λαγούς, καδώς και κάποια άλλα ζώα που έμοιαζαν με αλεπούδες.

Σκότωσα ένα, αλλά δεν τόλμησα να το φάω, γιατί δεν ήξερα τι σοί ζωό ήταν. Δεν το διακινδύνευα να ξαναρρωστήσω.

Κατά τις εξορμήσεις μου, διέτρεχα την κάθε περιοχή προς όλες τις κατευθύνσεις και, όταν έπεφτε το σκοτάδι, εξαντλημένος καθώς ήμουν, αναζητούσα κάποιο δέντρο για να περάσω τη νύχτα μου. Την επομένη ήταν οι πρώτες ακτίνες του ήλιου που με ξυπνούσαν.

Είχα ήδη διαπιστώσει ότι η ακτή από αυτή την πλευρά ήταν πολύ πιο όμορφη από εκείνη όπου είχα ναυαγήσει. Κι ήταν γεμάτη χελώνες, ενώ στη δική μου παραλία δεν έβλεπα και πολλές. Ποτέ δε μου έλειψαν τα αβγά χελώνας. Μου έκανε επίσης μεγάλη εντύπωση ο απίστευτος αριθμός πουλιών, που συχνά η σάρκα τους ήταν νοστιμότητα. Με τον καιρό βεβαιώθηκα πως δεν υπήρχε περίπτωση να μου λείψει ποτέ η τροφή. Ωστόσο, αν και αυτή η μεριά του νησιού είχε αποδειχτεί πολύ πιο φιλόξενη, δεν ήμουν διόλου διατεθειμένος να μετακομίσω. Ο βραχώδης λόφος και το καταφύγιό μου είχαν γίνει πια το σπιτικό μου, το οποίο, όσο τριγυρούσα, δεν έπαυα να το σκέφτομαι.

Εξακολούθησα τις εξερευνήσεις μου κατά μήκος της ακτής για περίπου είκοσι χιλιόμετρα προς τ' ανατολικά. Έμπηξα ένα χοντρό κλαδί στο έδαφος για να σημαδέψω το μέρος μέχρι το οποίο είχα φτάσει και πήρα το δρόμο για το σπίτι μου για να ξεκουραστώ λιγάκι. Η αμέσως επόμενη αναγνώριση θα γινόταν από την ανατολική πλευρά του νησιού. Καθώς θα ξεκινούσα από την αντίθετη μεριά, θα έπρεπε να φτάσω ως το κλαδί που είχα βάλει για σημάδι.

Διάλεξα μια άλλη διαδρομή για να επιστρέψω στο σπίτι, αλλά πολύ σύντομα διαπίστωσα ότι ήταν λάθος μου να κάνω κάτι τέτοιο. Αφού περπάτησα πέντε χιλιόμετρα περίπου, βρέθηκα σε μια πολύ κλειστή κοιλάδα. Τα δέντρα που κάλυπταν τις πλαγιές της ήταν τόσο πυκνά, ώστε, αν χωνόμουν ανάμεσά τους, θα διέτρεχα τον κίνδυνο να μην ξαναβρώ

ποτέ το δρόμο μου. Και ούτε μπορούσα να προσανατολιστώ με τη βοήθεια του ήλιου, γιατί εκείνη την ημέρα ο ουρανός ήταν γεμάτος σύννεφα.

Αντί να παραδεχτώ πως νικήθηκα, περιπλανήθηκα τρεις ολόκληρες μέρες παλεύοντας να βγω από εκεί. Όταν είδα πως δεν τα κατάφερα, ξαναγύρισα πίσω στο σημείο απ' όπου είχα ξεκινήσει. Στη διάρκεια της διαδρομής, που μου ήταν πια πολύ γνωστή, αποφάσισα να κάνω και μια βόλτα μέχρι την καλύβα της κοιλάδας για να δω αν ήταν όλα στη θέση τους.

Κάποια στιγμή είδα το σκύλο μου, που τον έπαιρνα πάντα μαζί μου, να αρπάζει ένα κατσικάκι που είχε ξεκοίσει από το κοπάδι του. Όρμησα αμέσως πάνω του για να σώσω το ζώο από τα δόντια του, αφού ήταν ικανός να το κάνει κομμάτια.

Το είχα ήδη σκοπό να πιάσω μερικές κατσίκες και να προσπαθήσω να τις εξημερώσω, γιατί, αργά ή γρήγορα, θα μου τελείωνε το μπαρούτι και δε θα μπορούσα να κυνηγήω. Αντίθετα, δε θα μου έλειπε ποτέ το κρέας αν φρόντιζα να αποκτήσω ένα κοπάδι κατσίκια.

Πέρασα στο λαιμό του ζώου ένα σκοινί κι έτσι το έσυρα ως το σπίτι της κοιλάδας, όπου το οδήγησα μέσα από το φράχτη και το άφησα ελεύθερο. Κατόπιν κίνησα για το σπίτι μου στην παραλία, έχοντας την αίσθηση πως γυρνούσα στη «βάση μου».

Έμεινα εκεί μια ολόκληρη βδομάδα για να ξεκουραστώ από τις περιηγήσεις μου. Αφιέρωσα μια από αυτές τις μέρες στην κατασκευή μιας βάσης για να κάθεται ο παπαγάλος μου, ο οποίος γινόταν όλο και πιο ήμερος και συνήδιζε στο νέο του περιβάλλον. Η βάση αυτή έγινε η πιο αγαπημένη του θέση. Κάθε φορά που τον φώναζα, ερχόταν και κούρνιαζε εκεί.

Το πρωί της τέταρτης μέρας μου στο σπίτι θυμήθηκα ξαφνικά το κατσικάκι που είχα αφήσει στην κοιλάδα και αποφάσισα να πάω να το φέρω. Μόλις έφτασα εκεί, είδα

πως το δύστυχο το ζώο ήταν εντελώς εξαντλημένο, αφού δεν είχε πει νερό και δεν είχε φάει τίποτα από τότε που το παράτησα μόνο του. Το πότισα και μετά έτρεξα και του μάζεψα χορτάρι.

Όταν έφαγε αρκετά και μπορούσε να σταθεί στα πόδια του, έδεσα πάλι το σκοινί στο λαιμό του για να το πάρω μαζί μου. Άχρηστο μέτρο, γιατί το κακόμοιρο το ζώο είχε τόσο ημερέψει με την πείνα και τη δίψα που είχε περάσει, ώστε δεν έκανε την παραμικρή κίνηση για να το σκάσει. Με ακολούθησε πειθήνια, χοροπηδώντας και βελάζοντας ευχαριστημένο. Και, καθώς το τσίτσα τακτικά κι όσο μπορούσα καλύτερα, έγινε πρόσχαρο και χαριτωμένο, ένας από τους πιο πιστούς μου φίλους, που ποτέ δε θέλησε να με παρατήσει και να φύγει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Ο τρίτος μου χρόνος στο «νησί της Απελπισίας»

Φρόντισα να μην αλλάξει τίποτα στο πρόγραμμα της ημέρας κατά την οποία συμπλήρωσα δυο χρόνια παραμονής στο νησί. Η ελπίδα να φύγω από εκεί ήταν τόσο αχνή όσο και την ημέρα που ναυάγησα. Ωστόσο, στη διάρκεια αυτών των δύο χρόνων, είχα αρχίσει να νιώθω μια κάποια ηρεμία, ακόμα και ικανοποίηση.

Πέρασα όλη τη μέρα στην παραλία, χωρίς όμως να βαραίνει την καρδιά μου η απελπισία. Αντίθετα, παραδεχόμουν με ευγνωμοσύνη πως τόσα και τόσα καλά μου είχαν συμβεί από τότε που μ' έβγαλε εκεί το κύμα. Επιπλέον, αισθανόμουν λιγότερο μόνος.

Ο δεύτερος αυτός χρόνος με είχε αλλάξει σημαντικά και με είχε βοηθήσει να γνωρίσω τον εαυτό μου καλύτερα από ποτέ. Δε μου έλειπε πια και δεν τη νοσταλγούσα τη ζωή που έκανα πριν από το ναυάγιο· την έβρισκα εξαιρετικά μακρινή, θαμμένη στο παρελθόν. Η ανάπαυση και η ηρεμία που είχα γνωρίσει είχαν επιδράσει αποφασιστικά στην προσωπικότητά μου.

Θυμήθηκα πόση θλίψη και απελπισία ένιωθα τους πρώτους δέκα μήνες της παραμονής μου στο νησί. Η απόγνωσή μου ήταν τόσο αφόρητη κάποιες στιγμές, που έβαζα τα κλάματα. Κοίταζα μπροστά μου και δεν υπήρχε παρά το κενό. Άλλες πάλι στιγμές αισθανόμουν τόσο πελαγωμένος, ώστε

Ξεσπούσα σε αναφιλητά που με τράνταζαν ολόκληρο. Κατόπιν η ψυχή μου ξαλάφρωνε κάπως. Εκείνη η αίσθηση της απόλυτης δυστυχίας έδινε τη θέση της σ' ένα είδος ικανοποίησης. Μέχρι που έφτανα τότε τότε να νιώθω και ευχαρίστηση. Αυτό βέβαια δε μ' εμπόδιζε ν' αναρωτιέμαι αν τα συγκεκριμένα συναισθήματα ήταν αληθινά. Όταν κατάφερα να εκτιμήσω την κατάσταση με κάθε ειλικρίνεια, από τα βάθη της καρδιάς μου, ένιωθα σαν εξόριστος σ' ένα έρημο νησί.

Ήξερα πως με την πρώτη ευκαιρία θα έκανα ό,τι περνούσε από το χέρι μου για να διαφύγω. Είχα προσαρμοστεί στις περιστάσεις και είχα αποδεχτεί την κατάστασή μου, αλλά κατά βάθος έτρεφα ακόμα την ελπίδα να ξαναγυρίσω στον πολιτισμένο κόσμο, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο. Η ηρεμία που απολάμβανα ήταν μεγάλο πλεονέκτημα' μου δημιουργούσε τις προϋποθέσεις για να αδράξω και την παραμικρή ευκαιρία που θα μου παρουσιαζόταν.

Σ' αυτή την ψυχική διάθεση βρισκόμουν όταν άρχισε ο τρίτος χρόνος μου στο νησί. Και συνέχισα να ζω στον ίδιο ρυθμό, με το ίδιο καθημερινό πρόγραμμα.

Κάθε πρωί ξεκινούσα την ημέρα μου με την ανάγνωση ενός εδαφίου από την Αγία Γραφή. Κατόπιν, με το τουφέκι μου στον ώμο, πήγαινα να αναζητήσω την τροφή μου. Όταν επέστρεφα, ετοίμαζα το γεύμα μου. Μετά έβρισκα πάντοτε κάτι για να ασχοληθώ. Όλο και κάποιο αντικείμενο κατασκεύαζα, που θα μου διευκόλυνε τη ζωή ή θα έκανε την καθημερινή μου ρουτίνα πιο ευχάριστη. Αφιέρωνα πολλές ώρες στο να φτιάχνω διάφορα χρήσιμα πράγματα με τη βοήθεια εργαλείων που είχα μόνος μου κατασκευάσει. Μερικές φορές κι εγώ ο ίδιος έμενα έκπληκτος από το αποτέλεσμα. Έτσι, λοιπόν, πέρασα πάνω από ένα μήνα φτιάχνοντας ένα είδος ντουλαπιού. Στην αρχή νόμιζα ότι δε θα το τελείωνα ποτέ, αλλά τελικά τα κατάφερα. Κατασκεύαζα πράγματα που ουδέποτε στο παρελθόν είχα κατορθώσει να κάνω.

Περίμενα να 'ρθει η στιγμή της συγκομιδής του κριθαριού και του ρυζιού, γύρω στο Δεκέμβριο. Η παραγωγή μου δε θα ήταν και πολύ σπουδαία, γιατί είχα σπείρει λίγο κριθάρι και ρύζι. Όμως τα φυτά μου πήγαιναν μια χαρά και τα καμάρωνα, αν και όλος αυτός ο κόπος μού φαινόταν μάταιος.

Είχα προσέξει πως τα αγριοκάτσικα και κάποια άλλα ζώα που έμοιαζαν με λαγούς τριγυρούσαν στο χωράφι μου. Κάποια στιγμή τα ζώα αυτά πολλαπλασιάστηκαν τόσο, που κατάλαβα ότι η σοδειά μου κινδύνευε. Μόλις οι σποροί ξεφύτρωναν, πήγαιναν και έτρωγαν τα βλαστάρια. Δεν προλάβαινε να γίνει ούτε ένα στάχυ. Έπρεπε να περιφράξω το χωράφι, και γρήγορα μάλιστα.

Έτσι, στρώθηκα αμέσως στη δουλειά, αλλά, καθώς είχα έλλειψη εργαλείων, μου πήρε τρεις ολόκληρες βδομάδες. Ταυτόχρονα προσπάθησα να περισώσω ό,τι μπορούσα. Κρατούσα αδιάκοπα το τουφέκι μου για να ρίχνω στους επιδρομείς. Τη νύχτα έδενα το σκύλο σ' ένα στύλο δίπλα στο φράχτη. Μετά από λίγο καιρό τα ζώα είχαν εξαφανιστεί. Και δεν ξαναεμφάνιστηκε εισβολέας μέχρι την ώρα που τα φυτά μου αναπτύχθηκαν εντελώς.

Το κριθάρι μου είχε μόλις αρχίσει να σταχιάζει, όταν καινούριοι επιδρομείς πήραν τη θέση των προηγούμενων: τα πουλιά! Με το που τα πήρα είδηση, έριξα με το τουφέκι μου προς το μέρος τους κι αυτά εξαφανίστηκαν στη στιγμή. Όμως, για μεγάλη μου έκπληξη, είδα να σηκώνεται κι άλλο ένα σμήνος πουλιών. Δεν τα είχα προσέξει προηγουμένως, γιατί κρύβονταν ανάμεσα στα φυτά. Χωρίς αργοπορία, πήγα να επιθεωρήσω τα στάχυα μου. Ήταν μισοκατεστραμμένα, αλλά υπήρχε τρόπος να τα σώσω. Έπρεπε το συντομότερο να πάρω προστατευτικά μέτρα.

Κοντοστάθηκα για λίγο μέχρι να ξαναγεμίσω το όπλο μου. Πρόσεξα πως τα πουλιά είχαν διασκορπιστεί, αλλά παρέμεναν πάνω στα κλαδιά των δέντρων. Δε θα δίσταζαν να ορμήσουν

και να συνεχίσουν το καταστροφικό τους έργο αμέσως μόλις θα γύριζα την πλάτη μου. Δε χρειάζονταν παρά μερικές μόνο μέρες για να αφανίσουν ολότελα τη σοδειά μου. Προσποινήθηκα πως απομακρυνόμουν για να δω αν τα πουλιά θα επέστρεφαν. Δεν είχα καλά καλά βγει από το φράχτη κι εκείνα τσιμπολογούσαν κιόλας το κριθάρι μου. Σκότωσα τρία. Τα άλλα πέταξαν μακριά και χάθηκαν από τα μάτια μου.

Μάζεψα τα νεκρά πουλιά και τα κρέμασα στα κλαδιά των δέντρων, όπως γίνεται στην Αγγλία με τους επικίνδυνους ληστές. Ήλπιζα ότι αυτό θα κρατούσε τα άλλα σε απόσταση. Και πραγματικά από τότε κανένα πουλί δεν ξαναγύρισε στο χωράφι μου.

Όταν ήρθε η ώρα του θερισμού, μια και δεν είχα βέβαια δρεπάνι, χρησιμοποίησα ένα σπαθί που είχα βρει στο καράβι. Δε μου πήρε πολύ για να συγκεντρώσω γύρω στα είκοσι κιλά ρύζι και άλλα τόσα κριθάρι. Η πρώτη μου σοδειά μου χάρισε αφάνταστα μεγάλη ικανοποίηση.

Κάποια μέρα, ποιος ξέρει, ίσως η σοδειά μου να μου επέτρεπε να ψήνω άφθονο ψωμί. Μετά το θερισμό πάντως εμφανίστηκαν νέα προβλήματα. Έπρεπε να χωρίσω τους σπόρους από τα άχυρα, να τους αλέσω για να κάνω αλεύρι και μ' αυτό το αλεύρι να φτιάξω ψωμί. Έπρεπε επίσης να κρατήσω ένα μέρος από τη σοδειά μου για την επόμενη σπορά.

Αποφάσισα τελικά να φυλάξω όλους τους σπόρους, για να μπορέσω έτσι να επεκτείνω το χωράφι μου. Επιπλέον, αυτό θα μου έδινε όλη την άνεση χρόνου για να σκεφτώ με ποιο τρόπο θα άλεθα το κριθάρι και θα έφτιαχνα ψωμί.

Πώς θα κατάφερνα όμως να επεκτείνω το χωράφι μου, αφού δεν είχα αλέτρι για να οργώσω τη γη; Είχα κατορθώσει να κατασκευάσω ένα ξύλινο υνί, αλλά γρήγορα φαγώθηκε με τη χρήση και, ακόμα χειρότερα, ήταν φοβερά δύσχρηστο. Όμως, μια και δεν είχα τίποτα καλύτερο, έπρεπε να περιοριστώ σ' αυτό.

Αφού με πολύ κόπο όργωσα, ξεκίνησα τη σπορά. Για το σβάρνισμα μεταχειρίστηκα ένα χοντρό κλαδί, που το έσερνα πίσω μου. Μ' αυτό τον πρωτόγονο τρόπο προσπάθησα να πατηθεί το χώμα όσο γινόταν καλύτερα και τα κατάφερα. Όταν τελείωσα, αποφάσισα να περιφράξω το χωράφι μου. Είχα στη διάθεσή μου ό,τι είχε περισσέψει από τους δάμνους που χρησιμοποίησα για το καταφύγιό μου στην κοιλάδα. Σε λίγο καιρό τα κλαδιά θα βλάσταιναν και θα σχηματιζόταν ένας υπέροχος φράχτης ολόγυρα από τον αγρό μου.

Ασχολήθηκα μ' αυτή τη δουλειά τουλάχιστον τρεις μήνες, γιατί υποχρεώθηκα να τη διακόψω πολλές φορές εξαιτίας των ξαφνικών καταιγίδων. Όταν η κακοκαιρία με ανάγκαζε να κλείνομαι στο σπίτι, καταπιανόμουν με διάφορες επισκευές. Επίσης έπαιζα με τον παπαγάλο μου και του μάθαινα να μιλάει.

Είχε ήδη μάθει να προφέρει το όνομά μου. Μετά από λίγο τον κατάφερα να λέει και το δικό του: Λόρι. Καθώς οι λέξεις που έλεγε ο παπαγάλος ήταν οι μοναδικές που έφταναν στ' αυτιά μου, εκτός βέβαια από τη δική μου φωνή, οι «διάλογοί μας» αποτελούσαν μια καλόδεκτη νότα απόλαυσης.

Εδώ και πολύ καιρό φανταζόμουν πόσο πιο εύκολη θα γινόταν η ζωή μου αν είχα κάποια σκεύη, μερικές κατσαρόλες. Το πρόβλημα ήταν ότι δεν είχα βρει ακόμα τον τρόπο για να τα κατασκευάσω. Χρειαζόμουν πηλό και ήξερα πως ο ήλιος έκαιγε αρκετά, ώστε να τον ξεράνει, όμως αγνοούσα πού θα έβρισκα τον πηλό. Είχα απόλυτη ανάγκη από δοχεία για να αποθηκεύω το κριθάρι και το ρύζι μου, αλλά το πιο ευχάριστο θα ήταν αν είχα κάποια που να μπορώ να τα χρησιμοποιώ στη φωτιά για να μαγειρεύω το κρέας και να φτιάχνω πότε πότε και καμιά σούπα.

Αφού έψαξα για μέρες, κατάφερα τελικά να βρω άργιλο. Δυστυχώς, οι πρώτες μου απόπειρες να τον ξεράνω στον ήλιο σημείωσαν παταγώδη αποτυχία. Ούτε καν θυμάμαι

πόσα δοχεία μού έσπασαν, καθώς είχαν ξεραθεί υπερβολικά γρήγορα. Πολλά άλλα σκεύη παραβγήκαν μαλακά, γιατί δε γνώριζα τη σωστή αναλογία του νερού που έπρεπε να προστεθεί στο μείγμα αργίλου και άμμου.

Μετά από πολυάριθμες δοκιμές, πέτυχα επιτέλους να κατασκευάσω κάτι που έμοιαζε με πιδάρι. Όταν το πιδάρι στέγνωσε και έγινε αρκετά σκληρό, το έβαλα μέσα σ' ένα μεγάλο καλάδι. Για να το προστατέψω και να μη μου σπάσει, γέμισα το καλάδι με άχυρα. Θα χρησιμοποιούσα το πιδάρι αυτό για να αποδηκεύω το κριθάρι και το ρύζι.

Αφού έφτιαξα και μερικά μεγάλα κανάτια, ασχολήθηκα με την κατασκευή μικρότερων σκευών, πλάθοντας με τον πηλό πιάτα, στρογγυλά δοχεία, δίσκους. Ο ήλιος τους έδινε μεγάλη αντοχή, ωστόσο δεν είχα ακόμα καταφέρει να φτιάξω ένα δοχείο που να αντέχει στη φωτιά, ώστε να μου χρησιμεύει για κατσαρόλα.

Εντελώς τυχαία κατάφερα να το πετύχω πολύ αργότερα. Μια μέρα, ενώ έσβηνα τη φωτιά που είχα ανάψει για να ψήσω κρέας, βρήκα το κομμάτι ενός από τα πρώτα δοχεία που είχα φτιάξει. Είχε γίνει εξαιρετικά σκληρό και είχε αποκτήσει ένα ωραίο κόκκινο χρώμα. Αφού το κομμάτι μπόρεσε να σκληρύνει σε τέτοιο βαθμό, δεν υπήρχε κανένας λόγος να μη συμβεί το ίδιο και σε κάποιο δοχείο. Έπρεπε να ανάβω τη φωτιά με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορώ να τη χρησιμοποιώ για να ψήνω δοχεία κάθε είδους. Δεν είχα δει ποτέ στη ζωή μου καμίνι, ήξερα όμως ότι οι αγγειοπλάστες χρησιμοποιούσαν μολύβι για την επίστρωση των κεραμικών τους. Μολύβι είχα φροντίσει να πάρω από το καράβι, αν και αυτό δε με βοηθούσε και πολύ, γιατί δεν ήξερα με τι τρόπο να το μεταχειριστώ.

Άρχισα συγκεντρώνοντας τις κατσαρόλες και τα δοχεία που είχα φτιάξει και ανάβοντας ολόγυρά τους μια μεγάλη φωτιά. Όλο και δυνάμωνα τη φωτιά, ώσπου κάποτε είδα τα

σκεύη να γίνονται κατακόκκινα. Ούτε ένα τους δεν είχε σπάσει, παρ' όλο που φήνονταν ήδη αρκετές ώρες. Ξαφνικά πρόσεξα ότι μια κατσαρόλα άρχιζε να λιώνει. Ίσως να οφειλόταν στην επίδραση της άμμου πάνω στον άργιλο. Αν αυτό συνεχιζόταν, τα κεραμικά θα γίνονταν γυαλί! Έτσι, φρόντισα ν' αρχίσει να μειώνεται η θερμοκρασία του αυτοσχέδιου καμινιού μου προοδευτικά, μέχρι που κάποια στιγμή τα κεραμικά σταμάτησαν να λιώνουν.

Ξενύχτησα δίπλα στο καμίνι, γιατί η φωτιά δεν έπρεπε με τίποτα να σβήσει. Την επομένη ήμουν ο ευτυχής κάτοχος πέντε δοχείων και τσουκαλιών, πυρίμαχων και στεγανών. Δείδα έφτανα βέβαια να πω πως ήταν και όμορφα, αλλά ήταν ό,τι έπρεπε για τη δουλειά που τα ήθελα. Αποδείχτηκε ότι το πιο καλοφτιαγμένο σκεύος ήταν εκείνη η κατσαρόλα που κόντεψε να λιώσει. Η άμμος είχε ρευστοποιηθεί, δημιουργώντας ένα είδος λούστρου στην επιφάνειά της.

Καθώς το αποτέλεσμα του πρώτου πειράματός μου ήταν αίσιο, πήρα κουράγιο να συνεχίσω και γρήγορα η κουζίνα μου εφοδιάστηκε μ' ένα μεγάλο αριθμό πήλινων σκευών.

Την πρώτη μέρα που είδα ότι το όνειρό μου ν' αποκτήσω κατσαρόλες είχε πραγματοποιηθεί, χοροπηδούσα σαν παιδί από τη χαρά μου. Χρειάστηκε να επιστρατεύσω όλη τη δύναμη του χαρακτήρα μου για να μη βάλω αμέσως μια κατσαρόλα στη φωτιά. Ήξερα καλά πως, πριν τις χρησιμοποιήσω, έπρεπε να τις αφήσω να κρυώσουν.

Κι έφτασε επιτέλους η πολυπόθητη στιγμή που μπόρεσα να βάλω ένα μεγάλο κομμάτι κατσικίσσιου κρέατος σε μια κατσαρόλα, να προσθέσω νερό και να τοποθετήσω την κατσαρόλα στη φωτιά. Όλα πήγαν καλά και απόλαυσα ένα νοστιμότατο γεύμα.

Αφού έλυσα πια το πρόβλημα των σκευών, άρχισα να μελετώ πώς θα κατασκευάζα ένα πέτρινο γουδί για να κοπανίζω το κριθάρι και να το κάνω αλεύρι. Η ιδέα να αποκτή-

σω μύλο δε συζητιόταν. Σε καμιά περίπτωση δε θα κατάφερα να τον φτιάξω. Ξεκίνησα να ψάχνω παντού τριγύρω για την κατάλληλη πέτρα. Θα έπρεπε να είναι αρκετά μεγάλη για να μπορέσω να της σκάψω ένα κοίλωμα. Θα έπρεπε επίσης να έχει μεγάλη αντοχή για να μη γίνει κομμάτια από τα χτυπήματα του κόπανου. Για πολλές μέρες αναζητούσα μάταια μια τέτοια πέτρα. Οι βράχοι που υπήρχαν στο νησί παραήταν εύθραυστοι και δεν ήθελα να διακινδυνεύσω να ανακατευτεί το αλεύρι με τμήματα πέτρας. Παράτησα το ψάξιμο και αποφάσισα να χρησιμοποιήσω στη θέση της ένα κομμάτι σκληρού ξύλου.

Όταν βρήκα το κατάλληλο κομμάτι, βάλθηκα να το σκαλίζω μ' ένα τσεκούρι. Γρήγορα όμως άφησα το τσεκούρι και, μιμούμενος τη μέθοδο των Βραζιλιάνων, έφτιαξα την τρύπα στη μέση καίγοντάς το. Από ένα κομμάτι ξύλου ακόμα πιο σκληρού έκανα έναν κόπανο. Έτσι, απέκτησα τα απαραίτητα εργαλεία για να αλέθω τη σοδειά μου.

Κάτι επίσης που με δυσκόλεψε πολύ ήταν η κατασκευή ενός κόσκινου για να χωρίζω το αλεύρι από τα πίτουρα. Το πρόβλημα φαινόταν άλυτο, γιατί δεν είχα το κατάλληλο ύφασμα. Ξαφνικά θυμήθηκα ότι υπήρχαν δυο ναυτικά μαντίλια μέσα σ' ένα κιβώτιο. Πήγα και τα έψαξα στην αποθήκη μου. Ήταν αρκετά μεγάλα, οπότε τα έκοψα κι έφτιαξα τρία μικρά κόσκινα από το καθένα. Όταν ήρθε η ώρα να τα δοκιμάσω στην πράξη, αποδείχτηκε ότι έκαναν περίφημα τη δουλειά τους.

Ο τρόπος που θα έψηνα το ψωμί αποτέλεσε ακόμα ένα δύσκολο πρόβλημα, όμως και σ' αυτό βρήκα λύση. Κατασκεύασα δυο πήλινους δίσκους, μεγάλους αλλά ρηχούς, και τους έβαλα στη φωτιά να πυρωθούν καλά. Μετά τοποθέτησα δυο τούβλα, που τα είχα φτιάξει κι αυτά από πριν, στη μέση του φούρνου μου κι ακούμπησα πάνω τους τον ένα δίσκο που περιείχε τη ζύμη του ψωμιού. Τον σκέπασα με το

δεύτερο και άπλωσα αναμμένα κάρβουνα από πάνω, ώστε και οι δυο δίσκοι να περιβάλλονται από τη θράκα και να πυρώνονται. Λοιπόν, αποδείχτηκα φοβερός φούρναρης. Τα κριδαρένια ψωμιά μου ήταν ό,τι καλύτερο είχα ποτέ γευτεί. Στη συνέχεια έγινα και ζαχαροπλάστης. Με το ρύζι έφτιαχνα τάρτες και γλυκά.

Αργότερα καταπιάστηκα με την υψηλή μαγειρική. Ετοίμαζα πιάτα με πολύ λεπτές γεύσεις, με βάση τα πουλερικά και το κατσικίσιο κρέας.

Οι δραστηριότητες αυτές κάλυψαν ένα μεγάλο μέρος της τρίτης χρονιάς μου στο νησί. Δεν ήταν όμως και οι μοναδικές, αφού παράλληλα δεν έπρεπε να ξεχνώ και το κυνήγι, καθώς και τις καθημερινές μου ασχολίες.

Θέρισα στην ώρα τους τα σπαρτά μου και, αφού τα κουβάλησα στο σπίτι, τοποθέτησα τα στάχυα στα καλάδια που είχα κατασκευάσει γι' αυτόν το σκοπό. Δεν υπήρχε αλώνι, ούτε βέβαια και το κατάλληλο εργαλείο για να τα αλωνίσω, οπότε ξεχώρισα τους σπόρους από το περίβλημά τους με το χέρι.

Ήταν φοβερά κοπιαστική διαδικασία, αλλά τελικά βρέθηκα με σημαντικά αποθέματα κριθαριού και ρυζιού. Χρειάστηκε να κατασκευάσω αρκετά δοχεία ακόμα για να φυλάξω τις προμήθειές μου. Η σοδειά μου ανερχόταν σε εκατόν εβδομήντα περίπου κιλά κριθάρι κι άλλα τόσα ρύζι. Φρόντισα μάλιστα να την εγκαινιάσω. Δε γινόταν κι αλλιώς, αφού τα παξιμάδια που είχα πάρει από το καράβι κόντευαν να τελειώσουν.

Υπολόγισα την ετήσια ποσότητα του κριθαριού και του ρυζιού που χρειαζόμουν και κατέληξα στο συμπέρασμα πως αρκούσε να σπέρνω και να θερίζω μόνο μια φορά το χρόνο.

Αφού, σύμφωνα με τους υπολογισμούς μου, γύρω στα τριακόσια πενήντα κιλά κριθάρι και ρύζι έφταναν και περισσεύαν για μια περίοδο δώδεκα μηνών, αποφάσισα να σπείρω την ίδια ποσότητα με την προηγούμενη.

Ενώ καταπιανόμουν με τις συνηθισμένες μου ασχολίες, δεν έπαυα να σκέφτομαι κι εκείνη τη λουρίδα στεριάς που διέχρινα όταν βρέθηκα στη δυτική πλευρά του νησιού, με αποτέλεσμα να γεννηθεί μέσα μου η τρελή ελπίδα πως ίσως η σωτηριά μου να ερχόταν από εκείνο το κομμάτι γης.

Απόδιωχνα πεισματικά από το νου μου τους κινδύνους που θα μπορούσα να συναντήσω εκεί πέρα. Θα μπορούσα, για παράδειγμα, να πέσω στα χέρια κανιβάλων, οι οποίοι είναι πιο επικίνδυνοι ακόμα κι από τ' αγρίμια της Αφρικής. Όταν βρισκόμουν στη Βραζιλία, είχα ακούσει να λένε ότι οι ακτές των νησιών της Καραϊβικής ήταν γεμάτες από ανθρωποφάγους. Ακόμα κι αν οι ιθαγενείς της απέναντι στεριάς δεν ήταν ανθρωποφάγοι, σίγουρα δε θα δίσταζαν να με σκοτώσουν. Αυτή ήταν η τύχη που είχαν βρει στο παρελθόν τόσοι και τόσοι λευκοί. Επιπλέον, ήμουν μονάχος, οπότε δε θα κατάφερα με τίποτα να προστατέψω τον εαυτό μου.

Όμως, σε πείσμα όλων των πιθανών κινδύνων, η σκέψη να φύγω από το νησί δε με άφηγε ήσυχο. Αχ, και να είχα το νέγρο τον Ξούρι μαζί μου! Αχ, και να είχα μια βάρκα! Στιγμή δε θα διστάζαμε να μπούμε στη βάρκα μας και να επιχειρήσουμε να φτάσουμε στην απέναντι στεριά.

Αναρωτήθηκα σε τι κατάσταση να βρισκόταν η βάρκα του πλοίου. Μάλλον θα είχε καταστραφεί όταν την ξέβρασε έξω το κύμα. Ωστόσο πήγα να δω τι είχε απογίνει. Η βάρκα βρισκόταν ακόμα εκεί, στο σημείο ακριβώς που την είχε ρίξει η μανιασμένη θάλασσα. Τα κύματα και οι άνεμοι την είχαν αναποδογυρίσει και ήταν χωμένη μέσα στην άμμο, αλλά δεν τη σκέπαζαν τα νερά όπως παλιότερα.

Αν κατάφερα να την επισκευάσω, θα μπορούσα να βγω ξανά στο πέλαγος. Θα μπορούσα άραγε να φτάσω και μέχρι τη Βραζιλία; Προσπάθησα να τη γυρίσω από την άλλη μεριά, αλλά στάθηκε αδύνατο να τη μετακινήσω έστω κι έναν πόντο.

Η λαχτάρα μου να φύγω από το νησί ήταν τέτοια, ώστε χλώδηκα στο δάσος ψάχνοντας να βρω ξύλα για να κατασκευάσω ρολά και λιστούς. Όταν βρήκα αυτά που ήθελα, έφτιαξα τα απαραίτητα εργαλεία και τα κουβάλησα στην παραλία.

«Αν καταφέρω να αναποδογυρίσω τη βάρκα», είπα, «σίγουρα θα μπορέσω να τη διορθώσω και να βγω στο πέλαγος».

Δε μου πέρασε στιγμή από το μυαλό η σκέψη ότι ίσως ήταν επικίνδυνο να ταξιδέψω μ' ένα τέτοιο σκαρί.

Όμως όλες μου οι προσπάθειες αποδείχτηκαν άκαρπες. Οι βδομάδες που μου πήρε αυτή η δουλειά ήταν οι πρώτες που θεώρησα χαμένο χρόνο από τη στιγμή που είχα ναυαγήσει στο νησί.

Τελικά κάθισα κι επανεκτίμησα την κατάσταση. Ήταν αδύνατο να αναποδογυρίσω τη βάρκα με τη βοήθεια των λιστών. Υπήρχε όμως κάτι που θα μπορούσε να φέρει αποτέλεσμα. Αν έσκαβα γύρω της, ίσως τότε να γύριζε από μόνη της. Και πάλι οι προσπάθειές μου πήγαν χαμένες κι αναγκάστηκα να τα παρατήσω.

Όλη αυτή η ιστορία ενίσχυσε την απόφασή μου να διασχίσω τον ωκεανό, θαρρείς και οι αποτυχίες άλλο δεν έκαναν από το να με ενθαρρύνουν στο σχέδιό μου. Λίγο καιρό αργότερα μου 'ρθε η ιδέα πως θα μπορούσα να φτιάξω εγώ ο ίδιος ένα κανό ή μια πιρόγα. Δεν ήταν λίγες οι φορές που είχα δει τους ιθαγενείς να πλέουν με κανό που κατασκεύαζαν σκαλίζοντας έναν κορμό δέντρου. Αυτή η ιδέα μού φαινόταν πραγματοποιησίμη. Δε σκέφτηκα στιγμή πως, όταν θα είχε ολοκληρωθεί η κατασκευή του σκάφους, θα μου ήταν αδύνατο να το ρίξω μόνος μου στο νερό. Το μόνο που μ' ένοιαζε ήταν να φύγω από το νησί.

Δεν αντιλαμβανόμουν ότι ήταν χίλιες φορές πιο εύκολο να διανύσω στη θάλασσα εκατό χιλιόμετρα πάνω σ' ένα κανό, παρά να σπρώξω το ίδιο αυτό κανό εκατό μέτρα πάνω στη στεριά. Γιατί τόσοση ήταν η απόσταση από το νερό όταν άρχισα σαν τρελός το έργο μου.

Με είχε πιάσει κυριολεκτικά μανία να εγκαταλείψω το νησί και φρόντιζα να διώχνω από το μυαλό μου και την παραιμική αμφιβολία σχετικά με την επιτυχία του σχεδίου μου. Σίγουρα θα έβρισκα έναν τρόπο να λύσω τα προβλήματα που θα παρουσιάζονταν όταν θα είχα πια τελειώσει το σκάφος.

Ο τρόπος αυτός που ενεργούσα ήταν βέβαια εντελώς ηλίθιος. Όμως η φλογερή μου επιθυμία να αποκτήσω ένα σκάφος μ' έσπρωχνε στη δράση και κυρίως δε μ' άφηνε να εγκαταλείψω την προσπάθεια. Έκοψα έναν μεγάλο κέδρο με πολύ χοντρό κορμό. Ακόμα και αυτό κάθε άλλο παρά απλό ήταν. Μου πήρε είκοσι δύο μέρες και χρειάστηκα άλλες δεκαπέντε για να κόψω τα πολυάριθμα κλαδιά και την κορυφή του.

Έκανα ένα μήνα για να ξεφλουδίσω τον κορμό, να τον λειάνω εντελώς και να του δώσω λίγο πολύ το σχήμα βάρκας. Κανονικά θα έπρεπε να επιπλέει και να μην ανατρέπεται. Για να σκάψω το κοίλωμα στον κορμό και να λειάνω τα τοιχώματα χρειάστηκα γύρω στους τρεις μήνες. Τη δουλειά αυτή την έκανα χωρίς να χρησιμοποιήσω φωτιά, όπως συνήθιζαν οι ιθαγενείς. Αυτοί έβαζαν φωτιά στο μέρος του κορμού όπου ήθελαν να γίνει το κοίλωμα. Τα μόνα που χρησιμοποίησα εγώ ήταν ένα κοπίδι κι ένα σφυρί.

Όταν τέλειωσα τη δουλειά μου, μπορούσα να καυχιέμαι ότι ήμουν κάτοχος ενός ανδεκτικού κανό, αρκετά μεγάλο για να με χωρά άνετα μαζί με τις αποσκευές μου. Υπολόγισα πως είχε χώρο για να δεχτεί είκοσι έξι επιβάτες. Θα πρέπει βέβαια να τονίσω πως η κατασκευή αυτού του σκάφους μου κόστισε αφάνταστους κόπους και προσπάθειες.

Με τη φαντασία μου ήμουν κιόλας φευγάτος από το νησί. Το μόνο που απέμενε ήταν να ρίξω το σκάφος μου στο νερό. Όλες μου οι προσπάθειες αποδείχτηκαν μάταιες φυσικά.

Το κανό απείχε καμιά εκατοστή μέτρα από τη θάλασσα. Η απόσταση δεν ήταν σπουδαία, μόνο που η θέση στην οποία βρισκόταν το σκάφος μου κάθε άλλο παρά ιδανική

ήταν, αφού το έδαφος εκεί ανηφόριζε αισθητά μέχρι τον ορμίσκο. Ωστόσο δεν έχασα το θάρρος μου. Θα έπρεπε να σκάψω την πλαγιά για να της αλλάξω την κλίση, γι' αυτό και ρίχτηκα αμέσως στη δουλειά.

Τα έργα εκχωμάτωσης απαιτούσαν τεράστια σπατάλη ενέργειας από τη μεριά μου. Δυστυχώς, όταν τελείωσα το σκάψιμο, διαπίστωσα ότι είχα κάνει μια τρύπα στο νερό. Όσο κι αν προσπάθησα, με οποιονδήποτε τρόπο, δεν κατάφερα να σπρώξω το κανό έστω και μισό μέτρο, όπως ακριβώς κι όταν δοκίμασα να μετακινήσω τη βάρκα του καραβιού. Κάθισα στην άκρη του σκεφτικός. Έπρεπε να ψάξω να βρω καμιά άλλη λύση.

Απ' ό,τι κατάλαβα, η μοναδική λύση που μου απέμενε ήταν να σκάψω ένα κανάλι μέχρι τη θάλασσα και να τραβήξω εκεί το κανό. Όμως, μετά τους υπολογισμούς μου σχετικά με το μήκος και το βάθος ενός τέτοιου καναλιού, μ' έπιασε απόγνωση. Η ακτή ήταν τόσο ψηλή στο σημείο εκείνο, που το κανάλι θα έπρεπε να έχει τουλάχιστον πέντε μέτρα βάθος. Και, όσο περισσότερο θα πλησίαζα στο νερό, τόσο βαδύτερο θα χρειαζόταν να γίνεται.

Συνειδητοποίησα ότι ένα έργο τέτοιας έκτασης θα μου έπαιρνε τουλάχιστον δέκα με δώδεκα χρόνια, οπότε, με πόνο ψυχής, παραιτήθηκα από αυτό μου το σχέδιο.

Αισθανόμουν αφόρητη θλίψη. Με μεγάλη μου ντροπή, όφειλα να παραδεχτώ πως είχα φερθεί πολύ ανόητα. Γι' άλλη μια φορά είχα ριχτεί σε μια περιπέτεια χωρίς να λογαριάσω τις συνέπειες.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα ξεκίνησε, μερικές μέρες αργότερα, η τέταρτη χρονιά μου στο νησί. Όπως και τις προηγούμενες, αφιέρωσα την ημέρα της επετείου στην ανάπαυση και την περισυλλογή. Άλλωστε είχα τόση ανάγκη να ξαναβρώ τη γαλήνη που μου είχε στερήσει η τρελή ιδέα μου να φύγω από το νησί με κανό.

Και τελικά τα κατάφερα. Κάθε επιθυμία μου να φύγω έσβησε και βρήκε και πάλι την ηρεμία της η τρικυμισμένη μου ψυχή. Συνειδητοποίησα ότι από τον κόσμο έξω από το νησί μου δεν έπρεπε να περιμένω τίποτα. Δε με αφορούσε πια, δεν είχε καμιά σχέση μαζί μου.

Χιλιάδες χιλιόμετρα με χώριζαν από τις μικρότητες και τις κακίες της ανθρωπότητας και δε φοβόμουν πλέον τίποτα. Ήμουν ο βασιλιάς μιας μικρής επικράτειας, στην οποία κανείς άλλος, εκτός από μένα, δεν κατοικούσε. Κανείς δε διεκδικούσε το θρόνο μου και κανείς δε με ζήλευε.

Μπορούσα να συγκεντρώσω αμέτρητους τόνους ρυζιού και κριθαριού, τόσους, ώστε να φορτώσω μεγάλα καράβια μέχρι πάνω. Αλλά ήταν ανώφελο να σπαταλήσω την ενεργητικότητά μου σε κάτι τέτοιο. Έσπερνα μόνο όσο ήθελα να θερίσω για τις προσωπικές μου ανάγκες. Μπορούσα να προμηθεύσω ένα ολόκληρο χωριό με κρέας χελώνας, αλλά η μια που έπιανα κάθε τόσο μου έφτανε και μου περίσσευε για πολύ καιρό. Φύτρωναν στο νησί τόσα δέντρα, που αρκούσαν για να ναυπηγηθούν εκατοντάδες καράβια. Ποτέ δε θα κατάφερνα να χρησιμοποιήσω τόση πολλή ξυλεία. Είχα άφθονα σταφύλια, αρκετά για να εξασφαλίσω χρόνων αποθέματα σε κρασί και σταφίδα, αλλά δε μ' ενδιέφεραν παρά οι μικρές ποσότητες από τα δυο αυτά προϊόντα που εγώ χρειαζόμουν.

Γιατί να μπω στον κόπο να σκοτώσω περισσότερα ζώα απ' όσα είχα ανάγκη; Το κρέας τους θα αλλοιωνόταν. Γιατί να μεγαλώσω το χωράφι μου; Ποτέ δε θα κατάφερνα να εξαντλήσω όλη μου την παραγωγή, οπότε αναγκαστικά θα άφηνα την υπόλοιπη να σαπίσει.

Η πείρα που απέκτησα όλο αυτό το διάστημα που ζούσα στο νησί με είχε διδάξει να εφοδιάζομαι μόνο με τις προμήθειες που ήμουν σε θέση να καταναλώσω. Μπορούμε να κατέχουμε τεράστιες ποσότητες από κάποιο αγαθό, δε γίνεται

όμως να χρησιμοποιήσουμε παρά μόνο ένα μέρος τους. Εγώ είχα στην κατοχή μου πολύ περισσότερα απ' όσα θα κατάφερα ποτέ να ξοδέψω. Οφείλω βέβαια να ομολογήσω ότι μου έλειπαν και κάποια πράγματα που θα μου ήταν εξαιρετικά χρήσιμα. Όμως δεν αισθανόμουν δυστυχής που δεν τα είχα και που δε θα μου δινόταν ποτέ η δυνατότητα να τα αποκτήσω.

Το πιο αστειό ήταν πως, αντί γι' αυτά, είχα κάποια άλλα που στο παρελθόν, κάτω από διαφορετικές συνθήκες, θα ήμουν ενθουσιασμένος να έχω, αλλά που τώρα μου ήταν εντελώς άχρηστα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, τα χρήματα. Διέθετα τριάντα έξι λίρες στερλίνες, που τις είχα βρει στο πλοίο και τις είχα φυλάξει. Σε τι θα μπορούσαν να μου φανούν χρήσιμες αυτές οι λίρες σ' ένα έρημο νησί; Στα μάτια μου δεν ήταν παρά σκουπίδια.

Κάποιες φορές σκεφτόμουν τι καλά που θα ήταν αν υπήρχε τρόπος ν' ανταλλάξω αυτά τα χρήματα με μια πίπα, για να απολαμβάνω το κάπνισμα, ή με μελάνι, για να μη σταματήσω να γράφω. Όχι, πάνω σε τούτο το νησί το χρήμα δεν είχε την παραμικρή αξία. Ακόμα κι αν είχα στην κατοχή μου ένα μεγάλο σεντούκι γεμάτο με πολύτιμα πετράδια, πραγματικά δε θα ήξερα τι να τα κάνω, δε θα μου χρησίμευαν σε τίποτα.

Είχα πετύχει να περνώ μια ζωή ευχάριστη στο νησί. Η καθημερινή μου τροφή ήταν εξασφαλισμένη και δεν υπήρχε τίποτα που να προαναγγέλλει πως κάποια μέρα θα μου έλειπε το φαγητό. Είχα μάθει να ικανοποιούμαι με όσα είχα, αντί να θλίβομαι για όσα δεν είχα. Αυτό ήταν κάτι που μου πρόσφερε μεγάλη ανακούφιση. Θα μπορούσε μάλιστα να γίνει μάθημα σε πολλούς ανθρώπους, κυρίως στους φοβερά απαιτητικούς. Είναι τόσοι και τόσοι εκείνοι που παραπονιούνται συνεχώς γι' αυτά που τους λείπουν, αντί να απολαμβάνουν αυτά που διαθέτουν.

Επίσης ήμουν ευτυχής για όλες εκείνες τις δυνατότητες που μου είχαν δοθεί. Ποια θα ήταν η κατάσταση μου αν είχαν καταστραφεί τα πάντα στο καράβι; Αν δεν είχα κατορθώσει να πάρω το παραμικρό; Αντίθετα, είχαν περισωθεί ένα σωρό πράγματα, που αποδείχτηκαν για μένα αληθινή ευλογία.

Χωρίς τις προμήθειες σε τρόφιμα από το πλοίο, θα ήταν σχεδόν αδύνατο να συντηρηθώ τις πρώτες κρίσιμες μέρες μετά το ναυάγιο. Χάρη στη βοήθεια των εργαλείων που βρήκα εκεί, κατάφερα να κάνω όλα εκείνα τα πράγματα που μου επέτρεψαν να επιβιώσω. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά και να κατασκευάσω κάποια αντικείμενα που έκαναν τη ζωή μου στο νησί πολύ πιο εύκολη και ευχάριστη.

Μπορούσα να κυνηγώ χάρη στα όπλα, τα βόλια και το μπαρούτι που βρήκα στο αμπάρι. Αλλιώς θα έπρεπε να επινοήσω άλλους τρόπους για να εξασφαλίσω την τροφή μου. Και βέβαια, χωρίς τα πολύτιμα αυτά εφόδια, δε θα αποκτούσα ποτέ τη σιγουριά ότι ήμουν σε θέση να υπερασπιστώ τον εαυτό μου σε ενδεχόμενη επίθεση ανθρώπων ή ζώων.

Καθώς αναλογιζόμουν τα γεγονότα και τις καταστάσεις που είχα ζήσει από τότε που είχα εγκαταλείψει το πατρικό μου, δεν μπόρεσα να μην παραδεχτώ πως είχα την τύχη με το μέρος μου. Στο πρώτο μου ταξίδι, μετά τη δύελλα κοντά στις ακτές της Αγγλίας, γλίτωσα από θαύμα λίγο πριν τον καταποντισμό του πλοίου. Όταν ταξίδευα για δεύτερη φορά προς τη Γουινέα, όχι μόνο βγήκα ζωντανός από τη μάχη με τους Μαυριτανούς πειρατές, αλλά κατάφερα να αποκτήσω και την ελευθερία μου. Όταν δραπέτευσα μαζί με το νέγρο σκλάβο, τον Ξούρι, πέσαμε πάνω σε φιλικούς ιθαγενείς, πρόθυμους να μας εφοδιάσουν με τρόφιμα. Όσο για τον Πορτογάλο καπετάνιο που μας περιμάζεψε, έγινε στη συνέχεια ο καλύτερός μου φίλος.

Κατόπιν, στη Βραζιλία, κατόρθωσα να γίνω ιδιοκτήτης μιας εξαιρετικά κερδοφόρας φυτείας. Έκανα επίσης εισαγω-

γή προϊόντων από την Αγγλία, τα οποία μεταπούλησα τέσσερις φορές ακριβότερα. Μόνο που στη συνέχεια φάνηκα αρκετά ανόητος, ώστε να μπλέξω σ' ένα ταξίδι που έμελλε ν' ανατρέψει τα πάντα. Θα μπορούσα κάλλιστα να επέστρεφα στην Αγγλία και να ζούσα ζωή χαρισάμενη.

Αντί γι' αυτό, ρίχτηκα εντελώς απερίσκεπτα σε μια ολέθρια περιπέτεια. Και πάλι όμως στάθηκα απίστευτα τυχερός. Όχι μόνο δεν πνίγηκα στο ναυάγιο, αλλά βρέθηκα και σ' ένα νησί που δεν το κατοικούσαν άγριες φυλές και που μου πρόσφερε όλα τα αναγκαία μέσα για να επιβιώσω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Ρούχα... υψηλής ραπτικής

Είχε περάσει τόσος καιρός από τη μέρα της ακούσιας άφιξής μου στο νησί, ώστε πολλά από τα πράγματα που είχα βρει στο ναυαγισμένο καράβι είχαν αρχίσει πια ή να φθείρονται ή να τελειώνουν και να μου λείπουν.

Για παράδειγμα, δε μου απέμενε παρά ελάχιστο μελάνι και το αραιώνα με νερό για να κρατήσει περισσότερο. Τελικά το αραιώσα με τόσο πολύ νερό, ώστε μετά από κάποια στιγμή δεν άφηγε πια παρά αχνά ίχνη πάνω στο χαρτί, που μετά βίας διακρίνονταν. Έτσι, αναγκάστηκα να το χρησιμοποιώ για να καταγράψω μονάχα τα πιο αξιόλογα βιώματα και καταστάσεις.

Ξεφυλλίζοντας το ημερολόγιό μου, παρατήρησα πως οι ημερομηνίες που αναφέρονταν σε σημαντικά γεγονότα της ζωής μου είχαν μια περιοδικότητα. Αν ήμουν προληπτικός, θα χώριζα τις μέρες μου σε τυχερές και σε άτυχες. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν ότι είχα πέσει αιχμάλωτος στα χέρια των Μαυριτανών πειρατών την ίδια ακριβώς ημερομηνία που είχα εγκαταλείψει την οικογένειά μου. Κι ακόμα, μερικά χρόνια πριν, είχα σωθεί από βέβαιο ναυάγιο κοντά στις ακτές της Αγγλίας την ίδια ημερομηνία που είχα καταφέρει αργότερα να δραπετεύσω από τη σκλαβιά των Μαυριτανών.

Στις 30 Σεπτεμβρίου του 1659, δηλαδή ακριβώς είκοσι επτά χρόνια –μετρημένα μέρα με τη μέρα– από τη γέννησή μου, βγήκα ναυαγός σ' αυτό το ακατοίκητο νησί. Επομένως

μπορούσα να δηλώνω ότι, κατά περίεργη σύμπτωση, η ημερομηνία της γέννησής μου ήταν ίδια μ' εκείνη της αρχής της μοναχικής μου ζωής.

Παρατήρησα επίσης ότι το απόθεμά μου σε παξιμάδια ελαττωνόταν ταχύτατα. Είχα προσπαθήσει να κάνω οικονομία, αλλά και πάλι μου έμεναν πια πολύ λίγα.

Για κάποιο διάστημα τα βόλεψα χωρίς ψωμί. Έτσι κι αλλιώς, η σοδεία του κριθαριού δεν ήταν στην αρχή αρκετή, ώστε να μου επιτρέψει να φτιάχνω ψωμί.

Όμως και τα ρούχα μου είχαν αρχίσει να φθείρονται. Είχα πάρει από το καράβι, μεταξύ άλλων, και μερικά ναυτικά πουκάμισα, αλλά με τον καιρό είχαν όλα τους λιώσει. Καθώς έκανε πάντα ζέστη, εκείνα χρησιμοποιούσα συνήθως. Ανάμεσα στα ναυτικά ρούχα είχα βρει και χοντρά πανωφόρια, όμως ήταν υπερβολικά ζεστά για το κλίμα που επικρατούσε στο νησί, οπότε είχαν αποδειχτεί άχρηστα.

Φρόντιζα να μην κυκλοφορώ γυμνός στον ήλιο για να μη μου καίνε οι καυτές ακτίνες του το δέρμα, γιατί αυτό μου συνέβη μια μέρα που δούλευα στο ύπαιθρο ακάλυπτος. Έπαθα φοβερά εγκαύματα στην πλάτη. Ούτε διακινδύνευα ποτέ να βγω χωρίς κάποιο κάλυμμα στο κεφάλι, γιατί ο ήλιος μου προκαλούσε τρομερούς πονοκεφάλους.

Μια μέρα έκανα έναν κατάλογο με ό,τι ρούχα μού είχαν απομείνει. Και κατέληξα στο συμπέρασμα ότι είχε φτάσει πια η ώρα να ράψω καινούρια με τα δέρματα των ζώων που είχα φυλάξει.

Εδώ και πολύ καιρό είχα αποκτήσει τη συνήθεια να στεγνώνω στον ήλιο τα δέρματα των ζώων που σκότωνα, ώστε να διατηρούνται. Ορισμένα ήταν πια άχρηστα, αλλά υπήρχαν και κάποια που είχαν μείνει αρκετά μαλακά. Θα μπορούσα να τα κάνω ρούχα.

Άρχισα να σκέφτομαι με ποιο τρόπο θα χρησιμοποιούσα τα δέρματα και τελικά έραψα ένα καπέλο, βάζοντας το τρι-

χωτό μέρος απέξω. Το καπέλο αυτό με προστάτευε τόσο από τον ήλιο όσο και από τη βροχή, αποδείχτηκε μάλιστα εντελώς αδιάβροχο. Ύστερα από το πρώτο μου αυτό εγχείρημα, αποφάσισα να ράψω κανονικό κοστούμι, σακάκι και παντελόνι.

Μπορούσα να υπερηφανεύομαι ότι ήμουν καλός ξυλουργός, καλός επιπλοποιός, καλός γεωργός, αλλά παραδέχομαι ότι, ως ράφτης, δεν τα πήγα και σπουδαία. Έπρεπε να προστατεύομαι από τον ήλιο και τη βροχή –αυτό ήταν το σημαντικό– και το πέτυχα, όμως τα ρούχα μου δε μου πήγαιναν καθόλου. Ευτυχώς που το σακάκι και το παντελόνι ήταν φαρδιά και, όταν έκανε ζέστη, μου εξασφάλιζαν μια υπέροχη δροσιά. Κι ακόμα, σε περίπτωση καταιγίδας, με κρατούσαν ολότελα στεγνά.

Στη συνέχεια μου ήρθε η ιδέα να κατασκευάσω μια ομπρέλα από карабόπανο. Θυμόμουν καλά πώς τις έφτιαχναν οι Βραζιλιάνοι. Τις ομπρέλες εκεί τις χρησιμοποιούσαν περισσότερο για να προστατεύονται από τον ήλιο παρά από τη βροχή. Στην περίπτωση μου, η ομπρέλα θα με προστάτευε και από τα δυο, οπότε ρίχτηκα στη δουλειά χωρίς αργοπορία.

Για μια ακόμα φορά ξόδεψα πάρα πολύ χρόνο μέχρι να έχω στα χέρια μου ένα αντικείμενο που να μοιάζει με ομπρέλα. Και, όταν πίστεψα πως το είχα τελειώσει, διαπίστωσα ότι δεν τα είχα υπολογίσει καλά. Τι να την έκανα μια ομπρέλα που δε δίπλωνε; Γιατί αυτό ακριβώς συνέβαινε. Η ομπρέλα μου δεν έκλεινε με τίποτα, οπότε θα μου ήταν μεγάλος μπελάς έτσι και ήθελα να την πάρω μαζί μου, χωρίς να χρειαστεί να τη χρησιμοποιήσω αμέσως.

Κατασκεύασα άλλα δυο μοντέλα πριν βρω τη μέθοδο να φτιάχνω ομπρέλες που να κλείνουν. Χάρη στην επιμονή μου, το κατάφερα κι αυτό. Η τέταρτη ομπρέλα σημείωσε μεγάλη επιτυχία και ήταν το ίδιο αποτελεσματική τόσο με τις καυτές ακτίνες του ήλιου όσο και με τις νεροποντές.

Ικανοποιημένος από όλα αυτά τα μικροπράγματα που μπορούσα ν' απολαμβάνω χάρη στη δεξιοτεχνία μου, αφιέρωσα μερικές ημέρες στην ανάπαυσή μου. Αισθανόμουν απόλυτα ευτυχής με τη ζωή που περνούσα.

Τύχαινε ωστόσο να με πιάνουν και κρίσεις κατάθλιψης, καθώς δεν είχα με ποιον να μιλάω. Τότε πάσχιζα να πείσω τον εαυτό μου ότι δεν υπήρχε τίποτα πιο όμορφο από το να κάθεται κανείς μόνος με τις σκέψεις του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Μια τρομαχτική περιπέτεια στη θάλασσα

Τα επόμενα χρόνια κύλησαν χωρίς προβλήματα. Τίποτα το ιδιαίτερο δε συνέβη.

Στις ασχολίες μου περιλαμβάνονταν η σπορά και η συγκομιδή του κριθαριού και του ρυζιού. Έβαζα επίσης να ξεραθούν τα σταφύλια που τρυγούσα. Κάθε φορά μάζευα μόνο όση ποσότητα χρειαζόμουν για ένα χρόνο. Και κυνηγούσα κάθε μέρα για να τρέφομαι με φρέσκο κρέας. Επιπλέον, επισκεύαζα αδιάκοπα όσα πράγματα μου ήταν απαραίτητα ή κατασκευάζα τ' αναγκαία εργαλεία για τις δουλειές μου. Τη σκέψη μου όμως την απορροφούσε ένα άλλο έργο: η κατασκευή ενός καινούριου κανό.

Αυτή τη φορά είχα μελετήσει και είχα προβλέψει τα πάντα. Ποτέ πια δε θα ξαναπάθαινα τα ίδια και δε θα κοπιάζα άδικα, όπως συνέβη με το πρώτο μου σκάφος. Το τεράστιο κανό, που δεν κατάφερα να ρίξω στη θάλασσα, βρισκόταν πάντα στην ίδια θέση. Κάθε φορά που περνούσα από εκεί να ρίξω μια ματιά, έλεγα στον εαυτό μου πως δεν έπρεπε να κάνω τίποτα πρινβάλω προηγουμένως το μυαλό μου να δουλέψει.

Έτσι κι έγινε. Έφτιαξα ένα δεύτερο κανό, μικρότερο, καθοδηγούμενο από την προηγούμενη εμπειρία μου. Μέχρι το τέλος το έργο αυτό κύλησε χωρίς απρόοπτα. Κι έριξα εύκολα το σκάφος στη θάλασσα σκάθοντας ένα κανάλι.

Δυστυχώς, χρειάστηκε να κοπιάσω ξανά δυο ολόκληρα χρόνια για την κατασκευή του, για να διαπιστώσω τελικά ότι δεν ήταν κατάλληλο για το σκοπό που προοριζόταν. Οι μικρές του διαστάσεις ήταν κυρίως αυτές που μου απαγόρευαν να βγω στ' ανοιχτά. Ήταν πλέον φανερό ότι έπρεπε να το πάρω απόφαση και να παραιτηθώ από το σχέδιό μου να φύγω από το νησί. Και παραιτήθηκα.

Μόνο που τώρα είχα ένα πλεούμενο! Θέλησα, λοιπόν, να κάνω το γύρο του νησιού. Είχα εξερευνησει απ' άκρη σ' άκρη το εσωτερικό του και μου φαινόταν ενδιαφέρον να γνωρίσω και τις ακτές του από την πλευρά της θάλασσας. Καθώς είχα βάλλει μυαλό και δεν έπαιρνα πια επιπόλαιες αποφάσεις, εξόπλισα πλήρως το σκάφος μου. Έφτιαξα ένα κατάρτι κι ένα μικρό πανί, για το οποίο χρησιμοποίησα καραβόπανα από το ναυάγιο, που είχα φροντίσει να φυλάξω.

Όταν τελείωσα τις προετοιμασίες, ξανάριξα το κανό μου στο νερό. Είχε φτάσει, κατά τη γνώμη μου, η ώρα να το εγκαταστήσω. Το εφοδίασα με όπλα και όλα τα απαραίτητα. Στερέωσα και μια ομπρέλα στην πρύμνη για να με προστατεύει από τις ακτίνες του ήλιου.

Πριν ξεκινήσω για τον περίπλου του νησιού, έκανα μερικές αναγνωριστικές εξόδους στη θάλασσα. Όταν ήρθε η μεγάλη μέρα, φόρτωσα στο κανό μερικές φραντζόλες ψωμί, μια σακούλα με ψητό ρύζι, ένα μπουκάλι ρούμι, μισό ψημένο κατσίκι και νερό. Φόρτωσα επίσης δυο χοντρά πανωφόρια που είχα βρει στα μπαούλα των ναυτών. Σκεφτόμουν να τα χρησιμοποιήσω το ένα για κουβέρτα και το άλλο για στρώμα.

Στις 6 Νοεμβρίου της έκτης χρονιάς μου στο νησί ξεκίνησα για ένα ταξίδι που επρόκειτο να διαρκέσει πολύ περισσότερο απ' ό,τι περίμενα.

Όταν έφτασα στην ανατολική πλευρά του νησιού, συνάντησα ένα μεγάλο σύμπλεγμα υφάλων. Κάποιοι βράχοι εξέιχαν από το νερό, κάποιοι άλλοι βρισκόνταν κάτω από

την επιφάνεια ή μόλις και μετά βίας καλύπτονταν από τη θάλασσα. Εκτός από τους βράχους, υπήρχε και μια τεράστια ξέρα. Θα αναγκαζόμουν, λοιπόν, να κάνω ένα μεγάλο κύκλο στ' ανοιχτά για ν' αποφύγω αυτά τα εμπόδια.

Όταν αντίκρισα τους υφάλους, σκέφτηκα για μια στιγμή να παραιτηθώ από το σχέδιό μου. Δεν μπορούσα να ξέρω μέχρι πού ακριβώς εκτεινόταν.

Πριν γυρίσω όμως πίσω, θεώρησα σωστό να εξετάσω την κατάσταση απ' όλες τις πλευρές. Έριξα την άγκυρα, που είχα κατασκευάσει από ένα σπασμένο γάντζο, πήδηξα πάνω σ' ένα βράχο και κοίταξα προσεκτικά τη θάλασσα που απλωνόταν μπροστά μου.

Στην άκρη της συστάδας των βράχων υπήρχε ένα ρεύμα που κατευθυνόταν προς τ' ανατολικά. Αν έπεφτα πάνω του, προφανώς δε θα μπορούσα με τίποτα να ξαναγυρίσω, αφού το ρεύμα αυτό οδηγούσε μακριά από το νησί. Αλλά και κοντά στην ακτή υπήρχε ένα ακόμα ρεύμα με ισχυρούς υδατοστρόβιλους. Αν κατάφερα να αποφύγω το πρώτο, οι υδατοστρόβιλοι του δεύτερου ήταν σίγουρο ότι θα μου δημιουργούσαν πολύ σοβαρά προβλήματα.

Ανίκανος ν' αποφασίσω αν θα συνέχιζα ή θα επέστρεφα, έμεινα αγκυροβολημένος πλάι στους βράχους για δυο μέρες. Στο μεταξύ είχε σηκωθεί ένας δυνατός άνεμος από τα ανατολικά-νοτιοανατολικά, που έφερνε με ορμή μεγάλα κύματα και τα έριχνε στην ακτή. Αν ανοιγόμουν στο πέλαγος, υπήρχε κίνδυνος να με πάρει το ρεύμα. Αν πάλι έμεινα κοντά στην παραλία, η δύναμη των κυμάτων μπορούσε να με ρίξει πάνω στους υφάλους. Όταν ο άνεμος κόπασε κάπως, την τρίτη μέρα, αποφάσισα να συνεχίσω το ταξίδι μου. Πριν ακόμα φτάσω στον τελευταίο βράχο της συστάδας, διαπίστωσα ότι τα νερά ήταν πολύ βαθιά. Και ξαφνικά άρχισε να με παρασύρει το ρεύμα της ακτής, που ήταν πολύ πιο δυνατό απ' όσο νόμιζα. Ό,τι κι αν έκανα, δεν κατάφερα να ξεφύγω από τη δίνη του.

Δε φυσούσε πια καθόλου αέρας κι έτσι δεν μπορούσα να χρησιμοποιήσω το πανί. Και τα κουπιά μου δεν έφερναν κανένα αποτέλεσμα κόντρα σ' ένα τόσο ισχυρό ρεύμα. Συνειδητοποίησα πως, παρά τις προσπάθειές μου, κατευθυνόμουν μοιραία προς το σημείο της συμβολής των δυο ρευμάτων. Αν έφτανα εκεί, δε θα είχα πια καμιά ελπίδα. Ακόμα κι αν άντεχε το κανό, θα παρασυρόμουν στ' ανοιχτά. Και, αν κατέληγα στον ωκεανό, οι λιγοστές μου προμήθειες δε θα κατάφερναν να με κρατήσουν για πολύ ζωντανό. Θα πέθαινα από τη δίψα και την πείνα.

Απελπισμένος, κοίταξα το νησί μου, που μου φαινόταν πια σαν επίγειος παράδεισος, και με όλη μου την καρδιά ευχήθηκα να ξαναγυρίσω.

«Νησί μου», είπα κι αναστέναξα, «θα σε ξαναδώ άραγε ποτέ;»

Γι' άλλη μια φορά είχα πέσει θύμα μιας κρίσης τρέλας που με οδηγούσε στην καταστροφή. Θα έδινα ό,τι είχα και δεν είχα για να επιστρέψω στο νησάκι μου. Το ρεύμα με είχε κιόλας παρασύρει σχεδόν δυο μίλια. Πάλεψα με όλες μου τις δυνάμεις για να ξεφύγω, ενώ τραβούσα κουπί με τέτοια μανία, που έφτασα στα όρια της εξάντλησης.

Ακριβώς τη στιγμή που θα εγκατέλειπα τη μάχη, ένωσα μια ανάλαφρη αύρα να μου χαϊδεύει το πρόσωπο. Ερχόταν από τα νότια-νοτιοανατολικά. Μετά από λίγο το αεράκι δυνάμωσε. Αν συνέχιζε έτσι, σύντομα θα μπορούσα να χρησιμοποιήσω το πανί μου.

Στο μεταξύ είχα απομακρυνθεί αρκετά από το νησί. Έτσι κι έπεφτε πούσι, ήμουν οριστικά χαμένος. Δε θα ήξερα προς τα πού έπλεα, γιατί είχα ξεχάσει να πάρω μαζί μου την πυξίδα. Ευτυχώς, δεν έγινε τίποτα τέτοιο. Άνοιξα το πανί και προσπάθησα να κατευθυνθώ βόρεια. Έπρεπε με κάθε τρόπο να ξεφύγω από το ρεύμα κι ύστερα θα έβλεπα τι θα έκανα.

Το σκάφος μου ανέπτυξε μια κάποια ταχύτητα και λίγο αργότερα πρόσεξα μια αλλαγή στο ρεύμα. Τα νερά είχαν γί-

νει πιο διάφανα, πράγμα που σήμαινε ότι η ορμή του όλο και εξασθενούσε.

Οχτακόσια περίπου μέτρα προς τ' ανατολικά είδα βράχια που ξεμύτιζαν από το νερό. Τα κύματα έσκαζαν πάνω τους και το ρεύμα χωριζόταν στα δυο. Ο πιο δυνατός κλάδος του κατευθυνόταν προς τα νότια, ο άλλος πήγαινε αρχικά προς τα βράχια, για να μετατραπεί μετά σε δίνη, με κατεύθυνση βορειοδυτική. Στη συνέχεια σχηματιζόταν ένα καινούριο ρεύμα που δε φαινόταν επικίνδυνο.

Ξαφνικά κατάλαβα ότι θα τα κατάφερα τελικά να ξεπεράσω τον κίνδυνο. Χαρούμενος σαν παιδί, έστρεψα το σκάφος μου προς τη δίνη που πήγαινε προς τα βορειοδυτικά.

Αφού παρασύρθηκα για λίγο από την ορμή της, κατέληξα στη δυτική ακτή του νησιού, αντίθετα από το σημείο απ' όπου είχα ξεκινήσει.

Επιτέλους έπλεα σε πιο ήσυχα νερά. Κατάφερα και οδήγησα άνετα το σκάφος προς την ακτή. Αργά το απόγευμα είχα την ευτυχία να πατήσω το πόδι μου στη στεριά. Μετά από αυτή την τρομερή περιπέτεια, που βρέθηκα μόλις μια ανάσα μακριά από το θάνατο, ορκίστηκα ότι δε θα ξανασκεφτόμουν ποτέ στο μέλλον να απομακρυνθώ από το νησί μου.

Το τελευταίο πράγμα που ήθελα εκείνη τη στιγμή ήταν να γυρίσω στο σπίτι μου, στην άλλη μεριά του νησιού, με το κανό μου. Η θάλασσα μου είχε προκαλέσει τόσο τρόμο, ώστε δεν ήμουν διατεθειμένος να ξαναδοκιμάσω την τύχη μου. Εξάλλου ένιωθα εντελώς εξαντλημένος. Σκέφτηκα πως το καλύτερο θα ήταν να κοιμηθώ πρώτα για να ξεκουραστώ. Άραξα το σκάφος μου σ' ένα μικρό λιμανάκι, βγήκα στη στεριά και βυθίστηκα σ' ένα βαθύ ύπνο.

Όταν όμως ξύπνησα το επόμενο πρωί, αποφάσισα να επιστρέψω από τη θάλασσα, περιπλέοντας την ακτή. Θα πήγαινα δυτικά και θα πλεύριζα σε κάποιον όρμο, όπου και θα άφηνα το κανό. Την υπόλοιπη διαδρομή θα την έκανα με τα πόδια.

Αφού έπλευσα τρία μίλια κατά μήκος της ακτής, διέκρινα ένα μικρό όρμο, στον οποίο κατέληγε ένα ποταμάκι. Τράβηξα έξω το κανό και, ασφαρίζοντάς το σε μια άκρη, ξεκίνησα με τα πόδια, παραλία παραλία. Είχα την περιέργεια να δω σε ποιο σημείο βρισκόμουν.

Δεν άργησα ν' ανακαλύψω πως είχα κάθε λόγο να είμαι ικανοποιημένος. Το μέρος το γνώριζα. Είχα ξαναβρεθεί εκεί σ' έναν από τους περιπάτους μου, όταν εξερευνούσα το νησί. Γύρισα πίσω στο κανό, πήρα το τουφέκι και την ομπρέλα μου και ξεκίνησα για το σπίτι. Τι όμορφα που είναι να πατάς στη στεριά! Ήμουν και πάλι στα λημέρια μου!

Είχε πέσει πια η νύχτα όταν έφτασα στο καταφύγιό μου στην κοιλάδα. Αποφάσισα να μη συνεχίσω, να διανυκτερεύσω εκεί. Τσίμπησα κάτι κι ετοιμάστηκα να πέσω για ύπνο. Εκείνη τη στιγμή μονάχα συνειδητοποίησα πόσο κουρασμένος ήμουν. Εάπλωσα στην αυλή μου, κάτω από ένα δέντρο, και αποκοιμήθηκα αμέσως, για να ξυπνήσω κατάπληκτος όταν άκουσα να φωνάζουν τ' όνομά μου:

«Ροβινσώνα, Ροβινσώνα, πού είσαι;»

Χρειάστηκα κάμποσες στιγμές ώσπου να καταλάβω ότι ήταν ο παπαγάλος μου που φώναζε. Τον είχα αφήσει στο σπίτι στην παραλία κι είχε φτάσει πετώντας μέχρι την κοιλάδα. Τον ευχαρίστησα για την αφοσίωσή του και μετά του είπα χαρούμενα:

«Λόρι, Λόρι, έλα εδώ!»

Ο Λόρι με πλησίασε αμέσως και άρχισε ν' αραδιάζει όλες τις ανοησίες που του είχα μάθει. Έδειχνε πραγματικά ευχαριστημένος που με ξανάβλεπε. Κι αυτό ήταν αρκετό για να με τονώσει, να μου δώσει κουράγιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Εκτρέφω κατσίκια

Η περιπέτειά μου στη θάλασσα με είχε τόσο πολύ αναστατώσει, ώστε κάθισα μερικές μέρες στο σπίτι της κοιλάδας. Δεν κατάφερα να διώξω από τη σκέψη μου την τραγική κατάληξη που θα μπορούσα να είχα. Ήθελα πολύ να οδηγήσω πίσω το κανό μου, αλλά δεν είχα ιδέα τι δρόμο ν' ακολουθήσω.

Ήξερα καλά πια τη διαδρομή από την ανατολική πλευρά του νησιού και τίποτα δεν ήταν ικανό να με πείσει να πάω και πάλι από εκεί. Δεν είχα καμιά διάθεση να ριχτώ για μια ακόμα φορά σε μια τόσο επικίνδυνη περιπέτεια.

Ούτε όμως τολμούσα να το διακινδυνεύσω από την άλλη πλευρά, αφού κι εκεί μπορεί να με περίμεναν ορμητικά ρεύματα και να με παρέσερναν στ' ανοιχτά. Βρήκα τελικά προτιμότερο να ξεχάσω προσωρινά το κανό, παρ' όλο που τόσο είχα κοπιήσει για την κατασκευή του. Έτσι, επέστρεψα στο σπίτι μου στην παραλία από τη στεριά, με συντροφιά μου τον Λόρι.

Για ένα διάστημα αρκετών χρόνων πέρασα μια ειρηνική ζωή, χωρίς να μου τριβελίζουν το μυαλό καινούριες παραλογες ιδέες για θάλασσες και ταξίδια.

Τότε ήταν που τελειοποιήθηκα στην τέχνη της κεραμικής. Ήμουν πια ικανός να κατασκευάζω πάρα πολύ όμορφα αντικείμενα από πηλό και σιγά σιγά αντικατέστησα όλα

τα παλιά σκεύη μου με καινούρια. Έκανα επίσης αισθητές προόδους στην καλαθοπλεκτική και στην ξυλουργική.

Χάρηκα πολύ όταν έφτιαξα την πρώτη μου πίπα. Ήταν χοντροκομμένη και άσχημη, αλλά δε με πείραζε καθόλου, αφού, ακόμα κι έτσι, μου πρόσφερε την απόλαυση του καπνίσματος.

Συνέχισα επίσης να πλέκω καλάθια κι έφτιαξα πολλά, όλων των διαστάσεων. Ήταν βολικά για να φυλάω τις προμήθειές μου και πολύ πρακτικά για να μεταφέρω κάθε είδους πράγματα. Όταν σκότωνα ένα κατσίκι, για παράδειγμα, το έγδερνα αμέσως και το τεμάχιζα. Κατόπιν έβαζα τα κομμάτια σ' ένα καλάθι και τα μετέφερα στο σπίτι. Το ίδιο έκανα κι όταν έπιανα μια χελώνα.

Εκτός από τα καλάθια, έπλεκα και ψάδες, χρησιμοποιώντας τις καλαμιές του κριδαριού. Είχα ήδη φτιάξει αρκετές και είχα στρώσει το δάπεδο του σπιτιού μου.

Στο μεταξύ τα αποθέματά μου σε μπαρούτι όλο και μειώνονταν, γεγονός που δε μου ήταν διόλου ευχάριστο. Δεν έβλεπα πώς θα κυνηγούσα αν δεν είχα πια εφόδια, οπότε έπρεπε να καταφύγω σε άλλη λύση. Στη διάρκεια της δεύτερης χρονιάς μου στο νησί είχα καταφέρει να πιάσω μια κατσίκια ζωντανή και να την κουβαλήσω στο σπίτι. Δυστυχώς, δε φρόντισα να το επαναλάβω και το σχέδιό μου να εκτρέφω κατσίκια περιορίστηκε εκεί. Είχε φτάσει, λοιπόν, ο καιρός να το βάλω και πάλι σε εφαρμογή, και μάλιστα σοβαρά αυτή τη φορά.

Υπήρχαν δυο τρόποι για να πιάνω κατσίκια, με παγίδες ή με θηλιές, και αναζήτησα τον καλύτερο. Πρώτα δοκίμασα τις θηλιές, επειδή όμως δεν είχα τα κατάλληλα συρματοσκοίνα, οι προσπάθειές μου δεν καρποφόρησαν. Βρήκα τις θηλιές μου σπασμένες και τα δολώματα φαγωμένα.

Μήπως με τις παγίδες θα πετύχαινα καλύτερα αποτελέσματα; Πήγα στα λιβάδια όπου τα κατσίκια συνήθιζαν

να βόσκουν κι έσκαψα πολλές τρύπες, αρκετά μεγάλες, που τις κάλυψα με πλέγματα από καλαμιές. Για δόλωμα, σκόρπισα από πάνω ρύζι και κριθάρι.

Μετά από μερικές μέρες, όταν πήγα γεμάτος ελπίδα να επιθεωρήσω τις παγίδες μου, διαπίστωσα ότι οι σπόροι είχαν φαγωθεί, αλλά ούτε μια κατσίκια δεν είχε πιαστεί. Γύρισα σπίτι απογοητευμένος.

Δοκίμασα άλλες τρεις φορές, κάθε φορά όμως η τροφή ήταν φαγωμένη και οι παγίδες αδειανές. Έκανα κάποιες μετατροπές κι ήταν μεγάλη η έκπληξή μου όταν επιτέλους ανακάλυψα κάποιο πρωί τρία κατσικάκια σε μια παγίδα. Η χαρά μου δεν περιγράφεται! Έδεσα τα τρία κατσικάκια και τα κουβάλησα στο σπίτι.

Η ανάγκη να ξεκινήσω την εκτροφή τους γινόταν όλο και πιο πειστική. Έπρεπε να είμαι σε θέση να τρέφομαι όταν τα βόλια και το μπαρούτι μου θα τελείωναν. Στο μεταξύ είχα κιάλας το πρώτο μου κοπάδι: δυο κατσικούλες κι ένα νεαρό τράγο.

Ο μοναδικός τρόπος να κρατήσω τα κατσίκια μου, στερώντας τους τη δυνατότητα να επιστρέψουν στην άγρια κατάσταση, ήταν να τα κλείσω σ' έναν περιφραγμένο χώρο.

Άρχισα χωρίς αργοπορία ν' αναζητώ το πιο κατάλληλο μέρος. Έπρεπε να φυτρώνει εκεί μπόλικο χορτάρι, να υπάρχει νερό κι ένα μεγάλο κομμάτι του να προστατεύεται από τον ήλιο. Βρήκα μια περιοχή απ' όπου περνούσαν δυο ρυάκια. Ένα τμήμα της είχε αρκετά δέντρα που πρόσφεραν σκιά και δροσιά.

Καθώς είχα τη συνήθεια να κάνω τα πάντα μεγάλα από την αρχή, ήθελα ένα λιβάδι με τουλάχιστον τρία χιλιόμετρα μήκος. Δε σκέφτηκα πως τα κατσίκια μου θα χάνονταν μέσα σ' έναν τόσο μεγάλο χώρο και πως δε θα εξημερώνονταν ποτέ.

Ευτυχώς, αντιλήφθηκα έγκαιρα αυτό το σοβαρό λάθος κι αποφάσισα να περιφράξω μια έκταση εκατόν πενήντα επί

εκατό περίπου μέτρων. Και, όσο το κοπάδι θα μεγάλωνε, θα μεγάλωνα παράλληλα και τον περίβολο. Μου πήρε τρεις μήνες για να τελειώσω το φράχτη. Στο διάστημα αυτό είχα δεμένα τα τρία κατσίκια σ' ένα δέντρο. Ήμουν υπομονετικός μαζί τους μέχρι να συνηθίσουν την παρουσία μου και να εξημερωθούν. Ύστερα από λίγο καιρό έρχονταν ακόμα και να φάνε μέσα από το χέρι μου.

Όταν ο φράχτης τελείωσε, έκλεισα εκεί μέσα τα τρία κατσίκια. Είχαν να βοσκήσουν, αλλά έτρεχαν αδιάκοπα κοντά μου βελάζοντας. Κι ήταν αυτό ακριβώς που περίμενα κι εγώ.

Μετά από δεκαοχτώ μήνες ήμουν κιόλας ο ευτυχής ιδιοκτήτης δώδεκα κατσικιών. Δυο χρόνια αργότερα το κοπάδι μου αριθμούσε σαράντα τρία κατσίκια, παρ' όλο που χρειάστηκε να σφάξω μερικά για τη διατροφή μου.

Μεγάλωσα τον περίβολο, βελτιώνοντάς τον ταυτόχρονα. Τα πλεονεκτήματα που μου πρόσφερε η εκτροφή κατσικιών ήταν τεράστια. Δε θα μου έλειπαν πια ποτέ ούτε το κρέας ούτε το γάλα. Κάποιες μέρες έφταναν να μου δίνουν μέχρι και δέκα λίτρα!

Ακόμα και βούτυρο και τυρί έφτιαχνα μ' αυτό το γάλα, αν και στην αρχή δυσκολεύτηκα πάρα πολύ, αφού φυσικά ποτέ πριν δεν είχα φτιάξει ούτε βούτυρο ούτε τυρί.

Σαν άρχοντας πια, κατέληξα να τρώω στο τραπέζι με τη συντροφιά του σκύλου μου και του αγαπημένου μου παπαγάλου. Είχα όλα όσα μπορούσε να λαχταρήσει η καρδιά μου.

Οι δυο γάτες που είχα σώσει από το καράβι είχαν πεθάνει, ωστόσο είχαν αφήσει πίσω τους πολυάριθμους απογόνους. Η πρώτη κατσίκια που είχα πιάσει πέθανε από γερατειά. Είχε εντελώς εξημερωθεί και μου είχε γίνει πολύτιμη παρέα. Η μέρα του ναυαγίου μού φαινόταν πια πολύ μακρινή.

Είχαν περάσει κιόλας δεκατρία χρόνια που ζούσα στο νησί!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

Η τελευταία περίοδος της ανεμελιάς

Μου τύχαινε πότε πότε να σκέφτομαι το κανό που είχα παρατήσει. Όμως η ανάμνηση της τρομερής περιπέτειάς μου με συγκρατούσε, δε με άφηνε να βγω στο πέλαγος. Κι ούτε είχα τη διάθεση να ξαναγυρίσω στην ανατολική πλευρά του νησιού, εκεί όπου με είχε παρασύρει το ρεύμα.

Ωστόσο η λαχτάρα να ξαναδώ το σκάφος μου μεγάλωνε αδιάκοπα. Τελικά ξαναπήγα στο σημείο όπου το είχα αφήσει, ακολουθώντας μονοπάτια παράλληλα με την ακτή. Αν κάποιος μ' έβλεπε καθώς βάδιζα, ή θα έφευγε έντρομος ή θα έσκαγε στα γέλια. Ήμουν λες και είχα βγει κατευθείαν από τη λίθινη εποχή.

Στο κεφάλι μου φορούσα ένα πράγμα που έμοιαζε κάπως με καπέλο. Το πλατύγυρο αυτό καπέλο το είχα φτιάξει από δέρμα κατσίκας. Από το ίδιο δέρμα ήταν και το σακάκι μου, που μου ερχόταν λίγο πιο πάνω από τα γόνατα, αλλά και το παντελόνι μου, που μου έφτανε ως τους αστραγάλους, μόνο που το δέρμα σ' αυτό το τελευταίο είχε μακρύ τρίχωμα.

Τα παπούτσια μου ήταν απίστευτα μεγάλα, όπως και τα ρούχα μου. Στη μέση μου φορούσα μια ζώνη, από το ίδιο πάντα υλικό, που έσφιγγε με λουριά. Στο κάθε πλευρό μου της είχαβάλει κι από μια θηλιά, όπου στερέωνα ένα μικρό πριόνι κι ένα τσεκούρι, εργαλεία που έπαιρνα πάντα μαζί μου. Περρασμένη στους ώμους μου, είχα μια ακόμα θηλιά με δυο

σάκους, επίσης από κατσικόδερμα. Ο ένας περιείχε μπαρούτι και ο άλλος βόλια. Στην πλάτη κουβαλούσα ένα καλάθι και στον ώμο το τουφέκι μου. Και δεν πήγαινα πουθενά χωρίς την ομπρέλα που είχα φτιάξει.

Το πρόσωπό μου δεν ήταν τόσο μαυρισμένο όσο θα περιμέναμε κανείς. Δεν είχα την όψη ιθαγενούς. Το δέρμα μου είχε παραμείνει λευκό, γεγονός που μου έδινε ακόμα πιο απειλητική εμφάνιση.

Κάποια μέρα μου ήρθε η ιδέα να αφήσω τα γένια μου να μακρύνουν. Αργότερα τα ξύρισα και πάλι. Ευτυχώς, είχα αρκετά φαλίδια και ξυράφια, γιατί με βόλευε περισσότερο να έχω τα γένια μου κοντά. Στο κάτω κάτω, ζούσα σ' ένα έρημο νησί, άρα είχα την πολυτέλεια να κυκλοφορώ όπως μου έκανε κέφι.

Ξεκίνησα τις καινούριες μου εξερευνήσεις έτσι αλλόκοτα ντυμένος. Προχώρησα στην αρχή παραλία παραλία, με κατεύθυνση το μέρος όπου είχα καταλήξει με το κανό μου πριν αρχίσουν τα δύσκολα. Φτάνοντας εκεί, σκαρφάλωσα στα βράχια και με έκπληξη διαπίστωσα πως η θάλασσα ήταν λάδι. Δεν υπήρχε το παραμικρό ίχνος ρεύματος. Δεν καταλάβαινα τι γινόταν.

Αποφασισμένος να ρίξω φως στο μυστήριο, σκέφτηκα ότι το καλύτερο θα ήταν να παραμείνω για λίγο εκεί και να προσπαθήσω να ανακαλύψω την αιτία του φαινομένου.

Σύντομα παρατήρησα ότι τα νερά, σπρωγμένα από την άμπωτη προς τα δυτικά, συναντιόνταν κοντά στην ακτή με τα νερά ενός ποταμού που είχε τις εκβολές του σ' εκείνο το σημείο.

Το ρεύμα, λοιπόν, που με είχε παρασύρει τότε, οφειλόταν σ' αυτή ακριβώς τη συμβολή. Και, ανάλογα με το αν ο άνεμος φυσούσε από τη δύση ή το βορρά, σχηματιζόταν πιο κοντά στην ακτή ή πιο μακριά.

Για να αποκτήσω μια πιο σαφή εικόνα του φαινομένου, αποφάσισα να περιμένω πάνω στα βράχια μέχρι ν' ανέβει η θά-

λασσα. Πράγματι, μόλις έπεσε το βραδάκι, φούσκωσαν τα νερά και τότε έκαναν ξανά την εμφάνισή τους το ρεύμα και οι επικίνδυνοι υδατοστρόβιλοι, αυτή τη φορά πιο μακριά από την ακτή. Μου ήταν πλέον ξεκάθαρο το τι συνέβαινε. Αν γνώριζα το φαινόμενο αυτό πριν ξεκινήσω για το γύρο του νησιού, ποτέ δε θα περνούσα εκείνη την τρομερή δοκιμασία. Αν παρατηρούσα προσεκτικά την εναλλαγή της παλίρροιας, διόλου δε θα δυσκολευόμουν να περιπλεύσω το νησί με το μονόξυλό μου.

Με ανανεωμένο ενδιαφέρον, άρχισα να σκέφτομαι να επιχειρήσω ξανά τον περίπλου του νησιού. Ωστόσο η ιδέα πως έπρεπε να διασχίσω το ρεύμα με το κανό με φόβιζε. Προτιμούσα να φτιάξω ένα καινούριο σκάφος. Θα διέθετα ένα για τη δυτική πλευρά του νησιού και άλλο ένα για την ανατολική. Αυτή η λύση απαιτούσε πολλή δουλειά, αλλά ήταν και η πιο σίγουρη.

Εκείνη την εποχή ζούσα και πάλι σαν κανονικός αγρότης και αφιέρωνα τον περισσότερο χρόνο μου στους δυο υπέροχους αγρούς μου. Και οι δυο βρίσκονταν κοντά στο σπίτι της παραλίας. Καλλιεργούσα κριθάρι στον έναν και ρύζι στον άλλο, και μάλιστα με μεγάλη επιτυχία, αν έκρινα από την πλούσια συγκομιδή. Όσο για τον υπόλοιπο χρόνο μου, δεν έμενα στιγμή άπραγος. Όταν τελείωνα με τη μια ή με την άλλη δουλειά, φρόντιζα να έχω πάντα κάτι άλλο για να ασχολούμαι.

Έτσι, μεταφύτεψα στον περίβολό μου παραφυάδες από δάμνους που αναπτύσσονταν γρήγορα. Με τον καιρό, σχημάτισαν έναν ψηλό, πυκνόφυλλο φράχτη, που έκρυψε ολότελα το σπίτι μου.

Άρχισα επίσης να καλλιεργώ κι ένα κομμάτι γης στην κοιλάδα, στην καλοκαιρινή μου κατοικία, όπου το έδαφος ήταν ιδιαίτερα εύφορο. Ολόγυρά του φύτεωναν κιτριές, λεμονιές και πολλά άγρια κλήματα, που δεν παρέλειπα να τα περιποιούμαι σχολαστικά.

Εκεί κοντά βρισκόταν και το μαντρί με τα ζώα μου, δηλαδή τα κατσίκια. Καθώς φοβόμουν πάντα πως θα το έσκαγαν, συνέχισα να ενισχύω την περίφραξή του.

Το κοπάδι μου αυξανόταν αδιάκοπα, οπότε σε καμιά περίπτωση δε θα αντιμετώπιζα προβλήματα σίτισης. Ακόμα κι αν αναγκαζόμουν να μείνω στο νησί άλλα πενήντα χρόνια, πάλι θα είχα περισσότερες προμήθειες απ' όσες χρειαζόμουν. Και δε θα είχα μόνο άφθονο κρέας, αλλά και φρέσκο γάλα, βούτυρο και τυρί.

Η φοβερή περιπέτειά μου με το κανό παρέμενε ανεξίτηλα χαραγμένη στη μνήμη μου και δεν είχα πια το θάρρος να απομακρυνθώ έστω και λίγο από την ακτή. Πήγαινα και το έβλεπα, έκανα και μερικές βόλτες, αλλά ποτέ δεν ξεπερνούσα τα όρια που είχα θέσει. Ήθελα να είμαι σίγουρος πως σε ώρα ανάγκης θα μπορούσα να βγω στη στεριά κολυμπώντας.

Και ήταν μια από αυτές τις επισκέψεις στο κανό που έμελλε να σηματοδοτήσει το ξεκίνημα μιας καινούριας περιόδου της ζωής μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

Μια πατημασιά στην άμμο

Κάποια μέρα που διέσχιζα την παραλία πηγαίνοντας να ρίξω μια ματιά στο σκάφος μου, διέκρινα κατάπληκτος το χνάρι ενός ανθρώπινου ποδιού πάνω στην άμμο!

Μεμιάς κοκάλωσα. Ποιος είχε κάνει την πατημασιά; Τέντωσα τ' αυτιά, κοίταξα ολόγυρα, αλλά ούτε είδα ούτε άκουσα τίποτα.

Ανήσυχος, σκαρφάλωσα σ' ένα βράχο και σάρωσα με το βλέμμα μου το χώρο, όμως δεν παρατήρησα τίποτα το ασυνήθιστο ή το ύποπτο. Κατέβηκα και προσπάδησα να συνεχίσω τον περίπατό μου κατά μήκος της παραλίας, με τη σκέψη ότι, αν το χνάρι ήταν πράγματι από ανθρώπινο πόδι, θα έπρεπε να είχα ανακαλύψει κάτι. Κι εγώ δεν είχα βρει την παραμικρή ένδειξη.

Μάταιος κόπος. Αυτή η ιστορία με είχε αναστατώσει περισσότερο απ' όσο τολμούσα να παραδεχτώ. Έκανα μεταβολή και ξαναγύρισα στο σημείο της αμμουδιάς όπου είχα δει το χνάρι, για να βεβαιωθώ αν προερχόταν ή όχι από άνθρωπο. Το εξέτασα προσεκτικά και διαπίστωσα ότι δεν υπήρχε καμιά αμφιβολία. Διακρίνονταν καθαρά όλες οι λεπτομέρειες του ανθρώπινου ποδιού.

Ξεκίνησα τρέχοντας για το σπίτι μου, παγωμένος από το φόβο, αγγωμένος και ολότελα εξουθενωμένος. Φανταζόμουν πως άορατοι εχθροί με κυνηγούσαν. Κάποιοι εχθροί

που εναντίον τους δε γινόταν να κάνω τίποτα, αφού αγνοούσα πού είχαν κρυφτεί. Όταν έφτασα στο φρούριό μου (νομίζω πως τότε ήταν που αποκάλεσα για πρώτη φορά έτσι το καταφύγιό μου), ήμουν πια σε κατάσταση υστερίας. Έμοιαζα με ανυπεράσπιστο ζώακι, περικυκλωμένο από άγρια θηρία, που έφτανε επιτέλους στη φωλιά του.

Όλο το βράδυ δεν έκλεισα μάτι. Όσο περνούσε η ώρα, η αγωνία μου μεγάλωνε. Το μόνο παρήγορο ήταν ότι είχα ξανάρθει στα συγκαλά μου και ήμουν σε θέση να σκέφτομαι καθαρά. Τις πρώτες ώρες ήμουν τόσο τρομοκρατημένος, που είχα αρχίσει στ' αλήθεια να τρελαίνομαι. Γιατί ποια άλλη εξήγηση μπορούσε να υπάρχει για τις παρανοϊκές σκέψεις που μου είχαν κατακλύσει το μυαλό;

Λες να είναι το χνάρι του διαβόλου αυτή η πατημασιά; αναρωτιόμουν. Αν ανήκει σε άνθρωπο, δε θα 'πρεπε να είχα δει το πλοίο που τον μετέφερε στο νησί; Είναι δυνατό ο διάβολος να βρίσκει ευχαρίστηση με το να εμφανίζεται με ανθρωπινή υπόσταση και να με τρομάζει; Και, αν θέλει πράγματι να σπείρει μέσα μου το φόβο, γιατί άφησε το αποτύπωμα του ποδιού του σε μέρος όπου δεν πηγαίνω και τόσο συχνά; Τυχαία είδα την πατημασιά. Στην πρώτη θύελλα, τα κύματα θα τη σβήσουν στη στιγμή.

Όταν ξαναβρήκα τα λογικά μου και απέκλεισα την ιδέα πως έκανε την πατημασιά ο διάβολος, αυτοπροσώπως, το άγχος μου μεγάλωσε περισσότερο. Αφού δεν ήταν ο διάβολος, τότε ήταν σίγουρα κάποιοι άνθρωποι που είχαν φτάσει από την αντικρινή στεριά. Οι άνθρωποι αυτοί θα πρέπει να είχαν αράξει στο νησί μου κατά τύχη. Ίσως να πίστεψαν ότι δεν ήταν κατοικημένο, μια και δεν αντιλήφθηκαν σημεία ζωής, οπότε ξαναγύρισαν στο σκάφος τους. Ευτυχώς που δεν έπεσα πάνω τους, αφού διόλου απίθανο να ήταν ανθρωποφάγοι. Αυτού του είδους τις συναντήσεις καλύτερα να τις αποφεύγει κανείς.

Με καθησύχασε κάπως η σκέψη πως οι παρείσακτοι είχαν φύγει. Αλλά, όταν το σκέφτηκα και πάλι, κατέληξα στο ότι τίποτα δεν απέκλειε το ενδεχόμενο να βρίσκονταν ακόμα στο νησί. Ίσως να πήγαν στην άλλη πλευρά, γι' αυτό και δεν τους είδα. Κι αν είχαν ανακαλύψει το κανό μου κι είχαν κρυφτεί για να με παραφυλάξουν; Αν επρόκειτο για ανθρωποφάγους, ανάθεμα στο μαύρο ριζικό που με περίμενε! Ακόμα κι αν ο φράχτης έκρυβε καλά το σπιτικό μου πίσω από τους φουντωτούς θάμνους, το μαντρί με τα ζώα θα πρόδιδε την παρουσία ανθρώπου. Όσο για τα ίδια τα ζώα, τίποτα δε θα τους εμπόδιζε να τα σκοτώσουν και να μου στερήσουν έτσι την τροφή.

Ο τρόμος που μου προξένησε η ανακάλυψη της πατημασιάς είχε δώσει ένα ύπουλο χτύπημα στην εμπιστοσύνη και τη σιγουριά μου για το μέλλον. Αν μου σκότωναν τα κατσίκια, δε θα έβρισκα ποτέ τον απαιτούμενο χρόνο για να δημιουργήσω νέο κοπάδι.

Κάτω από τις καινούριες αυτές συνθήκες, μετάνιωνα που δεν είχα σπείρει περισσότερο κριθάρι απ' όσο χρειαζόμουν. Ποτέ όμως δεν είχε περάσει από το μυαλό μου η σκέψη πως ίσως ερχόταν μια μέρα που δε θα είχα σοδειά. Αποφάσισα στο μέλλον να σπέρνω πιο πολύ, ώστε να δημιουργώ αποθέματα για δυο τρία χρόνια. Τουλάχιστον δε θα μου έλειπε ποτέ το ψωμί αν τυχόν συνέβαινε κάτι απρόοπτο.

Πόσο παράξενη είναι η ανθρώπινη φύση! Χιλιάδες φορές είχα ευχηθεί να υπήρχε έστω κι ένας άνθρωπος στο νησί. Και τώρα ήθελα ν' ανοίξει η γη και να με καταπιεί για να αποφύγω τη συνάντησή μ' ένα ανθρώπινο ον! Ήμουν πεισμένος πως, αν συναντούσα κάποιον στο νησί μου, σίγουρα δε θα ήταν για καλό.

Τελικά ξεπέρασα τις αγωνίες μου και σιγά σιγά ξαναβρήκα τη γαλήνη μου. Ό,τι κι αν συνέβαινε, δεν μπορούσα να παλέψω ενάντια στο πεπρωμένο. Το μόνο που μπορούσα

να κάνω ήταν να παρακαλάω να έχω όσο το δυνατό λιγότερες απώλειες. Τόσες και τόσες φορές είχα γλιτώσει από επικίνδυνες καταστάσεις, θα έπρεπε, λοιπόν, να είμαι αισιόδοξος. Άλλωστε ως εκείνη τη στιγμή τίποτα δε φαινόταν να με απειλεί.

Παρ' όλα αυτά, τρεις ολόκληρες μέρες δεν τόλμησα να ξεμυτίσω από το σπίτι. Τρεις φοβερές μέρες, που τις πέρασα θυδισμένος στις σκέψεις μου. Πριν βρω το θάρρος να ξαναβγώ, χρειάστηκε να επιστρατεύσω όλες μου τις δυνάμεις για να πείσω τον εαυτό μου να δει το θέμα και από μια άλλη σκοπιά. Εκείνη η πατημασιά θα μπορούσε απλούστατα να ήταν από το δικό μου πόδι. Είχα κάνει τη συγκεκριμένη διαδρομή για να επιστρέψω από το κανό μου στο σπίτι, οπότε άξιζε τον κόπο να ξαναγυρίσω εκεί και να εξετάσω αυτή την περίπτωση.

Αν τελικά το ίχνος ήταν από το δικό μου πόδι, θα ήμουν πραγματικά για γέλια! Θα σήμαινε πως είχα καταντήσει να φοβάμαι τον ίδιο μου τον εαυτό!

Υπήρχε κι άλλος ένας λόγος που έπρεπε οπωσδήποτε να βγω: η έλλειψη φαγητού. Τις μέρες του εγκλεισμού μου στο σπίτι είχα περιοριστεί μόνο σε μερικά κριθαρένια παξιμάδια και λίγο νερό.

Πριν πάω στην παραλία για να συγκρίνω την πατημασιά στην άμμο με τη δική μου, αποφάσισα να περάσω από το σπίτι μου στην κοιλάδα για να ασχοληθώ με τα κατσίκια μου. Είχα να το κάνω τρεις μέρες και ήξερα ότι τα κακόμοιρα τα ζώα χρειάζονταν επείγοντως τη φροντίδα μου.

Έτσι και μ' έβλεπε κανείς την ώρα που κατευθυνόμουν προς την καλοκαιρινή μου κατοικία, θα θεωρούσε σίγουρο πως με κυνηγούσαν. Και από μια άποψη δε θα είχε άδικο. Βάδιζα προσεκτικά και αθόρυβα, με ύφος επιφυλακτικό και καχύποπτο, σαν να περίμενα επίθεση από στιγμή σε στιγμή, ενώ δεν έπαυα να ρίχνω συνέχεια φοβισμένες ματιές γύρω μου. Ούτε κι εγώ ξέρω πόσες φορές μπήκα στον πειρα-

σμό να παρατήσω κάτω το καλάθι μου και να το βάλω στα πόδια επειδή είχα ακούσει κάποιο θρόισμα στις φυλλωσιές. Μόνο η έγνοια για το κοπάδι μου με συγκράτησε και δε γύρισα τρέχοντας στο σπίτι.

Αφού φρόντισα τα κατσίκια, κίνησα για το γαλάο. Είχα την ελπίδα πως οι υποδέσεις μου θα αποδείχονταν βάσιμες. Ταυτόχρονα όμως έτρεμα στη σκέψη ότι η πατημασιά δεν ήταν του ποδιού μου, γιατί οι ανησυχίες μου θα επιβεβαιώνονταν.

Έφτασα τελικά στο σημείο όπου είχα ανακαλύψει το χνάρι και, με κομμένη την ανάσα από την αγωνία, έκανα τη σύγκριση με το πόδι μου. Δυστυχώς, διαπίστωσα ότι δεν ήταν δυνατό να είχε γίνει από μένα.

Θυμήθηκα επίσης με σιγουριά ότι, πριν βρω την πατημασιά, δεν είχα περάσει ποτέ από εκείνο το σημείο, αλλά από ένα παράπλευρο μονοπάτι.

Εξέτασα τις διαστάσεις γι' άλλη μια φορά. Δεν ταίριαζαν με τίποτα. Το χνάρι ήταν μικρότερο από εκείνο που άφηνε το δικό μου πόδι.

Άρχισα να τρέμω ολόκληρος από το φόβο μου, ενώ φρικιαστικές σκηνές περνούσαν από το νου μου. Γύρισα αποκαρδιωμένος στο κατάλυμά μου, πασχίζοντας μάταια να μη βουλιάξω στην απελπισία.

Η εφιαλτική αλήθεια βρισκόταν εκεί, γραμμένη στην αμμουδιά. Οι άγριοι –ίσως ανθρωποφάγοι!– είχαν πατήσει στο νησί μου. Ο Θεός μόνο ήξερε πού είχαν κρυφτεί. Θα ξεπετάγονταν κάποια στιγμή, θα με άρπαζαν και θα με σκότωναν. Τι θα μπορούσα να κάνω για να προστατευτώ από αυτούς; Πώς θα γινόταν να μάθω αν υπήρχαν σοβαροί λόγοι για να ανησυχώ;

Γι' άλλη μια φορά, οι σκέψεις που μου πέρασαν στην αρχή από το νου ήταν εντελώς τρελές.

Πρώτα σκέφτηκα να γκρεμίσω το μαντρί που είχα φτιάξει για το κοπάδι μου και να σκορπίσω τα κατσίκια στο δά-

σος. Έτσι, κανείς δε θα μπορούσε να υποπτευθεί την παρυσία ανθρώπου στο νησί.

Κατόπιν σκέφτηκα πως έπρεπε να καταστρέψω τις καλλιέργειες του κριθαριού και του ρυζιού, που μου είχαν κοστίσει τόσους κόπους. Κι ακόμα θα χρειαζόταν να καταστρέψω το σπίτι της κοιλάδας. Με το μυαλό μου θολωμένο, σαν να με φλόγιζε πυρετός, αναζητούσα απεγνωσμένα τον τρόπο με τον οποίο θα εξαφάνιζα κάθε ίχνος μου πάνω στο νησί.

Αυτοί οι παραλογισμοί με βασάνιζαν ολόκληρη τη νύχτα. Ένα σωρό τρομαχτικές εικόνες άστραφταν στο μυαλό μου. Είχα χάσει πια τα λογικά μου. Δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα από το να φοβάσαι κάποιον κίνδυνο που σε απειλεί, χωρίς να ξέρεις για τι ακριβώς πρόκειται.

Τελικά το επόμενο πρωί, εξαντλημένος και καταπτοημένος, αναζήτησα τη λύτρωση σ' ένα βαθύ ύπνο.

Όταν ξύπνησα, ένιωθα πιο ήρεμος και με πιο καθαρό μυαλό από τις προηγούμενες μέρες. Μπορούσα επιτέλους να σκεφτώ με νηφαλιότητα.

Μου ήρθε ξαφνικά μια ιδέα. Ίσως το χνάρι να το άφησε κάποιος που άραξε για λίγο στην παραλία κι έπειτα ξανάφυγε. Κάποιος που δε γνώριζε το νησί, που δε φανταζόταν τις δυνατότητες που πρόσφερε.

Αν αυτό ήταν σωστό, τότε έμπαινε ένα εξαιρετικά κρίσιμο ερώτημα: Ο ιθαγενής που το είχε επισκεφτεί ανήκε σε φυλή ανθρωποφάγων ή όχι;

Η καινούρια κατάσταση μου επέβαλλε να βρω ένα σίγουρο μέρος, όπου θα μπορούσα να κρυφτώ σε περίπτωση ανάγκης. Τελικά δεν ήταν και τόσο έξυπνο από μέρους μου το ότι μέγιστο τη σπηλιά μου, ανοίγοντας μάλιστα και πόρτα. Τώρα ένιωθα να απειλούμαι και από τα νώτα. Έπρεπε, λοιπόν, να ασχοληθώ με την άμυνά μου όσο πιο γρήγορα γινόταν.

Έτσι, κατασκεύασα και δεύτερο φράχτη γύρω από το φρούριό μου. Τον έκανα κι αυτόν ημικυκλικό και σε κάποια

απόσταση από το πρώτο μου οχύρωμα, που καλυπτόταν από πυκνά φυλλώματα.

Καθώς είχα ήδη φυτέψει διπλή σειρά δάμνων, πολύ κοντά τον ένα στον άλλο, δε χρειάστηκε να προσθέσω πολλές ακόμη παραφυάδες για να σχηματιστεί ένα δεύτερο φράγμα. Ενίσχυσα το διπλό αυτό οχυρωματικό έργο με κορμούς δέντρων, παλιά συρματόσκοινα και ό,τι άλλο βρήκα πρόχειρο.

Στη συνέχεια δημιούργησα επτά μικρά ανοίγματα στο φράχτη και τοποθέτησα από ένα τουφέκι στο καθένα. Τα τουφέκια τα έστησα σαν κανόνια, πάνω σε ξύλινες βάσεις που έφτιαξα μόνος μου. Και τα έβαλα με τέτοιο τρόπο, ώστε μέσα σε μερικά λεπτά να μπορώ να τα κάνω να εκπυροσκοποτούν όλα μαζί. Θα ήταν σαν να υπερασπιζόνταν το φρούριο τουλάχιστον επτά άντρες.

Όταν τελείωσα τις πολεμίστρες μου, φρόντισα να τις καλύψω όσο γινόταν καλύτερα. Φύτεψα πάρα πολλά δεντράκια ολόγυρα, σε αρκετά μεγάλη ακτίνα. Και τα φύτεψα με τέτοιο τρόπο, ώστε να έχω ανεμπόδιστη θέα προς όλες τις κατευθύνσεις. Έτσι, θα μπορούσα να κατασκοπεύω τις κινήσεις του εχθρού, χωρίς εκείνος να με βλέπει.

Μετά από δυο χρόνια είχα μπροστά στο σπιτικό μου ένα υπέροχο αλσύλλιο. Πέντε χρόνια αργότερα το αλσύλλιο είχε γίνει πυκνό δάσος. Τόσο πυκνό και αδιαπέραστο, που κανείς δεν επρόκειτο ποτέ να υποψιαστεί πως ζούσε κάποιος χωμένος εκεί μέσα.

Παράλληλα έκανα πολυάριθμες βελτιώσεις και στο σπιτικό μου, ιδιαίτερα στις εισόδους και στις εξόδους του. Ήταν πια αδύνατο να εισχωρήσει κανείς χωρίς να τον πάρω είδηση. Είχα τοποθετήσει και μια σκάλα πλάι στο βράχο, με την προοπτική να βάλω και μια δεύτερη ακριβώς δίπλα της. Όταν θα βρισκόμουν στο εσωτερικό του φρουρίου μου, θα μπορούσα να τις μαζεύω και τις δυο.

Μ' αυτό τον τρόπο το πρόβλημα της άμυνας μου λύθηκε

και ήμουν πλέον ελεύθερος να ασχοληθώ με κάποιο άλλο πρόβλημα: την προστασία του κοπαδιού μου.

Το συλλογίστηκα αρκετά το θέμα και κατέληξα στο ότι θα ήταν προτιμότερο να χωρίσω τα ζώα. Αν κατασκεύαζα τρία διαφορετικά μαντριά, μακριά το ένα από το άλλο, θα μου έμεναν πάντα δυο εφεδρικά κοπάδια στην περίπτωση που οι εισβολείς έπαιρναν το ένα.

Βάλθηκα να αναζητώ τοποθεσίες κατάλληλες για τα καινούρια μαντριά. Όταν βρήκα την πρώτη, βιάστηκα να την περιφράξω. Η δουλειά αυτή δε με κούρασε πολύ, γιατί τα γύρω δέντρα σχημάτιζαν ένα φυσικό φράχτη. Μόλις το μαντρί ετοιμάστηκε, έκλεισα εκεί μέσα δέκα κατσίκια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

Κανίβαλοι στο νησί μου

Δυο χρόνια κύλησαν από τότε που ανακάλυψα το χνάρι του ανθρώπινου ποδιού. Και ήταν εκείνη η πατημασιά που με κρατούσε αδιάκοπα σε επιφυλακή, ωδώντας με να σκέφτομαι πάντα την ασφάλειά μου, ότι κι αν έκανα.

Δυο ολόκληρα χρόνια, λοιπόν, ζούσα μέσα σε μόνιμο φόβο και ανησυχία. Απολάμβανα λιγότερο τη ζωή μου πάνω στο νησί σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια. Το ενδεχόμενο να έπεφτα κάποια στιγμή στα χέρια αγρίων —ίσως κανιβάλων— μου τυραννούσε συνέχεια το μυαλό. Περίμενα κάθε νύχτα ότι θα έρχονταν να μου επιτεθούν.

Ο καιρός όμως περνούσε χωρίς να συμβαίνει τίποτα, οπότε άρχισα να ηρεμώ κάπως. Παρ' όλα αυτά, δεν ένιωθα πια τόσο ανέμελος και τόσο ελεύθερος όσο πριν.

Έχοντας εξασφαλίσει ένα μέρος από το κοπάδι μου, πήρα ξανά τους δρόμους αναζητώντας μια δεύτερη έκταση που θα μπορούσα να περιφράξω.

Στη διάρκεια μιας από αυτές τις εξορμήσεις προχώρησα τόσο μακριά προς τα δυτικά, ώστε θρέδηκα σ' ένα ύψωμα όπου ποτέ άλλοτε δεν είχα ανέβει. Ατενίζοντας τη θάλασσα, μου φάνηκε ότι διέκρινα ένα πλοίο. Δυστυχώς, δεν είχα πάρει μαζί μου το τηλεσκόπιο. Ήταν πραγματικά πολύ μακριά και δεν μπορούσα να δω καθαρά. Κοιτάζοντας αργότερα προς την ίδια διεύθυνση, δεν είδα απολύτως τίποτα. Κα-

τέθηκα θυμωμένος από το ύψωμα, έχοντας πάρει την απόφαση ότι ποτέ πια δε θα κυκλοφορούσα χωρίς τηλεσκόπιο.

Συνέχισα να αναζητώ το κατάλληλο μέρος για τα κατσίκια μου. Καθώς προχωρούσα, σκεφτόμουν ότι η πατημασιά, που τόσο με είχε τρομάξει, δεν είχε τίποτα το ασυνήθιστο. Στην πραγματικότητα το νησί θα πρέπει να ήταν ένα είδος καταφύγιου. Σε περίπτωση ξαφνικής καταιγίδας, τα πλοία μπορούσαν να βρουν εδώ ένα απάνεμο λιμάνι. Θα αρμένιζαν χωρίς καθυστέρηση προς το νησί μου για να περάσουν τη νύχτα.

Εξέτασα και μια άλλη εκδοχή. Δεν αποκλειόταν, κάθε φορά που δυο φυλές κανιβάλων μάχονταν μεταξύ τους στη θάλασσα, μέσα από τις πιόγες τους, οι νικητές να οδηγούσαν τους αιχμαλώτους τους στο νησί και, πιστοί στα απαίσια έθιμά τους, να τους θανάτωναν με απάνθρωπο τρόπο και κατόπιν να τους έτρωγαν.

Όταν έφτασα στο πιο ακραίο δυτικό σημείο του νησιού, βρέθηκα μπροστά σ' ένα δέαμα που μου έκοψε την ανάσα από τη φρίκη. Και βεβαιώθηκα ταυτόχρονα ότι η τελευταία αυτή εκδοχή ήταν και η επικρατέστερη. Ολόκληρος ο γιάλος ήταν σπαρμένος με ανθρώπινα κρανία και σκελετούς. Την προσοχή μου τράβηξε ιδιαίτερα μια γωνιά. Εκεί θα πρέπει κάποιος να είχαν ανάψει φωτιά, και μάλιστα όχι πριν από πολύ καιρό. Ακριβώς δίπλα της είχαν σκάψει στην άμμο ένα μεγάλο λάκκο. Πιθανότατα οι κανίβαλοι να είχαν καδίσει στο σημείο εκείνο για το γιορταστικό γεύμα τους.

Συγκλονισμένος, έστρεψα το βλέμμα μου προς άλλη κατεύθυνση. Δε μου πέρασε αμέσως από το νου πως κι εγώ ο ίδιος βρισκόμουν σε κίνδυνο. Η ανησυχία και ο φόβος μου είχαν παραχωρήσει τη θέση τους στα καινούρια συναισθήματα της φρίκης και της αηδίας που με κατέκλυζαν. Έτρεμα σύγχορμος και νόμιζα ότι θα έχανα τις αισθήσεις μου καθώς σκεφτόμουν τα όσα μακάβρια είχαν συμβεί σ' εκείνο το μέρος.

Ξαφνικά όμως συνειδητοποίησα ότι δεν είχα ούτε λεπτό για χάσιμο. Θα ήταν ανόητο να μείνω άλλο εκεί. Έκανα μεταβολή και απομακρύνθηκα όσο πιο γρήγορα μπορούσα. Γύρισα τρέχοντας στο σπίτι, χωρίς να πάψω να κοιτάζω πίσω, με την καρδιά μου να χτυπάει σαν τρελή στο στήθος μου.

Όσο κι αν προσπάθησα, δεν κατάφερα να διώξω από τη σκέψη μου την τρομαχτική εικόνα που αντίκρισα σ' εκείνη την αμμουδιά. Χρειάστηκε μάλιστα να περάσουν δυο ολόκληρα χρόνια πριν διακινδυνεύσω να βγω από την επικράτεια μου. Και, όταν λέω «επικράτεια», εννοώ το φρούριό μου, το καλοκαιρινό σπίτι στην κοιλάδα και τα μαντριά με τα κατσίκια, που ήταν χωμένα στο δάσος.

Δεν τολμούσα ούτε καν να πάω να δω αν το κανό μου εξακολουθούσε να είναι στη θέση του. Δε θα έβρισκα ποτέ το κουράγιο να το μεταφέρω πιο κοντά στο σπίτι μου. Ήξερα πολύ καλά ποια τύχη με περίμενε έτσι κι έπεφτα στα χέρια των αγρίων.

Κατάλαβα όμως με τον καιρό πως δε διέτρεχα κανέναν κίνδυνο, με την προϋπόθεση ότι θα παρέμενα κρυμμένος και θα πρόσεχα. Ο φόβος και η ανησυχία υποχώρησαν και σιγά σιγά βρήκα το θάρρος να κάνω πάλι όλα όσα έκανα στο παρελθόν. Βέβαια ήμουν αδιάκοπα σε επιφυλακή, κυρίως όταν απομακρυνόμουν κάπως από το κατάλυμά μου. Φρόντιζα επίσης να μην αφήνω ποτέ ίχνη της παρουσίας μου.

Για παράδειγμα, δεν ξανάριζα πια πυροβολισμό. Οι άγριοι θα τον άκουγαν οπωσδήποτε, θα έμπαιναν στα ίχνη μου και θα έκαναν τα πάντα για να με ζετρωπώσουν. Για να εξασφαλίσω τη διατροφή μου, δε μου απέμεναν παρά οι κατσικές μου. Όταν είχα διάθεση για κυνήγι, κατέφευγα στις θηλιές ή στις παγίδες. Το τουφέκι μου ήταν πια μόνο ένα μέσο άμυνας. Όποτε έβγαινα, εκτός από αυτό, κουβαλούσα μαζί μου και δυο πιστόλια. Και είχα πάντα πρόχειρο ένα μεγάλο μαχαίρι, κοφτερό σαν ξυράφι. Όμως τίποτα δε συνέβη. Όσο πε-

ρισσότερα προστατευτικά μέτρα έπαιρνα, τόσο πιο πολλή ασφάλεια αισθανόμουν. Όταν βρισκόμουν στο σπίτι μου στην παραλία, ήξερα πως κανείς δε θα κατάφερε να το ανακαλύψει. Και σε περίπτωση ανάγκης θα μπορούσα να καταφύγω στο άλλο της κοιλάδας, που ήταν επίσης αδύνατο να το βρει κανείς. Στο καθένα από τα σπίτια μου είχα τα αναγκαία όπλα για την άμυνά μου. Τα πυροβόλα όπλα μου θα έσπερναν αφάνταστο τρόμο στους ιθαγενείς, εξασφαλίζοντας τη σωτηρία μου.

Αν δεν είχα τόσες έγνοιες να με βασανίζουν, θα είχα αρχίσει από πολύ καιρό πριν να παρασκευάζω μπίρα. Το πρώτο πρόβλημα ήταν να βγάλω βύνη από ένα μέρος του κριδαριού μου.

Δεν άργησα να διαπιστώσω ότι, για να το πετύχω, χρειαζόμουν κάποια πράγματα που δεν ήταν δυνατό να φτιάξω μόνος μου, όπως λυκίσκο και μαγιά για τη ζύμωση της μπίρας. Και μου χρειάζονταν επίσης στεγανά βαρέλια για να την αποθηκεύσω, που δεν είχα καταφέρει ως εκείνη τη στιγμή να κατασκευάσω. Ήμουν σίγουρος πάντως πως θα το πετύχαινα κάποια μέρα χάρη στο δημιουργικό μου πνεύμα και στην επιμονή που χαρακτήριζε τις προσπάθειές μου.

Στο μεταξύ με απασχολούσε έντονα μια ιδέα που είχε γεννηθεί στο μυαλό μου, καθώς και οι δυνατότητες που υπήρχαν για να εφαρμοστεί. Νύχτα και μέρα συλλογιζόμουν πώς θα κατάφερνα να εξοντώσω μερικούς από εκείνους τους σκληρούς και απαίσιους κανίβαλους. Πίστευα ότι θα μπορούσα να σώσω κάποιο από τα άμοιρα θύματα των φρικιαστικών σφαγών τους. Κατέστρωσα διάφορα σχέδια, αλλά, ό,τι κι αν επινοούσα, κατέληγα πάντα στο συμπέρασμα πως, για να έχει αποτέλεσμα, θα έπρεπε να επέμβω προσωπικά. Και, δυστυχώς, ήταν εντελώς αδύνατο να επιχειρήσω κάτι τέτοιο μόνος μου εναντίον είκοσι ή τριάντα λυσσασμένων ανθρωποφάγων.

Για κάποιο διάστημα σκεφτόμουν να σκάψω μια τρύπα κάτω από το σημείο που άναβαν τη φωτιά τους. Θα γέμιζα

την τρύπα με μπαρούτι και, μόλις οι κανίβαλοι άναβαν φωτιά, θα τινάζονταν στον αέρα.

Δεν είχα όμως την πολυτέλεια να κάνω τέτοια σπατάλη στο μπαρούτι, μια και μου είχε απομείνει μονάχα ένα βαρελάκι. Επιπλέον, ήταν πολύ πιθανό να μη γινόταν η έκρηξη την κατάλληλη στιγμή, οπότε η όλη προσπάθειά μου θα απέβαινε άκαρπη και δε θα είχα πια μπαρούτι για να υπερασπιστώ το φρούριό μου σε περίπτωση ανάγκης.

Το απέριψα κι αυτό το σχέδιο, όμως αμέσως μετά συνέλαβα ένα άλλο. Θα πήγαινα να κρυφτώ σ' ένα καλά επιλεγμένο σημείο και θ' άρχιζα να τους πυροβολώ με τα τουφέκια μου, που θα τα είχα γεμάτα από πριν, τη στιγμή ακριβώς που θα έφτανε στο αποκορύφωμα η βάρβαρη γιορτή τους.

Μελέτησα αυτό το σχέδιο πολλές εβδομάδες, το σκεφτόμουν μάλιστα ακόμα και τη νύχτα, ενώ πήγαινα καθημερινά στο σημείο που υπολόγιζα να κρυφτώ. Και λαχταρούσα τόσο πολύ να εκδικηθώ τους κανίβαλους, ώστε δεν έβλεπα την ώρα και τη στιγμή που θα έβαζα το σχέδιό μου σε εφαρμογή.

Το μέρος που είχα διαλέξει για την ενέδρα μου βρισκόταν στην κορυφή ενός λόφου, απ' όπου μπορούσα να εποπτεύω τέλεια τη θάλασσα.

Αν έβλεπα ότι οι άγριοι έβγαιναν στη στεριά, θα είχα όλο τον καιρό να τρέξω και να κρυφτώ ανάμεσα στα πυκνά φυλλώματα του δάσους. Είχα βρει ένα δέντρο που ο κορμός του είχε κουφάλα. Κανείς δε θα ερχόταν να με αναζητήσει εκεί μέσα.

Όταν ο εχθρός θα βρισκόταν σε απόσταση βολής, θα του έριχνα. Αυτό το σχέδιο επίθεσης μου φαινόταν τέλειο, γι' αυτό βάλθηκα να ετοιμάζω τα όπλα μου.

Γέμισα τρία τουφέκια με τρία μεγάλα και πέντε μικρά βόλια κι έβαλα τέσσερις σφαίρες μέσα σε κάθε πιστόλι. Η επιχείρηση επιβολής τιμωρίας ήταν έτοιμη.

Είχα επεξεργαστεί με μεγάλη προσοχή αυτό το σχέδιο, είχα προβλέψει κάθε ενδεχόμενο. Και μ' αυτό το πνεύμα πή-

γαινα κάθε πρωί στο παρατηρητήριό μου. Ο λόφος όπου έστηνα καρτέρι βρισκόταν τρία περίπου χιλιόμετρα μακριά από το φρούριό μου, προς τα δυτικά.

Πέρασαν τρεις μήνες. Οι καθημερινές μου εξορμήσεις και το μάταιο στήσιμό μου επί ώρες άρχισαν να μ' εκνευρίζουν. Κάθε βράδυ γύριζα σπίτι μου χωρίς να έχω δει τίποτα στη θάλασσα. Δεν είχα πια διάθεση να σπαταλώ τόσο χρόνο χωρίς αποτέλεσμα.

Όπως ήταν φυσικό, και η λαχτάρα μου για εκδίκηση ξεδιώριασε με τη σειρά της. Στο μεταξύ είχα αρχίσει να βλέπω τα πράγματα από μια διαφορετική σκοπιά. Χωρίς αμφιβολία, οι κανίβαλοι ήταν μισητοί και αξιοκατάκριτοι. Ωστόσο έπρεπε κανείς να λάβει υπόψη του το γεγονός ότι δεν είχαν συνείδηση της βίας που ασκούσαν ή, αλλιώς, είχαν το ακαταλόγιστο για τις φρικαλεότητες που διέπρατταν. Κατά την άποψή τους, δεν έκαναν τίποτα το επιλήψιμο. Απλώς διαιώνιζαν την εγκληματική συμπεριφορά που είχαν κληρονομήσει από τις προηγούμενες γενιές.

Με ποια, λοιπόν, λογική είχα εγώ το δικαίωμα να τους δικάσω και να τους καταδικάσω σε θάνατο; Από πού κι ως πού θα έκανα επίθεση σε ανθρώπους οι οποίοι μέχρι εκείνη τη στιγμή δε με είχαν βλάψει στο παραμικρό;

Οι σκέψεις αυτές με ώθησαν στο να αναθεωρήσω τη στάση μου απέναντί τους. Αν μου ρίχνονταν πρώτοι, τότε θα είχα κάθε δικαίωμα να υπερασπιστώ τον εαυτό μου. Θα είχα κάθε δικαιολογία για να τους πολεμήσω με όλες μου τις δυνάμεις, με όλα τα μέσα που διέθετα. Καθώς όμως αγνοούσαν ολότελα την ύπαρξή μου, δε θα ήταν δίκαιο να τους επιτετώ, αφού δεν είχαν κάνει τίποτα εναντίον μου.

Υπήρχε ένα ακόμα στοιχείο, ίσως το πιο σημαντικό, που μ' έσπρωχνε να εγκαταλείψω τα αρχικά μου σχέδια: αν άρχιζα πρώτος την επίθεση, ήταν πολύ πιθανό να έβγαινα χαμένος. Γιατί πώς θα μπορούσα να είμαι σίγουρος ότι θα σκό-

τωνά όλους τους κανίβαλους; Αν έστω κι ένας κατάφερνε να γλιτώσει και γυρνούσε στη φυλή του για να αφηγηθεί τι είχε συμβεί, τότε ήταν κάτι παραπάνω από βέβαιο ότι θα επέστρεφε με ενισχύσεις. Εκατοντάδες άγριοι θα κατέκλυζαν το νησί μου, διψασμένοι για εκδίκηση, και τότε κάθε αμβολία για την τύχη μου θα ήταν εντελώς περιττή. Επομένως δεν έπρεπε να ασχοληθώ μαζί τους όσο μ' άφηναν στην ησυχία μου.

Το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να παραμείνω κρυμμένος και να φροντίσω να μην προδώσω την παρουσία μου. Όσο για το ποια θα ήταν η εξέλιξη των πραγμάτων, ε, γι' αυτό ας αποφάσιζε η μοίρα. Η μόνη μου ελπίδα ήταν να μην πέσω στα χέρια των κανιβάλων ή να μην αναγκαστώ να τους αντιμετωπίσω. Γιατί, σε περίπτωση αναμέτρησης, η ζυγαριά μάλλον δε θα έγερνε προς το δικό μου μέρος.

Είχαν κυλήσει δυο χρόνια από τότε που πρωτοείδα ίχνη των κανιβάλων κι είχα πάνω από δέκα μήνες να επισκεφτώ το παρατηρητήριό μου. Κατά βάθος δεν ήθελα καν να ξέρω αν είχαν ξανάρθει. Φοβόμουν ότι, έτσι κι έβλεπα έστω κι έναν, θα λησμονούσα αμέσως τις καλές μου προθέσεις και θα σήκωνα το όπλο μου.

Στο διάστημα αυτό μόνο μια φορά πήγα στο σημείο που είχα εγκαταλείψει το κανό μου. Το μετέφερα σ' έναν ορμίσκο και το έκρυφα ανάμεσα σε δυο βράχια, ελπίζοντας πως οι άγριοι δε θα ανακάλυπταν την κρυψώνα. Κατά τα άλλα, ζούσα αποτραβηγμένος στο φρούριό μου και δεν έκανα πια εξορμήσεις. Είχα περιοριστεί στο να πηγαίνω μέχρι την καλοκαιρινή μου κατοικία στην κοιλάδα, καθώς και στα μαντριά για να φροντίζω τα κατσίκια μου. Δεν τολμούσα να μείνω για πολύ έξω από φόβο μήπως είχα ανεπιθύμητα συναπαντήματα. Δεν ήθελα να το διακινδυνεύσω.

Εξάλλου ήμουν πεισμένος πως οι κανίβαλοι δε θα αποβιάζονταν στο νησί μου παρά μόνο για να τελέσουν τα φρι-

χτά τους εγκλήματα. Και δε θα προχωρούσαν πέρα από την αμμουδιά. Δεν είχαν κανένα λόγο να εισχωρήσουν στην καρδιά του νησιού.

Δεν αμφέβαλλα πάντως ότι θα εξακολουθούσαν να έρχονται στο νησί. Συχνά αναλογιζόμουν με τρόμο την εποχή που κυκλοφορούσα με κάθε άνεση στο βασίλειό μου. Στιγμή δεν είχε περάσει από το μυαλό μου το πόσο πολύ κινδύνευα.

Αν είχα βρεθεί τότε πρόσωπο με πρόσωπο με τους κανίβαλους, ποια θα ήταν η μοίρα μου; Τι θα μπορούσα να κάνω, μοναχός μου και άοπλος, απέναντι σε μια ορδή βαρβάρων; Στη σκέψη και μόνο, μου κοβόταν η ανάσα και η καρδιά μου κόντευε να σπάσει. Σε καμιά περίπτωση δε θα κατόρθωνα να τους ξεφύγω. Δε θα είχα ούτε καν την ετοιμότητα και το κουράγιο να υπερασπιστώ τον εαυτό μου και να αναζητήσω κάποιο ασφαλές καταφύγιο.

Αυτές οι σκέψεις με παρότρυναν να γίνω πολύ προσεκτικός. Παραδέχτηκα ότι θα κατέρρεα αν, αντί για πατημασιά, έβλεπα ξαφνικά μπροστά μου καμιά εικοσαριά άγριους.

Δεν κατάφερα να βρω τη γαλήνη και την καλή μου διάθεση και για αρκετό καιρό ήμουν αναστατος και σκυθρωπός. Όταν συνέβαινε και το παραμικρό περιστατικό που με ανάγκαζε ν' αλλάξω τους ρυθμούς και τις συνήθειές μου, μ' έπιανε πανικός. Τα όπλα μου τα είχα πάντα πρόχειρα. Απομακρυνόμουν από το φρούριο μόνο σε περιπτώσεις μεγάλης ανάγκης. Κυρίως απέφευγα να πηγαίνω στην παραλία. Και το βράδυ επέστρεφα πάντα στο οχυρωμένο μου σπιτικό κοντά στη θάλασσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

Μια καινούρια κρυψώνα και η επιστροφή των κανιβάλων

Ομολογώ ότι ντρεπόμουν για τους φόβους μου. Η αίσθησή ότι κάποιος θανάσιμος κίνδυνος με απειλούσε αδιάκοπα είχε δυσάρεστες επιπτώσεις στην ψυχική μου διάθεση και στο δημιουργικό μου πνεύμα.

Ευτυχώς, δεν είχα δυσκολίες στο να προμηθεύομαι την τροφή μου. Έτσι, όλες μου οι σκέψεις κι όλες μου οι πράξεις είχαν επικεντρωθεί αποκλειστικά στην ασφάλειά μου. Έπρεπε να βρω τρόπο να εξασφαλίσω τη μεγαλύτερη δυνατή προστασία σε περίπτωση επίθεσης του εχθρού.

Φοβόμουν να δημιουργήσω κάτι καινούριο ή να επισκευάσω τα παλιά. Με το ζόρι έβαζα ένα καρφί ή έκοβα ένα ξύλο. Κι αυτό γιατί έτρεμα μήπως με το θόρυβο αποκαλύπτα την παρουσία μου.

Δεν τολμούσα ούτε φωτιά ν' ανάψω στο σπίτι, από φόβο μήπως οι κανίβαλοι διέκριναν τον καπνό. Ούτε βέβαια να ασχοληθώ με δραστηριότητες που απαιτούσαν τη χρήση της. Φωτιά άναβα πλέον μόνο αφού πήγαινα πρώτα βαθιά μέσα στο δάσος. Αλλά και πάλι δεν ησύχαζα και προσπαθούσα να την κάνω να μην καπνίζει.

Κάποια μέρα ανακάλυψα κατά τύχη –και για μεγάλη μου ευχαρίστηση– μια υπόγεια σπηλιά. Είχε τόσο τρομαχτική όψη, ώστε κανείς δε θα έβρισκε το θάρρος να μπει εκεί μέσα, εκτός κι αν ήταν υποχρεωμένος.

Η ανακάλυψή μου οφειλόταν ακριβώς στο γεγονός ότι δε διακινδύνευα πια ν' ανάψω φωτιά παρά μόνο κρυμμένος στην καρδιά του δάσους. Καθώς όμως δε γινόταν να χώνομαι στο δάσος κάθε φορά που ήθελα, για παράδειγμα, να ψήσω το φαγητό μου, σκαρφίστηκα ένα άλλο σύστημα. Αρκετές φορές είχα προσέξει στην Αγγλία ότι έφτιαχναν κάρβουνα μισοκαίγοντας ξύλα. Τα ξυλοκάρβουνα είχαν το πλεονέκτημα ότι δεν έβγαζαν καπνό, οπότε αποφάσισα να φτιάχνω και να χρησιμοποιώ μόνο τέτοια στο φρούριό μου.

Χωρίς να χάσω καιρό, πήγα στο δάσος και άρχισα να μαζεύω ξύλα γι' αυτόν το σκοπό. Και τότε ήταν που ανακάλυψα τη σπηλιά. Βρισκόταν στη βάση ενός βράχου, πίσω από μια συστάδα θάμνων. Παράτησα αμέσως τη δουλειά μου και, σπρωγμένος από περιέργεια, έσκυφα να ρίξω μια ματιά. Νόμιζα ότι επρόκειτο για την είσοδο υπόγειας στοάς. Εάπλωσα μπρούμυτα και με πολύ κόπο κατάφερα να γλιστρήσω στο εσωτερικό της. Μέσα η σπηλιά ήταν πολύ πιο ευρύχωρη απ' όσο φανταζόμουν. Όπως αποδείχτηκε, άξιζε πραγματικά τον κόπο που μπήκα.

Κοιτάζοντας ολόγυρά μου, διέκρινα ξαφνικά δυο μεγάλα μάτια που γυάλιζαν στο σκοτάδι. Βιάστηκα να βγω, τρέμοντας από το φόβο μου, και μου πήρε κάμποση ώρα για να συνέλθω. Τελικά η περιέργειά μου νίκησε το φόβο μου. Έπρεπε να ξαναμπώ, αλλά μ' ένα δαυλό που θα μου επέτρεπε να ρίξω φως στο μυστήριο.

Δεν είχα καλά καλά ξαναχωθεί στη σπηλιά, με το δαυλό στο χέρι, και λίγο έλειψε να κάνω και πάλι μεταβολή. Ένας παράξενος ήχος ακουγόταν από μια από τις πιο σκοτεινές γωνιές της. Μ' έλουσε κρύος ιδρώτας. Συγκέντρωσα όσο θάρρος μού είχε απομείνει και προσπάθησα να φωτίσω τη γωνιά απ' όπου ερχόταν ο ήχος. Χρειάστηκα πολύ κουράγιο για να κάνω την πρώτη κίνηση, αλλά, όταν αντίκρισα αυτό που με φόβιζε, έσκασα στα γέλια. Πάνω στο τοίχωμα

ακουμπούσε... μια γέριχη κατσίκια! Πλησιάζοντάς την, είδα πως διόλου καλά δεν τα πήγαινε. Κουβαλούσε πολλά χρόνια στην πλάτη της και ανάσαινε με δυσκολία. Την έσπρωξα για να διαπιστώσω αν θα μπορούσε να σταθεί στα πόδια της, αλλά, παρά τις προσπάθειές της, δεν τα κατάφερε. Έκρινα ότι ήταν προτιμότερο να την αφήσω εκεί που βρισκόταν. Αν σ' εμένα είχε προκαλέσει τέτοιο τρόμο, σίγουρα θα τρομοκρατούσε και τους κανίβαλους, αν βέβαια είχαν το κουράγιο να μπουν εκεί μέσα.

Απομακρύνθηκα από το ζώο και βάλθηκα να εξερευνώ τη σπηλιά. Δεν ήταν πολύ ψηλή και είχε ακανόνιστο σχήμα. Απ' ό,τι φαινόταν, ποτέ δεν είχε μπει κάποιος άλλος πριν από μένα, ούτε και την είχε χρησιμοποιήσει. Η λεπτομέρεια αυτή μου ξανάδωσε σιγουριά.

Πρόσεξα ότι προεκτεινόταν λίγο πιο πέρα και σχημάτιζε στοά. Ήταν τόσο χαμηλή, που μόνο πεσμένος στα τέσσερα μπορούσα να προχωρήσω. Άλλωστε ο δαυλός μου είχε σχεδόν καεί κι έτσι σκέφτηκα να γυρίσω στο σπίτι και να επιστρέψω την επομένη.

Έφτασα στη σπηλιά νωρίς το άλλο πρωί, έχοντας μαζί μου δυο κεριά. Ήμουν αποφασισμένος να συνεχίσω την εξερεύνησή της, να βεβαιωθώ ότι μπορούσα να τη χρησιμοποιήσω. Μου φαινόταν το πιο ασφαλές μέρος που είχα καταφέρει να βρω σ' ολόκληρη την επιφάνεια του νησιού. Χώδηκα βαθύτερα και σύρθηκα μέσα στη στοά που είχα προσέξει την προηγούμενη. Καθώς τη διέσχίζα, παρατήρησα πως ο θόλος της ολοένα ψήλωνε. Τελικά έγινε τόσο ευρύχωρη, που έμεινα να την κοιτάζω εντυπωσιασμένος. Ο θόλος είχε τουλάχιστον έξι μέτρα ύψος. Τα τοιχώματα αντανακλούσαν μυριάδες φορές το φως των κεριών μου, θαρρείς και υπήρχαν διάσπαρτες πάνω τους αμέτρητες βαρύτιμες πέτρες. Το δάπεδο το κάλυπτε λεπτό χαλίκι και ο χώρος ήταν εντελώς στεγνός. Δε θα έβρισκα πουθενά καλύτερη κρυψώνα.

Αποφάσισα να φυλάξω εκεί τις πιο πολύτιμες από τις προμήθειές μου, κυρίως τα αποθέματα μπαρουτιού και όλα τα όπλα που δε χρησιμοποιούσα πολύ. Θα κρατούσα στο φρούριο μόνο εκείνα που θα χρειαζόμουν για την άμυνά μου σε περίπτωση ανάγκης.

Καθώς συγχέντρωνα τα εφόδιά μου για να τα μεταφέρω, άνοιξα το βαρελάκι με το μπαρούτι που είχα ανασύρει από τη θάλασσα. Πίστευα πως το περιεχόμενό του θα είχε βραχεί και θα ήταν άχρηστο, αλλά μια ευχάριστη έκπληξη με περίμενε. Τα εσωτερικά τοιχώματα του βαρελιού ήταν εντελώς άδικοτα. Αυτό οφειλόταν στο ότι η στρώση του μπαρουτιού που ερχόταν σε επαφή μαζί τους είχε σχηματίσει μια απόλυτα αδιάβροχη κρούστα, η οποία προστάτευε το υπόλοιπο από την υγρασία.

Διέθετα, λοιπόν, χωρίς να το περιμένω, μια επιπλέον ποσότητα μπαρουτιού. Ένα ακόμα ανέλπιστο δώρο που μου χάρισε η μοίρα.

Για καλό και για κακό, άφησα ένα μέρος του μπαρουτιού στο φρούριο και φύλαξα το υπόλοιπο στην καινούρια μου κρυψώνα. Μετέφερα εκεί και όλα μου τα βόλια, κρατώντας επίσης ένα μέρος τους για τις άμεσες ανάγκες μου.

Χάρη στα ζώα μου, δεν αισθανόμουν πια ούτε θλίψη ούτε μοναξιά. Θα ήμουν μάλιστα ο ευτυχέστερος των ανθρώπων αν δεν ένιωθα να απειλούμαι αδιάκοπα από τους κανίβαλους.

Και είχα δίκιο. Το γεγονός που συνέβη στη διάρκεια του Δεκεμβρη του εικοστού τρίτου έτους της διαμονής μου στο νησί επιβεβαίωσε γι' άλλη μια φορά και με τον πιο αμείλικτο τρόπο τον κίνδυνο που διέτρεχα.

Καθώς ήταν η εποχή του θερισμού, θρισκόμουν πολύ συχνά στο ύπαιθρο. Και τι έγινε, λοιπόν, μια ωραία ημέρα; Έφυγα από το φρούριο νωρίς το πρωί για τα χωράφια. Δεν είχα προχωρήσει πολύ, όταν είδα να υψώνεται καπνός από την πλευρά του νησιού στην οποία είχα προσέξει τα πρώτα

ίχνη των αγρίων. Μόνο που αυτή τη φορά η φωτιά έκαιγε πολύ πιο κοντά στην παραλία μου.

Κοκάλωσα για μια στιγμή στη θέση μου, τρομοκρατημένος. Αυτό που με ανησυχούσε περισσότερο ήταν μήπως οι κανίβαλοι δεν περιορίζονταν στην ακτή, αλλά προχωρούσαν βαθύτερα στο νησί και ανακάλυπταν τα χωράφια μου. Έτσι και διαπίστωναν ανθρώπινη παρουσία, δε θα παρέλειπαν φυσικά να με αναζητήσουν.

Επέστρεψα στο φρούριό μου όσο πιο γρήγορα μπορούσα, τραβώντας και τη σκάλα στον εσωτερικό περίβολο. Όταν βρέθηκα πίσω από τις πολειστρες μου, άρχισα να ετοιμάζομαι πυρετωδώς για την περίπτωση που θα με ανακάλυπταν οι άγριοι και θα μου έκαναν επίθεση. Γέμισα τα κανόνια μου (έτσι είχα βαφτίσει τα τουφέκια που είχα στήσει στο φράχτη), καθώς επίσης και τα πιστόλια. Ήμουν αποφασισμένος να πουλήσω πολύ ακριβά το τομάρι μου. Αν τύχαινε και με αιχμαλώτιζαν, με περίμενε ένας φριχτός θάνατος, δεν υπήρχε η παραμικρή αμφιβολία.

Έμεινα στημένος δίπλα στα τουφέκια παραπάνω από δυο ώρες. Δεν άντεξα να περιμένω περισσότερο και σκέφτηκα να πάω να δω τι γινόταν στο νησί.

Ανέβηκα στο λόφο, που είχα διαλέξει για παρατηρητήριο, έπεσα μπρούμυτα και κοίταξα με το τηλεσκόπιο, που το είχα πάρει μαζί μου. Είδα μια ομάδα αγρίων καθισμένη γύρω από μια φωτιά.

Λίγο πιο πέρα υπήρχαν δυο πυρόγες, βγαλμένες στην αμμουδιά. Κατάλαβα πως οι άγριοι είχαν βγει στη στεριά όταν τα νερά είχαν αποσυρθεί. Καθώς τη στιγμή εκείνη είχε φουσκονεριά, περίμεναν ασφαλώς να χαμηλώσει η θάλασσα για να μπορέσουν να φύγουν. Καθησυχασμένος κάπως, έμεινα ακίνητος στο παρατηρητήριό μου.

Τα πάντα εξελίχθηκαν όπως τα είχα προβλέψει. Με την άμπωτη, οι άγριοι πήδηξαν μέσα στις πυρόγες τους και τράβηξαν για τ' ανοιχτά.

Πριν την αναχώρησή τους, το τηλεσκόπιό μου μου επέτρεψε να παρακολουθήσω όλες τις κινήσεις τους. Πάνω από μια ώρα επιδίδονταν σε κάθε είδους ξέφρενους χορούς γύρω από τη φωτιά. Επρόκειτο για ένα τρομαχτικό θέαμα, πολύ περισσότερο μάλιστα αφού γνώριζα καλά τη σημασία του.

Όταν βεβαιώθηκα ότι είχαν απομακρυνθεί αρκετά από την ακτή, κατέβηκα από το λόφο, κρέμασα το τουφέκι μου στον ώμο, έχωσα τα δυο πιστόλια στη ζώνη και κατευδύνθηκα προς το μέρος όπου είχαν αράξει. Φτάνοντας εκεί, διαπίστωσα ότι στο νησί είχαν αποβιβάσει πολλοί περισσότεροι απ' όσους είχα δει. Από το σημείο που βρισκόμουν διέκρινα τρεις ακόμα πιρόγες να ακολουθούν τις δυο πρώτες. Μάλλον είχαν βγει στο πέλαγος μετά από τις άλλες.

Μόλις έκρινα πως οι πιρόγες βρίσκονταν σε αρκετά μεγάλη απόσταση, πλησίασα στον τόπο όπου κάπνιζε ακόμα η φωτιά. Κι εκεί με κυρίεψαν τα ίδια συναισθήματα φρίκης και αηδίας, ακριβώς όπως την ημέρα που έκανα τη μακάβρια ανακάλυψη. Ξαναντικρίζοντας το αποτρόπαιο θέαμα, ένιωσα επίσης μια ασυγκράτητη μανία εναντίον των αγρίων και ορκίστηκα να τους τσακίσω. Το αίμα ήταν απλωμένο παντού και δεν έβλεπα παρά μόνο κόκαλα ανθρώπων που είχαν καταβροχδιστεί. Οι πρώτοι κανίβαλοι που θα ξαναπατούσαν το πόδι τους στην παραλία θα πλήρωναν ακριβά για όλα αυτά. Όμως θα χρειαζόταν να κάνω υπομονή και να περιμένω πολύ καιρό μέχρι να τους ξαναδώ να έρχονται στο νησί.

Πέρασα τον περισσότερο χρόνο μου καταστρώνοντας σχέδια εκδίκησης. Είχα ιδιαίτερα δολοφονικές διαθέσεις κι είχα γίνει πια εντελώς εχθρικός απέναντί τους. Έπρεπε να καταφέρω να φανώ πιο πανούργος απ' αυτούς. Έπρεπε επίσης να λάβω υπόψη μου ότι μπορεί να ξαναγύριζαν στο νησί σε δυο ομάδες.

Απέφυγα να σκεφτώ την περίπτωση κατά την οποία, αν ριχνόμουν σε μια ομάδα κανιβάλων, θα ακολουθούσε μια

άλλη, το ίδιο μανιασμένη με την πρώτη, που θα έπρεπε επίσης να τσακίσω. Ίσως ακολουθούσε και τρίτη. Και η ιστορία θα συνεχιζόταν για πολύ.

Μ' αυτό τον τρόπο οι φόνοι δε θα τελείωναν ποτέ. Θα κατέληγα να γίνω κι εγώ ένας στυγνός φονιάς, ίδιος με τους κανίβαλους. Ίσως και χειρότερος, αφού οι κανίβαλοι δεν είχαν επίγνωση των πράξεών τους. Αυτοί οι άνθρωποι είχαν μεγαλώσει μέσα στη θηριωδία και τη βαρβαρότητα και οι πράξεις τους ήταν ακριβώς εκείνες που η παράδοση και η ανατροφή τους όριζαν ως απόλυτα φυσιολογικές.

Μετά την τελευταία σφαγή, ο φόβος μου έγινε πια ανεξέλεγκτος. Κάθε φορά που αναγκαζόμουν να απομακρυνθώ από το φρούριό μου, έπαιρνα τα πιο ακραία μέτρα ασφαλείας.

Αυτό που με αναστάτωνε περισσότερο ήταν ότι οι άγριοι είχαν αποβιβάσει πολύ κοντά στο φρούριό μου. Δεν υπήρχε αμφιβολία, ο κίνδυνος είχε αυξηθεί.

Για πολύ καιρό δεν ξαναείδα κανίβαλους στο νησί. Βέβαια διόλου απίθανο να είχε αράξει κάποια μικρή ομάδα για λίγο, χωρίς να την πάρω είδηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

Καράβι στ' ανοιχτά

Ο φόβος μου για τους κανίβαλους έριχνε βαριά τη σκιά του στη ζωή μου και δε μ' άφηνε πια στιγμή να ησυχάσω. Είχα σχεδόν χάσει τον ύπνο μου, αλλά και, όταν κοιμόμουν, έβλεπα τρομαχτικούς εφιάλτες που με καταδίωκαν όλη την υπόλοιπη μέρα.

Ήταν στα μέσα Μαΐου, στις 16, είκοσι τέσσερα χρόνια από την ημέρα που η μοίρα μ' έριξε στο νησί, όταν ξέσπασε μια φοβερή ανεμοθύελλα. Ήμουν σε θέση να προσδιορίσω με απόλυτη ακρίβεια την ημερομηνία, γιατί κρατούσα ημερολόγιο, ώστε να μη χάνω την αίσθηση του χρόνου. Ο άνεμος φυσούσε με απίστευτη σφοδρότητα και το ανατριχιαστικό του σφύριγμα έφτανε στ' αυτιά μου όλη τη νύχτα.

Ήμουν βυθισμένος στην ανάγνωση της Βίβλου, όταν ξαφνικά, εκτός από τον άνεμο, άκουσα και μια κανονιά, που προερχόταν από τη θάλασσα. Ήταν τόσο απρόσμενη, που αναπήδησα. Πετάχτηκα έξω κι έτρεξα να σκαφαλώσω σ' ένα βράχο, αλλά με πρόλαβε μια δεύτερη κανονιά.

Καράβι σε κίνδυνο! Ήταν το πρώτο ενδεχόμενο που μου πέρασε από το νου. Μάλλον ζητούσε βοήθεια από κάποιο άλλο καράβι που ίσως έπλεε στην περιοχή.

Πήγα τρέχοντας μέχρι την ακρογιαλιά. Για τον εαυτό μου το έκανα, γιατί εγώ, έτσι κι αλλιώς, δεν είχα τη δυνατότητα να προσφέρω στους ανθρώπους του πλοίου σπουδαία

βοήθεια, ενώ εκείνοι κάτι θα μπορούσαν να κάνουν για μένα. Βιαστικά, μάζεψα σκόρπια εδώ κι εκεί ξύλα, τα στοιβάξα στην άμμο και τους έβαλα φωτιά.

Τα ξύλα ήταν πολύ ξερά και λαμπάδιασαν αμέσως. Βοήθησε κι ο άνεμος και σε μερικά λεπτά υψώθηκαν τεράστιες φλόγες. Δεν υπήρχε περίπτωση να περνούσαν απαρατήρητες από το πλήρωμα του καραβιού. Πράγματι, σε λίγο ακούστηκε μια νέα κανονιά και κατόπιν αντήχησαν κι άλλες.

Κράτησα τη φωτιά αναμμένη όλη τη νύχτα. Με το πρώτο φως της ημέρας σάρωσα με το βλέμμα μου τον ορίζοντα, σκαρφαλωμένος σ' έναν ψηλό βράχο της ακτής. Πέρα μακριά είδα ένα καράβι ή κάτι που έμοιαζε με καράβι.

Δεν μπόρεσα να υπολογίσω σε πόση απόσταση βρισκόταν ακόμα κι όταν χρησιμοποίησα το τηλεσκόπιό μου. Άλλωστε η ελαφριά αχλύ, που δόλωνε την ατμόσφαιρα, με εμπόδιζε να βλέπω καθαρά.

Μετά από μερικές ώρες επέστρεψα στο γαλάο για να εξετάσω και πάλι τη θάλασσα με το τηλεσκόπιο. Διαπιστώνοντας ότι το καράβι βρισκόταν πάντα στο ίδιο σημείο, συμπέρανα πως θα είχε ρίξει άγκυρα και δύμωσα. Δεν κάθισα να το σκεφτώ δεύτερη φορά, ήθελα να έχω ήσυχη τη συνείδησή μου. Άρπαξα το τουφέκι μου και κίνησα για τη συστάδα των βράχων, το σημείο όπου με είχε παρασύρει παλιότερα το ρεύμα. Από εκεί θα είχα καλύτερη ορατότητα.

Όταν έφτασα, ένωσα μεγάλη θλίψη και απογοήτευση με το θέαμα που αντίκρισα. Ένα μισοτσακισμένο καράβι έστεκε ανάμεσα στους υφάλους. Είχε γίνει αυτό ακριβώς που φοβόμουν. Το σκάφος, σπρωγμένο από τους θυελλώδεις ανέμους, είχε προσκρούσει τελικά στα βράχια.

Όσο για τα μέλη του πληρώματός του, θα βρέθηκαν σίγουρα στην ίδια απελπιστική κατάσταση που είχα βρεθεί κι εγώ πριν από πολλά πολλά χρόνια. Ωστόσο δεν καταλάβαινα γιατί, ενώ δε βρισκόνταν και πολύ μακριά από την

ακτή, δεν είχαν επιχειρήσει να βγουν. Πουθενά δε φαινόταν κάποια βάρκα.

Κι όμως οι άνθρωποι αυτοί είχαν απαντήσει με κανονίες στα σινιάλα που τους έκανα με τη φωτιά. Αφού είχαν δει τη φωτιά μου, γιατί δε βγήκαν στη στεριά; Ήταν πραγματικά ανεξήγητο.

Διάφορες σκέψεις πέρασαν από το μυαλό μου σχετικά με το τι μπορεί να είχε συμβεί. Αρχικά σκέφτηκα πως, βλέποντας τη φωτιά, πήδηξαν σε μια βάρκα για να φτάσουν στη στεριά, αλλά η θάλασσα, που λυσσομανούσε, τους πρόλαβε και έγινε ο υγρός τάφος τους.

Ίσως όμως να μην είχαν σωσίβιες λέμβους στο πλοίο. Όταν πελώρια κύματα σαρώνουν το κατάστρωμα, συμβαίνει καμιά φορά να παρασέρνουν με την ορμητικότητά τους τις βάρκες και να τις ρίχνουν στη θάλασσα. Ή ακόμα να σκάνε πάνω τους με τόση δύναμη, που να τις κάνουν κομμάτια.

Δεν αποκλειόταν επίσης να τους περιμάζεψε κάποιιο άλλο καράβι που έτυχε να πλέει κάπου εκεί κοντά και έσπευσε για βοήθεια.

Στο τέλος σκέφτηκα ότι οι ναυτικοί, στην προσπάθειά τους να σωθούν, αποφάσισαν να φτάσουν κολυμπώντας μέχρι την ακτή, αλλά παρασύρθηκαν από το ρεύμα, το οποίο ή τους έσπρωξε στ' ανοιχτά ή τους έριξε σε δίνες που τους κατάπιαν.

Όλα αυτά φυσικά δεν ήταν παρά υποθέσεις. Ένα ήταν βέβαιο: από τα πληρώματα και τους επιβάτες των δύο πλοίων, που είχαν ναυαγήσει στους υφάλους του νησιού, ήμουν ο μοναδικός που είχε καταφέρει να βγει στη στεριά και να επιζήσει. Και ήξερα πολύ καλά τι σήμαινε να βρεθείς ναυαγός.

Εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησα για μια ακόμα φορά πόσο τυχερός είχα σταθεί. Θα μπορούσα κι εγώ να είχα καταλήξει είτε σε καμιά αφιλόξενη βραχονησίδα είτε σε καμιά στεριά που δεν την κατοικούσαν παρά εχθρικοί ιθαγενείς.

Αντίθετα, βρισκόμουν σ' ένα μικρό, ειρηνικό νησί και δεν είχα ν' ανησυχώ για κάποιον άμεσο κίνδυνο.

Ποια τύχη άραγε είχαν αυτοί οι караδοτσακισμένοι ναυτικοί; Ευχόμουν ολόψυχα να είχαν βρει τη σωτηρία σε κάποιο άλλο πλοίο. Ωστόσο δεν υπήρχε καμιά ένδειξη ότι συνέβη κάτι τέτοιο.

Αναρωτήθηκα πώς και δεν κατάφερε να σωθεί έστω κι ένας. Θα ήταν πραγματικά μια λύση λυτρωτική για τη μοναξιά μου. Γιατί δε σώθηκε κανένας; Γιατί;

Συναισθήματα απέραντης λύπης και απελπισίας πλημμύρισαν την καρδιά μου. Πέρασα τρομερές στιγμές. Ποτέ άλλοτε όλα αυτά τα χρόνια μου στο νησί δεν είχα νιώσει τόση μοναξιά. Ποτέ άλλοτε δεν είχα ποθήσει τόσο τη συντροφιά ενός ανθρώπινου όντος.

Ζούσα μια από εκείνες τις καταστάσεις που ο νους του ανθρώπου αγγίζει τα όρια της παραφροσύνης. Η λαχτάρα μου για συντροφιά ήταν τέτοια, που άρχισα να τρέχω σαν τρελός στο γαλό και να φωνάζω υστερικά:

«Γιατί, γιατί ούτε ένας δεν μπόρεσε;...»

Σίγουρα θα πρέπει να επανέλαβα χιλιάδες φορές αυτή τη φράση πριν καταφέρω να συνέλθω.

Μερικές μέρες μετά το ναυάγιο η θάλασσα ξέβρασε το πτώμα ενός ναύτη. Δε φορούσε παρά ένα παντελόνι κι ένα φαρδύ πουκάμισο από μπλε ύφασμα. Μέσα σε μια τσέπη του βρήκα δυο χρυσά φιορίνια και μια πίπα.

Αφού έδαψα τον άτυχο άντρα, σκέφτηκα να πάω να ρίξω μια ματιά στο ναυαγισμένο πλοίο. Ίσως να έβρισκα κάποια πράγματα που να μου ήταν χρήσιμα. Ωστόσο αυτό που στην πραγματικότητα μ' έσπρωχνε να το κάνω ήταν η ελπίδα μήπως κι ανακάλυπτα κανέναν επιζώντα. Μήπως και κατάφερνα να σώσω καμιά ζωή.

Επρόκειτο για μια πολύ επικίνδυνη επιχείρηση εξαιτίας των ισχυρών ρευμάτων. Όμως η επιθυμία μου να πάω ήταν

τόσο δυνατή, που ήμουν πρόθυμος να ρισκάρω. Αποφάσισα μάλιστα να ετοιμάσω το σκάφος μου και να ξεκινήσω το γρηγορότερο για το πλοίο.

Πρώτα έτρεξα στο φρούριό μου. Για καλό και για κακό, έπρεπε να έχω μαζί μου μερικές προμήθειες. Εφοδιάστηκα με ψωμί, μερικά κριθαρένια παξιμάδια, ένα φλασκί με νερό, ένα μπουκάλι ρούμι και μια σακούλα με σταφίδες. Αυτή τη φορά δεν ξέχασα την πυξίδα. Το τελευταίο που μου χρειαζόταν ήταν να χάσω τον προσανατολισμό μου για τον έναν ή τον άλλο λόγο.

Με αυτό το φορτίο έφτασα στον ορμίσκο όπου βρισκόταν το κανό μου, κρυμμένο ανάμεσα σε κάτι βράχους. Του άδειασα τα νερά και το φόρτωσα με τις προμήθειες. Ξαναπήγα στο σπίτι για να πάρω ρύζι, μια μπουκάλια γάλα, λίγο τυρί κι ένα πανωφόρι.

Κατάκοπος και ξαναμμένος, επέστρεψα στο κανό και τακτοποίησα και το δεύτερο φορτίο. Κατόπιν το έσπρωξα στο νερό και πήδηξα μέσα.

Στην αρχή χρησιμοποίησα τα κουπιά και συνέχισα για όσο διάστημα περιέπλεα την ακτή. Όταν έφτασα στην άκρη της μύτης που χωνόταν στη θάλασσα προς τα βορειοανατολικά, μη μπορώντας ν' αποφασίσω, άφησα το κανό να παρασυρθεί από το ρεύμα. Μόλις όμως είδα τους απειλητικούς υφάλους και τα ταραγμένα νερά, παρέλυσα από το φόβο.

Αν το κανό μου έπεφτε στους υδατοστρόβιλους, θα πήγαινε κατευθείαν στ' ανοιχτά πριν προλάβω ν' αντιδράσω. Δε θα υπήρχε πια καμιά πιθανότητα να ξαναβγώ στην ακτή. Στο πρώτο μπουρίνι θα ήμουν χαμένος εξαιτίας των μικρών διαστάσεων του σκάφους.

Θα έπρεπε να μελετήσω ξανά το σχέδιό μου, πιο ήρεμα αυτή τη φορά. Έστριψα το κανό προς έναν ορμίσκο, στους πρόποδες ενός λόφου, πήδηξα στη στεριά και πήγα και κάθισα σε μια πέτρα.

Δεν ήξερα τι να κάνω. Λαχταρούσα τόσο να φτάσω στο ναυαγισμένο καράβι, αλλά φοβόμουν ταυτόχρονα και για τη ζωή μου.

Ενώ καθόμουν και συλλογιζόμουν το πρόβλημά μου, τα νερά όλο κι ανέβαιναν. Αν συνέχιζα να μένω εκεί, μετά από μερικές ώρες θα ήταν αδύνατο πια να φτάσω στο καράβι. Τα ρεύματα δυνάμωναν με την πλημμυρίδα, γι' αυτό έπρεπε να πάρω γρήγορα μια απόφαση.

Σκέφτηκα πως ήταν προτιμότερο να ανέβω στο λόφο για να εκτιμήσω την κατάσταση. Από εκείνο το ύψος θα ήμουν σε θέση να εξετάσω την πορεία των ρευμάτων την ώρα της πλημμυρίδας. Ίσως να κατάφερα να διακρίνω αν θα μπορούσα, όταν θα θρυσκόμουν στ' ανοιχτά, να τα εκμεταλλευτώ με κάποιο τρόπο για να ξαναγυρίσω στη στεριά.

Παρατηρώντας με προσοχή τη θάλασσα από την κορυφή του λόφου, διαπίστωσα με ανακούφιση ότι δε θα δυσκολευόμουν καθόλου κατά την επιστροφή. Καθώς η άμπωτη ξεκινούσε κοντά στο νότιο άκρο του νησιού, η πλημμυρίδα άρχιζε κοντά στην παραλία της βόρειας πλευράς. Έτσι, για να ξαναβγώ στην ακτή, αρκούσε να παραμένω σταθερά στα βόρεια του νησιού.

Οι εκτιμήσεις μού φάνηκαν ευνοϊκές και αποφάσισα να ξεκινήσω το επόμενο πρωί. Κατέβηκα από το λόφο, γύρισα στο κανό μου και το οδήγησα σ' έναν ήρεμο όρμο.

Προτίμησα να μην επιστρέψω στο σπίτι, αλλά να περάσω εκεί τη νύχτα, γιατί είχα σκοπό να ξεκινήσω νωρίς. Ετοίμασα το δείπνο μου χρησιμοποιώντας τις προμήθειες που είχα μαζί μου. Κατόπιν ανέβηκα στο κανό, τυλίχτηκα στο φαρδύ πανωφόρι και αποκοιμήθηκα.

Με το πρώτο φως της αυγής έβαλα πλώρη για το βορρά. Ξαφνικά αισθάνθηκα πως το ρεύμα με τραβούσε προς τα δυτικά. Αφέθηκα και κάλυφα έτσι αρκετή απόσταση.

Το ρεύμα ήταν δυνατό, αλλά όχι στο βαθμό που θα με έκανε να χάσω τον έλεγχο του σκάφους. Σε λιγότερο από

δυο ώρες είχα φτάσει στο ρημαγμένο καράβι. Τελικά όλα είχαν εξελιχθεί όπως τα είχα φανταστεί.

Κρίνοντας από το σκαρί του, κατάλαβα πως επρόκειτο για ισπανικό ιστιοφόρο. Και είχε σφηνωθεί εντελώς ανάμεσα σε δυο βράχους. Τι θλιβερό θέαμα! Η καρίνα του δεν επισκευαζόταν με τίποτα, τα κατάρτια ήταν σπασμένα και τα πανιά κουρελιασμένα.

Πλησιάζοντας περισσότερο, είδα ένα σκύλο στο κατάστρωμα. Με το που με πήρε είδηση, βάλθηκε να γαβγίζει σαν τρελός. Του σφύριξα. Πήδηξε αμέσως στο νερό και άρχισε να κολυμπάει προς το μέρος μου.

Όταν έφτασε κοντά μου, διαπίστωσα ότι ήταν εντελώς εξαντλημένος. Πολύ φυσικό, αφού είχε περάσει τόσες μέρες χωρίς φαγητό και νερό. Απλά είχε συγκεντρώσει τις ελάχιστες δυνάμεις που του είχαν απομείνει για να κολυμπήσει με κόπο ως το σκάφος μου. Τον τράβηξα επάνω και προσπάθησα υπομονετικά να τον συνεφέρω κάπως, δίνοντάς του να φάει και να πιει.

Στη συνέχεια ανέβηκα στο πλοίο. Η εικόνα που αντίκρισα μου έκοψε την ανάσα. Δυο ναύτες, πνιγμένοι, κείτονταν στην κουζίνα, ο ένας στην αγκαλιά του άλλου.

Έβγαλα το συμπέρασμα ότι, στη διάρκεια της θύελλας, τεράστια κύματα θα πρέπει να είχαν σαρώσει το κατάστρωμα. Και αυτοί οι δυο θα είχαν παλέψει ώρα πολλή μαζί τους. Το νερό θα χτυπούσε αδιάκοπα πάνω τους και δε θα τους άφηνε να πάρουν ανάσα, με αποτέλεσμα να πεθάνουν από ασφυξία. Απ' ό,τι φαινόταν, ο σκύλος ήταν το μοναδικό πλάσμα που επέζησε.

Το νερό είχε εισχωρήσει παντού και είχε καταστρέψει τα πάντα. Στο αμπάρι ανακάλυψα μερικά βαρέλια, που περιείχαν πιθανότατα κρασί ή ρακί. Ωστόσο ήταν υπερβολικά μεγάλα για να μπορέσω μονάχος μου να τα κουβαλήσω όλα στην ξηρά. Υπήρχαν και δυο μπαούλα, που μάλλον ανήκαν

στους ναύτες. Χωρίς να κοιτάξω τι είχαν μέσα, τα έσυρα ως την κουπαστή και τα φόρτωσα προσεκτικά στο σκάφος μου.

Αν η πλώρη δεν είχε καταστραφεί, η εξόρμησή μου θα ήταν σίγουρα πιο καρποφόρα. Κρίνοντας από αυτά που ανακάλυφα αργότερα μέσα στα δυο μπαούλα, υπέθεσα ότι στο καράβι υπήρχαν αμύθητοι θησαυροί.

Κατά πάσα πιθανότητα ερχόταν από το Μπουένος Άιρες ή από το Ρίο ντε Λα Πλάτα. Και μάλλον κατευθυνόταν προς τον Κόλπο του Μεξικού, για να συνεχίσει κατόπιν το ταξίδι του προς την Ισπανία.

Αναλογίστηκα τα πλούτη που μετέφερε το καράβι. Δε θα χρησίμευαν πια σε κανέναν. Το πλήρωμα είχε πνιγεί. Κι εγώ δεν είχα τι να τους κάνω όλους αυτούς τους θησαυρούς.

Εκτός από τα δυο μπαούλα, φόρτωσα και δυο βαρέλια με ποτό στο σκάφος μου. Δεν ήταν και πολύ εύκολο, αφού θα πρέπει να περιείχαν γύρω στα εκατό λίτρα το καθένα. Βρήκα και μερικές καραμπίνες σε μια καμπίνα, επειδή όμως από καραμπίνες δεν είχα έλλειψη, τις άφησα εκεί. Βρήκα ακόμα ένα μεγάλο σάκο με μπαρούτι, που φυσικά τον φόρτωσα κι αυτόν, όπως επίσης ένα φτυάρι, τσιμπίδες, δυο μεγάλες καφετιέρες και μια πιο μικρή, χάλκινη. Τα εργαλεία αυτά ήταν ό,τι έπρεπε.

Όταν ξεμάκρυνα από το ναυάγιο, είδα ότι το ρεύμα με έσπρωχνε και πάλι προς τη στεριά, οπότε φρόντισα να επωφεληθώ.

Ήταν πια αργά όταν άραξα στο νησί. Κατάκοπος όπως ήμουν, αποφάσισα να περάσω μια ακόμα νύχτα στο κανό. Άλλωστε αυτή τη φορά θα είχα και το σκύλο για συντροφιά. Θα μετέφερα τα λάφυρά μου στο φρούριο την επομένη.

Την άλλη μέρα ξύπνησα νωρίς. Μετά από σκέψη, κατέληξα στην απόφαση ότι θα ήταν καλύτερα να μεταφέρω το φορτίο μου στην καινούρια κρυψώνα, μέσα στη στοά της σπηλιάς, και όχι στο φρούριο.

Άπλωσα τα λάφυρα πάνω στην άμμο κι έκανα ένα είδος απογραφής. Ξεκίνησα από τα θαρέλια που περιείχαν το ποτό. Επρόκειτο για ένα μάλλον κακής ποιότητας ρούμι.

Αρκετά απογοητευμένος, ασχολήθηκα με τα δυο ναυτικά μπαούλα. Στο πρώτο ανακάλυψα πράγματα που θα αποδείχνονταν εξαιρετικά χρήσιμα. Εκτός από δυο μπουκάλια με πολύ καλής ποιότητας ποτό, υπήρχαν και δυο βάζα με γλυκό. Ήταν τόσο προσεκτικά κλεισμένα, ώστε το νερό της θάλασσας δεν μπόρεσε να τα χαλάσει. Βρήκα επίσης δυο ωραία πουκάμισα, δεκαοχτώ λινά μαντίλια και αρκετά φουλάρια.

Στο βάθος του μπαούλου ανακάλυψα και τρία σακουλάκια γεμάτα με χρυσά ισπανικά νομίσματα. Τα μέτρησα από καθαρή περιέργεια: έντεκα χιλιάδες. Μέσα σ' ένα άλλο σακουλάκι, τυλιγμένα σε χαρτί, υπήρχαν έξι χρυσά πεντόλιρα και μερικές ράβδοι χρυσού.

Όταν άνοιξα το άλλο μπαούλο, είδα πως περιείχε αντιχειμμένα μικρότερης αξίας. Βρήκα ωστόσο δυο χιτώνια κι ένα σακουλάκι με μπαρούτι.

Κοιτάζοντας τα όσα ήταν απλωμένα στην άμμο, σκέφτηκα πως η εξόρμησή μου στο ναυάγιο δε μου είχε αποφέρει και σπουδαία πράγματα. Τα χρήματα δε μ' ενδιέφεραν, αφού δεν υπήρχε τρόπος να τα χρησιμοποιήσω, και ευχαρίστως θα τα αντάλλασσα μ' ένα άνετο ζευγάρι εγγλέζικα παπούτσια και μερικές κάλτσες.

Στο μπαούλο με το μπαρούτι, εκτός από τα χιτώνια, είχα βρει και τρία ζευγάρια παπούτσια, αλλά παραήταν λεπτεπίλεπτα για τις ατέλειωτες πεζοπορίες που έκανα στο νησί. Τα μάζεψα όλα και τα μετέφερα σιγά σιγά στην κρυφώνα μου. Ήμουν βέβαιος πως, αν είχα καταφέρει να φτάσω στην πρύμνη του πλοίου, θα έβρισκα τεράστια ποσότητα χρυσού. Θα συγκέντρωνα πιθανότατα τόσο χρυσάφι, ώστε θα υποχρεωνόμουν να κάνω πολλές διαδρομές με το κανό

μου για να το βγάλω στην ακτή. Και, αν κάποια μέρα ξαναπατούσα τα χώματα της Αγγλίας, θα είχα τόσα πλούτη, που θα μου έφταναν να ζήσω άνετα και ανέμελα μέχρι το τέλος της ζωής μου.

Αφού τακτοποίησα το κάθε πράγμα στη θέση του μέσα στη στοά της σπηλιάς, γύρισα ξανά στην παραλία κι έκρυψα το κανό στο γνωστό μέρος. Ύστερα πήρα το δρόμο για το σπίτι μου, όπου βρήκα τα πάντα εντάξει.

Από την επομένη ξαναγύρισα στους κανονικούς ρυθμούς της ζωής μου, η οποία, καθώς οι μήνες διαδέχονταν ο ένας τον άλλο, συνέχισε να κυλάει απλά, χωρίς εκπλήξεις. Βέβαια ήμουν πιο προσεκτικός κι έπαιρνα περισσότερα μέτρα προφύλαξης απ' ό,τι τα προηγούμενα χρόνια. Ήξερα ότι, αν τύχαινε να βρεθώ στη δυτική πλευρά του νησιού, διέτρεχα τον κίνδυνο να συναντήσω άγριους στην παραλία. Κάθε φορά, λοιπόν, που πήγαινα προς τα εκεί, φρόντιζα να είμαι καλά οπλισμένος, αν και συνήθως δεν απομακρυνόμουν από την ανατολική πλευρά.

Ο νους μου ωστόσο δε γνώριζε ηρεμία και ανάπαυση. Αδιάκοπα με βασάνιζαν χιλιάδες σκέψεις, με κυρίαρχη τη σκέψη να εγκαταλείψω το νησί. Σκέψεις που, όσο περνούσε ο καιρός, τόσο πιο πειστικές και παράλογες γίνονταν και με οδηγούσαν στο να κάνω χιλιάδες σχέδια, όλα παράτολμα και παράδοξα.

Άλλοτε σκεφτόμουν να πάω να ψάξω ξανά στο ναυαγισμένο πλοίο, παρ' όλο που ήξερα πως δε θα έβρισκα τίποτα χρήσιμο. Άλλοτε πάλι μ' έπιανε η λαχτάρα να βγω στ' ανοιχτά με το κανό, αφήφώντας κάθε κίνδυνο. Και ειλικρινά θα το επιχειρούσα αν διέδετα ένα σκάφος όμοιο μ' εκείνο με το οποίο είχα ξεφύγει από τα χέρια των Μαυριτανών και τη σκλαβιά.

Σκεφτόμουν επίσης πως, αν είχα μείνει στη Βραζιλία και δούλευα στη φυτεία μου, θα είχα γίνει πια αρκετά πλούσιος

και θα μπορούσα να αγοράζω με απόλυτα νόμιμο τρόπο τους σκλάβους που θα χρειαζόμουν.

Όπως το χαρακτηριστικό των νέων είναι να κάνουν τρέλες, έτσι και των ενηλίκων είναι να στοχάζονται τα λάθη του παρελθόντος. Οι ζημιές και οι στενοχώριες που προκάλεσαν, η ντροπή και οι τύψεις που ένωσαν εξαιτίας των πράξεών τους, όλα αυτά τους αναγκάζουν κάποτε να συνειστώσουν.

Εγώ όμως, θύμα του ανήσυχου χαρακτήρα μου, παρέμενα πάντα ο ίδιος και δε σταματούσα στιγμή να καταστρώνω καινούρια σχέδια. Σχέδια που ήξερα καλά ότι ήταν απραγματοποίητα. Όπως ήξερα επίσης πως, αν αποτύχαινα στην πρώτη μου απόπειρα να φύγω από το νησί, θα υπέγραφα οριστικά και αμετάκλητα τη θανατική μου καταδίκη. Κατέληξα, λοιπόν, στην απόφαση πως έπρεπε να μείνω στο νησί μέχρι να αποκτήσω ένα πιο κατάλληλο σκάφος, το οποίο θα μου επέτρεπε να βγω με ασφάλεια στον ωκεανό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

Αντίο, μοναξιά

Μετά την εξόρμησή μου στο ναυαγισμένο πλοίο, συνέχισα να ζω με το συνηθισμένο τρόπο, δουλεύοντας καθημερινά και κάνοντας όλα όσα εξασφάλιζαν την επιβίωσή μου. Είχα βρει βέβαια αρκετά χρήματα και χρυσάφι, αλλά δε μου χρησίμευαν στο παραμικρό, αφού δεν μπορούσαν ν' αλλάξουν τη ζωή μου.

Μια νύχτα, στη διάρκεια της περιόδου των βροχών, κι ενώ η βροχή έπεφτε με ασυνήθιστη ένταση, βρισκόμουν ξαπλωμένος με όλη μου την άνεση στην αιώρα μου, αλλά δεν κατάφερα να κοιμηθώ. Δεν ήμουν άρρωστος, δεν πονούσα πουθενά, ωστόσο δε σφάλιζε τα βλέφαρά μου ο ύπνος.

Χιλιάδες αναμνήσεις κατέκλυζαν το μυαλό μου. Η ζωή μου ολόκληρη έκανε, θαρρείς, παρέλαση μπροστά από τα μάτια μου. Τα νεανικά μου χρόνια στην Αγγλία μέχρι την ημέρα που μπαρκάρισα, το ταξίδι μου στη Γουινέα, η περίοδος της αιχμαλωσίας μου από τους Μαυριτανούς πειρατές και η απόδρασή μου, η εποχή που πέρασα στη φυτεία μου στη Βραζιλία ως τη στιγμή που την άφησα πίσω μου, όλα ξαναζωντάνεψαν ολοκάθαρα στη μνήμη μου.

Κατόπιν σειρά είχαν όλα αυτά τα χρόνια που ζούσα στο νησί. Θυμήθηκα τους φόβους του πρώτου καιρού, τα πολυάριθμα εμπόδια που συνάντησα, τη δυσκολία μου ν' αποκτήσω τη γαλήνη και την ηρεμία που τόσο λαχταρούσα, τον

τρόμο που με κυρίεψε όταν ανακάλυψα το ανθρωπινό χνάρι μετά από μια τόσο μακριά περίοδο μοναξιάς και, το χειρότερο, τη φρίκη μου όταν πρωταντίκρισα του άγριους και τις ανόσιες τελετουργίες τους.

Από τότε είχα χάσει τη γαλήνη μου και η ηρεμία της ζωής μου είχε διαταραχτεί. Ποτέ πια δεν ξαναβρήκα ησυχία. Ζούσα μέσα στο φόβο και με τη συνεχή απειλή του κινδύνου.

Ήμουν σίγουρος πως οι κανίβαλοι είχαν έρθει στο νησί αρκετές φορές πριν ανακαλύψω εκείνη την πατημασιά στην άμμο και απλούστατα εγώ δεν τους είχα αντιληφθεί. Είχα περάσει μια ευτυχισμένη ζωή επειδή ακριβώς δεν υποπτευόμουν τον κίνδυνο που με απειλούσε.

Αναπόλησα με νοσταλγία τη γαλήνη και την ανεμελιά των πρώτων χρόνων στο νησί μου. Τι υπέροχη ήταν η εποχή όπου κυκλοφορούσα αμέριμνος! Καθώς αγνοούσα ότι κινδύνευα, δεν είχα κανένα λόγο να φοβάμαι.

Είχα γνωρίσει την απόλυτη ευτυχία μέσα στην άγνοιά μου κι ένιωθα μεγάλη ευγνωμοσύνη απέναντι στη μοίρα που μου είχε αποκρύψει τον κίνδυνο τόσον καιρό.

Ζούσα μη ξέροντας τι με παραμόνευε. Αν δε με ευνοούσε τόσο πολύ η τύχη, σίγουρα θα είχα πέσει στα χέρια των ανθρωποφάγων.

Μετά από αυτούς τους στοχασμούς, αναρωτήθηκα πώς ζούσαν εκείνοι οι άγριοι και από πού έρχονταν. Έμεναν άραγε κάπου κοντά; Το πιθανότερο, γιατί τα σκάφη τους, όπως μπόρεσα να διαπιστώσω, ήταν πολύ ελαφριά και πρωτόγονα, δηλαδή ακατάλληλα για μακρινά ταξίδια.

Φυσικά δε χρειαζόταν να αναρωτηθώ τι θα μου συνέβαινε έτσι και με αιχμαλώτιζαν. Δεν ήθελα καν να σκεφτώ τη στιγμή που ίσως ερχόμουν αντιμέτωπος μαζί τους. Ένα και μόνο πράγμα ήταν καρφωμένο στο μυαλό μου: να βγω στο πέλαγος και να φτάσω σ' εκείνη τη στεριά που είχα εντοπίσει στο βάθος του ορίζοντα.

Όταν θα πατούσα το πόδι μου εκεί, ήμουν βέβαιος ότι θα 'βρισκα τη σωτηρία. Αργά ή γρήγορα, θα πετύχαινα κάποιο καράβι που θα μ' έπαιρνε μαζί του και θα με οδηγούσε πίσω στον πολιτισμένο κόσμο.

Αισθανόμουν έτοιμος να αντιμετωπίσω όλους τους κινδύνους. Ήμουν διατεθειμένος να κάνω τα πάντα, αρκεί να έβαζα ένα τέλος στη μοναξιά μου.

Η ζωή μου στο νησί γινόταν όλο και πιο ανυπόφορη. Θεωρούσα την κατάσταση μου ως την πιο αξιοθρήνητη που θα μπορούσε να βρεθεί άνθρωπος. Αν ήταν να συνέχιζα να ζω όπως ζούσα, μέσα σ' ένα κλίμα απειλής και φόβου, τότε καλύτερα να πέθαινα.

Είχα χάσει την εμπιστοσύνη στον εαυτό μου, όπως και τη διάθεσή μου για οτιδήποτε. Πράγματα, που παλιότερα μου έδιναν χαρά και ικανοποίηση, με άφηναν πλέον παγερά αδιάφορο. Τίποτα δεν ήταν πια ικανό να με συγκινήσει, να κεντρίσει το ενδιαφέρον μου, αφού αυτό το μονοπωλούσαν συνεχώς τα παράτολμα σχέδια της φυγής μου. Και όλες μου οι σκέψεις περιστρέφονταν μόνο γύρω από το πώς θα τα έβαζα σε εφαρμογή.

Η απρόσμενη εμφάνιση του πλοίου και η απογοήτευσή μου όταν διαπίστωσα πως όλο του το πλήρωμα είχε πνιγεί μου έδωσαν το τελειωτικό χτύπημα. Και με τι λαχτάρα περίμενα τόσον καιρό τη στιγμή που θα μπορούσα να μιλήσω με κάποιον! Που θα έβγαινα επιτέλους από την αβάσταχτη μοναξιά!

Η βροχή εξακολουθούσε να πέφτει με αμείωτη ένταση και, ειλικρινά, δεν ήμουν σε θέση να πω αν η δική της ένταση ήταν μεγαλύτερη από τη δική μου, που μ' έκανε να τρέμω σύγκορμος. Ένιωθα σαν να είχα πυρετό. Η καρδιά μου χτυπούσε ξέφρενα στο στήθος μου και ο πόνος μού σφυροκοπούσε το κεφάλι. Απίστευτα εξαντλημένος, κατάφερα τελικά να βυθιστώ στον ύπνο, που όμως τον τάραξε ένα πολύ πε-

ρίεργο όνειρο. Δεν ονειρεύτηκα, όπως άλλες φορές, ότι πυροβολώντας τους κανίβαλους, έκανα το αίμα να ρέει άφθονο. Όχι, είδα ένα πολύ διαφορετικό όνειρο:

Ήταν πρωί. Τη στιγμή ακριβώς που έβγαινα από το φρούριο για να πάω στο σπίτι στην κοιλάδα, είδα δυο πιρόγες να πλησιάζουν αργά αργά στην παραλία. Κατόπιν είδα έντεκα κανίβαλους να κατεβαίνουν από τις πιρόγες. Ο ένας απ' αυτούς, κατά τα φαινόμενα ο αρχηγός, έσπρωχνε μπροστά του έναν άνθρωπο, ο οποίος θα πρέπει να ήταν ο αιχμάλωτος που επρόκειτο να φάνε.

Καθώς οι άγριοι πήγαιναν να τον σκοτώσουν με τα τσεκούρια τους, εκείνος κατάφερε ξαφνικά να τους ξεφύγει και να το βάλει στα πόδια. Οι κανίβαλοι δε φάνηκαν διατεθειμένοι να τον κυνηγήσουν.

Ο δραπετής έτρεχε με όλες του τις δυνάμεις. Εξαντλημένος, κατέληξε στο δάσος, έξω από το φρούριό μου. Γονάτισε μπροστά μου και με ικέτεψε να τον βοηθήσω. Αφού βεβαιώθηκα ότι οι άγριοι δεν τον έψαχναν, τον σήκωσα όρθιο και τον πήρα μέσα. Με ρώτησε αν θα μπορούσε να μείνει μαζί μου και να με υπηρετεί.

Ακόμα και στο όνειρό μου δεν έφευγαν από το μυαλό μου τα σχέδια της φυγής μου, αφού ακόμα κι εκείνη τη στιγμή είπα στον εαυτό μου:

«Τώρα που δε θα είσαι πια ολομόναχος, θα μπορέσεις να δοκιμάσεις να φτάσεις στην αντικρινή στεριά. Ο άνθρωπος αυτός θα σου χρησιμέψει ως οδηγός. Θα σε βοηθήσει να διασχίσεις με ασφάλεια τον ωκεανό και θα σου δείξει το πιο κατάλληλο σημείο για να βγεις στη στεριά. Θα σου δείξει και τα μέρη που θα βρεις τροφή, χωρίς να πέσεις στα χέρια των αγρίων».

Εύπνησα την άλλη μέρα το πρωί με το όνειρο ακόμα στο νου μου. Ήμουν τόσο πολύ επηρεασμένος από τα όσα είχα ονειρευτεί, ώστε ένιωσα μεγάλη θλίψη στη διαπίστωση πως εξακολουθούσα να είμαι μόνος.

Και ξαφνικά κάτι άστραψε στο μυαλό μου, που έκανε να ζωντανέψει και πάλι μέσα μου η ελπίδα. Αυτό το όνειρο μου είχε αποκαλύψει το μοναδικό τρόπο που υπήρχε για να φύγω από το νησί! Έπρεπε οπωσδήποτε να προσπαθήσω να σώσω από το θάνατο κάποιον αιχμάλωτο. Εκείνος θα ήξερε σίγουρα να μου δείξει το δρόμο της ελευθερίας.

Φυσικά ο τρόπος αυτός δεν ήταν και ο πιο ασφαλής. Τι θα μπορούσα να κάνω ολομόναχος για να αποσπάσω έναν όμηρο από τα νύχια μιας ορδής, ίσως και πολυάριθμης, κανιβάλων; Ανατρίχιασα και μόνο που το σκέφτηκα. Αν βρισκόμουν αντιμέτωπος με δέκα ή είκοσι άντρες, δε θα είχα την παραμικρή πιθανότητα να βγω νικητής. Επιπλέον, δεν είχα καμιά διάθεση να προκαλέσω αιματοχυσία.

Βασανίστηκα πολύ μ' αυτό το δίλημμα: θα τους έκανα επίθεση ή όχι; Το έβρισκα απαίσιιο ν' αναγκαστώ να σκοτώσω.

Ο φλογερός μου πόθος να κατακτήσω την ελευθερία μου τελικά υπερίσχυσε. Αποφάσισα να σώσω έναν αιχμάλωτο στην πρώτη ευκαιρία, και μάλιστα «με οποιοδήποτε τίμημα», ακόμα, δηλαδή, κι αν χρειαζόταν να τους πνίξω στο αίμα!

Έμενε να σκεφτώ τον τρόπο απελευθέρωσης του αιχμαλώτου, ένα ζήτημα καθόλου εύκολο, γι' αυτό άρχισα να εξετάζω με πολλή προσοχή τις διάφορες δυνατότητες. Καθώς όμως αδυνατούσα να κατασταλάξω σε κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο, αποφάσισα ότι θα ήταν προτιμότερο να στήσω καρτέρι και να ενεργήσω ανάλογα με τις συνθήκες.

Το επόμενο βήμα ήταν να καταστρώσω το πρόγραμμα των ωρών που θα φύλαγα σκοπιά. Περισσότερο από ενάμιση χρόνο πήγαινα σχεδόν κάθε μέρα στο δυτικότερο άκρο του νησιού ή σ' ένα άλλο παρατηρητήριο, νοτιοδυτικά, αλλά δε συνάντησα το παραμικρό ίχνος αγρίων.

Αντί να χάσω το κουράγιο μου και να τα παρατήσω, όπως τις προηγούμενες φορές, αισθανόμουν, με το πέρασμα του χρόνου, όλο και πιο έτοιμος και αποφασισμένος να τους

αντιμετωπίσω. Όσο μακριά κι αν ήταν η αναμονή, αυτή τη φορά δε θα κατάφερνε να με λυγίσει.

Στο μεταξύ άρχισα να φαντάζομαι απίθανα πράγματα, όπως, για παράδειγμα, ότι δεν έσωζα μόνο έναν, αλλά δυο και τρεις αιχμαλώτους. Κι εκείνοι, γεμάτοι ευγνωμοσύνη, μου δήλωναν ότι ήταν πρόθυμοι να κάνουν τα πάντα για μένα. Ήταν μάλιστα τόσο ζωηρά στη φαντασία μου όλα αυτά, που ένιωθα σαν να είχαν γίνει κιόλας.

Τίποτα όμως δε γινόταν απ' όσα σχεδιάζα. Οι κανίβαλοι δεν έλεγαν να κάνουν την εμφάνισή τους. Πέρασαν ακόμα έξι μήνες μέχρι να παρουσιαστεί μια ευκαιρία, αλλά και τότε δεν κατάφερα να βάλω σε εφαρμογή κανένα από τα σχέδιά μου.

Και ξαφνικά ήρθε η μέρα που τόσο πρόσμενα και που θα άλλαζε τα πάντα στη ζωή μου.

Είχε μόλις ξημερώσει. Ετοιμαζόμουν να φύγω για τη σκοπιά, όπως κάθε μέρα, όταν αντιλήφθηκα περισσότερες από έξι πιρόγες στην αμμουδιά, κοντά στο μέρος που κατοικούσα.

Μου ήταν αδύνατο να υπολογίσω πόσοι άγριοι είχαν βγει στη στεριά, έβλεπα μόνο τις πιρόγες τους. Καταλάβαινα ωστόσο πως σε χειρότερη θέση δε θα μπορούσα να βρεθώ. Δεν περίμενα ποτέ πως θα ερχόμουν αντιμέτωπος με τόσους πολλούς.

Γνώριζα ότι κάθε πιρόγα μπορούσε να μεταφέρει από τέσσερις μέχρι έξι ανθρώπους. Τι θα μπορούσα να κάνω, λοιπόν, εγώ αντίκρυ σε είκοσι ή τριάντα κανίβαλους;

Κάθισα διστακτικός, καταφοβισμένος μέσα στο φρούριό μου. Όταν πείστηκα πως όλα γύρω ήταν ήσυχα, βγήκα. Φορτωμένος με τα τουφέκια, το σπαθί και το τηλεσκόπιο, ξεκίνησα για το παρατηρητήριό μου.

Πήρα τις μεγαλύτερες δυνατές προφυλάξεις. Προχωρούσα με τα τέσσερα ανάμεσα στο ψηλό χορτάρι. Φρόντιζα να βρίσκομαι συνέχεια κρυμμένος πίσω από τα φυλλώματα για να μη με πάρουν είδηση.

Φτάνοντας στην κορυφή του λόφου, έστρεψα το τηλε-

σκόπιο προς την αμμουδιά. Οι κανίβαλοι βρίσκονταν εκεί. Θα ήταν καμιά τριανταριά. Είχαν ανάψει φωτιά και εκτελούσαν το διαβολικό χορό τους, περιμένοντας να ετομαστεί το αηδιαστικό τους γεύμα.

Τότε είδα και τα θύματα. Οι δύστυχοι, ήταν δεμένοι χειροπόδαρα. Μερικοί κανίβαλοι είχαν κιάλας συγκεντρωθεί γύρω από τη φωτιά. Κάποιοι άλλοι έσυραν τους αιχμαλώτους μέχρι εκεί και τους έλυσαν. Ένας άγριος, μάλλον ο αρχηγός, τους πλησίασε κι έριξε μια τσεκουριά στον πρώτο. Ο άμοιρος, σωριάστηκε άψυχος πάνω στην άμμο.

Ο δεύτερος αιχμάλωτος, τη στιγμή ακριβώς που θα έπεφτε πάνω του με δύναμη το τσεκούρι, κατάφερε, σε μια απελπισμένη προσπάθεια σωτηρίας, να πηδήξει στο πλάι και να ορμήσει σαν βέλος προς το δάσος.

Βλέποντας την κατεύθυνση που είχε πάρει ο δραπέτης, στην αρχή πανικοβλήθηκα. Περίμενα πως όλη η ορδή θα τον έπαιρνε στο κατόπι. Ξαφνικά ένιωσα σαν να ζούσα στην πραγματικότητα το όνειρο που είχα δει. Καθώς αντιστοιχούσε τόσο πολύ με όσα διαδραματίζονταν μπροστά στα μάτια μου, δεν αποκλειόταν να ήταν όμοια και η κατάληξη. Δηλαδή, οι άγριοι δε θα ρίχνονταν όλοι μαζί ξοπίσω του και δε θα κατάφερναν να τον ξαναπιάσουν. Ανάσανα με ανακούφιση μόλις διαπίστωσα πως μονάχα τρεις ανέλαβαν να τον κυνηγήσουν. Αλλά, καθώς εκείνος έτρεχε σαν αστραπή, οι διώκτες του έμειναν γρήγορα πίσω.

Όταν είδα ότι ο δραπέτης είχε σχεδόν φτάσει στον όρμο όπου βρισκόταν το φρούριό μου, φοβήθηκα ότι οι άγριοι θα τον έπιαναν. Για να ξεφύγει από τους διώκτες του, έπρεπε να περάσει απέναντι κολυμπώντας. Η θάλασσα ήταν ταραγμένη. Ήμουν περίεργος να δω τι θα έκανε.

Ο δραπέτης δεν κάθισε να το σκεφτεί. Ρίχτηκε στο νερό χωρίς δισταγμό και με μεγάλες απλωτές έφτασε πολύ γρήγορα απέναντι, όπου και συνέχισε τη μανιασμένη κούρσα του.

Αυτοί που τον καταδίωκαν κοντοστάθηκαν για μια στιγμή. Ύστερα οι δυο ρίχτηκαν στο νερό, ενώ ο τρίτος, με κομμένη την ανάσα από το κυνηγητό, πήρε το δρόμο του γυρισμού. Δε γνώριζε ακόμα πως θα ήταν ο μοναδικός από τους τρεις που θα επιζούσε.

Από εκεί ψηλά που βρισκόμουν, πρόσεξα πως οι δυο άγριοι δεν ήταν τόσο γρήγοροι στο κολύμπι όσο ο δραπέτης. Έπρεπε πάντως να επέμβω χωρίς άλλη αργοπορία. Είχε φτάσει πια η στιγμή να προσπαθήσω να σώσω τη ζωή εκείνου του δύστιχου και να αποκτήσω ένα σύντροφο.

Άφησα το παρατηρητήριό μου και, κατεβαίνοντας με μεγάλες δρασκειλίες ένα απότομο μονοπάτι, έφτασα στην παραλία. Όταν θρέθηκα ανάμεσα στο δραπέτη και στους διώκτες του, φώναξα με όλη μου τη δύναμη προς το μέρος του. Εκείνος στράφηκε και, μόλις με είδε, απέμεινε στη θέση του σαν απολιθωμένος. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου του πρόδιδαν τρόμο και αγωνία.

Γνώριζε ότι είχε στο κατόπι του δυο εξαγριωμένους άντρες που δε θα τον αφήναν να πάρει ανάσα. Και τώρα ένας άγνωστος είχε μπει ανάμεσα σ' εκείνον και τους διώκτες του, ένα άτομο ντυμένο με προβιές κατσικιών! Ο άμοιρος, δεν καταλάβαινε πια τίποτα. Του έκανα διαστικά νόημα να συνεχίσει το τρέξιμο. Ύστερα όρμησα πάνω στον πρώτο από τους δυο κανίβαλους και τον χτύπησα δυνατά με τον υποκόπανο του τουφεκιού μου.

Προτίμησα να μην τον σκοτώσω για να μην ακούσουν τους πυροβολισμούς οι υπόλοιποι και τρέξουν σε βοήθεια των δυο συντρόφων τους.

Ο δεύτερος στάθηκε για μια στιγμή ακίνητος σαν άγαλμα και μετά σήκωσε το τόξο του και με σημάζεψε. Αποδείχτηκα πιο γρήγορος από εκείνον, του έριξα και τον ξάπλωσα νεκρό στην άμμο.

Ακούγοντας τον πυροβολισμό, ο δραπέτης τινάχτηκε και με κοίταξε τρομοκρατημένος, ανήμπορος να σαλέψει. Τον

φώναξα, αλλά από την έκφρασή του κατάλαβα ότι ήθελε να βρει τρόπο να προστατευτεί. Να προστατευτεί από μένα αυτή τη φορά!

Τον φώναξα ξανά και του έγνεψα να πλησιάσει. Έκανε μερικά δειλά βήματα προς το μέρος μου και μετά στάθηκε ακίνητος, κοιτάζοντάς με με τον ίδιο τρόπο.

Του έκανα και πάλι νόημα να πλησιάσει. Τρέμοντας ολόκληρος, αποτόλμησε μερικά ακόμα βήματα. Μάλλον πίστευε ότι θα τον σκοτώνα. Συνέχισα με υπομονή να του κάνω νοήματα και να τον ενθαρρύνω να πλησιάσει. Κάποτε φάνηκε να γαληνεύει και τότε προχώρησε προς το μέρος μου με πιο σταθερό βήμα. Κάθε δυο τρία βήματα έπεφτε στα γόνατα για να μου εκφράσει την ευγνωμοσύνη του.

Του χαμογέλασα και του έγνεψα να έρθει πιο κοντά. Γονάτισε μπροστά μου. Πρώτα έσκυψε και φίλησε το χώμα κι έπειτα πήρε το πόδι μου και το ακούμπησε πάνω στο κεφάλι του. Ήταν η έκφραση της απόλυτης υποταγής του.

Δοκίμασα να τον αναστηλώσω και να τον ηρεμήσω, συνεχίζοντας να του χαμογελώ φιλικά. Όμως αυτό το συγκινητικό επεισόδιο δε θα τελείωνε τόσο απλά. Πρόσεξα πως ο άγριος που είχα χτυπήσει άρχιζε να ξαναβρίσκει τις αισθήσεις του. Έπρεπε να επέμβω.

Όταν ο δραπέτης είδε ότι ο διώκτης του συνερχόταν, παρέλυσε και πάλι από το φόβο και, με τρεμάμενη φωνή, μου είπε κάποια λόγια σε μια γλώσσα που φυσικά δε γνώριζα.

Τι παράξενο ν' ακούω ανθρώπινη φωνή μετά από τόσα χρόνια! Μου έκανε τόσο καλό!

Όμως δεν ήταν κατάλληλη η στιγμή για τέτοιου είδους σκέψεις. Ο άγριος είχε συνέλθει εντελώς και ετοιμαζόταν να αντεπιτεθεί.

Σήκωσα το όπλο μου για να τον σκοτώσω, αλλά ο άνθρωπος που μόλις είχα σώσει έδειξε το σπαθί μου και μου έδωσε με νοήματα να καταλάβω ότι το ήθελε. Πριν το πιάσει καλά

καλά στα χέρια του, όρμησε σαν αίλουρος πάνω στον αντίπαλό του και τον τραυμάτισε θανάσιμα. Τα έχασα εντελώς. Πώς αυτός ο άντρας, που ποτέ του δε θα πρέπει να είχε ξαναδεί σπαθί, μπόρεσε να το χρησιμοποιήσει με τόση δεξιοτεχνία;

Θα μάθαινα αργότερα ότι οι άνθρωποι της φυλής του συνήδιζαν να πολεμούν με σπαθιά, που τα έφτιαχναν από ένα τρομερά σκληρό ξύλο και τα ακόνιζαν τόσο καλά, ώστε ήταν το ίδιο φονικά με τα δικά μας, τα σιδερένια.

Αφού πήρε την εκδίκησή του, ο δραπέτης με πλησίασε μ' ένα χαμόγελο στα χείλη και μου επέστρεψε το σπαθί. Στην έκφραση του προσώπου του διάβασα καθαρά την απορία του: Πώς κατάφερα να σκοτώσω τον έναν από τους διώκτες του με κάτι που έμοιαζε με μπαστούνι, και μάλιστα από τέτοια απόσταση; Άραγε ήταν στ' αλήθεια νεκρός;

Χειρονομώντας, προσπάθησε να μου δώσει να καταλάβω ότι ήθελε να εξετάσει το πτώμα. Του έγνεψα ότι μπορούσε να το κάνει κι έμεινα να τον παρακολουθώ. Πλησίασε βήμα βήμα τον εχθρό του κι εξέτασε σκεπτικός την πληγή που είχε προκαλέσει η σφαίρα. Πώς και μια τόσο μικρή πληγή μπόρεσε να φέρει το θάνατο;

Όταν επιτέλους πείστηκε ότι ο άνθρωπος που κειτόταν ξαπλωμένος καταγής δεν ήταν πια σε θέση να του κάνει κακό, του πήρε το τόξο και τα βέλη.

Σαν να του είχε έρθει μια ξαφνική ιδέα, μου έκανε νόημα ότι έπρεπε να κρύψουμε τα δυο πτώματα. Διόλου απίθανο να έρχονταν οι άλλοι άγριοι για να αναζητήσουν τους χαμένους συντρόφους τους. Μπορεί να ξεπετάγονταν από στιγμή σε στιγμή. Έκρινα ότι ο δραπέτης είχε εκτιμήσει σωστά την κατάσταση, ενώ εγώ δεν το είχα σκεφτεί. Τον άφησα να τακτοποιήσει το θέμα και ανέλαβα να παραφυλάω μήπως εμφανιζόταν κανείς.

Δεν του χρειάστηκε ούτε ένα τέταρτο της ώρας για να σκάψει δυο λάκκους. Έσυρε εκεί τα δυο κορμιά και τα έθα-

ψε. Έσθησε προσεκτικά όλα τα ίχνη και κατόπιν ήρθε κοντά μου. Θεώρησα πιο σωστό να μην τον πάω στο φρούριό μου, αλλά να τον οδηγήσω στην καινούρια μου κρυψώνα. Υπήρχαν εκεί αρκετές προμήθειες.

Όταν φτάσαμε, έδωσα στο νέο μου σύντροφο ψωμί, μια φούχτα σταφίδες κι ένα κανάτι με νερό. Σίγουρα θα διψούσε πολύ μετά από το τρεχαλητό που είχε κάνει. Ύστερα του έδειξα την ψάθα όπου συνήδιζα να πλαγιάζω και του έκανα νόημα να κοιμηθεί. Ξάπλωσε και αποκοιμήθηκε αμέσως.

Όσο κοιμόταν, τον κοίταζα εξεταστικά. Ήταν ωραίος άντρας, καλοφτιαγμένος, με λυγερό κορμί. Το πρόσωπό του ήταν έντονα αρρενωπό, με αρμονικά χαρακτηριστικά και γλυκιά έκφραση. Όσο για την ηλικία του, τον υπολόγιζα γύρω στα είκοσι πέντε. Τα μαύρα μαλλιά του του έφταναν μέχρι τους ώμους και δεν ήταν σγουρά όπως των Αφρικανών. Το μέτωπό του ήταν ψηλό και πλατύ. Θυμήθηκα τα μάτια του, σκούρα και λαμπερά. Κυρίως μου είχε κάνει εντύπωση το ξύπνιο βλέμμα του. Η επιδερμίδα του ήταν σκούρα, αλλά όχι μαύρη, και έμοιαζε περισσότερο με Ευρωπαίο παρά με Αφρικανό.

Ο άντρας κοιμήθηκε μερικές ώρες. Μόλις ξύπνησε, βγήκε αμέσως από τη σπηλιά και με αναζήτησε. Βλέποντάς με, έτρεξε χαρούμενος κοντά μου. Έπεσε για μια ακόμα φορά στα πόδια μου για να μου εκφράσει και πάλι την ευγνωμοσύνη του. Οι κινήσεις του ήταν πιο τελετουργικές από την πρώτη φορά. Στην αρχή γονάτισε μπροστά μου, μετά σηκώθηκε και μουρμούρισε μερικές ακατανόητες λέξεις. Γονάτισε ξανά, έσκυψε και, ακουμπώντας το μέτωπό του στο έδαφος, πήρε το πόδι μου και το έβαλε πάνω στο κεφάλι του, ακριβώς όπως είχε κάνει και στην αμμουδιά.

Του έγνεψα να σηκωθεί και προσπάθησα με χειρονομίες να του δείξω πως είχα καταλάβει και πως ήμουν ικανοποιημένος από τις εκδηλώσεις της αφοσίωσής του. Τον βεβαίωσα επί-

σης, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, πως κι εγώ θα έκανα ό,τι περνούσε από το χέρι μου για να μην του λείψει τίποτα.

Το πρώτο πράγμα που έπρεπε να γίνει ήταν να του δώσω ένα όνομα. Καθώς ήταν Παρασκευή η μέρα που του έσωσα τη ζωή, αποφάσισα να τον φωνάζω Παρασκευά. Αφού του είπα ποιο θα ήταν στο εξής το όνομά του, του έμαθα να λέει «ναι» και «όχι», τις πιο απλές λέξεις, και του εξήγησα τη σημασία τους.

Όταν ξαναμπήκαμε στη σπηλιά, έβαλα γάλα σε δυο δοχεία και του πρόσφερα το ένα. Ύστερα πήρα ένα κομμάτι ψωμί και του έδειξα πώς έτρωγα το γάλα, βουτώντας μέσα το ψωμί. Του έδωσα κι εκείνου ένα κομμάτι για να κάνει το ίδιο. Με μιμήθηκε και από το ύφος του κατάλαβα ότι του άρεσε πολύ.

Μείναμε τη νύχτα στη σπηλιά. Την επομένη έκανα νόημα στον Παρασκευά να με ακολουθήσει. Σκόπευα να του δώσω ρούχα κι επιχείρησα να του εξηγήσω τις προθέσεις μου. Εκείνος με κατάλαβε αμέσως και μου εξέφρασε τη χαρά και την ευγνωμοσύνη του για τη γενναιοδωρία μου με κωμικές και αλλόκοτες χειρονομίες.

Για να φτάσουμε στο φρούριο, διασχίσαμε την αμμουδιά όπου είχαν σκοτωθεί οι δυο κανίβαλοι. Ο Παρασκευάς μου έδειξε γεμάτος περηφάνια την πέτρα που είχε βάλει στο σημείο όπου τους είχε δάψει. Πρόθεσή του ήταν να τους ξεθάψει και να τους φάει. Φτωχέ μου Παρασκευά! Αμέσως του έδωσα να καταλάβει ότι αυτό μου προκαλούσε φρίκη και του έδειξα την αποδοκιμασία μου. Ο Παρασκευάς συγκατένευσε, παρ' όλο που δεν πολυκατάλαβε τους λόγους της απέχθειάς μου.

Στο φρούριο βρήκα τα πάντα ακριβώς στην κατάσταση που τα είχα αφήσει. Θέλοντας να βεβαιωθώ πως οι κανίβαλοι είχαν φύγει από το νησί, σκαρφάλωσα μαζί με τον Παρασκευά στην κορυφή του λόφου, απ' όπου συνήδιζα να

αγναντεύω τον ορίζοντα. Κοίταξα με το τηλεσκόπιο και είδα ότι η αμμουδιά ήταν έρημη. Προφανώς είχαν ανέβει στις πιρόγες τους και είχαν εξαφανιστεί, χωρίς να πολυσκοτιστούν για την τύχη των συντρόφων που είχαν αφήσει πίσω τους. Χάρηκα που το νησί ήταν και πάλι απαλλαγμένο από την εφιαλτική παρουσία τους.

Η συντροφιά του Παρασκευά μου είχε ξαναδώσει το κουράγιο μου. Του έκανα νόημα να με ακολουθήσει ως την παραλία όπου είχαν αράξει οι κανίβαλοι. Προηγουμένως του επέστρεψα το τόξο και τα βέλη που μου είχε παραδώσει και του εξήγησα πως σε περίπτωση ανάγκης θα τα χρησιμοποιούσε εκείνος καλύτερα από μένα. Του εμπιστεύτηκα επίσης ένα γεμάτο τουφέκι, αλλά αναπήδησε τρομαγμένος και αρνήθηκε να το πάρει. Εγώ κουβαλούσα δυο τουφέκια στον ώμο.

Στην αμμουδιά μ' έπιασε ναυτία βλέποντας τα απομεινάρια από το φρικιαστικό γλέντι που είχε γίνει εκεί. Οπισθοχώρησα γεμάτος αηδία. Ο Παρασκευάς κοίταζε ολόγυρα ατάραχος. Περπάτησε για λίγο ανάμεσα στα κόκαλα και στις μισοφαγωμένες σάρκες και μου είπε με νοήματα πως ήταν ό,τι περίσσευε από τους αιχμαλώτους που είχαν οδηγηθεί στο νησί για να καταβροχδιστούν.

Μου έδωσε ακόμα να καταλάβω ότι μια σκληρή μάχη είχε γίνει μεταξύ της φυλής του και της φυλής του γειτονικού χωριού. Η φυλή του αποδεκατίστηκε και τέσσερις άντρες, ανάμεσά τους και ο ίδιος, έπεσαν στα χέρια των εχθρών. Καθώς ήταν έδμο να τρώνε τους αιχμαλώτους πολέμου, τα τέσσερα μέλη της φυλής του οδηγήθηκαν σ' αυτό εδώ το νησί για να φαγωθούν στο επινίκιο γεύμα. Αν είχαν νικήσει οι δικοί του, θα έκαναν ακριβώς το ίδιο.

Όταν ο Παρασκευάς τελείωσε τις εξηγήσεις του, τον έβαλα να μαζέψει τα απομεινάρια. Του είπα να τα κάνει μια στοίβα και να τους βάλει φωτιά. Τα μάτια του άστραψαν από χαρά και συμπεράνα ότι νόμιζε πως θα μπορούσε να φάει το

κρέας που είχε περισσέψει. Του έριξα μια οργισμένη ματιά και με νοήματα του έδωσα να καταλάβει πως, αν ποτέ δοκίμαζε να κάνει κάτι τέτοιο, θα τον σκότωνα. Αφού, λοιπόν, τα έκαψε όλα, πήραμε το δρόμο για το φρούριο.

Μόλις φτάσαμε, έβγαλα ένα πάνινο παντελόνι μέσα από ένα ναυτικό μπαούλο, το διόρθωσα λίγο και του το έδωσα να το φορέσει. Του ήρθε μια χαρά. Μετά πήρα μερικά δέρματα από κατσίκια και του έφτιαξα ένα σακάκι κι ένα καπέλο. Ντυμένος έτσι, ο Παρασκευάς δεν έμοιαζε πια με άγριο.

Βλέποντάς τον να χοροπηδά σαν τρελός, νόμισα πως το έκανε επειδή του άρεσαν τα ρούχα. Όμως τελικά εκείνο που τον ενθουσίαζε ήταν που έβλεπε τον εαυτό του ντυμένο όμοια με τον αφέντη του. Στην αρχή δεν ένιωθε ιδιαίτερα άνετα με το καινούριο του ντύσιμο. Δεν ήταν συνηθισμένος να κυκλοφορεί με τόσα πολλά ρούχα. Κι εκείνο που τον δυσκόλευε περισσότερο ήταν το παντελόνι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19

Ο Παρασκευάς και ο θεός του ο Μπεναμούκι

Ενιωθα πολύ ευτυχισμένος που είχα συντροφιά τον Παρασκευά και θεωρούσα καθήκον μου να του διδάξω όλα όσα δεν ήξερε. Έκανα ό,τι μπορούσα για να αποδειχτώ καλός δάσκαλος κι εκείνος με τη σειρά του έκανε ό,τι μπορούσε για να με ικανοποιήσει.

Καταλάβαινε γρήγορα τα όσα του έλεγα και μετά από λίγο καιρό ήταν σε θέση ακόμα και να εκφράζεται. Δε φανταζόμουν ποτέ ότι θ' αποκτούσα έναν τόσο επιμελή μαθητή.

Σκεφτόμουν συχνά πως, τη στιγμή ακριβώς που είχα φτάσει στα όρια της απελπισίας, η ζωή μου άλλαξε ριζικά. Και δε θα είχα πια καμιά αντίρρηση να μείνω για πάντα στο νησί αν δεν κινδύνευα από τους κανίβαλους.

Μερικές μέρες μετά την απελευθέρωση του Παρασκευά, έκρινα ότι είχε έρθει η στιγμή να τον μετατρέψω από κανίβαλο σε πολιτισμένο ον.

Θεώρησα καλό να τον πάρω μαζί μου στο κυνήγι. Θα ήταν ευκαιρία να του δείξω πως υπήρχαν και άλλοι τρόποι για να προμηθευτεί κανείς την τροφή του. Σκόπευα να τον πάω σ' ένα από τα κοπάδια μου και να σκοτώσω μια κατσικά. Συναντήσαμε όμως στο δρόμο δυο αγριοκάτσικα και αποφάσισα να σκοτώσω αυτά. Έδειξα με το τουφέκι τα δυο ζώα στον Παρασκευά για να του εξηγήσω τι επρόκειτο να κάνω. Σημάδεψα και έριξα.

Αν και με είχε δει ξανά να πυροβολώ μ' εκείνο το «παράξενο μαστούνη», τον έπιασε πανικός. Εξέτασε τα ρούχα του για να βεβαιωθεί ότι δεν είχε χτυπηθεί. Μετά ρίχτηκε καταγής και αγκάλιασε τα γόνατά μου κλαίγοντας με αναφιλητά. Από το στόμα του ξεχύθηκε ένας χείμαρρος ακατάληπτων λέξεων, που όμως δεν άφηναν αμφιβολία για τη σημασία τους. Με παρακαλούσε να μην του πάρω τη ζωή.

Δυσκολεύτηκα αφάνταστα μέχρι να τον πείσω ότι δεν είχε κανέναν απολύτως λόγο να με φοβάται. Ύστερα του έδειξα το σκοτωμένο ζώο και του ζήτησα να πάει να το φέρει.

Υπάκουσε χωρίς δεύτερη κουβέντα. Άρπαξε το αγριοκάτσικο και το γύρισε απ' όλες τις πλευρές. Δεν καταλάβαινε πώς έγινε και σκοτώθηκε. Ξαναγέμισα το τουφέκι και του έδειξα έναν παπαγάλο πάνω σ' ένα κλαδί. Με νοήματα του εξήγησα ότι θα τον σκότωνα. Σημάδεψα πάλι και έριξα. Το πουλί έπεσε αμέσως στο χώμα. Ο Παρασκευάς τρομοκρατήθηκε γι' άλλη μια φορά. Και γι' άλλη μια φορά δυσκολεύτηκα αφάνταστα μέχρι να τον καθησυχάσω.

Νόμιζε ότι εκείνο το «παράξενο μαστούνη που ξερνά φωτιά» ήταν κάτι σαν μαγικό ραβδί, με εξουσία ζωής και θανάτου. Πέρασε καιρός μέχρι να τον πείσω ότι οι πυροβολισμοί μου δεν είχαν καμιά σχέση με τη μαγεία.

Αν δεν τον εμπόδιζα, ήταν βέβαιο πως θα εξέφραζε σ' εμένα και στο τουφέκι μου τον ίδιο σεβασμό που είχε συνηθίσει να εκφράζει στο μάγο της φυλής του.

Χρειάστηκε να περάσουν αρκετές μέρες ώσπου να απαλλαγεί από το φόβο του για το μυστηριώδες μαγικό ραβδί. Δεν τολμούσε ούτε καν να το αγγίξει. Τον έπιασα πολλές φορές να κάθεται γονατιστός μπροστά στο όπλο και να μουρμουρίζει εκστατικός παράξενα τραγούδια στη γλώσσα του.

Αργότερα με πληροφόρησε ότι τα τραγούδια αυτά δεν ήταν παρά προσευχές, με τις οποίες ικέτευε το τουφέκι να μην τον σκοτώσει.

Και για να ξανάρθουμε στον παπαγάλο, αφού του έριξα, ζήτησα πάλι από τον Παρασκευά να πάει να τον φέρει. Υπάκουσε, αλλά άργησε να γυρίσει. Όπως μου εξήγησε με τον τρόπο του, ο παπαγάλος είχε απλώς τραυματιστεί και είχε προσπαθήσει φτεροκοπώντας να ξεφύγει, οπότε εκείνος είχε χρειαστεί κάποιο χρόνο για να τον ψάξει. Στο μεταξύ είχα ξαναγεμίσει το τουφέκι, όμως δε βρήκα κανέναν άλλο στόχο. Έκρινα ότι το μάθημα ήταν αρκετό για εκείνη την ημέρα και επιστρέψαμε στο φρούριο.

Εκεί, έγδαρα το αγριοκάτσικο, δείχνοντας ταυτόχρονα στον Παρασκευά πώς ακριβώς γινόταν. Μετά το τεμάχισα κι έβαλα μερικά κομμάτια σε μια κατσαρόλα για να τα βράσω και να φτιάξω σούπα. Μου φαινόταν καλή ιδέα να μαγειρέψω αυτό το φαγητό, ώστε να συνηθίσει ο Παρασκευάς στο νέο τρόπο διατροφής.

Η σούπα τού άρεσε πολύ, όταν όμως ήρθε η ώρα να φάει και το κρέας, δεν κατάλαβε γιατί του πρόσθεσα αλάτι. Πήρε ένα κομμάτι από αυτά που είχα αλατίσει και, μόλις το δοκίμασε, το έφτυσε και ξέπλυne το στόμα του.

Τότε πήρα κι εγώ ένα κομμάτι που δεν είχε αλάτι και, μιμούμενος εκείνον, προσποιήθηκα ότι το έφτυνα. Ωστόσο, ότι κι αν έκανα, ο Παρασκευάς δεν μπορούσε να συνηθίσει τη γεύση του αλατιού. Πολύ αργότερα έμαθε να το χρησιμοποιεί, αλλά και πάλι σε πολύ μικρή ποσότητα.

Την επομένη θέλησα να του δώσω να δοκιμάσει κρέας ψητό. Πήρα ένα κομμάτι κατσικίσιο και το έβαλα να ψηθεί στα κάρβουνα.

Ο Παρασκευάς βρήκε τη διαδικασία του ψησίματος καταπληκτική, όπως και το ίδιο το φαγητό, και βάλθηκε να μου δείχνει την ικανοποίησή του με διάφορους τρόπους. Κατέληξε μάλιστα με τη δήλωση πως προτιμούσε το ψητό κρέας των ζώων από το ανθρώπινο και πως δεν ήθελε ποτέ πια να ξαναγίνει ανθρωποφάγος.

Τα λόγια του μου έδωσαν πολύ μεγάλη χαρά. Ο Παρασκευάς εκπολιτιζόταν, και μάλιστα ταχύτατα.

Την άλλη μέρα του έμαθα να ξεχωρίζει τους σπόρους του κριθαριού και του ρυζιού από το περίβλημά τους. Δε χρειάστηκε πολύ καιρό για να γίνει μάστορας σ' αυτή τη δουλειά.

Στη συνέχεια του έμαθα να κάνει αλεύρι και να φτιάχνει ψωμί. Ο Παρασκευάς έδειχνε μεγάλη προθυμία στο να εκτελεί τις δουλειές που του ανέθετα. Ήθελε να μάθει τα πάντα και τα κατάφερε μια χαρά σε όλα.

Καθώς ήμαστε πια δύο, αποφάσισα να επεκτείνω τους αγρούς μου, οπότε αρχίσαμε να ξεχερσώνουμε νέα κομμάτια γης. Ο Παρασκευάς μου πρόσφερε πραγματικά ανεκτίμητη βοήθεια. Έκανε παραπάνω απ' ό,τι μπορούσε. Όταν του εξήγησα ότι ήμαστε πλέον δυο στόματα που έπρεπε να τραφούν και ότι είχα υποχρέωση να φροντίζω να μην υποφέρει κανείς μας από την πείνα, φάνηκε ιδιαίτερα ευτυχής.

Ο καημένος ο Παρασκευάς! Βρήκε ακόμα και τον τρόπο για να μου δώσει να καταλάβω πως στενοχωριόταν που, εξαιτίας του ερχομού του, είχα φορτωθεί με παραπανίσιες δουλειές. Μου υποσχέθηκε ότι θα με βοηθούσε όσο πιο πολύ γινόταν για να με ξελαφρώνει.

Μετά από τόσα χρόνια μοναξιάς, το έβρισκα δαυμάσιο που είχα κάποιον κοντά μου για να του μιλάω. Για μένα ήταν μεγάλη ευχαρίστηση. Ο Παρασκευάς δεν άργησε να μάθει τις βασικές λέξεις. Πολύ σύντομα έμαθε και τα ονόματα όλων των εργαλείων που χρειαζόνταν για την κάθε δουλειά.

Επίσης έμαθε και τα ονόματα της καθεμιάς από τις τοποθεσίες όπου συχνάζαμε. Ύστερα μάλιστα από κάποιο διάστημα μπορούσα να τον στέλνω μόνο του όπου ήθελα. Ήξερα πως θα εκτελούσε την αποστολή του ευσυνείδητα.

Οι μέρες κυλούσαν γαλήνια. Ο Παρασκευάς έδειχνε καθημερινά τον ίδιο ενθουσιασμό και μου εξέφραζε την ίδια

εκτίμηση και συμπάθεια. Άρχισα σιγά σιγά να δένομαι ολοένα και περισσότερο μαζί του και πιστεύω ότι το ίδιο ακριβώς ίσχυε και από τη δική του πλευρά.

Μια μέρα τον ρώτησα αν θα ήθελε να ξαναγυρίσει κοντά στην οικογένειά του. Ήμουν πολύ περίεργος να ακούσω την απάντησή του. Ήταν πια ικανός να καταλαβαίνει τις ερωτήσεις μου και να μου δίνει κατανοητές απαντήσεις. Του ζήτησα να μου μιλήσει για τον τόπο του και να μου πει αν η φυλή του είχε νικήσει ποτέ σε κάποια μάχη.

«Ναι, ναι», απάντησε ο Παρασκευάς, «πάντα εμείς νικάει!»

«Μα, αφού νικάτε πάντα, πώς έγινε και πιάστηκες αιχμαλώτος;» τον ρώτησα χαμογελώντας.

«Η φυλή μου έχει νικάει πολύ», επέμεινε εκείνος.

«Νικάει; Αν η φυλή σου είχε νικήσει, γιατί ήδελαν να σε φάνε;»

«Αυτοί είναι πολύτεροι από φυλή μου. Αυτοί παίρνει ένα, δύο, τρία κι εγώ και βάζει μέσα πιρόγα», μου εξήγησε με μεγάλη σοβαρότητα. «Φυλή μου έχει πάρει πριν ένα, δύο, χίλια».

Εκείνη τη στιγμή θυμήθηκα ότι ο Παρασκευάς είχε δε- λήσει να φάει τους δύο διώκτες του.

«Και τι τους κάνετε τους αιχμαλώτους σας στον τόπο σου; Τους τρώτε κι εσείς;» τον ρώτησα.

«Ναι, εμείς τρώει όλοι άνθρωποι που παίρνει», βιάστηκε να μου απαντήσει.

«Πού πηγαίνετε για να τους φάτε τους αιχμαλώτους;»

Η ερώτησή μου αποσκοπούσε στο να μάθω αν είχε έρθει κι άλλη φορά στο νησί μου. Αν είχε συμβεί αυτό, αν είχε διασχίσει τη θάλασσα ως το νησί, θα πρέπει να ήξερε και πώς θα γυρνούσε πίσω. Κι ακόμη θα ήταν για μένα άριστη πηγή πληροφοριών σχετικά με τους ανθρώπους που ζούσαν εκεί, ώστε να μπορέσω να κρίνω αν θα ήταν επικίνδυνο να πάω να αράξω στον τόπο του.

«Όλα μέρη καλά για να φάει αιχμαλῶτοι εχθροί», αποκρίθηκε με απόλυτη φυσικότητα ο Παρασκευάς, δίχως βέβαια να θεωρεί μακάβριο το γεγονός ότι άνθρωποι έτρωγαν άλλους ανθρώπους.

«Ακόμα και αυτό εδώ το νησί;» επέμεινα, γιατί κατάλαβα πως δεν τολμούσε να παραδεχτεί μπροστά μου ότι είχε ξανάρθει.

«Ναι, εμείς έχει έρθει αυτό νησί και έχει φάει άνθρωποι. Ίδιο μέρος, εδώ».

Μου έδειξε την παραλία και συγκεκριμένα κάποιο μακρινό σημείο της αμμουδιάς. Θα ήταν προφανώς η τοποθεσία όπου συναντιόνταν τα μέλη της φυλής του.

«Έλα να μου δείξεις ακριβώς το μέρος», του είπα.

Τα λόγια του μ' έκαναν να υποθέσω πως ίσως να ήταν μαζί με τους άλλους άγριους που είχα δει στο παρελθόν να γλεντούν με το φριχτό εκείνο τρόπο. Ήθελα να βεβαιωθώ πως είχε ήδη κάνει τη διαδρομή από την πατρίδα του μέχρι το νησί και —το σημαντικότερο— πως είχε κάνει επίσης και το ταξίδι της επιστροφής.

Οι υποθέσεις μου αποδείχτηκαν σωστές όταν τον οδήγησα στο σημείο της παραλίας όπου παλιότερα είχα δει κανίβαλους. Με διαβεβαίωσε αμέσως ότι εκεί ακριβώς είχε βρεθεί με τους δικούς του. Δοκίμασε μάλιστα να μου εξηγήσει πόσοι ήταν και πόσους αιχμαλώτους είχαν. Από τα νοήματά του έμαθα ότι είχαν φάει όλους τους αιχμαλώτους, αλλά δεν κατάλαβα πόσοι ήταν.

Ο Παρασκευάς έμεινε για λίγο σκεφτικός, προσπαθώντας να βρει με ποιο τρόπο θα μου εξηγούσε αυτό που ήθελα να μάθω. Έπειτα μάζεψε μερικά χαλίκια, τα έβαλε το ένα δίπλα στο άλλο πάνω στην άμμο και μου έδειξε ότι έπρεπε μ' εκείνα να κάνω τους λογαριασμούς μου. Έτσι, έβγαλα το συμπέρασμα ότι είχαν σκοτώσει και είχαν φάει τουλάχιστον είκοσι αιχμαλώτους.

Στράφηκα προς τη θάλασσα, έδειξα ένα σημείο πέρα μακριά και τον ρώτησα σε πόση απόσταση βρισκόταν η πιο κοντινή στεριά.

Δεν ήταν σε θέση να μου απαντήσει αμέσως και ομολογώ πως δεν είχα αρκετή υπομονή για να περιμένω μέχρι να βρει τον κατάλληλο τρόπο να το κάνει. Τον ρώτησα αν έτυχε ποτέ να ναυαγήσει καμιά πιρόγα στη διάρκεια του ταξιδιού τους μέχρι το νησί ή στην επιστροφή.

«Όχι κίνδυνος, αφεντικό. Ποτέ καμιά πιρόγα ναυαγεί. Κάνει καλή προσοχή σε ρεύματα, ένα πρωί, ένα νύχτα», αποκρίθηκε ο Παρασκευάς.

Υπέθεσα ότι, μιλώντας για ρεύματα, εννοούσε την παλίρροια, δηλαδή την πλημμυρίδα και την άμπωτη, που τις γνώριζα πια καλά. Αργότερα όμως θα μάθαινα ότι επρόκειτο για ρεύματα που δημιουργούσε η ροή του Ορινόκο. Το νησί μου βρισκόταν ακριβώς στις εκβολές εκείνου του πασίγνωστου ποταμού. Και η στεριά που είχα διακρίνει τότε στον ορίζοντα ήταν ένα μεγάλο νησί, το Τρινιτάντ.

Γυρίσαμε στο σπίτι, αλλά συνέχισε να με απασχολεί η συζήτησή μας. Ήθελα οπωσδήποτε να βεβαιωθώ ότι υπήρχε τρόπος να φτάσουμε σε στεριά με κάθε δυνατή ασφάλεια, χωρίς να διατρέξουμε τον κίνδυνο να μας αιχμαλωτίσουν ή να πάθουμε ακόμα χειρότερα πράγματα.

«Ποιο είναι το όνομα των ανθρώπων της φυλής σου ή της ομάδας σου;» ρώτησα μια μέρα τον Παρασκευά.

Με κοίταξε για μια στιγμή κάπως μπερδεμένος. Φαίνεται ότι είχα κάνει την ερώτηση με τρόπο μάλλον περίπλοκο και, όταν την επανέλαβα με πιο απλά λόγια, μου απάντησε κάτι που έμοιαζε με «Καρίμπος».

Κατάλαβα ότι μιλούσε για τους κατοίκους των νησιών της Καραϊβικής, τους πληθυσμούς που ζούσαν στην περιοχή των εκβολών του Ορινόκο, κάπου ανάμεσα στη Γουιάνα και τη Σάντα Μάρτα.

Ο Παρασκευάς μου μίλησε επίσης για ένα μέρος που το αποκαλούσε «η χώρα πίσω από το φεγγάρι». Χωρίς αμφιβολία, εννοούσε τη χώρα που βρισκόταν προς τα εκεί όπου έβλεπε συνήθως να χάνεται το φεγγάρι. Συμπέρανα πως επρόκειτο για έναν τόπο στα δυτικά του δικού του.

Με πληροφόρησε ότι υπήρχαν πολλοί λευκοί στη «χώρα πίσω από το φεγγάρι». Οι άνθρωποι εκείνοι είχαν γένια και μουστάκια, όπως κι εγώ, και είχαν σκοτώσει πολλούς ιθαγενείς. Αλλά ο ίδιος δεν μπόρεσε ποτέ να καταλάβει γιατί τα έκαναν αυτά τα πράγματα, αφού, όταν σκότωναν τους εχθρούς τους, δεν τους έτρωγαν. Τότε, λοιπόν, γιατί τους σκότωναν τους ανθρώπους;

Ο Παρασκευάς ασφαλώς αναφερόταν στους Ισπανούς. Όλη η Νότια Αμερική είχε μάθει για τις βιαιότητές τους. Ένωσα ντροπή όταν τον άκουσα να μιλά για τα έκτροπα των λευκών. Όμως, αν ποτέ κατόρθωνα να τους συναντήσω, σίγουρα θα ήταν σε θέση να μου προσφέρουν την ευκαιρία να ξαναδώ τον πολιτισμένο κόσμο.

Κι ύστερα έκανα στον Παρασκευά την ερώτηση που με απασχολούσε περισσότερο εκείνη τη στιγμή:

«Υπάρχει δυνατότητα να εγκαταλείψουμε ποτέ το νησί και να φτάσουμε σ' εκείνη τη χώρα που την κατοικούν οι λευκοί;»
«Είναι δυνατό, ναι», μου απάντησε, «αλλά δυο πιρόγα».

Μου πήρε ώρα πολλή μέχρι να καταλάβω τι εννοούσε, και μάλιστα με τη βοήθεια της ζωγραφικής! Στην αρχή αναρωτήθηκα γιατί χρειάζονταν δυο σκάφη, αφού το ένα θα μας ήταν πιο βολικό. Αργότερα συνειδητοποίησα ότι με αυτά τα λόγια ήθελε να με προειδοποιήσει πως μια συνηθισμένη πιρόγα ήταν υπερβολικά μικρή για ένα τέτοιο ταξίδι. Όταν έλεγε δυο, εννοούσε ένα σκάφος τόσο μεγάλο όσο δυο πιρόγες μαζί.

Μ' ένα ραβδί ζωγράφισα στο χώμα δυο κανό, το ένα πίσω από το άλλο.

«Όχι», δήλωσε ο Παρασκευάς, κουνώντας αρνητικά το κεφάλι.

Τότε ζωγράφισα ένα μεγάλο κανό, μακρύ όσο δυο μαζί. Πριν τελειώσω το σκίτσο μου, αναφώνησε με σιγουριά:

«Ναι! Ίσα με δυο κανό».

Από εκείνη τη στιγμή ήξερα ότι υπήρχαν πολλές πιθανότητες να καταφέρω να φύγω κάποια μέρα από το νησί. Οι γνώσεις και η πείρα του Παρασκευά, καθώς και η βοήθειά του στην κατασκευή ενός μεγάλου σκάφους θα μου ήταν πολύτιμες.

Κι έφτασε η μέρα που αποφάσισα να του διδάξω τις βασικές αρχές της χριστιανικής πίστης.

«Ποιος τα δημιούργησε όλα αυτά, Παρασκευά;»

Συνόδεψα την ερώτησή μου με μια χειρονομία που σήμαινε ότι δεν περιοριζόμουν μόνο σε ό,τι υπήρχε κοντά μας και αποτελούσε τη δική μας πραγματικότητα, αλλά και σε όλα όσα μας περιέβαλλαν.

Ο Παρασκευάς είχε καταλάβει τι εννοούσα πριν κάνω την παραμικρή κίνηση. Έδειξε ολόγυρα και είπει:

«Ποιος τα έκανε; Μα, Μπεναμούκι!»

Του ζήτησα να μου εξηγήσει ποιος ήταν ο Μπεναμούκι και μου αποκρίθηκε πως επρόκειτο για έναν σπουδαίο γέροντα που ζούσε μονάχος του στα βουνά, παντού, πέρα ως πέρα. Είχε μια μακριά λευκή γενειάδα. Κανείς δεν ήξερε την ηλικία του, γιατί υπήρχε πριν από τη θάλασσα, τον ήλιο, το φεγγάρι και τα άστρα.

«Αφού γνωρίζετε πως ο Μπεναμούκι είναι ο δημιουργός των πάντων, γιατί δεν τον λατρεύετε; Γιατί δεν του δείχνετε την ευγνωμοσύνη σας;» τον ρώτησα.

«Αφεντικό», απάντησε ο Παρασκευάς με σοβαρό ύφος, «όλα που εμείς βλέπει, εμείς απλώνει τα χέρια ψηλά και εμείς λέει “Ω!”».

«Πες μου, Παρασκευά», συνέχισα, «πού πιστεύετε ότι πηγαίνουν οι νεκροί;»

«Πηγαίνουν όλοι Μπεναμούκι», μου απάντησε με σιγουριά, ενώ με το ύφος του μου έλεγε ότι θα έπρεπε να το είχα καταλάβει από μόνος μου.

«Και οι άνθρωποι που τρώτε», επέμεινα, «πηγαίνουν κι εκείνοι να συναντήσουν τον Μπεναμούκι;»

Πίστευα ότι θα θεωρούσε τους εχθρούς του ανάξιους για να πάνε κοντά σ' αυτόν που αποκαλούσε Μπεναμούκι, αλλά εκείνος μου απάντησε απλά:

«Μάλιστα, αφεντικό».

Δε συνέχισα άλλο τη συζήτηση. Ήθελα προηγουμένως να σκεφτώ τι άλλες ερωτήσεις θα έκανα στον Παρασκευά, τι θα του έλεγα σχετικά με τη θρησκεία μου, τι παραδείγματα θα χρησιμοποιούσα για να του δώσω να τα καταλάβει όλα αυτά.

Περίπου μια βδομάδα αργότερα επιχείρησα ξανά να κουβεντιάσω μαζί του περί θρησκείας. Του μίλησα για τη χριστιανική πίστη και για το Θεό. Ο Παρασκευάς με παρακολούθησε με μεγάλη προσοχή.

«Άκουσέ με, Παρασκευά», του είπα κάποια στιγμή. «Εκεί ψηλά στον ουρανό», τόνισα, δείχνοντάς του το στερέωμα, «εκεί ψηλά κατοικεί ο Θεός, Εκείνος που δημιούργησε όλα όσα βλέπουμε πάνω στη Γη».

Ο Παρασκευάς με κοίταξε σκεπτικός, καθώς αυτά που του έλεγα δε συμφωνούσαν με ό,τι του είχαν μάθει για τον Μπεναμούκι.

«Ναι, Παρασκευά», συνέχισα, «όλα σ' Εκείνον τα οφείλουμε. Και ό,τι γίνεται στον κόσμο το γνωρίζει. Έχει τόση δύναμη, που μπορεί να μας δώσει τα πάντα, αλλά να μας πάρει και τα πάντα. Και, όταν προσευχόμαστε, αν το κάνουμε με όλη μας την καρδιά, μας ακούει, έστω κι αν βρίσκεται πολύ μακριά...»

Πριν προλάβω να τελειώσω τη φράση μου, ο Παρασκευάς με διέκοψε για να μου πει με απόλυτη σοβαρότητα πως, αν ο Θεός μπορούσε κι άκουγε τους ανθρώπους από μια τόσο

μεγάλη απόσταση, θα πρέπει να ήταν πολύ πιο σπουδαίος και με μεγαλύτερη δύναμη από τον Μπεναμούκι. Γιατί αυτός ο τελευταίος, αν και κατοικούσε πολύ πιο κοντά στους ανθρώπους, δεν ήταν σε θέση να τους ακούει. Όταν ήθελαν, λοιπόν, να του ζητήσουν κάτι, έπρεπε ν' ανέβουν στην κορυφή του βουνού όπου κατοικούσε.

«Εσύ, Παρασκευά», τον ρώτησα, «έχεις ανέβει ποτέ στην κορυφή του βουνού για να ζητήσεις κάτι από τον Μπεναμούκι;»

«Όχι», μου αποκρίθηκε. «Πατρίδα μου, μόνο γέροι παρακαλά Μπεναμούκι. Οι γέροι έχει όνομα Ογουοκάκι. Αυτοί λέει "Ω!", μετά γυρίζει και λέει σε άλλους αυτά που Μπεναμούκι λέει».

Μου πήρε κάμποση ώρα μέχρι να καταλάβω ποιοι ήταν αυτοί οι Ογουοκάκι. Τελικά συνειδητοποίησα πως επρόκειτο για τους γέροντες της φυλής του, οι οποίοι ήταν ταυτόχρονα και ιερείς. Ήταν οι μοναδικοί που διέθεταν αρκετή σοφία και κύρος, ώστε να μιλούν στον Μπεναμούκι. Και ανέβαιναν στην κορυφή του βουνού για να πουν «Ω», όπου «Ω» σήμαινε προσευχή.

Οι πληροφορίες του Παρασκευά με έβαλαν σε σκέψεις. Ώστε, λοιπόν, δε θα πρέπει να υπήρχε λαός στον κόσμο που να μην πιστεύε σε κάποια ανώτερη δύναμη.

Προσπάθησα στη συνέχεια να του εξηγήσω ποιο ήταν το Καλό και ποιο το Κακό, σύμφωνα με τη θρησκεία μας. Του μίλησα για τους αγγέλους και για το διάβολο. Καθώς ανέλυα όμως αυτό το θέμα, πρόσεξα ότι ο Παρασκευάς δυσκολευόταν να καταλάβει. Τότε επιχείρησα να του το διευκρινίσω με τη βοήθεια παραδειγμάτων.

«Αφέντη», μου είπε, «εσύ λέει πως Θεός πιο δυνατός απ' όλα. Άρα Εκείνος είναι πιο δυνατός από διάβολο;»

«Βέβαια, Παρασκευά», απάντησα, με την ελπίδα ότι θα τον καθησύχαζα.

Ήθελα με κάθε τρόπο να αποφύγω να τον κάνω να αισθανθεί υπερβολικό φόβο για το διάβολο, μια οντότητα ακατανόητη ακόμα γι' αυτόν.

«Γιατί, λοιπόν», με ρώτησε, «αν Θεός είναι πολύ δυνατός, δε σκοτώνει διάβολο;»

Η ερώτησή του πραγματικά με αιφνidiάσε και μ' έκανε να νιώσω αμηχανία. Δεν ήξερα τι να του απαντήσω. Δεν είχα την εμπειρία ιεραπόστολου κι επομένως δεν ήμουν σε θέση να διαχειριστώ τέτοιου είδους ζητήματα. Προφανώς ο Παρασκευάς έδινε μεγάλη σημασία στην απάντηση, γι' αυτό δοκίμασα να του το εξηγήσω με άλλο τρόπο. Αρκούσε κάθε φορά να βλέπω την έκφραση του προσώπου του για να βεβαιώνομαι ότι είχα γίνει αρκετά κατανοητός. Δεν το πετύχαινα αυτό πάντα, συχνά τον έπιανα να με κοιτάζει με απορία. Όταν σταμάτησα να μιλάω, είδα να αποτυπώνεται στο ύφος του η απογοήτευση. Και, ενώ σκεφτόμουν πως έπρεπε να ξαναπαιάσω την κατήχηση από την αρχή, εκείνος έδωσε τη λύση στο θέμα δηλώνοντας χαρούμενος:

«Έχει καταλάβει. Εμείς όλοι, εσύ, εγώ και διάβολος, είναι κακό. Αλλά Θεός είναι καλό και θέλει εσύ, εγώ και διάβολος, όλοι, έχει χρόνο για μετανιώνει από κακά πράγματα. Μετά Εκείνος συγχωρεί όλοι».

Αυτή τη φορά πραγματικά με άφησε κατάπληκτο. Δεν είχα τίποτα να προσθέσω. Βλέποντας την έκφρασή του, κατάλαβα ότι ήξερε πως ένωσα ικανοποίηση.

Θεώρησα σκόπιμο ν' αλλάξω θέμα. Ζήτησα από τον Παρασκευά να πάει μέχρι το σπίτι της κοιλάδας και να ψάξει για κάποιο εργαλείο που είχα ξεχάσει. Έφυγε αμέσως κι εγώ μπήκα στο φρούριο, βυθισμένος στις σκέψεις μου.

Η παρουσία του Παρασκευά σήμαινε πολλά για μένα. Δεν περνούσε μέρα που να μη νιώσω ευγνωμοσύνη για το ότι τον είχα κοντά μου. Τα χρόνια που ακολούθησαν υπήρξαν τα πιο ευτυχημένα μου στο νησί.

Στη διάρκεια όλων αυτών των χρόνων κάναμε αμέτρητες συζητήσεις σχετικά με καθημερινά ζητήματα, δεν ήταν λίγες όμως οι φορές που καταπιαστήκαμε και με πιο θεωρητικά θέματα. Οι ερωτήσεις που μου έδετε ο Παρασκευάς μ' έβαζαν στη διαδικασία να σκέφτομαι κάποια πράγματα σε βάθος.

Όταν έκανα βόλτες συλλογισμένος, εκείνος πάντα το πρόσεχε. Άλλοτε με άφηνε ήσυχο κι άλλοτε με ρωτούσε τι με απασχολούσε. Και ήταν πολλές οι φορές που μου πρόσφερε τη λύση σε κάποιο πρόβλημα που με βασάνιζε για καιρό, πετώντας ξαφνικά μια εύστοχη παρατήρηση.

Αλλά και οι διάφορες εργασίες μας γίνονταν πιο εύκολα και πιο γρήγορα. Μαζί βγάζαμε περισσότερη δουλειά απ' όση θα έβγαζαν δυο άνθρωποι δουλεύοντας χωριστά. Άλλωστε ο Παρασκευάς είχε μια δύναμη πέρα από τα συνηθισμένα. Η αντοχή του ήταν εκπληκτική. Και ποτέ δεν παραπονιόταν όταν πήγαινα να ξεκουραστώ, ενώ εκείνος συνέχιζε να δουλεύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20

Ένα σκάφος «ίσα με δυο κανό»

Όσο περνούσε ο καιρός, οι δεσμοί φιλίας ανάμεσα στον Παρασκευά και σ' εμένα γίνονταν όλο και πιο δυνατοί. Μιλούσαμε αρκετά καλά τα αγγλικά, αν και με το δικό του, ιδιαίτερο τρόπο, κι έτσι κάναμε συζητήσεις που κρατούσαν αρκετή ώρα.

Του αφηγήθηκα τη ζωή μου πριν από το ναυάγιο, καθώς και το πώς είχα επιβιώσει στο νησί, και ο Παρασκευάς μου έκανε ερωτήσεις σχετικά με τα ήθη και τα έθιμα του λαού μου.

Στο μεταξύ του είχα μάθει να χρησιμοποιεί το τουφέκι και χάρηκε σαν μικρό παιδί όταν έριξε τον πρώτο του πυροβολισμό. Στη συνέχεια του έδωσα ένα μαχαίρι για ατομική του χρήση και ένα τσεκούρι, που το κρέμασε στη ζώνη του.

Στη διάρκεια των ατέλειωτων συζητήσεών μας του μίλησα για την Αγγλία και για το πώς ζούσαμε στην πατρίδα μου. Του εξήγησα επίσης πώς κάναμε εμπόριο σε όλο τον κόσμο. Τελείωσα την αφήγησή μου με την περιγραφή του ναυαγίου μου και του έδειξα το μέρος όπου συνέβη το γεγονός.

Τα τελευταία απομεινάρια της καταστροφής τα είχαν πάρει τα κύματα. Δε φαινόταν πια παρά ένα κομμάτι της βάρκας με την οποία οι σύντροφοί μου κι εγώ είχαμε προσπαθήσει να σωθούμε. Βρισκόταν πάντα στην ίδια θέση, αλλά η θάλασσα και ο ήλιος την είχαν εντελώς ρημάξει.

Παρατηρώντας τη βάρκα, ο Παρασκευάς μου μούρμούρισε μέσα από τα δόντια του:

«Σ' αυτό το μέρος, στον τόπο μου, ίδιο με άλλο καράβι».

Δεν έπιασα αμέσως τι ήθελε να πει, αλλά, φάχνοντας το ζήτημα, κατάλαβα. Στη διάρκεια κάποιας θύελλας, μια παρόμοια βάρκα, που ο Παρασκευάς την αποκαλούσε «καράβι», όπως και κάθε μεγάλο σκάφος, είχε προσαράξει στις ακτές της χώρας του.

Ο νους μου έτρεξε στους δύστυχους ναυτικούς εκείνου του ναυαγισμένου πλοίου. Αν δεν τους είχε καταπιεί η θάλασσα, θα είχαν σίγουρα πέσει στα χέρια των κανιβάλων. Όμως, για να μη στενοχωρήσω τον Παρασκευά κάνοντάς τον να θυμηθεί κάποια γεγονότα του παρελθόντος, περιορίστηκα να του ζητήσω να μου πει πώς ήταν το... καράβι.

Ο Παρασκευάς μου περιέγραψε τη βάρκα με ακρίβεια κι ύστερα με πληροφόρησε, με αρκετή δόση περηφάνιας, πως οι άντρες της φυλής του είχαν σώσει τους λευκούς.

«Πόσοι ήταν, Παρασκευά;» τον ρώτησα.

Εκείνος υπολόγισε με τα δάχτυλά του και μου δήλωσε ότι είχαν σωθεί δεκαεφτά.

«Και τι απέγιναν;»

«Αυτοί ζει σε πατρίδα μου», μου απάντησε.

Σίγουρα επρόκειτο για τα μέλη του πληρώματος του ισπανικού σκάφους που είχε τσακιστεί στους υφάλους του νησιού μου. Όταν κατάλαβαν πως το πλοίο ήταν χαμένο, θα βγήκαν στην απέναντι στεριά με τη σωσίβια λέμβο τους.

Ο Παρασκευάς μου είπε κι άλλα πράγματα για εκείνους τους ανθρώπους και με βεβαίωσε πως ζούσαν στην πατρίδα του εδώ και πολύ καιρό. Οι κανιβάλοι δεν τους έκαναν κακό. Τους έδωσαν μάλιστα και τροφή.

«Γιατί δεν τους σκοτώσατε να τους φάτε;» τον ρώτησα γεμάτος περιέργεια.

«Εμείς έχει κάνει ειρήνη με λευκούς άντρες», μου αποκρίθηκε με καμάρι. «Αυτοί δεν τρώει εμείς. Εμείς τρώει άντρες μόνο όταν κάνει πόλεμο».

Μερικές βδομάδες αργότερα, όταν βρεθήκαμε τυχαία στη δυτική ακτή του νησιού, ο Παρασκευάς άρχισε ξαφνικά να χοροπηδά από τη χαρά του, ενώ ταυτόχρονα μου έδειχνε ένα σημείο πέρα στον ορίζοντα.

Ακολούθησα το βλέμμα του. Η ατμόσφαιρα ήταν εξαιρετικά διαυγής εκείνη την ημέρα και φαινόταν πεντακάθαρα η ακτή. Ήταν η ίδια λουρίδα στεριάς που είχα διακρίνει κι εγώ κατά το δεύτερο χρόνο της διαμονής μου στο νησί.

«Εγώ βλέπει πατρίδα μου! Εκεί είναι λαός μου!» φώναξε ο Παρασκευάς, μεδυσμένος, θαρρείς, από ευτυχία.

Αυτή η έκρηξη χαράς με ανησύχησε για περισσότερους από ένα λόγους. Σε περίπτωση που ξανάβρισκε τους δικούς του, δε θ' αργούσε να ξαναρχίσει τις παλιές του συνήθειες. Θα γινόταν και πάλι κανίβαλος κι εγώ δε θα μπορούσα πια να αισθάνομαι ασφαλής. Ο Παρασκευάς ήξερε τα πάντα για μένα. Ήξερε όλες μου τις κρυψώνες πάνω στο νησί. Θα αποκάλυπτε τα όσα γνώριζε και τότε υπήρχε κίνδυνος να καταφτάσουν στο νησί ορδές ολόκληρες κανιβάλων και να με σκοτώσουν.

Αλλά ο φίλος μου ο Παρασκευάς δε σκέφτηκε ποτέ κάτι τέτοιο. Αργότερα συνειδητοποίησα πόσο άδικος είχα σταθεί μαζί του, καταλογίζοντάς του αυθαίρετα τόσο κακόβουλες προθέσεις. Εκείνη τη στιγμή όμως είχαν πλημμυρίσει θλιβερές σκέψεις το μυαλό μου κι έτσι που αποφάσισα να γίνω πιο προσεκτικός απέναντί του.

Ο Παρασκευάς δεν πρόσεξε την αλλαγή της στάσης μου. Συνέχισε να δουλεύει με τον ίδιο ζήλο και να μου δείχνει την ίδια ευγνωμοσύνη και τον ίδιο σεβασμό όπως πριν.

Όμως οι σκέψεις μου δε με άφηναν ούτε λεπτό σε ησυχία. Βάλθηκα, λοιπόν, να τον παρατηρώ με προσοχή για μια ολόκληρη βδομάδα, προσπαθώντας να μαντέψω τις προθέσεις του τώρα που είχε δει από μακριά την πατρίδα του. Και διαπίστωσα, πέρα από κάθε αμφιβολία, ότι δεν είχε κανένα δίκιο.

Ο Παρασκευάς εξακολουθούσε να παραμένει ένας καλός και πιστός φίλος. Ποτέ του δεν άλλαξε. Ποτέ του δε σκέφτηκε να με προδώσει. Απέραντα ανακουφισμένος, έδιωξα από το μυαλό μου τις αρνητικές σκέψεις που είχα κάνει γι' αυτόν και επανέκτησα τη χαμένη μου εμπιστοσύνη στο πρόσωπό του.

Μια μέρα που περπατούσαμε παρέα στο νησί, τον ρώτησα: «Παρασκευά, θα ήθελες να γυρίσεις στη φυλή σου;»

«Αχ, ναι!» απάντησε με πρόσωπο που άστραφτε.

«Μα, αν ξαναβρεθείς ανάμεσα στους ομοίους σου, δε θα ξαναφάς ανθρώπινο κρέας;»

Ο Παρασκευάς μου έριξε ένα θλιμμένο βλέμμα. Ένα βλέμμα που σήμαινε πως δεν καταλάβαινε γιατί του έδειχνα τόση λίγη εμπιστοσύνη.

«Παρασκευάς θα λέει άντρες φυλής του να γίνει καλοί και προσεύχεται Θεό που κάνει ολόκληρο κόσμο», αποκρίθηκε. «Παρασκευάς θα λέει να τρώει κρέας κατσίκια, πίνει γάλα και όχι τρώει άνθρωποι».

«Παρασκευά», επέμεινα, «αν τα πεις αυτά στους δικούς σου, σίγουρα θα σε σκοτώσουν».

Εκείνος κούνησε αρνητικά το κεφάλι και απάντησε σε τόνο κατηγορηματικό:

«Όχι, αυτοί όχι με σκοτώνει, γιατί όλοι θέλει μαθαίνει. Εμείς χαρούμενοι, γιατί εμείς μαθαίνει πολλά πράγματα από άνθρωποι λευκοί που έχει φτάνει με καράβι».

Τον ρώτησα ακόμα αν θα χαιρόταν να ξανάβλεπε τους φίλους του. Χαμογέλασε και μετά μουρμούρισε κάπως λυπημένα:

«Ναι, εγώ γίνει χαρούμενος, αλλά εγώ όχι μπορεί περάσει θάλασσα με κολύμπι».

«Θα σου δώσω ένα κανό», του είπα.

«Εγώ όχι φεύγει χωρίς εσύ», μου αποκρίθηκε.

«Παρασκευά!» του φώναξα. «Αν έρθω μαζί σου, οι άντρες της φυλής σου θα με σκοτώσουν!»

«Όχι, εγώ λέει αυτοί όχι σε κάνει κακό, γιατί εσύ με προστατεύει».

Και με τον ιδιαίτερο τρόπο του με βεβαίωσε ότι θα εξηγήσουσε στη φυλή του πως του είχα σώσει τη ζωή σκοτώνοντας τους εχθρούς του. Άλλωστε οι δικοί του είχαν αφήσει στην ησυχία τους και τους δεκαεφτά λευκούς που είχαν φτάσει εκεί με το καράβι.

Ακούγοντάς τον να μιλά για την τύχη των δεκαεφτά λευκών, άρχισα να καλοβλέπω το ενδεχόμενο να διασχίσω τη θάλασσα ως την αντικρινή στεριά. Στη συνέχεια θα μπορούσα να δοκιμάσω να επιστρέψω στον πολιτισμένο κόσμο παρέα με τους άλλους λευκούς. Δυο τρεις μέρες αργότερα έδιξα ξανά το γνωστό θέμα.

«Παρασκευά», είπα, «θα σου δώσω ένα κανό για να γυρίσεις στους δικούς σου. Έλα να δεις».

Του έγνεψα να με ακολουθήσει και πήγαμε στο σημείο που είχα κρυμμένο το μικρό μου κανό.

Βλέποντας το σκάφος, ο Παρασκευάς καταχάρηκε. Το βρήκε καταπληκτικό. Πηδήξαμε και οι δυο μέσα κι εκείνος έπιασε το κουπί. Αφού κάναμε μια σύντομη βόλτα στη θάλασσα, τον ρώτησα:

«Παρασκευά, στ' αλήθεια θέλεις να γυρίσεις στην πατρίδα σου;»

Με κοίταξε αποκαρδιωμένος. Κατόπιν έριξε ένα θλιμμένο βλέμμα στο κανό και προσπάθησε να μου εξηγήσει ότι το σκάφος ήταν υπερβολικά μικρό για να βγούμε στο πέλαγος.

«Έχω όμως κι άλλο, μεγαλύτερο, Παρασκευά», του είπα. «Αύριο θα πάμε να ριζούμε μια ματιά».

Έτσι κι έγινε. Το μεγάλο κανό βρισκόταν πάντα εκεί που το είχα αφήσει, εκατό μέτρα από την παραλία. Δεν είχα καταφέρει ποτέ να το τραβήξω στο νερό. Ο Παρασκευάς το εξέτασε για λίγο με ύφος σκεπτικό και μετά δήλωσε ότι το σκάφος είχε το μέγεθος που χρειαζόταν για το συγκεκριμέ-

νο ταξίδι, αλλά ήταν πια άχρηστο, γιατί είχε μείνει πάρα πολύ καιρό εκτεθειμένο στα στοιχεία της φύσης.

«Δε θα μπορούσαμε να φτιάξουμε ένα καινούριο;» του πρότεινα. «Αυτό θα σου έδινε την ευκαιρία να γυρίσεις στους δικούς σου».

Ο Παρασκευάς με κοίταξε θλιμμένα και δεν απάντησε. Καθώς επιστρέφαμε στο φρούριο, ήταν αφάνταστα λυπημένος.

«Τι συμβαίνει, Παρασκευά;» τον ρώτησα κάποια στιγμή.

«Τι έχει κάνει εγώ κι εσύ είναι θυμωμένος με εγώ;» με ρώτησε με τη σειρά του, έτοιμος να βάλει τα κλάματα.

«Εγώ θυμωμένος μ' εσένα;», επανέλαβα έκπληκτος.

«Ναι, ναι», επέμεινε εκείνος, «εσύ θυμωμένος με εγώ, γιατί εσύ θέλει Παρασκευά γυρίζει σπίτι του».

«Μα, Παρασκευά, δεν είμαι θυμωμένος. Τι σ' έκανε να σκεφτείς κάτι τέτοιο; Εσύ μόνος σου είπες ότι θα χαιρόσουν αν ξαναγύριζες στη φυλή σου».

«Όχι χωρίς αφεντικό! Όχι χωρίς αφεντικό! Ποτέ Παρασκευάς εκεί και αφεντικό εδώ!»

Ο καλός μου ο Παρασκευάς, δεν ήθελε ούτε να το σκεφτεί ότι υπήρχε περίπτωση να φύγει από κοντά μου. Προσπάθησα να τον ηρεμήσω.

«Άκουσέ με, Παρασκευά. Τι θα έκανα εκεί πέρα εγώ μαζι σου;»

«Εσύ μπορεί κάνει πολύ καλό εκεί πέρα», δήλωσε με έντονο ύφος. «Εσύ μιλάει ότι άγριοι άντρες πρέπει είναι καλοί. Εσύ μιλάει σε αυτοί και μαθαίνει άλλη ζωή».

«Δε γίνεται αυτό, Παρασκευά», του είπα. «Ένας απλός άνθρωπος σαν όλους τους άλλους είμαι. Τίποτα παραπάνω».

«Όχι, όχι», απάντησε με σιγουριά. «Εσύ έχει μάθει εγώ είμαι καλός κι εσύ μπορεί αυτούς άλλους μάθει το ίδιο».

«Αγαπημένε μου Παρασκευά, θα πρέπει να φύγεις χωρίς εμένα», επέμεινα. «Εγώ θα συνεχίσω να ζω εδώ όπως και πριν έρθεις».

Το πρόσωπο του Παρασκευά ξαφνικά σκοτεινίασε. Όρμησε προς τα τσεκούρια, που τα είχαμε πάντα πρόχειρα, άρπαξε ένα και μου το πέταξε. Τον κοίταξα αποσβολωμένος.

«Τι να το κάνω αυτό;» τον ρώτησα.

«Γίνει μονάχος», αποκρίθηκε κλαίγοντας. «Εσύ σκοτώνει Παρασκευά τώρα!»

«Και γιατί να σε σκοτώσω, Παρασκευά;»

«Γιατί εσύ θέλει εγώ γυρίσει σπίτι», μου φώναξε, ξεσπώντας σε λυγμούς. «Άρα εσύ καλύτερα σκοτώνει Παρασκευά. Όχι αφήνει μονάχος γυρίζει σπίτι».

Ένωθε τόσο χαμένος, που διάστηκα να τον καθησυχάσω και να τον πείσω πως δε θα τον υποχρέωνα ποτέ να γυρίσει στο σπίτι του, αφού προτιμούσε να μείνει μαζί μου.

Τα λόγια μου του έδωσαν πολύ μεγάλη χαρά και το πρόσωπό του πήρε μια έκφραση βαθιάς ευγνωμοσύνης.

Αργότερα κατάλαβα ότι ο Παρασκευάς επιθυμούσε να ξαναβρεθεί με τους ανθρώπους της φυλής του επειδή, πάνω απ' όλα, ενδιαφερόταν για το καλό τους. Ήθελε να με πάρει στην πατρίδα του επειδή πίστευε πως θα ασκούσα ευεργετική επίδραση πάνω τους. Δεν είχε περάσει ποτέ από το μυαλό μου ότι είχε αυτή την άποψη για μένα, ούτε βέβαια αισθανόμουν αντάξιος μιας τέτοιας αποστολής. Πάντως η ιδέα να εγκαταλείψω το νησί κάθε άλλο παρά αδιάφορη μου ήταν κι έτσι αποφάσισα να ακολουθήσω τον Παρασκευά στον τόπο του. Ύστερα κάποιον τρόπο θα έβρισκα για να ξαναγυρίσω στον πολιτισμένο κόσμο, παρέα ίσως με τους άλλους λευκούς που ζούσαν εκεί.

Ριχτήκαμε στη δουλειά χωρίς άλλη καθυστέρηση. Και πρώτα πρώτα αναζητήσαμε το δέντρο με το οποίο θα κατασκευάζαμε το καινούριο μονόξυλο. Το νησί είχε τόσο πλούσια βλάστηση, ώστε θα μπορούσαμε να ναυπηγήσουμε ολόκληρο στόλο. Μόνο που στη συγκεκριμένη περίπτωση έπρεπε να ανακαλύψουμε ένα δέντρο που δε θα ήταν απλώς κα-

τάλληλο για την κατασκευή του σκάφους, αλλά θα βρισκόταν ταυτόχρονα και πολύ κοντά στη θάλασσα.

Ο Παρασκευάς μου πρόσφερε πολύτιμη βοήθεια στην επιλογή του δέντρου και μάλιστα εκείνος ήταν που το βρήκε.

Όταν το κόψαμε, ανέλαβε να σκάψει τον κορμό του. Ο ίδιος ήθελε να του βάλει φωτιά για να φτιάξει το κοίλωμα, αλλά προτίμησα να το κάνουμε με τα εργαλεία που είχα μεταχειριστεί και για την κατασκευή των δύο άλλων σκαφών μου. Ο Παρασκευάς διόλου δεν άργησε να μάθει να χρησιμοποιεί τα εργαλεία αυτά με εκπληκτική δεξιοτεχνία.

Μετά από ενός μήνα σκληρή δουλειά, το κανό μας ήταν έτοιμο. Και ήταν υπέροχο!. Οι επιφάνειές τους, εξωτερική και εσωτερική, ήταν εξαιρετικά λειασμένες και το σχήμα του πανέμορφο.

Μας πήρε άλλες δεκαπέντε μέρες μέχρι να το ριξουμε στη θάλασσα, όπου το κατεβάσαμε σπρώχνοντάς το σιγά σιγά.

Το σκάφος ήταν πολύ ευρύχωρο. Πιστεύω πως θα μπορούσε άνετα να χωρέσει καμιά εικοσαριά ανθρώπους. Και ο Παρασκευάς το οδηγούσε με τόση επιδεξιότητα, που μ' άφηνε κατάπληκτο. Το πήγαινε προς όποια κατεύθυνση ήθελε, και μάλιστα με εξαιρετική άνεση.

«Παρασκευά», τον ρώτησα, «πιστεύεις πως θα καταφέρουμε ποτέ να περάσουμε στην απέναντι στεριά μ' αυτό το σκάφος;»

«Ω, ναι!» μου αποκρίθηκε με βεβαιότητα. «Καράβι αυτό μένει πάνω στο νερό ακόμα κι αν έχει δυνατός αέρας».

Για καλό και για κακό, αποφάσισα να κατασκευάσω ένα κατάρτι, ένα πανί και μια άγκυρα. Το να βρούμε κατάρτι ήταν πανεύκολο. Διάλεξα μια μικρή κιτριά και ανέθεσα στον Παρασκευά να την κόψει και να το φτιάξει με τον κορμό της.

Αντίθετα, η κατασκευή του πανιού, με την οποία ασχολήθηκα εγώ, αποδείχτηκε μια πολύ δύσκολη υπόθεση. Μου είχαν περισσέψει μερικά κομμάτια από το καραβόπανο

που είχα πάρει από το πλοίο, μόνο που είχαν περάσει πολλά χρόνια από τότε και τα είχα κάπου παραπεταμένα. Δε φανταζόμουν ποτέ ότι θα ερχόταν μια μέρα που θα μου φαινόταν χρήσιμα. Όταν πήγα να τα ψάξω, διαπίστωσα ότι τα περισσότερα είχαν αχρηστευτεί.

Τελικά κατάφερα με μεγάλο κόπο να ενώσω δυο κομμάτια. Και μετά από αρκετές προσπάθειες έφτιαξα ένα περίεργο πράγμα, τριγωνικό, που υποτίθεται πως παρίστανε το πανί. Πάντως ήταν το είδος εκείνο που μπορούσα να χειριστώ καλύτερα.

Για το ράψιμο του πανιού και την τοποθέτηση του καταρτιού χρειαστήκαμε ακόμα δυο μήνες. Επιπλέον, έφτιαξα κι ένα φλόκο, που θα μας ήταν απαραίτητος στην περίπτωση που θα αναγκαζόμαστε να ταξιδέψουμε κόντρα στον άνεμο. Κατά τη γνώμη μου, εκείνο που μας καθυστέρησε περισσότερο ήταν η κατασκευή του τιμονιού στην πρύμνη του σκάφους.

Όταν όλα ήταν πια έτοιμα, έμαθα στον Παρασκευά πώς να χειρίζεται τα πανιά και το τιμόνι. Ήταν πολύ επιδέξιος στο κουπί, αλλά ποτέ του δεν είχε ακούσει να μιλούν για πανιά και για τιμόνια.

Στην αρχή τα 'χασε βλέποντας τι έκανα για να διευδύνω το κανό. Και, όταν ήρθε η σειρά του, τον έπιασε πανικός. Έβαλε όμως όλα του τα δυνατά για να τα καταφέρει και τελικά δε χρειάστηκε και πολύ χρόνο για να αποκτήσει την ίδια δεξιοτεχνία μ' εμένα.

Επιχείρησα επίσης να του δείξω τη χρησιμότητα της πυξίδας, αλλά στάθηκε αδύνατο να την καταλάβει. Ο Παρασκευάς θεωρούσε το όργανο αυτό μαγεμένο και δεν τολμούσε να το αγγίξει. Ευτυχώς, η ομίχλη ήταν σπάνιο φαινόμενο σ' αυτά τα μέρη κι έτσι πιθανότατα να μην τη χρειαζόμαστε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21

Παράτολμη απόφαση

Είκοσι επτά ολόκληρα χρόνια συμπληρώθηκαν από τη μέρα που τα κύματα μ' έριξαν στο νησί και γιόρτασα και πά-λι την επέτειο, όπως το συνήθιζα. Μόνο που τούτη τη φορά όλα ήταν διαφορετικά. Γιατί τούτη τη φορά είχα λόγους να αισθάνομαι χαρούμενος και ευχαριστημένος, αλλά και αισιόδοξος για το μέλλον. Η προηγούμενη χρονιά μου είχε φέ-ρει ένα ανεκτίμητο δώρο: ένα σύντροφο, έναν πιστό και αφο-σιωμένο φίλο, τον Παρασκευά, που έβαλε τέλος στη μονα-ξιά και την απελπισία μου και αναπτέρωσε το ηθικό μου.

Όσο για τη χρονιά που μόλις ξεκινούσε, είχα το προαί-σθημα ή, μάλλον, τη βεβαιότητα ότι επρόκειτο για την τε-λευταία μου στο νησί. Ναι, πίστευα ακράδαντα ότι δε θ' αρ-γούσα να ελευθερωθώ από τη φυλακή μου.

Παρ' όλα αυτά, διόλου δεν παραμέλησα τις συνηθισμένες ασχολίες μου και κυρίως τις καλλιέργειές μου. Μας απα-σχόλησαν κι ένα σωρό άλλες εξωτερικές δουλειές, όπως, για παράδειγμα, ο τρύγος και το άπλωμα των σταφυλιών στον ήλιο για να ξεραθούν.

Η εποχή των βροχών έκανε απότομα την εμφάνισή της και μας υποχρέωσε να κλειστούμε στο σπίτι. Είχαμε μετα-φέρει το κανό μας στον όρμο, κοντά στο φρούριο, όπου είχα-με σκάψει ένα είδος δεξαμενής. Η δεξαμενή αυτή περιείχε μονάχα την απαραίτητη ποσότητα νερού που χρειαζόταν το

σκάφος για να επιπλέει. Είχαμε επίσης κατασκευάσει ένα αρκετά στέρεο πρόχωμα, ώστε να μην το καταστρέψει η πλημμυρίδα. Και, για να το προστατέψουμε από τις δυνατές καταιγίδες, το είχαμε σκεπάσει εντελώς με κλαδιά, τα οποία, χάρη στα μεγάλα και πυκνά φύλλα τους, σχημάτιζαν μια αδιαπέραστη από το νερό στέγη.

Περιμέναμε ανυπόμονα την περίοδο της ξηρασίας. Και ήμασταν απόλυτα έτοιμοι για να υλοποιήσουμε τα σχέδιά μας και να εγκαταλείψουμε το νησί. Όταν ο καιρός βελτιώθηκε, κανονίσαμε όλες τις λεπτομέρειες του ταξιδιού. Υπολογίζαμε να φύγουμε μετά από δεκαπέντε μέρες.

Μια μέρα που ήμουν απασχολημένος με τις τελευταίες ετοιμασίες πριν από την αναχώρησή μας, ζήτησα από τον Παρασκευά να πάει να φέρει μια χελώνα από την αμμουδιά. Ξαφνικά τον είδα να καταφτάνει τρέχοντας, με μια έκφραση τρόμου στο πρόσωπό του.

«Αφέντη! Αφέντη!» φώναξε. «Εγώ βλέπει ένα, δύο, τρία πιρόγα. Ένα, δύο, τρία».

«Αν χρειαστεί», του είπα, «θα τους πολεμήσουμε. Δε σου έμαθα να πυροβολείς;»

«Εγώ κάνει πόλεμο, ναι, αλλά αυτοί πολύ πολλοί».

«Μη φοβάσαι, Παρασκευά. Αυτοί οι άνθρωποι δεν ξέρουν τι πάει να πει τουφέκι και, όταν μας δουν να πυροβολούμε, θα το βάλουν σίγουρα στα πόδια. Είσαι έτοιμος να με υπερασπιστείς, όπως είμαι κι εγώ έτοιμος να υπερασπιστώ εσένα; Θα κάνεις όλα όσα σου ζητήσω;»

«Εγώ κάνει όλα αυτά εσύ λέει εμένα», αποκρίθηκε ο Παρασκευάς με σοβαρό ύφος.

Του έδωσα να πιει μια γερή δόση ρούμι. Χαιρόμουν που μέχρι εκείνη τη στιγμή είχα χρησιμοποιήσει το ποτό αυτό με μέτρο. Είχε φτάσει η ώρα για να το καταναλώσουμε. Το είχαμε κι οι δυο μεγάλη ανάγκη για να διώχνουμε το φόβο μας σ' όλη τη διάρκεια της επιχείρησής.

Είπα στον Παρασκευά να γεμίσει δυο τουφέκια και δυο πιστόλια. Κρέμασα το σπαθί μου στη ζώνη και έδωσα στον Παρασκευά το τσεκούρι του. Πήραμε επίσης δυο τρία εφεδρικά όπλα και βέβαια βόλια και μπαρούτι.

Πανέτομοι πια για τη μάχη, φύγαμε για το παρατηρητήριο. Όταν φτάσαμε στην κορυφή του λόφου, είδα, με τη βοήθεια του τηλεσκόπιου, τι συνέβαινε στην παραλία. Είκοσι τρεις άντρες, οι δυο απ' αυτούς αιχμάλωτοι, είχαν αποβιβαστεί. Οι άγριοι έκαναν ήδη τις προετοιμασίες για το βάρβαρο γεύμα τους.

Ξεκινήσαμε, παίρνοντας όλες τις προφυλάξεις. Είχα εμπιστευτεί ένα σακουλάκι με βόλια και λίγο μπαρούτι στον Παρασκευά. Του είπα να μην απομακρυνθεί καθόλου από κοντά μου και να μη ρίξει προτού του κάνω σινιάλο.

Περπατήσαμε πάνω από ένα χιλιόμετρο προς τα δεξιά. Έπρεπε να κάνουμε μια αρκετά μεγάλη παράκαμψη για να καταλήξουμε πίσω από τον κόλπο χωρίς να μας δουν. Η μόνη πιθανότητα να νικήσουμε στηριζόταν στον αιφνιδιασμό.

Καθώς προχωρούσαμε, δεν κατάφερα να εμποδίσω κάποιες παλιές μου ιδέες να ξαναβγούν στην επιφάνεια. Αναρωτήθηκα αν είχα το δικαίωμα να επιτεθώ σ' αυτούς τους ανθρώπους που δε μου είχαν φταίξει σε τίποτα.

Για τον Παρασκευά το θέμα ήταν διαφορετικό. Αισθανόταν ότι απειλούνταν προσωπικά από τους άγριους που ανήκαν σε εχθρική φυλή, αντίθετα μ' εμένα, που δεν είχα κανένα λόγο να τους εκδικηθώ.

Αμφιταλαντεύτηκα για λίγο και τελικά υποσχέθηκα στον εαυτό μου να μη χρησιμοποιήσω τα όπλα μου παρά μόνο για να προστατέψω τη ζωή μου και τη ζωή του Παρασκευά. Αλλά, όταν είδα ξανά τα όσα αποτρόπαια έκαναν, κυριάρχησε στο νου μου μόνο μια σκέψη: να τους συντρίψω. Και το γεγονός ότι διέθετα πυροβόλα όπλα μού έδινε ένα μεγάλο πλεονέκτημα απέναντί τους.

Ζυγίζοντας την κατάσταση, αποφάσισα να πλησιάσω πρώτα στο σημείο όπου είχαν αποβιβάστεί και κατόπιν να ενεργήσω όπως θα έκρινα καλύτερα.

Στο μεταξύ είχαμε φτάσει στο δάσος και, χωρίς τον παραμικρό θόρυβο, χωθήκαμε ανάμεσα στα φυλλώματα. Ο Παρασκευάς με ακολουθούσε από κοντά. Μόνο μια συστάδα δέντρων μας χώριζε πια από τους άγριους. Κρύψαμε τα εφεδρικά όπλα και μετά είπα στον Παρασκευά να πάει για αναγνώριση.

Γύρισε μετά από λίγο και μου είπε ότι οι άγριοι είχαν σχηματίσει έναν κύκλο γύρω από τη φωτιά και είχαν αρχίσει να μοιράζονται τις σάρκες του ενός αιχμαλώτου. Ο δεύτερος αιχμάλωτος βρισκόταν ριγμένος στην άμμο, λίγο πιο πέρα. Του είχαν δέσει τα χέρια και τα πόδια και ήταν έτοιμος κι αυτός να φαγωθεί.

Ο Παρασκευάς πρόσθεσε ότι εκείνος ο δεύτερος αιχμάλωτος ήταν ένας από τους λευκούς που είχαν σώσει οι δικοί του και που είχε εγκατασταθεί τελικά στα μέρη τους. Ακούγοντάς το αυτό, κατάλαβα πως δεν μπορούσα να δέσω το σχέδιό μου σ' εφαρμογή. Πήγα κι εγώ με τη σειρά μου στο σημείο απ' όπου φαίνονταν και διέκρινα καθαρά ένα λευκό άντρα, ξαπλωμένο πλάι στο νερό.

Για μια ακόμα φορά αναθεώρησα τα σχέδιά μου. Αν κατάφερνα να φτάσω εκεί όπου φύτρωναν μεγάλοι και πυκνοί θάμνοι, θα είχα την καλύτερη θέση για ν' ανοίξω πυρ, γύρω στα πενήντα μέτρα από την αμμουδιά. Προχώρησα με άπειρες προφυλάξεις. Ο Παρασκευάς με ακολουθούσε στο ένα μέτρο. Όταν φτάσαμε τελικά στο σημείο που θέλαμε, διαπίστωσα πως από εκείνη τη θέση είχα πλήρη εικόνα της κατάστασης.

Κοιτάζοντας πάλι τους κανίβαλους, κατάλαβα πως είχε έρθει πια η ώρα να περάσω στη δράση. Δυο άγριοι είχαν μόλις σηκωθεί και είχαν εγκαταλείψει τον κύκλο των αντρών

που κάθονταν γονατιστοί. Πλησίασαν τον άμοιρο αιχμάλωτο κι έσκυψαν για να του λύσουν τα χέρια και τα πόδια. Η επόμενη κίνηση θα ήταν να τον σκοτώσουν και να τον κόψουν κομμάτια.

«Είσαι έτοιμος;» ρώτησα τον Παρασκευά.

Εκείνος μου έγνεψε καταφατικά.

«Κοίτα τι θα κάνω εγώ και να κάνεις ακριβώς το ίδιο», του είπα σιγανά.

Πήρα το τουφέκι και σημάδεψα τους κανίβαλους. Ο Παρασκευάς με μιμήθηκε.

«Έτοιμος;» επανέλαβα.

«Ναι».

«Ρίξει!»

Την ίδια στιγμή πυροβόλησα κι εγώ.

Ο Παρασκευάς βρήκε το στόχο του. Με τον πρώτο του κιόλας πυροβολισμό σκότωσε έναν και, με τη φόρα που είχε πάρει, τραυμάτισε απανωτά άλλους δυο.

Κι εγώ επίσης σκότωσα έναν και τραυμάτισα δυο. Οι άγριοι τα είχαν χάσει εντελώς. Πηδούσαν, κραύγαζαν και κοιτούσαν προς όλες τις κατευθύνσεις, κυριευμένοι από πανικό. Δεν ήξεραν από πού θα μπορούσαν να ξεφύγουν, αφού αγνούσαν από πού ερχόταν ο κίνδυνος.

Όταν άδειασε το τουφέκι μου, άρπαξα το πιστόλι και το έστρεψα εναντίον τους. Ο Παρασκευάς έκανε το ίδιο.

«Έτοιμος;» τον ρώτησα. «Πυρ!»

Καθώς τα πιστόλια μας δεν είχαν παρά μια σφαίρα, ρίξαμε κάτω μονάχα δυο άγριους. Είχαμε ωστόσο τραυματίσει τόσους πολλούς, ώστε έτρεχαν όλοι τους σαν τρελοί προς όλες τις διευθύνσεις, ουρλιάζοντας. Στο μεταξύ εμείς ξαναγεμίσαμε τα όπλα μας.

«Ακολουθήσέ με, Παρασκευά», είπα κι άρπαξα τό τουφέκι.

Βγήκαμε από την κρυψώνα μας. Με το που κατάλαβα ότι οι άγριοι μας είχαν εντοπίσει, έβγαλα τις πιο τρομαχτι-

κές κραυγές που μπορούσα. Ο Παρασκευάς με μιμήθηκε. Στη συνέχεια όρμησα όσο πιο γρήγορα γινόταν (το βάρος των όπλων με εμπόδιζε να τρέξω όσο θα ήθελα) προς το λευκό αιχμαλώτο.

Οι δυο άντρες που είχαν πάει να τον σκοτώσουν το είχαν βάλει στα πόδια με τους πρώτους πυροβολισμούς και είχαν πηδήξει πάνω σε μια πιρόγα. Παρέα με άλλους δυο δικούς τους, προσπαθούσαν να το σκάσουν.

Φώναξα στον Παρασκευά να τους ρίξει αμέσως κι εγώ ασχολήθηκα με τα δεσμά του αιχμαλώτου. Όταν τον ελευθέρωσα, τον βοήθησα να σηκωθεί και του έδωσα να πιει λίγο από το ρούμι που είχα μαζί μου.

Ο Παρασκευάς σημάδεψε προς την πιρόγα, πυροβόλησε και κατάφερε να σκοτώσει δυο και να τραυματίσει βαριά έναν τρίτο.

Μόλις ο λευκός άρχισε κάπως να συνέρχεται, τον ρώτησα ποιος ήταν. Μου απάντησε ότι ήταν Ισπανός και με νοήματα προσπάθησε να μου εκφράσει την ευγνωμοσύνη του.

Όμως δεν είχαμε καιρό για χάσιμο. Οι άγριοι που είχαν απλώς τραυματιστεί συνέρχονταν σιγά σιγά. Στράφηκα στον Ισπανό και του είπα:

«Σενιόρ, θα βρούμε καιρό να κουβεντιάσουμε αργότερα. Προς το παρόν χρειαζόμαστε τη βοήθειά σας. Ορίστε, πάρτε ένα σπαθί κι ένα πιστόλι. Υπερασπιστείτε τον εαυτό σας!»

Ο Ισπανός με ευχαρίστησε με το βλέμμα και, αρπάζοντας τα όπλα, ρίχτηκε στη στιγμή πάνω σε δυο άγριους και τους σκότωσε.

Γνώριζα πολύ καλά πως δεν ήμαστε και σπουδαίοι πολεμιστές. Όλα εξαρτιόνταν από το πόσο θα μπορούσαμε να επωφεληθούμε από τη σύγχυση που βασίλευε ανάμεσα στους άγριους. Η αιφνιδιαστική μας επίθεση και το αίμα που είχε χυθεί εξαιτίας μας τους είχαν κατατρομάξει.

Σταμάτησα να ρίχνω. Ήθελα να κάνω οικονομία στα βόλια, ώστε να μη μου λείψουν σε περίπτωση που βρισκόμουν

στριμωγμένος. Είχα πια μόνο το τουφέκι μου, αφού είχα δώσει το σπαθί και το πιστόλι στον Ισπανό. Φώναξα τον Παρασκευά και του ζήτησα να τρέξει να φέρει τα όπλα που είχαμε αφήσει κρυμμένα.

Δεν άργησε να επιστρέψει με όπλα, σφαίρες και μπαρούτι. Γέμισα πρώτα ένα τουφέκι και του το έδωσα για να με καλύπτει όση ώρα θα γέμιζα τα υπόλοιπα.

Στο μεταξύ ο Ισπανός κι ένας από τους κανίβαλους πάλευαν μανιασμένα. Ο άγριος τον είχε αιφνιδιάσει ορμώντας του από πίσω και υπήρχε μεγάλος κίνδυνος να τον σκοτώσει.

Με όλα όσα συνέβαιναν γύρω του, ο Ισπανός είχε πια συνέλθει εντελώς. Χρησιμοποιούσε το σπαθί με μεγάλη δεξιότητα κι έριξε δυο γερά χτυπήματα στον αντίπαλο. Εκείνος όμως ήταν δυνατός και μυώδης και, παρ' όλο που το αίμα του κυλούσε ποτάμι, κατάφερε να ρίξει τον Ισπανό στο χώμα. Αποπειράθηκε να του πάρει το όπλο, αλλά η κίνησή του αυτή στάθηκε μοιραία. Ο Ισπανός βρήκε το χρόνο να τραβήξει το πιστόλι του και με μια μόνο πιστολιά τον ξάπλωσε νεκρό.

Όσο για τον Παρασκευά, αποδείχτηκε εξίσου καλός πολεμιστής. Όλοι οι άγριοι που βρέθηκαν στην ακτίνα του τσεκουριού του έπεσαν αμέσως νεκροί.

Όταν ο Ισπανός έβγαλε από τη μέση τον αντίπαλό του, μου ζήτησε ένα τουφέκι. Κατάφερε να πληγώσει μερικούς, αυτό όμως δεν ήταν αρκετό για να τους θέσει εκτός μάχης. Οι άγριοι προσπάθησαν να ξεφύγουν, τρέχοντας με όλες τους τις δυνάμεις.

Ο Παρασκευάς όμως, που παραμόνευε με το τσεκούρι του, τους πήρε στο κατόπι. Ένας κανίβαλος κατευθύνθηκε προς το δάσος, αλλά, πριν προλάβει να χαθεί ανάμεσα στα δέντρα, βρέθηκε με μια τσεκουριά στον άλλο κόσμο.

Ένας άλλος ρίχτηκε στη θάλασσα. Παρά τα βαριά του τραύματα, κατάφερε να σκαφαλώσει σε μια πιρόγα, στην οποία άλλοι τρεις άγριοι είχαν φτάσει κολυμπώντας.

Η κατάληξη της σύγκρουσης αποδείχτηκε πολύ πιο ικανοποιητική απ' ό,τι είχαμε τολμήσει να ελπίζουμε. Όταν κάναμε τον τελικό απολογισμό, διαπιστώσαμε ότι οι τέσσερις που προσπαθούσαν να το σκάσουν με την πυρόγα ήταν και οι μόνοι επιζώντες.

Στραφήκαμε προς το μέρος τους και είδαμε ότι τραβούσαν κουπί με όλη τους τη δύναμη, πασχίζοντας ν' ανοιχτούν στο πέλαγος. Ο Παρασκευάς έριξε έναν πυροβολισμό προς τα εκεί, αλλά δεν πέτυχε κανέναν. Μου έγνεψε τότε ν' ανεβούμε σε μια πυρόγα και να τους κυνηγήσουμε.

Είχε δίκιο. Δεν έπρεπε με τίποτα να τους επιτρέψουμε να γυρίσουν κοντά στους δικούς τους. Θα τους διηγούνταν με κάθε λεπτομέρεια τι έγινε στο νησί και, χωρίς αμφιβολία, θα επέστρεφαν αποφασισμένοι να πάρουν εκδίκηση. Συμφώνησα, λοιπόν, με τον Παρασκευά και τρέξαμε στη μια από τις δυο πυρόγες που είχαν μείνει στην παραλία.

Εκεί μας περίμενε μια τεράστια έκπληξη, αφού βρήκαμε έναν ακόμα αιχμάλωτο. Ήταν ριγμένος στο βάθος της πυρόγας και δεμένος χειροπόδαρα, έτοιμος για τη θυσία.

Καθώς ο δύστυχος δεν είχε ιδέα για τα όσα συνέβησαν στην ακτή, νόμισε, βλέποντάς μας να ανεβαίνουμε, ότι είχε φτάσει η στερνή του ώρα και βάλθηκε να κλαίει σιωπηλά μόλις έπιασα να του λύσω τα δεσμά.

Τότε είπα στον Παρασκευά να του εξηγήσει, μιλώντας του στη γλώσσα του, ότι ήταν ελεύθερος και του έδωσα και το μπουκάλι με το ρούμι για να πιει μια γουλιά. Η ανακοίνωση της απελευθέρωσής του, σε συνδυασμό με το ρούμι, έκανε δαύματα. Ο αιχμάλωτος σηκώθηκε κι εγώ έγινα μάρτυρας μιας αναπάντεχης και συγκλονιστικής σκηνης, που με άφησε με κοιμμένη την ανάσα. Ο Παρασκευάς έβγαλε μια κραυγή χαράς και τον έσφιξε στην αγκαλιά του. Ύστερα άρχισε τότε να γελάει, τότε να χοροπηδάει και τότε να κλαίει από ευτυχία. Χρειάστηκε να περάσει κάμποση ώρα μέχρι να καταφέρει να

μου αποκαλύψει πως ο άνθρωπος που μόλις είχαμε ελευθερώσει ήταν ο πατέρας του!

Με δυσκολία κατόρθωσα να κρύψω τη συγκίνησή μου μπροστά σε μια τέτοια συνάντηση. Όπως και την έκπληξή μου όταν διαπίστωσα πόσο ισχυροί ήταν οι δεσμοί ανάμεσα στους πρωτόγονους ανθρώπους.

Ο Παρασκευάς συνέχιζε να παραληρεί από χαρά. Έσφιγγε το κεφάλι του πατέρα του πάνω στο δικό του και γέμιζε το πρόσωπό του με φιλιά.

Τους άφησα για λίγο να εκφράσουν τα συναισθήματά του, αφού συμβούλεψα πρώτα τον Παρασκευά να τρίψει τους καρπούς των χεριών του πατέρα του με λίγο ρούμι. Τα πολύ σφιχτά σκιοινιά τούς είχαν κάνει να πρηστούν.

Δεν υπήρχε πλέον περίπτωση να κυνηγήσουμε τους άγριους, αφού βρίσκονταν κιόλας μακριά. Και, όπως στη συνέχεια θα διαπιστώναμε, ευτυχώς που τα πράγματα είχαν αυτή την εξέλιξη, γιατί πολύ σύντομα ξέσπασε μια τρομερή θύελλα. Χωρίς αμφιβολία, θα το μετανιώναμε πικρά αν είχαμε ανοιχτεί στο πέλαγος. Αργότερα, όταν τύχαινε καμιά φορά να αναφερθούμε σ' εκείνους τους κανίβαλους που μας είχαν ξεφύγει, αναρωτιόμαστε αν κατάφεραν τελικά να γυρίσουν στα μέρη τους. Ο φοβερός βορειοδυτικός άνεμος συνεχίστηκε με αμειώτη ένταση όλη την ημέρα και όλη τη νύχτα.

Μόλις ο Παρασκευάς βγήκε από την πυρόγα, του είπα ότι έπρεπε να φροντίσουμε τους αιχμαλώτους. Και πρώτα πρώτα να τους προσφέρουμε φαγητό και νερό, ώστε να μπορέσουν να ανακτήσουν κάπως τις δυνάμεις τους.

Αμέσως ο Παρασκευάς πήγε τρέχοντας στο φρούριο κι έφερε ψωμί και σταφίδες από τα αποθέματά μας. Και, ενώ εγώ έδινα στον πατέρα του να φάει, εκείνος έφυγε και πάλι, για να γυρίσει μετά από λίγο κρατώντας στο ένα χέρι ένα δοχείο με νερό και στο άλλο δυο γλυκά από κριθάρι. Έδωσε το ένα στον πατέρα του και, αφού τον βοήθησε να πιει, τον

τακτοποίησε όσο καλύτερα γινόταν στην πιρόγα και τον προέτρεψε να κοιμηθεί.

Ήταν πια καιρός ν' ασχοληθούμε και με τον Ισπανό. Τον πλησιάσαμε και είδαμε ότι φαινόταν εντελώς εξαντλημένος. Είχε ξαπλώσει κάτω από ένα δέντρο, με τα μάτιαμισόκλειστα. Οι καρποί και οι αστράγαλοί του ήταν τόσο πρησμένοι από το σφίξιμο των σκοινιών, που δε λύγιζαν.

Όταν ο Παρασκευάς του πήγε νερό, ανασηκώθηκε και, αφού ήπια με μεγάλες γουλιές, άρχισε να τρώει αργά το ψωμί του. Βλέποντας ότι συνερχόταν, του πρόσφερα μια φούχτα σταφίδες. Ποτέ δε θα ξεχάσω το βλέμμα ευγνωμοσύνης που μου έριξε.

Δοκίμασε να σηκωθεί, έκανε δυο τρεις απόπειρες, αλλά κάθε φορά ξανάπεφτε. Η προσπάθεια που είχε καταβάλει για να μας βοηθήσει στη μάχη μας εναντίον των αγρίων τον είχε εξουθενώσει.

Για να τον βοηθήσω να ανακουφιστεί από τους πόνους, ζήτησα από τον Παρασκευά να του τρίψει με ρούμι τους καρπούς και τους αστραγάλους. Πιστεύω ότι αυτό του έκανε πολύ καλό.

Πρόσεξα ότι ο Παρασκευάς, ό,τι κι αν έκανε, δεν άφηγε από τα μάτια του τον πατέρα του. Κάποια στιγμή μάλιστα παράτησε τον Ισπανό κι έτρεξε κοντά του για να βεβαιωθεί ότι ήταν καλά. Μετά επέστρεψε πάλι και συνέχισε τις εντριβές.

Ωστόσο, παρά τις φροντίδες μας, ο Ισπανός εξακολουθούσε να αισθάνεται μεγάλη αδυναμία. Ρώτησα τον Παρασκευά αν μπορούσε να τον κουβαλήσει στην πλάτη του ως την πιρόγα όπου βρισκόταν και ο πατέρας του. Θα μεταφέραμε τους δυο άντρες με το σκάφος μέχρι τον όρμο όπου βρισκόταν το φρούριο.

Ο Παρασκευάς εκτέλεσε αμέσως την εντολή μου. Αφού ξάπλωσε τον Ισπανό δίπλα στον πατέρα του, πήδηξε κι αυτός στην πιρόγα και έπιασε το κουπί.

Με μεγάλη μου έκπληξη παρατήρησα ότι τραβούσε κουπί πολύ γρήγορα, παρ' όλο που η θάλασσα ήταν ταραγμένη. Ακολούθησα την πιρόγα με τα πόδια, αλλά ο Παρασκευάς κωπηλατούσε τόσο δυνατά, που γρήγορα το σκάφος απομακρύνθηκε και χάθηκε από τα μάτια μου.

Δεν είχε περάσει παρά ελάχιστη ώρα, όταν είδα τον Παρασκευά να έρχεται τρέχοντας προς το μέρος μου. Τον ρώτησα πού πήγαινε και μου απάντησε λαχανιασμένος πως ήθελε να πάρει και την άλλη πιρόγα.

Τα έκανε όλα αυτά με τόση ταχύτητα, ώστε με πρόλαβε, γυρνώντας με τη δεύτερη πιρόγα, πριν φτάσω στον όρμο. Ανέβηκα κι εγώ πάνω της και μετά από μερικά λεπτά άραξαμε στο σημείο που βρισκόταν η πιρόγα με τους δυο άντρες.

Αφού τους μεταφέραμε στο φρούριο και τους παραχώρησα ως κατάλυμα τη σκηνή, αποφάσισα να ετοιμάσω ένα καλό γεύμα για χάρη τους. Ήθελα να τους βοηθήσω να συνέλθουν όσο γινόταν πιο γρήγορα, γι' αυτό ζήτησα από τον Παρασκευά να πάει και να σκοτώσει μια κατσίκια. Στην κατάστασή τους, μια νόστιμη σούπα από το κρέας του ζώου ήταν ό,τι έπρεπε.

Μόλις ετοιμάστηκε η σούπα, είπα στον Παρασκευά να την πάει στη σκηνή των φιλοξενουμένων μας. Θα τρώγαμε εκεί όλοι μαζί.

Ο Παρασκευάς εκτελούσε χρέη διερμηνέα ανάμεσα στον πατέρα του και σ' εμένα, καθώς και ανάμεσα στον Ισπανό και σ' εμένα, αφού ο Ισπανός είχε μάθει στην εντέλεια τη γλώσσα των ιθαγενών. Οι δικές μου γνώσεις στα ισπανικά δε μου επέτρεπαν να πιάσω κουβέντα μαζί του.

Την επομένη ζήτησα από τον Παρασκευά να πάει να θάψει τους νεκρούς που κείτονταν στην παραλία. Κατεβαίνοντας κι εγώ εκεί κατά το μεσημέρι, διαπίστωσα πως είχε εκτελέσει άψογα την αποστολή του. Τίποτα πια δε φανέρωνε πως είχαν περάσει από εκεί κανίβαλοι και είχε γίνει τέτοιο μακελειό.

Όταν επιστρέψαμε στο φρούριο, προσπάθησα να κουβεντιάσω με τους δυο φιλοξενούμενούς μας. Γνώριζαν ορισμένες πληροφορίες που ήθελα να τις μάθω οπωσδήποτε.

Είπα στον Παρασκευά να ρωτήσει τον πατέρα του αν, κατά τη γνώμη του, οι άγριοι θα ξαναγύριζαν στο νησί για να πάρουν εκδίκηση. Οι τέσσερις που είχαν επιζήσει, με την προϋπόθεση βέβαια ότι είχαν γλιτώσει και από τη θύελλα, θα πρέπει να διηγήθηκαν στους δικούς τους όλα όσα είχαν συμβεί.

Ο ηλικιωμένος άντρας απάντησε πως οι άγριοι που το είχαν σκάσει αποκλειόταν να είχαν επιστρέψει στον τόπο τους. Σύμφωνα με την άποψή του, μάλλον θα πνίγηκαν στη διάρκεια της καταιγίδας. Αν ωστόσο είχαν σωθεί, θα πρέπει να κατέληξαν σε εχθρική περιοχή. Και στην περίπτωση αυτή οι αντίπαλες φυλές δε θα δίσταζαν να τους σκοτώσουν και να τους φάνε.

Πάντως, ακόμα κι αν είχαν καταφέρει να ξαναγυρίσουν στον τόπο τους, πράγμα αρκετά απίθανο, ήταν πολύ δύσκολο να προβλέψει κανείς πώς θα αντιδρούσαν οι άνθρωποι της φυλής τους.

Ένα ήταν σίγουρο: είχαν πάρει την τρομάρα της ζωής τους. Ο γέροντας τους είχε ακούσει να φωνάζουν πως είχαν φανερωθεί δυο κακά πνεύματα. Τα κακά πνεύματα βέβαια δεν ήταν άλλα από τον Παρασκευά κι εμένα. Τα πνεύματα, λοιπόν, είχαν ρίξει πάνω τους κεραυνούς και αστραπές, είχαν σπείρει τον όλεθρο και την καταστροφή.

Ο πατέρας του Παρασκευά είχε δίκιο για το φόβο και τον πανικό που είχαμε προκαλέσει στους άγριους. Πράγματι, πολλά χρόνια αργότερα άκουσα να αφηγούνται πως εκείνοι οι τέσσερις είχαν καταφέρει τελικά να επιστρέψουν στην πατρίδα τους, αλλά ήταν τόσοσ ο τρόμος τους, που δεν τόλμησαν ποτέ να ξαναπατήσουν το πόδι τους στο νησί μου.

Φυσικά δε γινόταν να το γνωρίζω αυτό. Εξακολούθησα, λοιπόν, να παίρνω όλα τα δυνατά μέτρα προφύλαξης και να

σκέφτομαι συνέχεια πώς θα προστατευόμαστε πιο αποτελεσματικά από μια πιθανή επίθεσή τους.

Με τον καιρό πείστηκα ότι δεν κινδυνεύαμε πια από αυτούς, οπότε ηρέμησα και μπόρεσα να ασχοληθώ ξανά με τα σχέδιά μου να φύγω από το νησί. Ο πατέρας του Παρασκευά μου έδωσε θάρρος. Με διαβεβαίωσε πως, ύστερα από όλα όσα είχα κάνει για εκείνον και για το γιο του, θα ήμουν καλοδεχούμενος στην πατρίδα του.

Η κουβέντα όμως που έκανα με τον Ισπανό λίγο αργότερα ξανάσπειρε μέσα μου τις αμφιβολίες. Μου αφηγήθηκε πώς οι σύντροφοί του και ο ίδιος βγήκαν, μετά το ναυαγίο τους, στον τόπο όπου ζούσε η φυλή του Παρασκευά. Οι άγριοι δεν τους πείραξαν, βέβαια, αλλά οι συνθήκες της ζωής τους κάθε άλλο παρά εύκολες ήταν.

Του ζήτησα να γίνει πιο συγκεκριμένος, οπότε μου εξήγησε πως το καράβι του είχε αποπλεύσει από το Ρίο ντε Λα Πλάτα με προορισμό την Αβάνα, φορτωμένο με χαλκό και δέρματα. Στο δρόμο έπεσαν πάνω σ' ένα φοβερό τυφώνα και το καράβι βούλιαξε. Το πλήρωμα, που το αποτελούσαν κυρίως Ισπανοί, κατάφερε με μια βάρκα να σωθεί, αφού αντιμετώπισε προηγουμένως όλα τα στοιχεία της φύσης, και να αράξει τελικά σε μια στεριά που την κατοικούσαν άγριοι.

Τον ρώτησα αν τους είχε περάσει ποτέ από το μυαλό η σκέψη να φύγουν από εκεί. Μου απάντησε ότι το είχαν σκεφτεί πολλές φορές, αλλά, δυστυχώς, είχαν αναγκαστεί να παραιτηθούν από τα σχέδιά τους. Δίχως καράβι και προμήθειες, η οποιαδήποτε απόπειρα θα ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία.

Τον ρώτησα κατόπιν τι γνώμη είχε για το σχέδιό μου να φύγουμε όλοι μαζί κι εκείνος μου είπε πως άξιζε στ' αλήθεια να το επιχειρήσουμε.

Τότε του ομολόγησα, χωρίς περιστροφές, πως υπήρχε ένα ζήτημα που με ανησυχούσε: μήπως με πρόδιδε μόλις θα πετυχαίναμε το σκοπό μας. Καθώς οι σχέσεις ανάμεσα

στην Αγγλία και την Ισπανία ήταν τεταμένες, τίποτα δε θα εμπόδιζε τους συμπατριώτες του να με εξορίσουν, θεωρώντας με πολιτικό κρατούμενο.

Του εξήγησα ότι θα μπορούσαμε να ναυπηγήσουμε μαζί ένα γερό πλοίο που θα μας επέτρεπε να φτάσουμε στη Βραζιλία. Αλλά, αν υπήρχε και η παραμικρή περίπτωση, αντί να με ευχαριστήσει για τη βοήθεια που θα του είχα προσφέρει, να με σύρει μπροστά σε κανένα ισπανικό δικαστήριο, προτιμούσα χίλιες φορές να παραμείνω στο νησί μου. Θα προσπαθούσα να ξεφύγω μόνος μου αργότερα.

Ο Ισπανός στάθηκε απόλυτα ειλικρινής απέναντί μου. Μου είπε ότι θα το συζητούσε με τον πατέρα του Παρασκευά και θα τον ρωτούσε αν, κατά τη γνώμη του, υπήρχε δυνατότητα να ξαναγυρίσουν μαζί στην πατρίδα του. Και, αν ναι, φτάνοντας εκεί, θα μετέφερε την πρότασή μου στους συντρόφους του.

Αν εκείνοι δέχονταν, μου υποσχέθηκε ότι θα τους έδετε ως όρο να ορκιστούν ότι δε θα στρέφονταν ποτέ εναντίον μου. Και ότι θα με αναγνώριζαν όλοι ως αρχηγό της ομάδας και θα υπάκουαν στις διαταγές μου μέχρι να φτάσουμε σε κάποια πολιτισμένη χώρα. Με διαβεβαίωσε επίσης πως θα υπέγραφε μια συμφωνία μαζί μου σχετικά με όλα αυτά.

Τέλος, μου έδωσε το λόγο του ότι θα με προστάτευε και με την ίδια του τη ζωή ακόμα, αν χρειαζόταν. Ότι θα ήταν πρόθυμος να θυσιάσει τον εαυτό του στην περίπτωση που κάποιος από τους συντρόφους του καταπατούσε τον όρκο του.

Πάντως πίστευε ότι κανένας δε θα έπεφτε τόσο χαμηλά, ώστε να γίνει προδότης. Θα τον εμπόδιζε το γεγονός ότι όλοι μαζί είχαν ζήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα κάτω από άθλιες συνθήκες, με την πείνα να τους βασανίζει, αφού ήταν υποχρεωμένοι να περιορίζονται μόνο στα όσα τους έδιναν οι ιθαγενείς. Εδώ και πολύ καιρό είχαν χάσει πια και την τελευταία ελπίδα να επιστρέψουν κάποια μέρα στις πα-

τρίδες τους, οπότε, αν κατάφερα εγώ να κάνω πραγματικότητα το όνειρό τους, θα μου χρωστούσαν ευγνωμοσύνη για όλη τους τη ζωή.

Μετά από αυτή την κουβέντα, πήγαμε να ζητήσουμε τη γνώμη του πατέρα του Παρασκευά. Όταν όμως φτάσαμε στο σημείο να ορίσουμε ημερομηνία αναχώρησης, ο Ισπανός έθεσε ένα ζήτημα που άξιζε να μελετηθεί.

Στο διάστημα του μήνα που είχε περάσει κοντά μας, είχε προσέξει πως οι προμήθειες που διαδέταμε μόλις και μετά βίας αρκούσαν για τέσσερα άτομα. Τι θα γινόταν αν έρχονταν να προστεθούν άλλα δεκαέξι άτομα στην ομάδα μας; Έπρεπε, λοιπόν, να φροντίσουμε να υπάρχουν αρκετά τρόφιμα στο σκάφος όταν θα βγαίναμε στον ωκεανό. Έπρεπε να εξασφαλίσουμε αρκετές προμήθειες για όλους, συμπεριλαμβανομένων κι εκείνων με τους οποίους θα συναντιόμαστε αργότερα. Θα ήταν τρομερό λάθος αν παραβλέπαμε ένα τόσο σοβαρό θέμα και επιτρέπαμε έτσι να προκληθεί κάποια διαφωνία στη μοιρασιά των τροφίμων. Αν θέλαμε να πετύχει το σχέδιό μας, ήταν πολύ σημαντικό να αποκλείσουμε με κάθε τρόπο αυτή την περίπτωση.

Χάρηκα που ο Ισπανός έδειχνε τόση προνοητικότητα και του το είπα. Τότε εκείνος πρότεινε να οργώσουμε, με τη βοήθεια του Παρασκευά και του πατέρα του, κι άλλους αγρούς και να σπείρουμε μεγάλη ποσότητα κριθαριού και ρυζιού, ώστε να καλύψουμε όλες τις ανάγκες του ταξιδιού μας.

Η ιδέα του μου φάνηκε σωστή και συμφώνησα να αρχίσουμε αμέσως το ξεχέρσωμα. Τα ξύλινα εργαλεία μας δεν ήταν και πολύ αποτελεσματικά, επειδή όμως ήμαστε τέσσερις, η δουλειά προχωρούσε γρήγορα. Μετά από ένα μήνα περίπου είχαμε καθαρίσει μια αρκετά μεγάλη περιοχή, όπου και σπείραμε μπόλικο ρύζι και κριθάρι.

Στο διάστημα αυτό κάναμε και διάφορες άλλες προετοιμασίες σχετικά με το μεγάλο ταξίδι που επρόκειτο να απο-

τολμήσουμε. Είχα ζητήσει από τον Παρασκευά και από τον πατέρα του να κόψουν πολλά δέντρα για την κατασκευή του πλοίου μας. Όταν, λίγες βδομάδες αργότερα, είδα αυτά τα δέντρα να μετατρέπονται σε μακριές, γερές σανίδες, δεν είχα αμφιβολία πως, με τέτοιο υλικό, θα ναυπηγούσαμε ένα καταπληκτικό σκάφος, ικανό να διασχίσει τον ωκεανό.

Ταυτόχρονα είχαμε βάλει τα δυνατά μας για να μεγαλώσουμε τα κοπάδια μας. Πηγαίναμε όλοι μας, ο καθένας με τη σειρά του, και ψάχναμε να βρούμε αγριοκάτσικα. Καταφέραμε τελικά να πιάσουμε πάνω από είκοσι. Και, κάθε φορά που χρειαζόμαστε κρέας, σκοτώνουμε κάποιον από τα γέρικα ζώα, κρατώντας τα νεαρά.

Σιγά σιγά ωριμάζαν και τα σταφύλια. Όταν ήρθε η ώρα του τρύγου, δεν κρύβαμε τη χαρά μας μπροστά στην τόση αφθονία. Ένα σωρό καλάδια γεμίσαμε ως επάνω και μετά απλώσαμε τα σταφύλια στον ήλιο για να ξεραθούν. Αλλά και η απόδοση των καλλιεργειών μας ήταν επίσης μεγαλύτερη από κάθε άλλη φορά. Έτσι, αν όλα πήγαιναν καλά, ήταν βέβαιο ότι θα είχαμε επάρκεια τροφίμων για όλο το ταξίδι.

Μετά από την πλούσια συγκομιδή του ρυζιού και του κριθαριού, πλέξαμε μπόλικα καλάδια για να αποθηκεύσουμε εκεί όλα μας τα αγαθά. Σ' αυτή τη δουλειά ο Ισπανός αποδείχτηκε πολύ πιο επιδέξιος από μένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22

Αγγλικό καράβι

Αφού εξασφαλίσαμε μια σεβαστή ποσότητα τροφίμων, έκρινα πως ο Ισπανός μπορούσε να φύγει. Είχαμε αποφασίσει πως εκείνος μαζί με τον πατέρα του Παρασκευά θα έφευγαν πρώτοι για να κλείσουν τις συμφωνίες. Ένα ωραίο πρωί, λοιπόν, ανοίχτηκαν στο πέλαγος με μια από τις πιρόγες που τους είχαν φέρει στο νησί ως αιχμάλωτους.

Για την ασφάλειά τους, έδωσα στον καθένα τους από ένα τουφέκι και μερικά βόλια, αφού προηγουμένως τους απέσπασα την υπόσχεση ότι δε θα χρησιμοποιούσαν τα όπλα παρά μόνο σε περίπτωση απόλυτης ανάγκης.

Όσο για τρόφιμα, τους εφοδίασα μόνο με αυτά που θα τους χρειάζονταν για το ταξίδι, προσδέτοντας φυσικά και τα απαραίτητα για μια ακόμα βδομάδα.

Περιμέναμε την επιστροφή τους ανυπόμονα, αν και στην πραγματικότητα ήξερα ότι αυτό δεν επρόκειτο να γίνει προτού περάσει αρκετός καιρός.

Κάποιο πρωινό, πριν καλά καλά χαράξει, ο Παρασκευάς με ξύπνησε με φωνές. Εκείνη την ημέρα είχε τύχει να σηκωθεί νωρίτερα.

«Αφέντη, αφέντη, αυτοί έχει φτάνει!»

Τινάχτηκα αμέσως όρθιος. Ντύθηκα όπως όπως, άρπαξα το τηλεσκόπιο και όρμησα έξω. Τόσο ήταν το ξάφνιασμά μου, ώστε ξέχασα να πάρω μαζί και τα όπλα μου.

Ο Παρασκευάς με περίμενε με το βλέμμα καρφωμένο στο πέλαγος. Σε απόσταση λιγότερη από δυο χιλιόμετρα διέκρινα ένα πλοίο. Ένα πραγματικά μεγάλο πλοίο, που είχε ρίξει άγκυρα. Εξετάζοντάς το καλύτερα με το τηλεσκόπιο, διέκρινα καθαρά ότι ήταν αγγλικό.

Αναρωτήθηκα για ποιο λόγο είχε βγει από την πορεία του και τότε είδα να ρίχνουν μια βάρκα στη θάλασσα, η οποία κατευδύνθηκε αμέσως προς την ακτή. Προφανώς οι επιβάτες της αναζητούσαν κάποιο σημείο για να αποβιβάστουν. Ευτυχώς, δεν πρόσεξαν το λυμανάκι μου. Διάλεξαν ένα άλλο μέρος για να αράξουν, καμιά πεντακοσαριά μέτρα μακρύτερα.

Αυτό κι αν ήταν τύχη! Διαφορετικά, θα μπορούσαν να ανακαλύψουν την κρυψώνα μας και να αρπάξουν όλα τα αποθέματα που με τόσες δυσκολίες είχαμε συγκεντρώσει.

Όταν οι άντρες πάτησαν στη στεριά, τους άκουσα να μιλούν αγγλικά. Μέτρησα έντεκα, από τους οποίους οι τρεις ήταν δεμένοι.

Αναστατωμένος, ευχήθηκα να ήταν ακόμα κοντά μας ο πατέρας του Παρασκευά και ο Ισπανός. Πώς θα καταφέρναμε ο Παρασκευάς κι εγώ να βοηθήσουμε τους τρεις άντρες; Απ' όσο μπορούσα να κρίνω, τα πράγματα δε φαίνονταν και τόσο ευοίωνα γι' αυτούς. Είδα κάποιον από τους άλλους να βγάξει ένα στιλέτο και να απειλεί έναν από τους κρατούμενους κι ένιωσα το αίμα να παγώνει στις φλέβες μου. Όμως αμέσως μετά κατάλαβα ότι θα τους χάριζαν τη ζωή. Οι άντρες που τους είχαν φέρει κατευδύνθηκαν προς το εσωτερικό του νησιού. Εξαντλημένοι, οι τρεις κρατούμενοι αφέθηκαν να σωριαστούν στην άμμο.

Κοιτάζοντάς τους, αναπόλησα την ημέρα που με ξέβρασε η θάλασσα σ' αυτό το έρημο νησί. Θυμήθηκα την απόγνωσή μου όταν διαπίστωσα πως ήμουν εντελώς μόνος. Είχα πειστεί πως ήμουν καταδικασμένος να πεθάνω από την πείνα. Εκείνες τις φοβερές στιγμές δεν μπορούσα με τίποτα

να φανταστώ πως θα στεκόμουν τελικά τόσο τυχερός. Πως η θύελλα θα έσπρωγχε το κατεστραμμένο πλοίο μου κοντά στο νησί. Πως θα κατάφερνα να βρω τόσα τρόφιμα, ώστε να επιβιώσω. Οι τρεις άντρες στην παραλία αντιμετώπιζαν ακριβώς την ίδια κατάσταση. Ούτε κι αυτοί γνώριζαν πως η σωτηρία τους βρισκόταν κοντά και πως θα ήταν ασφαλείς στο νησί μου.

Οι άλλοι άντρες, που στο μεταξύ τριγύριζαν στο νησί, θα πίστευαν σίγουρα ότι οι κρατούμενοι δε θα κατάφερναν ποτέ να δραπετεύσουν από τούτη την ερημιά.

Δεν υπήρχαν παρά δυο φρουροί κοντά στη βάρκα, αλλά κι εκείνοι είχαν ξαπλώσει στην παραλία αντί να στέκονται όρθιοι, όπως όφειλαν. Προφανώς θα είχαν πει μπόλικο μπράντι και τους είχε πάρει ο ύπνος. Όσο για τη βάρκα, η άμπωτη την είχε βγάλει έξω στην άμμο.

Κάποια στιγμή οι δυο άντρες που παρίσταναν τους φρουρούς ξύπνησαν. Όταν διαπίστωσαν πως η βάρκα είχε κολλήσει στην άμμο, άρχισαν να φωνάζουν τους συντρόφους τους, που έκαναν βόλτες εκεί γύρω, κι εκείνοι επέστρεψαν αμέσως. Όμως, παρά τις επίμονες προσπάθειές τους, δεν κατάφεραν να σπρώξουν το σκάφος στο νερό.

«Θα περιμένουμε τη φουσκονεριά, Τζακ», είπε ο ένας από αυτούς. «Η βάρκα τότε θα επιπλεύσει από μόνη της. Γιατί να παιδευόμαστε; Δεν ωφελεί σε τίποτα».

Το γεγονός ότι δεν είχαν την πρόθεση να μείνουν για πολύ στο νησί διόλου δε με καθησύχασε. Και ένιωσα μεγάλη ικανοποίηση για όλα εκείνα τα μέτρα ασφαλείας που είχα πάρει. Όσο για τη φουσκονεριά, ήξερα πως θα μεσολαβούσαν δέκα ώρες μέχρι ν' ανέβει η θάλασσα. Μονάχα τότε θα μπορούσαν οι απρόσκλητοι επισκέπτες του νησιού μου να φύγουν.

Στο μεταξύ, καθώς θα περίμενα να γίνει αυτό, θα έπρεπε και να προετοιμαστώ για να αντιμετωπίσω μια πιθανή

επίθεσή τους. Τούτη τη φορά ήμουν σίγουρος ότι θα χρειαζόταν να φανώ πιο πανούργος από τον αντίπαλο. Άλλωστε αυτοί οι άνθρωποι διέδεται πυροβόλα όπλα, δεν ήταν ταλαιπώροι άγριοι που αρκούσε μια τουφεκιά για να τους κάνει να το βάλουν στα πόδια.

Για καλό και για κακό, γεμίσαμε με τον Παρασκευά τα όπλα μας. Έπρεπε να παραδεχτώ ότι είχαμε τρομαχτική όψη μ' εκείνα τα ρούχα μας από κατσικόδερμα, με τα πιστόλια στη ζώνη και τα τουφέκια σταυρωτά στους ώμους.

Όταν έκρινα ότι η στιγμή για να επέμβουμε είχε έρθει, κάλεσα τον Παρασκευά και του είπα να με ακολουθήσει. Το σχέδιό μου ήταν να διασχίσουμε απαρατήρητοι το δάσος για να φτάσουμε στο σημείο της παραλίας όπου βρίσκονταν οι κρατούμενοι.

Προχωρώντας προσεκτικά, είδαμε μετά από λίγο τους τρεις άντρες. Μόλις πλησιάσαμε πολύ κοντά τους, τους φώναξα:

«Ποιοι είστε, κύριοι;»

Ακούγοντας τη φωνή μου, εκείνοι τινάχτηκαν πάνω. Κι έμειναν εμβρόντητοι σαν αντίκρισαν την ανεκδιήγητη εμφάνισή μας. Μάλιστα έκαναν να φύγουν, οπότε διάστηκα να τους καθησυχάσω:

«Μη φοβάστε, κύριοι! Είμαι φίλος. Θα κάνω ό,τι περνάει από το χέρι μου για να σας βοηθήσω».

«Αν είστε φίλος», είπε εκείνος από τους τρεις που φαινόταν σε καλύτερη κατάσταση, «πέσατε πραγματικά από τον ουρανό. Στη θέση που βρισκόμαστε, μόνο ένα θαύμα μπορεί να μας σώσει». Και όλοι τους μας κοίταξαν με δάκρυα στα μάτια.

«Πείτε μου, κύριε, γιατί εκείνος ο άντρας σας απείλησε με το στιλέτο;» τον ρώτησα.

«Κι εσείς ποιος είστε;» με ρώτησε κι εκείνος, σαν να μην είχε ακούσει τη δική μου ερώτηση, ενώ τα δάκρυα κυλούσαν

ασυγκράτητα στα μάγουλά του. «Και τι γυρεύετε σ' αυτό εδώ το έρημο νησί;»

«Είμαι ένας απλός Άγγλος υπήκοος, που τον έριξε η δάλασσα πριν από πολλά χρόνια σ' αυτό το νησί, μετά από ένα τραγικό ναυάγιο», του εξήγησα. «Και τώρα πέστε μου με ποιο τρόπο θα μπορέσουμε να σας βοηθήσουμε».

«Κύριε», μου αποκρίθηκε, «δεν είναι δυνατό να σας τα διηγηθώ όλα τούτη τη στιγμή, γιατί αυτοί που μας έφεραν εδώ σίγουρα δε βρίσκονται και πολύ μακριά. Με δυο λόγια, πάντως, είμαι ο καπετάνιος του πλοίου που βλέπετε εκεί πέρα αγκυροβολημένο. Πριν από δυο μέρες ξέσπασε ανταρσία. Οι ναύτες ήθελαν στην αρχή να με σκοτώσουν. Κατάφερα να τους μεταπείσω, αν και με μεγάλη δυσκολία, οπότε αποφάσισαν να μ' εγκαταλείψουν πάνω σ' ένα έρημο νησί μαζί με τον υποπλοίαρχο και το μοναδικό μας επιβάτη».

«Και πού πήγαν τώρα;»

«Οι περισσότεροι πήραν το μονοπάτι που οδηγεί στο εσωτερικό του νησιού, ενώ δυο έμειναν για να φυλάνε σκοπιά κοντά στη βάρκα. Τρέμω στη σκέψη πως θα μπορούσαν να μας ακούσουν τώρα που μιλάμε».

«Έχουν μαζί τους όπλα;»

«Δυο ή τρία τουφέκια, τίποτ' άλλο», με πληροφόρησε ο καπετάνιος.

Ενώ μιλούσα μαζί του, έλυνα ταυτόχρονα τα δεσμά τους.

«Μην ανησυχείτε», του είπα με ήρεμο τόνο. «Οι ναύτες που υποτίθεται πως φυλάνε σκοπιά το 'χουν ρίξει στον ύπνο, οπότε άνετα θα καταφέρουμε να τους αιφνιδιάσουμε και να τους σκοτώσουμε. Εκτός κι αν προτιμάτε να τους συλλάβετε».

«Δε νομίζω πως αξίζει τον κόπο να τους χαρίσουμε τη ζωή», απάντησε ο καπετάνιος, αφού το σκέφτηκε για λίγο. «Αυτοί οι δυο είναι που ξεσήκωσαν και το υπόλοιπο πλήρωμα. Είμαι σίγουρος πως, αν βγουν από τη μέση, οι άλλοι

θα υποχωρήσουν και θα συνεχίσουν να εκτελούν τα καθήκοντά τους όπως και πριν. Όμως ας μην καθυστερούμε, πάμε κάπου που να μπορούμε να καταστρώσουμε κάποιο σχέδιο επίθεσης. Δεν πρέπει να μας προλάβουν εδώ».

Φύγαμε και οι πέντε και, όταν πια βρισκόμαστε ασφαλείς στο δάσος, δήλωσα:

«Κύριοι, θα σας βοηθήσω ευχαρίστως, αλλά με δύο όρους».

Όπως ήταν φυσικό, είχα σκεφτεί αμέσως την πιθανότητα να ξαναβρώ την ελευθερία μου χάρη στον καπετάνιο και τους δυο συντρόφους του.

«Μην ανησυχείτε», είπε ο καπετάνιος, μαντεύοντας τις σκέψεις μου. «Αν με βοηθήσετε να πάρω πίσω το καράβι μου, δε θα σας εγκαταλείψω. Μόλις όλα τακτοποιηθούν, θα είμαι πρόθυμος να ικανοποιήσω τα αιτήματά σας. Και στην περίπτωση όμως που αποτύχουμε, οι σύντροφοί μου κι εγώ, προσωπικά, δε θα διστάσουμε να διακινδυνεύσουμε ακόμα και τη ζωή μας για χάρη σας».

«Αν έχουν έτσι τα πράγματα», συνέχισα, «δε μου μένει παρά να σας ανακοινώσω τους όρους μου. Πρώτον, για όσο διάστημα θα βρίσκεστε πάνω σ' αυτό το νησί, δε θα αμφισβητήσετε ποτέ την εξουσία μου. Πιθανόν να χρειαστεί να περάσουμε εδώ κάποιο χρονικό διάστημα μαζί. Δεύτερον, αν ξαναπάρετε το πλοίο σας, θα με οδηγήσετε στην Αγγλία, κι εμένα και τους συντρόφους μου, χωρίς να απαιτήσετε κάποιο αντάλλαγμα».

Ο καπετάνιος δήλωσε αμέσως ότι συμφωνούσε και μάλιστα συμπλήρωσε πως, όσα χρόνια κι αν περνούσαν, δε θα ξεχνούσε ποτέ τα όσα ήδη έκανα και τα όσα ήμουν διατεθειμένος να κάνω για τον ίδιο και τους συντρόφους του.

«Περίφημα», είπα καθώς σφίγγαμε τα χέρια για να επικυρώσουμε τη συμφωνία. «Έχω μαζί μου όπλα για όλους σας. Πείτε μου, λοιπόν, καπετάνιε, έχετε κανένα σχέδιο για να υποτάξουμε τους ναύτες;»

Ο καπετάνιος μου απάντησε πως ήταν στη διάθεσή μου και πως θα έκανε ό,τι εγώ θα του πρότεινα. Στο κάτω κάτω, γνώριζα καλύτερα από εκείνον το νησί.

«Είναι πολύ δύσκολο», ομολόγησα, «να πάρω μια τόσο σοβαρή απόφαση μόνος μου, κάτω από τέτοιες συνθήκες. Κατά τη γνώμη μου, πάντως, θα ήταν καλύτερα να αιφνιδιάσουμε τους στασιαστές, πιάνοντάς τους στον ύπνο, και να τους σκοτώσουμε. Στην περίπτωση που κάποιον τον τραυματίσουμε απλώς, αν είναι πρόθυμος να παραδοθεί, θα μπορούσαμε να του χαρίσουμε τη ζωή».

Ο καπετάνιος δήλωσε πως δεν επιθυμούσε να σκοτώσουμε κανέναν ναύτη, εκτός κι αν ήταν απολύτως αναγκαίο. Καταλάβαινε πολύ καλά, από την άλλη, πως εκείνοι οι δυο, που ήταν και οι υποκινητές της στάσης, αποτελούσαν μέλη της ομάδας. Αν, λοιπόν, κατάφερναν να ξανανέβουν στο πλοίο, κάθε ελπίδα θα χανόταν. Γιατί δεν υπήρχε αμφιβολία ότι θα έστελναν τους υπόλοιπους ναύτες στη στεριά για να μας σκοτώσουν. Και δε θα είχαμε την παραμικρή πιθανότητα να γλιτώσουμε, αν βρισκόμαστε αντιμέτωποι μ' ένα απόσπασμα εξαγριωμένων ναυτικών.

«Συμφωνείτε επομένως και ο ίδιος ότι δεν έχουμε και πολλές επιλογές, αν θέλουμε να βγούμε ζωντανοί από αυτή την ιστορία», του είπα.

Και, επειδή εκείνος δίσταζε ακόμα, πρόσθεσα:

«Αυτό είναι εμένα το σχέδιό μου, καπετάνιε. Όμως, αν έχετε να μου κάνετε μια καλύτερη πρόταση, σας ακούω».

«Δε θα ήθελα να επέμβω. Κάντε ό,τι σας φαίνεται πιο σωστό».

Ενώ συνεχίζαμε τη συζήτησή μας, είδαμε ότι οι δυο άντρες που φύλαγαν σκοπιά κοντά στη βάρκα ξύπνησαν και πετάχτηκαν αμέσως όρδιιοι.

«Αυτοί είναι οι υποκινητές της ανταρσίας;» τον ρώτησα.

«Όχι», μου απάντησε.

«Ας τους αφήσουμε, λοιπόν, να φύγουν», πρότεινα, δήθεν σοβαρά. «Ευτυχώς που ξύπνησαν εγκαιρώς».

Όταν και πάλι δεν υπήρξε καμιά αντίδραση από τον καπετάνιο, συνέχισα με έντονο ύφος:

«Το έχετε συνειδητοποιήσει πως, έτσι και διαφύγουν, θα το μετανιώσετε κατόπιν πικρά;»

Τα λόγια μου αυτά κατάφεραν επιτέλους να κάνουν τον καπετάνιο να συνέλθει και να πάρει μια απόφαση. Αρπάξε το τουφέκι που του άπλωσα κι έχωσε κι ένα πιστόλι στη ζώνη του.

Οι δυο σύντροφοί του τον μιμήθηκαν και μετά στάθηκαν δίπλα του. Κρίνοντας πως ήταν καιρός ν' αναλάβουμε δράση, τους ένεψα να με ακολουθήσουν όσο πιο αθόρυβα γινόταν. Αλλά, πριν προλάβουμε να κάνουμε μερικά βήματα, κάποιος πάτησε ένα ξερό κλαδί.

Ακούγοντας το θόρυβο, ο ένας φρουρός στράφηκε απότομα προς το μέρος μας και, μόλις μας είδε, έβαλε τις φωνές. Όμως την ίδια στιγμή οι σύντροφοι του καπετάνιου άνοιξαν πυρ και πέτυχαν το στόχο τους. Ο ένας στασιαστής σωριάστηκε νεκρός, ενώ ο άλλος τραυματίστηκε βαριά.

Τρεις άντρες, που κοιμούνταν μέσα στο δάσος, ξύπνησαν από τους πυροβολισμούς κι έτρεξαν προς τη βάρκα. Βλέποντάς μας οπλισμένους, έτοιμους να πυροβολήσουμε, έπεσαν στα γόνατα και μας ζήτησαν έλεος.

Ο καπετάνιος τούς υποσχέθηκε πως θα τους χάριζε τη ζωή, με τον όρο ότι θα παραδέχονταν το σοβαρότατο αδίκημά τους να στραφούν εναντίον του και θα ζητούσαν συγγνώμη. Εκείνοι ορκίστηκαν ότι θα μας βοηθούσαν να πάρουμε πίσω το καράβι κι ότι θα έκαναν τα πάντα για να μας αποδείξουν την αφοσίωσή τους.

Ο καπετάνιος τούς πίστεψε και, κατά τη γνώμη μου, έπραξε σωστά. Η μόνη του απαίτηση ήταν ότι θα παρέμεναν δεμένοι για όσο θα βρίσκονταν στο νησί.

Ενώ συνέβαιναν αυτά, είπα στον Παρασκευά και στον υποπλοίαρχο να πάνε μέχρι τη βάρκα και να πάρουν τα πανιά και τα κουπιά.

Ξέραμε ότι υπήρχαν άλλοι τρεις άντρες που περιφέρονταν κάπου στο νησί κι έπρεπε να τους εμποδίσουμε να φτάσουν στο πλοίο χρησιμοποιώντας τη βάρκα.

Εξαιτίας των πυροβολισμών, οι τρεις ναύτες εμφανίστηκαν εκείνη ακριβώς τη στιγμή και, μόλις είδαν πως ο καπετάνιος τους είχε ελευθερωθεί, βιάστηκαν με τη σειρά τους να δηλώσουν υποταγή. Μας άφησαν να τους συλλάβουμε χωρίς αντίσταση και δεν αντέδρασαν ούτε όταν τους δέσαμε.

Είχαμε εξουδετερώσει όλους τους στασιαστές!

Ο καπετάνιος δεν είχε ξεκαθαρίσει ακόμα ποια μέτρα θα παίρναμε εναντίον τους. Υπήρχαν άλλοι είκοσι έξι άντρες στο καράβι, οι οποίοι γνώριζαν πολύ καλά την τύχη που τους περίμενε αν αναγκάζονταν να παραδοθούν. Επιστρέφοντας στην Αγγλία ή σε κάποια αγγλική αποικία, θα οδηγούνταν κατευθείαν στην κρεμάλα, δεν είχαν την παραμικρή αμφιβολία γι' αυτό.

Φυσικά ούτε που το συζητούσαμε να επιτεθούμε αμέσως στο καράβι, γιατί δεν ήμαστε παρά μόνο πέντε άτομα.

Ωστόσο έπρεπε επειγόντως να στήσουμε μια παγίδα σ' εκείνους που παρέμεναν στο σκάφος και κυρίως να τους εμποδίσουμε να βγουν στη στεριά για να δουν τι συνέβαινε. Γιατί ήταν σίγουρο πως θα έρχονταν στο νησί αν έβλεπαν πως οι σύντροφοί τους αργούσαν να επιστρέψουν. Και ασφαλώς θα ήταν οπλισμένοι και ιδιαίτερα προσεκτικοί. Δε θα αντέχαμε με τίποτα μπροστά σ' έναν τέτοιο συσχετισμό δυνάμεων. Ήταν, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη να καταστρώσουμε αμέσως κάποιο σχέδιο, και μάλιστα αποτελεσματικό.

Έτσι, ο καπετάνιος κι εγώ αποφασίσαμε πρώτα πρώτα να αχρηστεύσουμε τη βάρκα, από την οποία είχαμε ήδη βγάλει τα πανιά και τα κουπιά.

Γυρίσαμε πίσω στην παραλία και, αφού πήραμε από μέσα ό,τι θα μπορούσε να μας φανεί χρήσιμο, κάναμε μια μεγάλη τρύπα στον πυθμένα της. Ακόμα κι αν οι κρατούμενοι κατόρθωναν με κάποιο τρόπο να ελευθερωθούν, θα ήταν αδύνατο να επιστρέψουν στο πλοίο μ' αυτή τη βάρκα.

Όσο για το αν θα καταφέρναμε να καταλάβουμε το πλοίο, ε, δεν έτρεφα και πολλές ελπίδες. Όμως τι πείραζε; Θα μπορούσαμε μια χαρά να επισκευάσουμε τη βάρκα. Δεν είχα την παραμικρή αμφιβολία ότι θα σωζόμαστε ταξιδεύοντας μ' αυτή. Ήταν αρκετά μεγάλη για να μεταφέρει ακόμα και τους Ισπανούς ναυαγούς, αν έρχονταν στο νησί. Μήπως βρίσκονταν κιόλας στο δρόμο; Δε σταματούσα να τους σκέφτομαι. Μπορεί να περνούσε πολύς καιρός ακόμα μέχρι να συναντηθούμε.

Αφού τραβήξαμε έξω τη βάρκα για να μην παρασυρθεί από την πλημμυρίδα, πήγαμε και καθίσαμε στην αμμουδιά.

Και τότε ακούσαμε έναν πυροβολισμό από το καράβι. Στραφήκαμε προς τα εκεί και είδαμε ότι είχαν υψώσει μια σημαία με ζωγραφισμένο πάνω της ένα ιστιοφόρο. Ήταν το σινιάλο ότι έπρεπε να επιστρέψει η βάρκα.

Βέβαια η βάρκα δεν επέστρεψε. Ρίχτηκαν κι άλλοι πυροβολισμοί, ενώ η σημαία εξακολουθούσε να κυματίζει στον ιστό της. Παρακολουθούσαμε με αγωνία για να δούμε πώς θα εξελίσσονταν τα πράγματα.

Τελικά προσέξαμε πως έριχναν μια άλλη βάρκα στη θάλασσα. Κρυφτήκαμε καλά και περιμέναμε. Μόλις η βάρκα πλησίασε αρκετά, μετρήσαμε μέσα δέκα άντρες, οι οποίοι, για μεγάλη μας απογοήτευση, ήταν πολύ καλά οπλισμένοι. Τραβούσαν με δύναμη κουπί και κατευθύνονταν προς τη βάρκα που ήταν ριγμένη στην άμμο.

Όταν έφτασαν σε απόσταση που μπορούσαμε να διακρίνουμε καθαρά τα πρόσωπά τους, ο καπετάνιος μας είπε πως υπήρχαν ανάμεσά τους και τρεις άντρες που τους είχε εμπι-

στοσύνη και που μάλλον προσχώρησαν στους στασιαστές επειδή απειλήθηκε η ζωή τους. Ήταν αδύνατο να είχαν συμπράξει με τη θύλησή τους. Ο καπετάνιος αναγνώρισε επίσης ανάμεσά τους και το λοστρόμο, ο οποίος είχε παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανταρσία. Δε θα έπρεπε να τον χάσουμε από τα μάτια μας.

Η θέση μας ήταν εξαιρετικά δύσκολη, ωστόσο αποφάσισα να πάρουμε όλα τα απαραίτητα μέτρα που θα μας επέτρεπαν να γλιτώσουμε.

Είχαμε κρύψει τους τέσσερις από τους επτά κρατούμενούς μας στη σπηλιά και τους φύλαγε ο Παρασκευάς. Από εκείνη την πλευρά δεν είχαμε να φοβηθούμε τίποτα. Τον τραυματία και τους άλλους δυο, στους οποίους είχαμε περισσότερη εμπιστοσύνη, τους είχαμε μεταφέρει στο φρούριο, φροντίζοντας, μια και θα έμεναν μόνοι τους, να μην μπορέσουν με κανέναν τρόπο να λυθούν.

Στο μεταξύ οι επιβάτες της βάρκας είχαν φτάσει στον προορισμό τους και προσπαθούσαν να βγάλουν το σκάφος τους στην αμμουδιά, ενέργεια απόλυτα σύμφωνη με τις προσδοκίες μου. Είχα φοβηθεί μήπως έριχναν άγκυρα και άφηναν τη βάρκα στο νερό. Αν έκαναν κάτι τέτοιο και έβαζαν σκοπιά, δε θα μας ήταν δυνατό να την καταλάβουμε. Κι αυτό ήταν απαραίτητο, αν θέλαμε να τους εμποδίσουμε να επιστρέφουν στο καράβι για να ζητήσουν ενισχύσεις.

Μόλις οι δέκα άντρες πάτησαν στη στεριά, έτρεξαν αμέσως, όπως το είχαμε φανταστεί, στην άλλη βάρκα. Η έκπληξή τους φάνηκε ολοκάθαρα όταν τη βρήκαν αχρηστευμένη, πράγμα που θα τους έκανε πιο προσεκτικούς.

Αφού συνήλθαν κάπως, έβαλαν τις φωνές, με την ελπίδα φυσικά ότι θα τους άκουγαν οι σύντροφοί τους. Κατόπιν συγκεντρώθηκαν όλοι μαζί κι έκαναν συμβούλιο. Λίγο αργότερα άρχισαν να πυροβολούν για να κάνουν γνωστή την παρουσία τους. Τρεις άντρες έμειναν να φυλάνε σκοπιά δί-

πλα στη βάρκα και οι υπόλοιποι χάρθηκαν από το οπτικό μας πεδίο.

Ο καπετάνιος κι εγώ ανταλλάξαμε ανήσυχες ματιές. Θα ήταν παρακινδυνευμένο αν προσπαθούσαμε να συλλάβουμε τους εφτά ναύτες, αφού οι φρουροί δε θ' αργούσαν να το πάρουν είδηση. Θα έφευγαν, λοιπόν, και θα καλούσαν σε βοήθεια τους άλλους συντρόφους τους που είχαν μείνει στο πλοίο. Ίσως και να εγκατέλειπαν στην τύχη τους εκείνους που βρίσκονταν στο νησί. Φτάνοντας στο καράβι, θα μπορούσαν άνετα να σηκώσουν τις άγκυρες και να εξαφανιστούν.

Ήταν φανερό πως δε γινόταν να πάρουμε κάποια απόφαση, γιατί δεν ξέραμε τι θα έκαναν οι εφτά ναύτες που είχαν βγει στη στεριά. Όμως τα σχέδιά τους δεν άργησαν να αποκαλυφθούν. Τους είδαμε να σκαρφαλώνουν, ο ένας πίσω από τον άλλο, σ' ένα λόφο που βρισκόταν πολύ κοντά στο φρουριό μου. Ευχήθηκα να πλησιάζαν όσο το δυνατό περισσότερο στο σημείο απ' όπου τους κατασκοπεύαμε. Αν έφταναν σε απόσταση βολής, θα μπορούσαμε να τους ρίξουμε σε περίπτωση ανάγκης.

Σταμάτησαν όταν διαπίστωσαν πως είχαν φτάσει αρκετά ψηλά, ώστε να μπορούν να βλέπουν τη βόρεια και τη βορειοανατολική ακτή του νησιού. Κοίταξαν ολόγυρα και κατόπιν βάλθηκαν να φωνάζουν τους χαμένους συντρόφους τους – μάταια, φυσικά. Κάθισαν κάτω από ένα δέντρο κι ευχήθηκα να τους έπαιρνε ο ύπνος. Ωστόσο ήταν υπερβολικά νευρικοί και υπερβολικά φοβισμένοι εξαιτίας της παράξενης ησυχίας που βασιλεύε στο νησί, ώστε να τολμήσουν να κοιμηθούν. Δεν αμφέβαλλα πως γνώριζαν ότι ο κίνδυνος παραμόνευε εξαιρετικά κοντά τους.

Στο μεταξύ είχε έρθει και ο Παρασκευάς, που μας διαβεβαίωσε ότι δεν υπήρχε η παραμικρή πιθανότητα να λυθούν οι κρατούμενοι.

Εκείνη τη στιγμή ο καπετάνιος μου έκανε μια αρκετά πανούργα πρόταση.

«Κατά την άποψή μου», μου ψιθύρισε, «είναι καλύτερα να περιμένουμε να πυροβολήσουν. Σίγουρα θα επιχειρήσουν ξανά να ειδοποιήσουν τους συντρόφους τους. Όταν, λοιπόν, θα είναι απασχολημένοι με το να ξαναγεμίζουν τα όπλα τους, εμείς θα τους επιτεθούμε».

Όμως οι επτά ναύτες δεν ήξεραν πια τι να κάνουν. Κατέβηκαν κάποτε από το λόφο, πολύ ανήσυχοι, και προχώρησαν προς την αμμουδιά. Αυτό μάλλον σήμαινε πως εγκατέλειπαν τις έρευνές τους και πως εμείς επίσης θα έπρεπε να παραιτηθούμε από το σχέδιο να αποκτήσουμε το σκάφος τους.

Ξαφνικά μου ήρθε μια ιδέα. Ο Παρασκευάς θα πήγαινε στο πιο δυτικό σημείο του νησιού παρέα με το δεύτερο πλοίαρχο. Μόλις θα έφταναν εκεί, θα φώναζαν όσο γινόταν πιο δυνατά για να τραβήξουν την προσοχή των επτά στασιαστών. Αν εκείνοι απαντούσαν, ο Παρασκευάς και ο δεύτερος θα συνέχιζαν τις φωνές. Ταυτόχρονα θα χώνονταν μέσα στο δάσος, ώστε να τους παρασύρουν προς το κέντρο του νησιού.

Όταν οι επτά ναύτες θα βρίσκονταν πια χωμένοι για τα καλά στο δάσος, οι δυο δικοί μας θα μπορούσαν να γυρίσουν με όλη τους την άνεση κοντά μας.

Ο Παρασκευάς και ο δεύτερος ξεκίνησαν αμέσως και μετά από λίγο αντήχησαν οι φωνές τους. Οι επτά άντρες, που μαζί με τους φρουρούς είχαν τραβήξει τη βάρκα στο νερό κι ετοιμάζονταν ν' ανέβουν, σταμάτησαν και, κάνοντας μεταβολή, βάλθηκαν να τρέχουν προς την κατεύθυνση απ' όπου έρχονταν οι φωνές. Όταν έφτασαν στον όρμο που χρησιμοποιούσα για αγκυροβόλι, φώναξαν και τους άλλους τρεις για να τους βοηθήσουν. Τα νερά είχαν ανέβει στο μεταξύ, οπότε χρειάζονταν και τη βάρκα για να μπορέσουν να τον διασχίσουν.

Ήμουν ικανοποιημένος από την εξέλιξη που έπαιρνε η υπόθεση. Κυλούσαν όλα σύμφωνα με το σχέδιό μου κι άρχισα πια να νιώθω κάπως μεγαλύτερη αισιοδοξία απ' ό,τι στην αρχή της επιχείρησης.

Από τη θέση μου μπορούσα να δω πως είχαν σχεδόν φτάσει στην απέναντι πλευρά του όρμου. Οδήγησαν τη βάρκα βαθύτερα στον όρμο, την έδεσαν σ' έναν κορμό δέντρου και συνέχισαν με τα πόδια. Μαζί ακολούθησε κι ένας από τους άντρες που φύλαγαν το σκάφος, οπότε υπήρχαν πια μόνο δυο φρουροί. Μάλλον θα τα καταφέραμε να τους δέσουμε εκτός μάχης. Στο μεταξύ συνέχιζαν ν' ακούγονται από μακριά οι φωνές του Παρασκευά και του δεύτερου πλοίαρχου.

Όταν φτάσαμε στον όρμο, πλησιάσαμε με άπειρες προφυλάξεις τους δυο φρουρούς. Ο ένας ήταν ξαπλωμένος στην άμμο, πλάι στη βάρκα. Με το που έκανε να σηκωθεί, ο καπετάνιος τον χτύπησε γερά στο κεφάλι. Ο άλλος κοιμόταν μέσα στη βάρκα. Δεν αντιστάθηκε φυσικά καθόλου, παραδόθηκε αμέσως. Άλλωστε δεν είχε κι άλλη επιλογή.

Ο καπετάνιος παρατήρησε πως ο συγκεκριμένος ναύτης ήταν ανάμεσα σ' εκείνους που είχαν πάρει μέρος στην ανταρσία κάτω από τις απειλές των υπολοίπων. Του άξιζε να του χαρίσουμε τη ζωή. Εξάλλου προσφέρθηκε αμέσως να μας βοηθήσει, να έρδει με το μέρος μας.

Τον δεχτήκαμε ευχαρίστως. Ο Παρασκευάς και ο δεύτερος είχαν στο μεταξύ εκτελέσει στην εντέλεια την αποστολή τους. Είχαν κατορθώσει να παρασύρουν τους οχτώ ναύτες σε μια τοποθεσία απ' όπου θα δυσκολεύονταν πολύ να ξαναβρούν το δρόμο τους για την παραλία. Και, αν κάποια στιγμή κατάφερναν να γυρίσουν, θα ήταν υπερβολικά εξαντλημένοι για να προβάλουν έστω και την παραμικρή αντίσταση.

Αλλά και ο Παρασκευάς με το δεύτερο πλοίαρχο ήταν εξαντλημένοι όταν ήρθαν και μας βρήκαν αργότερα, καθώς έπεφτε το σκοτάδι.

Πέρασαν ατέλειωτες ώρες ώσπου να ακούσουμε τους οχτώ ναύτες να επιστρέφουν. Πριν καλά καλά πλησιάσουν στη βάρκα, βάλθηκαν να φωνάζουν τους φρουρούς.

Αφού τους φώναξαν μάταια αρκετές φορές, άρχισαν να ενθαρρύνουν ο ένας τον άλλο να τρέξει ως το σκάφος. Κάποιος γκρίνιαζε πως είχε εξουθενωθεί τριγυρνώντας σε τούτο το καταραμένο νησί και δεν μπορούσε ν' ανοίξει περισσότερο το βήμα του.

Όταν επιτέλους έφτασαν στη βάρκα και διαπίστωσαν ότι οι σύντροφοί τους είχαν εξαφανιστεί, επικράτησε μεγάλη αναταραχή. Άρχισαν να φωνάζουν τους φίλους τους και, καθώς δεν έπαιρναν απάντηση, τους ακούσαμε να λένε πως το νησί ήταν μαγεμένο και πως ήταν φοβερή ατυχία που ήρθαν ν' αράξουν σ' αυτό.

Ο καπετάνιος και οι άλλοι πρότειναν να περάσουμε αμέσως στην επίθεση. Εγώ, αντίθετα, πίστευα πως ήταν προτιμότερο να περιμένουμε να χωριστούν πρώτα. Δεν υπήρχε αμφιβολία ότι θα πήγαιναν να ψάξουν για τους δυο εξαφανισμένους φρουρούς.

Υιοθετήσαμε τη δική μου άποψη και περιμέναμε μέχρι τη στιγμή που είχαμε πλέον να αντιμετωπίσουμε μικρές ομάδες των δύο ή των τριών αντρών. Τότε είπα στον Παρασκευά να πάει να τους βρει μαζί με τον καπετάνιο και τους άλλους δυο, αλλά να μην πυροβολήσουν πριν βεβαιωθούν ότι οι στασιαστές διέδεται τουφέκια.

Δε χρειάστηκε να περιμένουμε πολύ για το λοστρόμο, που ήταν και ο βασικός υποκινητής της ανταρσίας. Τρεις άντρες τον ακολουθούσαν από κοντά.

Ο καπετάνιος συγκρατήθηκε με μεγάλη δυσκολία για να μην τους ρίξει αμέσως, αλλά να τους αφήσει να πλησιάσουν περισσότερο. Όταν έγινε αυτό, εκείνος και ο Παρασκευάς πυροβόλησαν.

Ο λοστρόμος σωριάστηκε νεκρός στο έδαφος και δυο ναύτες τραυματίστηκαν σοβαρά. Μόνο ο τρίτος κατάφερε να διαφύγει.

Με τους πρώτους πυροβολισμούς πέρασα κι εγώ στην επίθεση. Και σε ελάχιστο χρόνο καταφέραμε να εξουδετερώσουμε

τους περισσότερους από αυτούς. Χάρη στο σκοτάδι, δεν μπορούσαν να καταλάβουν πόσοι ήμαστε, γεγονός που έπρεπε να εκμεταλλευτούμε για να τελειώσουμε γρήγορα μαζί τους.

Για να επισπεύσω τα πράγματα, κατέφυγα πάλι σ' ένα τέχνασμα. Πρόσταξα το ναύτη που είχε συμμαχήσει μαζί μας να καλέσει έναν από τους συντρόφους του.

«Τομ! Τομ Σμιθ!» φώναξε εκείνος με όλες του τις δυνάμεις.

Ακούγοντας τ' όνομά του, ο άλλος απάντησε αμέσως:

«Ροβινσώνα, εσύ είσαι; Τι τρέχει;»

«Τομ Σμιθ! Τομ Σμιθ!» επανέλαβε ο συνονόματός μου.

«Δεν έχω καιρό να σου εξηγήσω. Παραδοθείτε, κι εσύ και οι άλλοι, αν θέλετε τη ζωή σας».

«Μα, πού είναι οι άνθρωποι στους οποίους πρέπει να παραδοθούμε;» ρώτησε εκείνος.

«Εδώ κοντά. Ο καπετάνιος βρίσκεται στη μέση του δάσους μαζί με καμιά πενηνταριά άντρες. Είναι αποφασισμένος να σας υποχρεώσει με κάθε τρόπο να παραδοθείτε. Σκότωσε κιόλας το λοστρόμο. Και, αν δεν υπακούσετε, θα σας σκοτώσει κι εσάς. Όλους, χωρίς εξαίρεση!»

«Αν πετάξουμε τα όπλα, είναι σίγουρο πως θα σώσουμε τη ζωή μας;» ρώτησε ο Τομ Σμιθ.

«Περίμενε να ρωτήσω τον καπετάνιο», είπε ο Ροβινσώνας.

Προσποιήθηκε πως πήγαινε να ρωτήσει και μερικές στιγμές αργότερα ακούστηκε η φωνή του ίδιου του καπετάνιου:

«Τομ Σμιθ, δηλώνω σ' εσένα και στους συντρόφους σου πως, αν παραδοθείτε αμέσως, θα γλιτώσετε. Δε θα σας στείλω στην κρεμάλα. Μόνο στον Γουίλ Άτκινς δε θα δώσω χάρη».

«Καπετάνιε, συγχώρα με κι εμένα», τον παρακάλεσε ο Άτκινς. «Όλοι είμαστε το ίδιο ένοχοι απέναντί σου».

Ο καπετάνιος μάλλον δε συμφωνούσε, γιατί, απ' όσα μου είπε, ο Γουίλ Άτκινς ήταν εκείνος που είχε αρχίσει πρώτος να τον βρίζει και να τον κακομεταχειρίζεται.

Τελικά του απάντησε πως, έτσι κι αλλιώς, όφειλε να παραδοθεί. Θα συζητούσε αργότερα την περίπτωση του με τον κυβερνήτη του νησιού κι εκείνος θα αποφάσιζε για την τύχη του.

Οι στασιαστές έριξαν αμέσως κάτω τα όπλα τους. Ανέθεσα στο ναύτη που έκανε τις διαπραγματεύσεις και σε άλλους δυο να δέσουν όλους τους άντρες, οι οποίοι στο εξής θα θεωρούνταν κρατούμενοι.

Έτσι πέρασε η νύχτα. Την επομένη επισκευάσαμε τη χαλασμένη βάρκα. Είχε φτάσει η στιγμή να σκεφτούμε πώς θα περνούσε στα χέρια μας το πλοίο.

Ο καπετάνιος μίλησε αυστηρά στους άντρες του, τους κατηγορήσε για την αισχρή συμπεριφορά τους και τόνισε πως σε όλους άξιζε ο θάνατος.

Εκείνοι τον ικέτεψαν να δείξει επιείκεια. Τότε ο καπετάνιος τους απάντησε ότι δεν εξαρτιόταν από αυτόν το αν θα τους δινόταν ή όχι χάρη. Δεν ήταν πια δικοί του κρατούμενοι, αλλά του κυβερνήτη του νησιού.

«Εσείς οι ίδιοι», κατέληξε, «με φέρατε σε τούτο το νησί, νομίζοντας πως ήταν έρημο. Αλλά αυτό το μέρος έχει τον κυβερνήτη του, έναν Άγγλο πολίτη. Από τώρα και στο εξής υπάγεστε σ' εκείνον. Είστε δικοί του κρατούμενοι. Ο κυβερνήτης θα μπορούσε να διατάξει να σας κρεμάσουν αμέσως, αλλά προτιμά να σας οδηγήσει στην Αγγλία και να σας παραδώσει στη Δικαιοσύνη της πατρίδας μας. Έτσι, θα έχετε τουλάχιστον τη δυνατότητα να αγκαλιάσετε για τελευταία φορά τα αγαπημένα σας πρόσωπα, πριν υποστείτε την τιμωρία που σας αξίζει. Όσο για τον Γουίλ Άτκινς, ο κυβερνήτης μου ζήτησε να σας ανακοινώσω ότι η εκτέλεσή του θα λάβει χώρα αύριο το πρωί».

Τα λόγια του έφεραν το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Ο Γουίλ Άτκινς έπεσε στα γόνατα και ικέτεψε τον καπετάνιο να ζητήσει από τον κυβερνήτη να αναβάλει την εκτέλεση,

ενώ οι υπόλοιποι τον εκλιπαρούσαν να μην τους οδηγήσει πίσω στην Αγγλία.

Είχα κρυφτεί ανάμεσα στους θάμνους και παρακολουθούσα τα όσα συνέβαιναν. Όταν έκρινα ότι είχε φτάσει η στιγμή για να πείσω τους εξεγερμένους πως έπρεπε να μας βοηθήσουν να ξαναπάρουμε τον έλεγχο του πλοίου, φώναξα τον Παρασκευά και του ζήτησα να πάει να πει στον καπετάνιο ότι ο κυβερνήτης επιθυμούσε να τον δει.

Ο καπετάνιος αποκρίθηκε όλο σεβασμό:

«Παρακαλώ, διαβιβάστε στην Αυτού Εξοχότητα ότι πηγαίνω αμέσως».

Γι' άλλη μια φορά το τέχνασμά μου αποδείχτηκε πραγματικά θαυματουργό. Οι ναύτες είχαν πλέον πειστεί ότι η τύχη τους εξαρτιόταν από έναν σκληρό και ανελέητο Άγγλο κυβερνήτη.

Όταν ήρθε να με βρει ο καπετάνιος, του εξήγησα στα γρήγορα το σχέδιό μου για το πώς θα ξαναπαίρναμε το καράβι. Αποφασίσαμε να δράσουμε αμέσως. Για να εξασφαλίσουμε την επιτυχία του σχεδίου, πρότεινα στον καπετάνιο να μοιράσουμε τους κρατούμενους σε ομάδες και να μεταφέρουμε προσωρινά τον Άτκινς και δυο άλλους ναύτες στη σπηλιά.

Αφού συμφωνήσαμε σε όλα, ο Παρασκευάς παρέα με τους δυο άντρες, που είχαν συλληφθεί μαζί με τον καπετάνιο, πήραν τον Γουίλ Άτκινς και δυο ακόμα στασιαστές και τους οδήγησαν δεμένους στη σπηλιά. Τους υπόλοιπους τους κλείσαμε στο σπίτι μου στην κοιλάδα.

Την επομένη το πρωί ο καπετάνιος πήγε εκεί και τους μίλησε για αρκετή ώρα. Αναφέρθηκε κυρίως στο κακούργημα για το οποίο είχαν κριθεί ένοχοι. Και δεν παρέλειψε φυσικά να τους κάνει γνωστό ότι ο κυβερνήτης είχε αποφασίσει να τους δώσει χάρη.

«Αλλά», τόνισε, «κινδυνεύετε να σας κρεμάσουν αν πατήσετε το πόδι σας σε αγγλικό έδαφος».

Συμπλήρωσε πως η μοναδική δυνατότητα να τους δοθεί αμνηστία θα ήταν αν βοηθούσαν σε κάποια δίκαιη υπόθεση, όπως, για παράδειγμα, στο να αφαιρεθεί η διακυβέρνηση του πλοίου από τους στασιαστές που βρίσκονταν ακόμα εκεί. Στην περίπτωση που θα συνεργάζονταν σ' αυτή την επιχείρηση, ο κυβερνήτης όχι μόνο θα τους συγχωρούσε, αλλά και θα τους άφηνε ελεύθερους.

Τις διαβεβαιώσεις του ακολούθησε μια σειρά δηλώσεων μετανοίας από την πλευρά των στασιαστών.

«Εντάξει, βλέπω ότι δείχνετε καλή θέληση και μεταμέλεια. Πάω να βρω τον κυβερνήτη και θα δω τι θα μπορέσω να κάνω για σας», τους είπε.

Ο καπετάνιος έσπευσε να με συναντήσει για να μου δώσει την αναφορά του. Τον συμβούλεψα να διαλέξει μερικούς άντρες, αυτούς που του φαίνονταν πιο έμπιστοι. Θα τους έλεγε ότι δεν τους χρειαζόταν όλους, γιατί ο κυβερνήτης θα του διέθετε και δικούς του για να τον βοηθήσει να επανακτήσει τον έλεγχο του πλοίου, και ότι εκείνος του είχε υποδείξει να πάρει μόνο μερικούς για να τους δοκιμάσει. Θα κρατούσαν τους υπόλοιπους στις φυλακές του νησιού ως ομήρους. Η τύχη τους εξαρτιόταν από τη στάση των συντρόφων τους. Αν αυτοί δε φέρονταν όπως έπρεπε, θα τους κρεμούσαν.

Όταν οι ναύτες άκουσαν για ομήρους, κατάλαβαν ότι ο κυβερνήτης δεν αστειευόταν. Ήταν ξεκάθαρο, δεν είχαν άλλη επιλογή από το να συνεργαστούν για την ανακατάληψη του πλοίου. Ήταν το μόνο που τους συνέφερε.

Συζητήσαμε με κάθε λεπτομέρεια το σχέδιο. Κατά την άποψή μου, ήταν προτιμότερο εγώ να μη λάβω μέρος στην επιχείρηση. Εξάλλου δεν έπρεπε ο Παρασκευάς να μείνει ολομόναχος στο νησί με τους κρατούμενους.

Ο Παρασκευάς πηγαινοερχόταν κουβαλώντας τους τρόφιμα και νερό. Εγώ είχα εμφανιστεί μπροστά τους μόνο μια φορά. Παρίστανα το δεξί χέρι του κυβερνήτη και μιλούσα

για εκείνον με μεγάλο σεβασμό. Τους είπα ότι ο κυβερνήτης μας είχε τόσα πολλά να κάνει, ώστε δεν μπορούσε να ασχοληθεί προσωπικά μαζί τους, και οι ναύτες εντυπωσιάστηκαν φοβερά.

Στο μεταξύ η επιχείρηση ανακατάληψης του πλοίου είχε κιόλας αρχίσει. Ο καπετάνιος είχε χωρίσει τους άντρες σε δυο ομάδες. Η πρώτη ήταν κάτω από τις διαταγές του και την άλλη την είχε αναλάβει ο μοναδικός επιβάτης του καραβιού.

Ήταν σχεδόν μεσάνυχτα όταν οι δυο βάρκες έφτασαν πλάι στο αγκυροβολημένο πλοίο.

«Ε! Φιλαράκια!» φώναξε ο Ροβινσώνας στους ναύτες που φύλαγαν σκοπιά, δασκαλεμένος από τον καπετάνιο για το τι έπρεπε να πει. «Να 'μαστε τελικά με τους φίλους μας που είχαμε στείλει στη στεριά. Κάναμε ώρα πολλή μέχρι να τους ξαναβρούμε. Μα την αλήθεια, εκείνο το καταραμένο το νησί είναι στοιχειωμένο!»

Μ' αυτά τα λόγια, καθώς και με κάποιες ακόμα άσχετες κουβέντες, ο Ροβινσώνας απασχόλησε τη φρουρά, οπότε ο καπετάνιος και οι άντρες του βρήκαν την ευκαιρία να ανέβουν στο κατάστρωμα από την πλευρά που ήταν αφύλακτη. Δυο χτυπήματα με τον υποκόπανο του τουφεκιού στα κατάλληλα σημεία ήταν αρκετά για να ξαπλώσουν αναισθητους τον καινούριο υποπλοίαρχο και το μαραγκό που δούλευαν κοντά στη γέφυρα.

Κατόπιν μερικοί άντρες ρίχτηκαν στους ναύτες που φύλαγαν σκοπιά. Κάποιοι άλλοι έκλεισαν τις μπουκαπόρτες, ώστε να αποτρέψουν την έξοδο των στασιαστών από τους χώρους όπου βρίσκονταν.

Οι άντρες που επέβαιναν στη βάρκα του Ροβινσώνα όρμησαν στην πλώρη και συνέλαβαν τρεις ναύτες που κατευθύνονταν προς την κουζίνα.

Ο δεύτερος πλοίαρχος έφτασε τελικά στη γέφυρα. Ο νέος καπετάνιος του πλοίου, που εκείνη την ώρα κοιμόταν

εκεί, ξύπνησε μεμιάς και πυροβόλησε. Ο δεύτερος τραυματίστηκε, αλλά ανταπάντησε σημαδεύοντας τον αντίπαλό του στο κεφάλι. Ο καπετάνιος των στασιαστών πέθανε ακαριαία.

Το καράβι είχε περάσει πλέον στα χέρια των δικών μας και ο καπετάνιος διέταξε να ρίξουν εφτά κανονιές. Ήταν το σινιάλο που είχαμε συμφωνήσει. Ακούγοντάς το, ένιωσα απέραντη ανακούφιση. Είχα περάσει τόσες και τόσες ώρες αγωνίας περιμένοντάς το.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23

Στο δρόμο για την Αγγλία

Μόλις πήρα το σινιάλο της νίκης, έπεσα σ' ένα βαθύ ύπνο, εξαντλημένος από την υπερένταση και τα τόσα τρεξίματα. Ξύπνησα ακούγοντας μια φωνή που έλεγε:

«Εξοχότατε, είναι όλα έτοιμα!»

Ήταν η φωνή του καπετάνιου, ο οποίος είχε γυρίσει από την αποστολή του. Με κάλεσε να τον ακολουθήσω για να δαυμάσω το καράβι. Βρισκόταν αραγμένο στην είσοδο του μικρού μου όρμου!

Κατενδουσιασμένος, πετάχτηκα αμέσως πάνω. Μόλις φτάσαμε στην παραλία, ο καπετάνιος μου είπε:

«Αγαπητέ μου φίλε, ιδού το καράβι μας. Σας περιμένει. Είμαστε όλοι στη διάθεσή σας».

Ακούγοντας αυτά τα λόγια, ένωσα τα μάτια μου να πλημμυρίζουν από δάκρυα χαράς και συγκίνησης. Το καράβι βρισκόταν εκεί, ένα μίλι περίπου από την ακτή, έτοιμο να με δεχτεί πάνω του!

Όταν, μετά από λίγο, συνήλθα κάπως, ο καπετάνιος μου είπε ότι μου είχε φέρει ένα μικρό δώρο. Και πρόσθεσε ότι έπρεπε να το δεχτώ χωρίς αντιρρήσεις.

«Φέρτε το δώρο του κυβερνήτη!» διέταξε.

Ένας από τους ναύτες άρχισε τότε να κουβαλάει ένα σωρό πακέτα, το ένα μετά το άλλο. Το δώρο ήταν μια κάσα που περιείχε έξι μπουκάλια, των δύομισι λίτρων το καθένα, με

εξαιρετικό κρασί Μαδέρας. Κι ακόμα δώδεκα μεγάλα κομμάτια καπνιστού βοδινού κι έξι χοιρινού, δυο λίβρες καπνός, ένας σάκος γεμάτος με παξιμάδια κι ένα κουτί με ζάχαρη.

Στο τέλος μου πρόσφερε ένα πλήρες κοστούμι. Κι ήταν αυτό ακριβώς που μου έδωσε τη μεγαλύτερη χαρά. Επίσης μου χάρισε έξι πουκάμισα, έξι μαντίλια, έξι ζευγάρια κάλτσες, ένα ζευγάρι παπούτσια, ένα καπέλο, ένα παντελόνι κι ένα παλτό.

Με άλλα λόγια, ο καπετάνιος με έντυσε από την κορυφή μέχρι τα νύχια! Εκείνη τη στιγμή δε γνώριζα ακόμα πως τις πρώτες μέρες το κοστούμι θα μου φαινόταν ιδιαίτερα άβολο.

Όταν πια τα είχαμε μεταφέρει όλα στο φρούριό μου, συζήτησα μαζί του για την τύχη των πέντε κρατούμενων που είχαν απομείνει στο νησί. Τι θα τους κάναμε εκείνους τους ανθρώπους;

Ο καπετάνιος με βεβαίωσε πως επρόκειτο για αλήτες του χειρόστου είδους. Και ήταν ανυποχώρητος στην άποψη του πως έπρεπε να τους παραδώσουμε σιδηροδέσμιους στην αγγλική Δικαιοσύνη, κατεβάζοντάς τους στο πρώτο λιμάνι που θα πιάναμε. Εγώ πάλι είχα να του κάνω μια άλλη πρόταση: Θα προσπαθούσα να πείσω τους ναύτες να ζητήσουν από μόνοι τους να τους επιτραπεί να μείνουν στο νησί.

«Θα ήταν η ιδανική λύση», συμφώνησε εκείνος.

«Περίφημα», είπα. «Θα παρουσιαστώ ως κυβερνήτης και θα τους ανακοινώσω πως είναι η μοναδική δυνατότητα που τους προσφέρουμε για να σώσουν τη ζωή τους».

Αφού πάρθηκε η απόφαση, πρόσταξα τον Παρασκευά και άλλους δυο να πάνε στη σπηλιά και να φέρουν στο φρούριο, καλά δεμένους, τους πέντε κρατούμενους.

Μετά από λίγο εμφανίστηκαν μπροστά μου. Αυτή τη φορά ήμουν σε θέση να τους δεχτώ ντυμένους με ευρωπαϊκά ρούχα. Το κοστούμι μου με έκανε να αισθάνομαι πως ήμουν εξαιρετικά σημαντικό πρόσωπο.

Ανέφερα στους ενόχους τα εγκλήματα που είχαν διαπράξει και πρόσθεσα με ιδιαίτερα καυστικό τόνο πως, σύμφωνα με το νόμο και το δίκαιο, θα έπρεπε να υποστούν την αρμόζουσα τιμωρία.

Κατόπιν τους ζήτησα να απολογηθούν, να παρουσιάσουν τα ελαφρυντικά τους. Είχαν καταλάβει πολύ καλά ότι προβλεπόταν η ποινή του θανάτου για κάθε άτομο που υποκινούσε τους άλλους σε ανταρσία και μάλιστα έπαιρνε ενεργό μέρος σ' αυτή. Κάποιος ανάμεσά τους παρατήρησε ότι ο καπετάνιος τους είχε υποσχεθεί πως θα τους χάριζε τη ζωή. Απάντησα ότι εμένα αυτό δε με αφορούσε. Και ότι δεν ήξερα ακόμα τι θα έκανα με την περίπτωση τους, καθώς έπρεπε να εγκαταλείψω το νησί, προκειμένου να αναλάβω κάπου αλλού σπουδαία αξιώματα.

Τους είπα επίσης ότι, αν επιβιβάζονταν σε αγγλικό καράβι, αναπόφευκτα ο καπετάνιος θα τους κατέβαζε στο πρώτο αγγλικό έδαφος που θα συναντούσαν, σε κάποια αποικία, για παράδειγμα, κι εκεί θα τους περίμενε η τιμωρία που επιβαλλόταν σε κάθε στασιαστή: η κρεμάλα.

Έτσι όπως είχαν τα πράγματα, δε μου έμενε παρά να τους συστήσω να μου ζητήσουν τη χάρη να τους εγκαταλείψω στο νησί. Αν μου το ζητούσαν, θα έδινα τη συγκατάθεσή μου, αφού, στο κάτω κάτω, εγώ έφευγα. Με λίγη καλή θέληση, θα ζούσαν αρκετά ικανοποιητικά εκεί.

Με ευχαρίστησαν ταπεινά. Όλοι τους, χωρίς εξαίρεση, συμφωνούσαν ότι ήταν προτιμότερο να μείνουν στο νησί παρά να βρεθούν με μια θηλιά στο λαιμό.

Όταν κανονίστηκε κι αυτό, είπα στον καπετάνιο πως σκόπευα να μείνω άλλη μια νύχτα στο νησί για να οργανώσω τα σχετικά με την αναχώρησή μου. Στο μεταξύ εκείνος θα μπορούσε να προετοιμάσει το σκάφος για τον απόπλου.

Του ζήτησα να μου στείλει ένα ναύτη να με παραλάβει με μια βάρκα νωρίς το πρωί. Θα σήκωναν τις άγκυρες μόλις θα επιβιβαζόμουν.

Μόλις έφυγε ο καπετάνιος, κάλεσα ξανά τους πέντε κρατούμενους. Τους είπα ότι, στην κατάσταση που βρίσκονταν, είχαν κάνει την πιο ορθή επιλογή και ότι στο νησί δε θα τους έλειπε τίποτα. Εκείνοι με τη σειρά τους μου εξέφρασαν την ικανοποίησή τους και με ευχαρίστησαν θερμά για την καλοσύνη και τη γενναιοδωρία μου.

Έπειτα κάθισα κι έγραψα ένα γράμμα στους φίλους μου τους Ισπανούς, οι οποίοι δεν είχαν κάνει ακόμα την εμφάνισή τους. Ενημέρωσα τους Άγγλους ότι ίσως και κάποιοι άλλοι να έρχονταν να εγκατασταθούν στο νησί και τους έβαλα να μου υποσχεθούν ότι θα μοιράζονταν μαζί τους όλα όσα θα τους άφηνα.

Στη συνέχεια τους παρέδωσα τα όπλα μου και όσο μπαρούτι μου είχε απομείνει. Μετά τους πήγα να δουν τα χωράφια μου και τους εξήγησα πώς να εκτρέφουν κατσίκια. Τους έδειξα επίσης πώς να φτιάχνουν βούτυρο και τυρί.

Επιπλέον, τους υποσχέθηκα ότι θα ζητούσα από τον καπετάνιο να διατάξει να μεταφέρουν στο νησί δυο ακόμα βαρέλια με μπαρούτι, καθώς και σπόρους για να καλλιεργήσουν λαχανικά. Αναφορικά με τη σπορά, θα έπρεπε να παίρνον υπόψη τους τις εναλλαγές των εποχών.

Την άλλη μέρα, αφού έδωσα τις τελευταίες μου οδηγίες, εγκατέλειψα το νησί μου μαζί με τον Παρασκευά. Επιβιβάστηκαμε στο πλοίο και οι ετοιμασίες για την αναχώρησή μας πήραν μια ολόκληρη μέρα.

Την επομένη, όταν ανέβηκαν τα νερά με την πλημμυρίδα, στείλαμε στη στεριά μια βάρκα με όλα όσα είχα υποσχεθεί στους κρατούμενους. Ζήτησα επίσης να τους δώσουν και μερικά ρούχα.

Ενώ ήμαστε πλέον έτοιμοι να σηκώσουμε τις άγκυρες, δυο από τους πέντε ναύτες που είχαμε αφήσει πίσω ήρθαν ως το καράβι κολυμπώντας και μας παρακάλεσαν να τους πάρουμε μαζί μας. Προτιμούσαν να το διακινδυνεύσουν να τους κρεμά-

σουν παρά να παραμείνουν στο νησί. Ήταν πεισμένοι πως, και στο νησί να έμεναν, πάλι ο θάνατος τους περιμένε.

Ο καπετάνιος δήλωσε ότι έπρεπε να πάρει την έγκρισή μου για να τους δεχτεί στο πλοίο. Βλέποντας ότι η μεταμέλειά τους ήταν ειλικρινής και αφού μας ορκίστηκαν ότι στο εξής θα ζούσαν υποδειγματική ζωή, συγκατατέθηκα να τους πάρει.

Εγκαταλείποντας το νησί, πήρα μαζί μου για ανάμνηση το καπέλο μου από κατσικόδερμα, την ομπρέλα μου και τον παπαγάλο. Πήρα επίσης τις τριάντα έξι λίρες στερλίνες, που είχαν μείνει αχρησιμοποίητες εδώ και τόσα χρόνια, καθώς και τα χρυσά νομίσματα, τα πεντόλιρα και τις ράβδους χρυσού που είχα βρει στο ισπανικό πλοίο.

Στις 19 Δεκεμβρίου του σωτήριου έτους 1686, άφησα πίσω μου το νησί μου. Έφτασα στην Αγγλία στις 11 Ιουνίου του 1687, δηλαδή τριάντα πέντε ολόκληρα χρόνια μετά την αναχώρησή μου από τις ακτές της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24

Ξαναβρίσκω τους παλιούς μου φίλους

Επιστρέφοντας στην Αγγλία μετά από μια τόσο μεγάλη απουσία, αισθανόμουν σαν ξένος. Από όλους εκείνους που ανήκαν στον κύκλο των γνωστών μου κανείς δε με θυμόταν.

Η χήρα του καπετάνιου, που είχε τόσο καλά φροντίζει τα συμφέροντά μου, βρισκόταν σε πολύ δύσκολη θέση και δεν ένιωθε διόλου άνετα απέναντί μου. Όταν διαπίστωσα πως, σπρωγμένη από την ανάγκη, είχε αποσπάσει ένα μέρος των χρημάτων μου, την καδησύχασα λέγοντάς της ότι δεν είχε τίποτα να φοβηθεί από μέρους μου. Και μάλιστα τη βοήθησα όσο μου το επέτρεπαν εκείνη τη στιγμή οι περιορισμένες μου δυνατότητες.

Όταν έφτασα στο Γιορκσάιρ, έμαθα ότι οι γονείς μου είχαν πεθάνει πριν από πολλά χρόνια. Δε βρήκα παρά δυο αδερφές που δε γνώριζα, αφού είχαν γεννηθεί μετά την αναχώρησή μου από το σπίτι. Υπήρχαν επίσης και οι δυο γιοι του ενός από τους αδερφούς μου.

Οι γονείς μου δε μου είχαν αφήσει τίποτα, γιατί με θεωρούσαν πεθαμένο. Έτσι, δε διέθετα παρά ένα πολύ μικρό κεφάλαιο.

Ο καπετάνιος του αγγλικού πλοίου που με έφερε πίσω στην πατρίδα στάθηκε εξαιρετικά γενναιόδωρος μαζί μου. Μίλησε στους πλοιοκτήτες για το πόσο καθοριστική ήταν η επέμβαση και πόσο σημαντική η συμβολή μου όχι μόνο για τη σωτηρία τη δική του και του σκάφους, αλλά και του φορτίου.

Οι πλοιοκτῆτες με κάλεσαν στα γραφεία τους και με σύστησαν στους εμπόρους στους οποίους ανήκε το φορτίο. Κι εκείνοι, ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες που είχα προσφέρει στον καπετάνιο, μου έδωσαν, μαζί με τις ευχαριστίες τους, διακόσιες λίρες στερλίνες. Τα χρήματα αυτά έρχονταν πάνω στην πιο κατάλληλη στιγμή, παρ' όλο που δεν αποτελούσαν λύση για τα προβλήματά μου.

Αφού το σκέφτηκα αρκετά, αποφάσισα να μπαρκάρω για τη Λισαβόνα, με σκοπό να ξαναδώ τον Πορτογάλο καπετάνιο που με είχε σώσει όταν είχα δραπετεύσει από τους Μαυριτανούς πειρατές. Ήθελα επίσης να μάθω νέα για τη φυτεία που είχα αφήσει πίσω μου στη Βραζιλία.

Τον Οκτώβριο, λοιπόν, της ίδιας χρονιάς έφυγα για τη Λισαβόνα παρέα με τον πιστό μου Παρασκευά. Με ευνόησε η τύχη και ανταμώθηκα με το φίλο μου τον καπετάνιο, αλλά δυσκολεύτηκα πολύ να τον αναγνωρίσω, γιατί είχε γεράσει τρομερά. Είχε σταματήσει από καιρό τα ταξίδια και είχε αναθέσει τη διακυβέρνηση του πλοίου στο γιο του, ο οποίος είχε εμπορικές συναλλαγές με τη Βραζιλία.

Δε θα ξεχάσω ποτέ με πόση δέριμη με υποδέχτηκε μόλις με αναγνώρισε. Ανυπόμονα, ζήτησα να μάθω τι γινόταν στη Βραζιλία όλο αυτό το χρονικό διάστημα. Ο καλός μου φίλος μού είπε ότι είχε να πάει εννιά χρόνια, αλλά πίστευε ότι η φυτεία μου ευδοκίμωσε.

Μου εξήγησε πως, λίγο μετά την αναχώρησή μου από τη Βραζιλία, κυκλοφόρησε η φήμη ότι το πλοίο μου είχε ναυαγήσει. Επίσημα, με θεωρούσαν αγνοούμενο, οπότε οι διαχειριστές της περιουσίας μου υποχρεώθηκαν τελικά να παραχωρήσουν το ένα τρίτο της στο βασιλιά και τα δύο τρίτα στους αδελφούς της μονής του Αγίου Αυγουστίνου, οι οποίοι φρόντιζαν με μεγάλη ευσυνειδησία τα συμφέροντά μου.

Του ζήτησα περισσότερες λεπτομέρειες για τη φυτεία. Μου αποκριθήκε ότι δεν ήξερε ακριβώς τι γινόταν, αφού εί-

χε να πάει στη Βραζιλία πολλά χρόνια. Ωστόσο, απ' ό,τι είχα ακούσει, οι δουλειές μάλλον καλά πήγαιναν.

Μου είπε επίσης πως δεν υπήρχε αμφιβολία ότι θα ξανάρχονταν στην κατοχή μου όλα όσα μου ανήκαν, καθώς η ιδιοκτησία μου βρισκόταν καταχωρημένη στα επίσημα αρχεία της χώρας.

Οι δυο διαχειριστές μου είχαν πεθάνει πριν από μερικά χρόνια, αλλά οι γιοι τους, που είχαν αναλάβει τη διαχείριση, ήταν εξαιρετικά έντιμοι άνθρωποι. Θα μπορούσα να βασίζομαι απόλυτα πάνω τους.

Ο καπετάνιος γνώριζε ακόμα πως ένα μεγάλο ποσό χρημάτων που μου ανήκε βρισκόταν στα χέρια τους. Επρόκειτο για τα κέρδη που είχαν αποδώσει τα κτήματά μου πριν παραχωρηθούν στο βασιλιά και στο μοναστήρι.

Ακούγοντάς το αυτό, παραξενεύτηκα και τον ρώτησα γιατί δεν είχε πάρει εκείνος τα χρήματα, ως νόμιμος κληρονόμος μου, όπως είχα ορίσει στη διαθήκη μου πριν φύγω από τη Βραζιλία. Μου εξήγησε ότι, αφού δεν είχα κηρυχτεί επίσημα νεκρός, δεν μπορούσε να εκτελεστεί η διαθήκη. Και ο ίδιος άλλωστε δεν ήθελε να διεκδικήσει τα δικαιώματά του, γιατί δεν είχε πάψει ποτέ να ελπίζει ότι κάποια μέρα θα εμφανιζόμουν.

Με συγκίνησε βαθιά η στάση του φίλου μου, η ευγένεια και η τιμιότητά του. Και δεν ξεχνούσα φυσικά και τον τρόπο με τον οποίο με είχε δεχτεί στο καράβι του, όταν με είχε περιμαζέψει από το πέλαγος. Με είχε βοηθήσει αφάνταστα, χωρίς μάλιστα να αποβλέπει σε κάποιο κέρδος.

Κατάλαβα πως ο παλιός μου φίλος είχε υποστεί πολλές οικονομικές ζημιές και πως κάθε άλλο παρά πλούσιος θα μπορούσε να θεωρηθεί, γι' αυτό και δέχτηκα να πάρω μόνο ένα μέρος των χρημάτων που μου χρωστούσε από κάποιες παλιές συναλλαγές μας. Και δε θέλησα φυσικά ν' ακούσω κουβέντα για τους τίτλους ιδιοκτησίας του καραβιού του που επέμενε να μου μεταβιβάσει ως εγγύηση.

«Αγαπητέ μου φίλε, εγώ σας είμαι πολύ πιο υποχρεωμένος απ' ό,τι νομίζετε. Μόλις ξαναπάρω στην κατοχή μου τη φυτεία μου, θα σας επιστρέψω ακόμα και αυτά που μου δώσατε σήμερα», του δήλωσα.

Εκείνος με διαβεβαίωσε ότι είχε τον τρόπο να με βοηθήσει να διεκδικήσω γρήγορα τα δικαιώματά μου αναφορικά με τη φυτεία. Του αποκρίθηκα πως, κατά τη γνώμη μου, η καλύτερη λύση θα ήταν να επιστρέψω χωρίς άλλη καθυστέρηση στη Βραζιλία. Τότε μου είπε ότι φυσικά και μπορούσα να πάω, αλλά υπήρχε κι άλλος τρόπος για να τακτοποιήσω τις υποθέσεις μου εξίσου αποτελεσματικά, χωρίς καν να μετακινηθώ από τη Λισαβόνα.

Δέχτηκα τη συμβουλή του και την επομένη κιόλας έγραψε το όνομά μου στο μητρώο, βεβαιώνοντας πως πράγματι ήμουν εκείνος που δήλωνα. Με τον τρόπο αυτό απέκτησα και πάλι το δικαίωμα να διαχειρίζομαι ο ίδιος τα περιουσιακά μου στοιχεία.

Στείλαμε την παραπάνω βεβαίωση της ταυτότητάς μου σ' ένα φίλο του έμπορο στη Βραζιλία, μαζί μ' ένα συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο που τον εξουσιοδοτούσε να ενεργήσει για λογαριασμό μου.

«Μείνετε εδώ ως φιλοξενούμενός μου», μου πρότεινε ο καπετάνιος, «μέχρι να έρδει η απάντησή».

Οι ενέργειές του ήταν απόλυτα σωστές. Δεν πέρασαν καλά καλά ούτε εφτά μήνες και οι κληρονόμοι των διαχειριστών μου μου έστειλαν ένα χοντρό, σφραγισμένο φάκελο που περιείχε όλα τα απαραίτητα έγγραφα και μαζί ένα γράμμα, με το οποίο με πληροφορούσαν ότι θα μου έστειλαν διακόσια κιβώτια με ζάχαρη, οχτακόσιες μπάλες καπνού και το υπόλοιπο χρέος τους απέναντί μου σε χρυσάφι.

Είναι αδύνατο να περιγράψω το πώς αισθάνθηκα διαβάζοντας εκείνο το γράμμα. Τρελάθηκα κυριολεκτικά από τη χαρά μου. Ποτέ δε φανταζόμουν ότι θα τακτοποιούνταν όλα τό-

σο σύντομα και τόσο καλά. Όμως ακόμα δεν ήξερα τι απόφαση να πάρω. Κανονικά δε θα έπρεπε να ανησυχώ για τίποτα. Το γράμμα και τα έγγραφα ήταν ολοκάθαρα, δεν υπήρχε η παραμικρή αμφισβήτηση από πουθενά. Όμως είχα γνωρίσει στη ζωή μου τόσες κακοτυχίες, ώστε δεν μπορούσα ακόμα να πιστέψω ότι ανοιγόταν μπροστά μου ένας δρόμος φαρδύς και άνετος, χωρίς εμπόδια και δυσκολίες.

Ευτυχώς, ο φίλος μου κατάλαβε πόσο πολύ με είχαν συνταράξει όλα αυτά και μου έδωσε να πιω κάτι τονωτικό. Θα πρέπει να είχα όψη αρρώστου, γιατί θεώρησε απαραίτητο να φωνάξει κι ένα γιατρό, του οποίου οι φροντίδες με βοήθησαν να αισθανθώ πολύ καλύτερα.

Απρόσμενα, είχα βρεθεί κάτοχος πέντε χιλιάδων λιρών στερλινών και ιδιοκτήτης μιας φυτείας στη Βραζιλία, η οποία έδινε ετήσιο εισόδημα γύρω στις χίλιες λίρες στερλίνες. Σε καμιά περίπτωση δε θα μπορούσα να ελπίζω τόσα πολλά από μια ιδιοκτησία στην Αγγλία.

Το πρώτο που ήθελα να κάνω ήταν να ξελαφρώσω από τις έγνοιες του τον Πορτογάλο φίλο μου. Ήμουν πλέον σε θέση να του δείξω έμπρακτα την ευγνωμοσύνη μου για τις υπηρεσίες που μου είχε προσφέρει. Και επιθυμούσα ακόμα να τον ανταμείψω για την τιμιότητά του, αφού μου είχε δώσει λεπτομερή αναφορά για τα όσα είχε κάνει υπερασπίζοντας τα συμφέροντά μου.

Του εξήγησα ότι του όφειλα ένα μέρος του πλούτου μου και ότι δεν είχα καταφέρει ποτέ να του ανταποδώσω τα όσα έκανε για μένα κάθε φορά που είχα την ανάγκη του. Και κατέληξα απαγορεύοντάς του εκ των προτέρων να αρνηθεί αυτά που θα του πρόσφερα.

Άρχισα με το να του επιστρέψω τα χρήματα που μου είχε προκαταβάλει πριν από μερικούς μήνες. Κατόπιν πήγα σ' ένα συμβολαιογράφο και συντάξαμε ένα έγγραφο με το οποίο διαγράφονταν όλες οι οφειλές του απέναντί μου. Πρόσδεσα

μάλιστα ότι, βάσει αυτού του διακανονισμού, όσο θα ζούσε, θα του κατέβαλλα εκατό χρυσά νομίσματα το χρόνο.

Στη συνέχεια έπρεπε να σκεφτώ τι θα έκανα με τη φυτεία που εξακολουθούσε να μου ανήκει, παρ' όλο που δεν περίμενα κάτι τέτοιο. Θεωρούσα ότι ήταν μια υπόθεση αρκετά πολύπλοκη, καθώς στο έρημο νησί, όπου είχα ζήσει τα περισσότερα χρόνια της ζωής μου, δεν είχα για τίποτ' άλλο να νοιαστώ πέρα από τις βασικές ανάγκες μου.

Βέβαια ένιωθα μεγάλη λαχτάρα να επιστρέψω στη Βραζιλία για να δω με τα ίδια μου τα μάτια την ιδιοκτησία μου, όμως έπρεπε πρώτα να τακτοποιήσω ένα σωρό άλλες εκκρεμότητες.

Δε διέθετα, όπως τότε στο νησί, κάποια σπηλιά για να τη χρησιμοποιήσω ως κρυφώνα των χρημάτων μου. Όσο περισσότερο το συλλογιζόμουν, τόσο πιο δύσκολο το έβρισκα να αποφασίσω σε ποιον θα εμπιστευόμουν τις οικονομικές υποθέσεις μου.

Μετά από ώριμη σκέψη, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι ο μόνος στον οποίο θα μπορούσα να στηριχτώ ήταν ο Πορτογάλος καπετάνιος. Αρχικά είχα σκεφτεί να εμπιστευτώ ξανά τα χρήματά μου στη χήρα του Άγγλου καπετάνιου, για την εντιμότητα της οποίας διόλου δεν αμφέβαλλα. Ήταν όμως πολύ ηλικιωμένη και με σοβαρά κλονισμένη την υγεία της, οπότε μια τέτοια ευθύνη θα αποτελούσε ένα αφόρητα βαρύ φορτίο για εκείνη.

Πέρασαν μερικοί μήνες χωρίς να έχω πάρει την οριστική μου απόφαση. Στο μεταξύ ήρθε σε επαφή μ' ένα Λονδρέζο έμπορο και έστειλα στη χήρα εκατό λίρες ως ανταμοιβή για την καλή διαχείριση των χρημάτων μου.

Έδωσα και από εκατό λίρες στην καθεμιά από τις αδερφές μου. Καμιά τους δεν είχε ανάγκη, αλλά η μεγαλύτερη ήταν χήρα και η μικρότερη είχε παντρευτεί κάποιον που δεν νοιαζόταν και πολύ για την οικογένειά του.

Εξακολουθούσα να μην έχω βρει ακόμα τη λύση για το σπουδαιότερό μου πρόβλημα. Να μην έχω διαλέξει, δηλαδή, το πρόσωπο στο οποίο θα ανέθετα τη φύλαξη του τόσο αξιόλογου χρηματικού ποσού που διέθετα, πριν από το ταξίδι μου στη Βραζιλία.

Συχνά σκεφτόμουν πως δε θα ήταν άσχημη ιδέα να εγκατασταθώ μόνιμα εκεί. Ο τόπος μού άρεσε και, επιπλέον, στη Βραζιλία θα ένιωθα λιγότερο ξένος απ' ό,τι στην πατρίδα μου από τότε που επέστρεψα. Τελικά αποφάσισα ότι το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να γυρίσω πρώτα στην Αγγλία. Φυσικά, πριν φύγω, έπρεπε να στείλω κάποια γράμματα στη Βραζιλία.

Έγραψα στον ηγούμενο της μονής του Αγίου Αυγουστίνου και τον ευχαρίστησα για το λεπτομερέστατο απολογισμό της διαχείρισης της περιουσίας μου, προσθέτοντας πως μπορούσε να θεωρήσει ως δώρο εκ μέρους μου τα οχτακόσια εβδομήντα δύο χρυσά νομίσματα που είχε ακόμα στην κατοχή του. Του ζήτησα να χρησιμοποιήσει τα πεντακόσια από αυτά για το μοναστήρι και να διαθέσει τα υπόλοιπα για την ανακούφιση των φτωχών.

Έγραψα επίσης ένα γράμμα στους διαχειριστές μου, ευχαριστώντας τους από τα βάθη της καρδιάς μου για όλα όσα είχαν κάνει για μένα. Τους ενημέρωσα για τις αποφάσεις που είχα πάρει σχετικά με τη διανομή των κερδών της φυτείας μου και τους διαβεβαίωσα ότι σε λίγο καιρό θα πήγαινα στη Βραζιλία για να επισκεφτώ τα κτήματά μου.

Θεώρησα ότι δεν υπήρχε λόγος να προσφέρω δώρα στους διαχειριστές μου, γιατί αναμφίβολα θα βρίσκονταν κι εκείνοι στην ίδια οικονομική κατάσταση μ' εμένα, ίσως και σε πολύ καλύτερη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 25

Ένα ταξίδι γεμάτο κινδύνους

Η πώληση των εμπορευμάτων που μου είχαν έρθει από τη Βραζιλία μου είχε αποφέρει μεγάλα κέρδη. Αφού μετέτρεψα τα χρήματα σε χρεόγραφα, ετοιμάστηκα να φύγω για την Αγγλία. Δεν είχα αποφασίσει ακόμα αν θα ταξίδευα από τη στεριά ή από τη θάλασσα.

Η προοπτική να ταξιδέψω από τη θάλασσα δε με ενθουσίαζε καθόλου. Είχαν δει τόσα πολλά τα μάτια μου στη διάρκεια των θαλασσινών ταξιδιών μου, που δεν αισθανόμουν ασφαλής. Επιπλέον, δεν έπαυα να έχω παράξενα προαισθήματα κάθε φορά που περνούσε από το μυαλό μου η σκέψη να διασχίσω ξανά το πέλαγος. Ευτυχώς που πήρα στα σοβαρά αυτά τα προαισθήματα, γιατί δυο από τα σκάφη με τα οποία επρόκειτο να ταξιδέψω είχαν τραγικό τέλος. Το ένα το κούρσεψαν Αλγερινοί πειρατές και το άλλο ναυάγησε. Ακούγοντας αυτά τα νέα, δεώρησα ότι ήμουν πολύ τυχερός που είχα αλλάξει γνώμη την τελευταία στιγμή και είχα αναβάλει την αναχώρησή μου.

Ο Πορτογάλος φίλος μου πρόσεξε την αναστάτωσή μου και με συμβούλεψε να ταξιδέψω από τη στεριά. Μου εξήγησε ότι είχα δυο επιλογές γι' αυτό το ταξίδι, που και στις δυο θα χρησιμοποιούσα ελάχιστα τις θαλάσσιες συγκοινωνίες.

Μπορούσα να φτάσω στην Γκαρόνη οδικώς και να πάρω το πλοίο για τη Λα Ροσέλ. Μετά θα συνέχιζα με όλη μου

την άνεση για το Παρίσι και από εκεί για το Καλέ. Από το Καλέ θα έπρεπε φυσικά να ξαναπάρω το πλοίο για να διασχίσω τη Μάγχη και να βρεθώ απέναντι στην Αγγλία.

Μπορούσα επίσης να πάω πρώτα στη Μαδρίτη. Από εκεί θα έφτανα στο Καλέ διασχίζοντας την Ισπανία και τη Γαλλία, οπότε δε θα χρειαζόμουν πλοίο παρά μόνο για το σύντομο πέρασμα από το Καλέ μέχρι την αγγλική πόλη του Ντόβερ.

Προτίμησα αυτή τη δεύτερη επιλογή, τόσο πολύ είχα φοβηθεί τα ταξίδια στη θάλασσα. Ο καπετάνιος με σύστησε σ' ένα νεαρό Άγγλο, γιο ενός γνωστού του εμπόρου, που σκόπευε να κάνει το ίδιο ταξίδι μ' εμένα. Επίσης γνωρίσαμε δυο Άγγλους εμπόρους, καθώς και δυο νεαρούς Πορτογάλους, οι οποίοι θα ακολουθούσαν την ίδια ακριβώς διαδρομή, αλλά δε θα συνέχιζαν πέρα από το Παρίσι.

Έτσι γίναμε έξι, χωρίς να λογαριάσουμε και τους πέντε υπηρέτες μας, από τους οποίους οι δυο ήταν στη δική μου υπηρεσία. Ο Παρασκευάς δεν ήταν φυσικά μαθημένος στον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής και δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στις καινούριες υποχρεώσεις του, γι' αυτό είχα αναγκαστεί να προσλάβω και δεύτερο υπηρέτη. Ήταν ένας Άγγλος ναύτης που είχε ξεμπαρκάρει στη Λισαβόνα και ήθελε να επιστρέψει στην Αγγλία.

Κάναμε όλοι μαζί τις ετομασίες του ταξιδιού, πράγμα που μας βοήθησε να γνωριστούμε κάπως καλύτερα. Είχαμε καλά άλογα και όπλα και προσπαθήσαμε να προβλέψουμε το καθετί, ώστε να απολαύσουμε όσο γινόταν περισσότερο το ταξίδι. Οι σύντροφοί μου μου ζήτησαν ν' αναλάβω την αρχηγία της ομάδας μας, μάλλον επειδή ήμουν ο μεγαλύτερος και είχα δυο υπηρέτες, λεπτομέρειες που ενέπνεαν έναν κάποιο σεβασμό.

Το ταξίδι άρχισε όπως ακριβώς το είχαμε φανταστεί. Προχωρούσαμε με τα άλογά μας, χωρίς να βιαζόμαστε, απολαμβάνοντας στη διαδρομή όλες τις χαρές που μας προσφέρονταν.

Ωστόσο δεν έλειψαν και οι περιπέτειες, με αποτέλεσμα το οδικό μας ταξίδι να αποδειχτεί τόσο πλούσιο σε εκπλήξεις και τόσο κοπιαστικό όσο κι ένα θαλασσινό.

Φτάνοντας στη Μαδρίτη, σκεφτήκαμε να διαθέσουμε κάποιο χρόνο για να δούμε την πόλη. Όμως βρισκόμαστε στο τέλος του καλοκαιριού και οι οδηγοί που είχαμε μαζί μας επέμεναν να συνεχίσουμε το δρόμο μας χωρίς καθυστέρηση. Είχαμε να διασχίσουμε βουνά, ήταν απαραίτητο, λοιπόν, να λάβουμε υπόψη μας τα χιόνια, γι' αυτό και φύγαμε από τη Μαδρίτη μετά από μερικές μέρες.

Μόλις φτάσαμε στα σύνορα της Ναβάρας, μάθαμε ότι έπεφτε ήδη πυκνό χιόνι στις γαλλικές πλαγιές της οροσειράς των Πυρηναίων που θα έπρεπε να διασχίσουμε. Η κατάσταση ήταν τόσο ανησυχητική, ώστε αρκετοί ταξιδιώτες είχαν αναγκαστεί να επιστρέψουν στην Παμπλόνα και να περιμένουν να βελτιωθεί ο καιρός.

Στην Παμπλόνα μας τις επιβεβαίωσαν αυτές τις πληροφορίες. Καθώς είχα περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου σε κλίματα που τα ρούχα ήταν σχεδόν άχρηστα, έβρισκα το κρύο πολύ δυσάρεστο.

Το χιόνι άρχισε τελικά να πέφτει και μέσα στην πόλη τόσο πυκνό, που ήταν αδύνατο να περπατήσει κανείς στο δρόμο. Κυκλοφορούσαμε με μεγάλη δυσκολία, κινδυνεύοντας κάθε στιγμή να γλιστρήσουμε και να πέσουμε. Όταν ο Παρασκευάς είδε για πρώτη φορά χιόνι, η έκπληξή του ήταν απερίγραπτη. Και υπέφερε φοβερά ο καθημένος, αφού ήταν εντελώς ασυνήθιστος σε ψυχρά κλίματα.

Καθίσαμε είκοσι περίπου μέρες στην Παμπλόνα. Όλα έδειχναν πως δεν έπρεπε να περιμένουμε σύντομα κάποια βελτίωση του καιρού. Ο χειμώνας είχε φτάσει πολύ νωρίτερα απ' ό,τι συνήθως και ήταν ιδιαίτερα βαρύν. Πρότεινα να πάμε μέχρι τη Φουενταράμπια και να πάρουμε από εκεί το πλοίο για το Μπορντό.

Ενώ συζητούσαμε αυτή τη λύση, γνωρίσαμε τέσσερις Γάλλους ταξιδιώτες που είχαν φτάσει μόλις στην πόλη. Κι εκείνοι επίσης μας είπαν ότι είχαν βρει πάρα πολύ χιόνι στις πλαγιές των γαλλικών Πυρηνάιων, όμως ο Γάλλος οδηγός τους είχε καταφέρει τελικά να τους περάσει από το βουνό. Είχαν πάρει μονοπάτια όπου το χιόνι ήταν τόσο παγωμένο, ώστε άντεχε να κρατήσει τα άλογα και τις αποσκευές τους.

Ήρθαμε σε επαφή μ' εκείνο τον οδηγό, ο οποίος μας βεβαίωσε ότι θα μπορούσε να μας περάσει χωρίς τον παραμικρό κίνδυνο από τον ίδιο δρόμο. Επέμεινε πάντως να έχουμε μαζί μας όπλα, γιατί ήταν πολύ πιθανό να συναντούσαμε λύκους. Τα μεγάλα κρύα του χειμώνα θα τους είχαν σίγουρα στερήσει την τροφή τους, κάνοντάς τους επικίνδυνους για τους ανθρώπους.

Απαντήσαμε ότι προτιμούσαμε να αντιμετωπίσουμε αυτά τα άγρια ζώα παρά καμιά συμμορία ληστών. Σχετικά μ' αυτό το τελευταίο, ο οδηγός μας μας καθησύχασε και μας δήλωσε ότι δεν υπήρχε κανένας φόβος εφόσον θα ακολουθούσαμε τη δική του διαδρομή.

Αφήσαμε πίσω μας την Παμπλόνα στις 15 Νοεμβρίου. Δώδεκα ακόμα ταξιδιώτες είχαν προστεθεί στην ομάδα μας, από τους οποίους άλλοι ήταν Γάλλοι και άλλοι Ισπανοί. Είχαν όλοι τους υποχρεωθεί να διακόψουν το ταξίδι τους, οπότε πολύ τους ευχαριστούσε που θα έρχονταν μαζί μας.

Μετά από τριάντα χιλιόμετρα, πήραμε τον ίδιο δρόμο που είχαμε ακολουθήσει ερχόμενοι από τη Μαδρίτη. Κατόπιν διασχίσαμε δυο ποτάμια και καταλήξαμε σε μια πεδιάδα, όπου η θερμοκρασία ήταν σχετικά ανεβασμένη και δεν υπήρχε ίχνος χιονιού.

Στρίψαμε αριστερά, κατά τα βουνά. Παρ' όλο που οι κορυφές τους φάνταζαν απειλητικές και αδιάβατες, δε φαινόταν πουθενά χιόνι. Ακολουθώντας φιδωτά μονοπάτια που ανηφόριζαν στις πλαγιές, φτάσαμε σχεδόν χωρίς προβλήματα στην

κορυφή της πρώτης οροσειράς. Από εκεί κι ύστερα ήταν που ξεκίνησαν τα δύσκολα.

Στη διάρκεια της νύχτας άρχισε να χιονίζει, πράγμα που συνεχίστηκε και όλη την επόμενη μέρα. Οι συνθήκες ήταν τόσο αντιξώες, που προχωρούσαμε με μεγάλη δυσκολία. Μόλις σταμάτησε το χιόνι, μπορέσαμε και κινηθήκαμε κάπως ταχύτερα. Ο οδηγός μάς διαβεβαίωσε πως είχαμε περάσει το πιο δύσβατο κομμάτι. Δε θ' αργούσαμε να ξαναβγούμε σε πεδιάδα. Θα πρέπει να ήταν γύρω στις δύο το απόγευμα και βαδίζαμε αργά πάνω στα ίχνη του οδηγού που προπορευόταν. Ξαφνικά τον ακούσαμε να φωνάζει με αγωνία. Ένας λύκος του είχε επιτεθεί, ενώ ένας άλλος είχε χιμύξει στο άλογό του. Η επίθεση ήταν τόσο απρόοπτη, που δεν πρόλαβε καν να τραβήξει το πιστόλι του και περιορίστηκε απλώς να καλεί σε βοήθεια.

Ο Παρασκευάς έτρεξε αμέσως κοντά του και, βλέποντας πως διέτρεχε θανάσιμο κίνδυνο, έριξε μια πιστολιά και σκότωσε το ένα από τα αγρίμια. Ο άλλος λύκος έφυγε τρέχοντας.

Είχαμε ταραχτεί όλοι. Αλλά έμελλε να ταραχτούμε πολύ περισσότερο όταν, μετά την πιστολιά του Παρασκευά, ακούσαμε τα φοβερά ουρλιαχτά που αντήχησαν στα γύρω βουνά.

Πλησιάσαμε τον πληγωμένο οδηγό τη στιγμή που ο Παρασκευάς τον βοηθούσε να κατέβει από το άλογο. Ετοιμαζόμαστε να του προσφέρουμε τις πρώτες βοήθειες, όταν ξαφνικά ακούστηκε πίσω μας θόρυβος κλαδιών που έσπαγαν. Στραφήκαμε και είδαμε να ξεπετάγεται από κάτι θάμνους μια τεράστια αρκούδα.

Ο Παρασκευάς τη χαιρέτησε μ' ένα πλατύ χαμόγελο και μετά μου είπε γεμάτος χαρά:

«Αφέντη, εγώ κάνει εσένα γελάσει και φύγει φόβο σου. Εγώ παίζει μαζί με χοντρό ζώο. Εσύ κοιτάζει!»

«Παρασκευά, τρελάθηκες;» του φώναξα αναστατωμένος. «Αυτό το ζώο θα σε κατασπαράξει. Πρόσεξε!»

«Όχι εμένα τρώει. Όχι εμένα τρώει», επανέλαβε εκείνος. «Εγώ κάνει εσένα και όλους αυτούς κυρίους γελάει. Κοιτάζει καλά!»

Κάθισε ήρεμα καταγής, έβγαλε τις μπότες του και φόρεσε ένα ζευγάρι παντόφλες που κουβαλούσε πάντα μαζί του. Έδωσε κατόπιν τα γκέμια του αλόγου του στον άλλο μου υπηρέτη, άρπαξε ένα τουφέκι και προχώρησε προς το τεράστιο ζώο.

Η αρκούδα πλησίαζε αργά, χωρίς να φοβάται καθόλου. Ο Παρασκευάς πήγε πολύ κοντά της και άρχισε να της μιλά, θαρρείς και μπορούσε να τον καταλάβει. Κατάλαβε ωστόσο ότι την προκαλούσε, γι' αυτό αγρίεψε και βάλθηκε να τον κυνηγά. Ο Παρασκευάς όμως έτρεχε πιο γρήγορα κι έτσι εκείνη κατευδύνθηκε προς το μέρος μας.

Ήμαστε όλοι έτοιμοι να πυροβολήσουμε. Ανήσυχος, αλλά και αγανακτισμένος, αναρωτήθηκα γιατί ο Παρασκευάς έκανε τέτοιου είδους αστεία και έστρεφε την αρκούδα εναντίον μας.

«Έτσι εννοούσες ότι θα μας κάνεις να γελάσουμε; Πήγαινε πιο πέρα για να μπορέσουμε να τη σκοτώσουμε», του φώναξα.

«Όχι ρίχνει, αφεντικό, όχι ρίχνει!» διαμαρτυρήθηκε ο Παρασκευάς. «Κοιτάζει τώρα τι κάνει εγώ!»

Έστριψε απότομα κι έτρεξε προς ένα ψηλό δέντρο. Σκαρφάλωσε κι άρχισε να πηδά σβέλτα από κλαδί σε κλαδί. Η αρκούδα τον ακολούθησε και σκαρφάλωσε κι εκείνη.

Καθώς το ζώο βρισκόταν πλέον πάνω στο δέντρο, ησυχάσαμε κάπως και μάλιστα τολμήσαμε να πλησιάσουμε. Ήμουν περίεργος να δω τι θα έκανε ο Παρασκευάς.

Σιγά σιγά, εκείνος κατάφερε να τραβήξει την αρκούδα πάνω στο κλαδί όπου βρισκόταν. Έπειτα γλίστρησε ως την άκρη του και την άφησε να τον πλησιάσει όσο γινόταν περισσότερο. Τότε άρχισε να κουνιέται και να φωνάζει:

«Κοιτάζει! Τώρα κάνει χορεύει η αρκούδα!»

Πράγματι, η αρκούδα φαινόταν σαν να ακολουθούσε άδελλά της τις ταλαντεύσεις του κλαδιού. Ήταν αληθινά πολύ αστείο να παρακολουθεί κανείς το τεράστιο ζώο να πασχίζει να κρατήσει την ισοροπία του και ταυτόχρονα να κοιτάζει προς το έδαφος, σαν να ήθελε να βρει μια λύση.

Είχε αρχίσει να μας διασκεδάζει η παράσταση του Παρασκευά, ο οποίος ύστερα από λίγο βάλθηκε πάλι να μιλά στην αρκούδα:

«Εσύ κιόλας κουρασμένη από χορό; Έρχεται, εσύ έρχεται πιο κοντά. Εγώ περιμένει εσένα».

Και το ζώο τον πλησίασε, σαν να είχε καταλάβει τι του είχε πει. Ο Παρασκευάς ξανάρχισε τον ξέφρενο χορό του πάνω στο κλαδί, αλλά αυτή τη φορά η αρκούδα δίστασε και, αφού αρπάχτηκε γερά με τα νύχια της από το κλαδί, έμεινε ακίνητη. Πιστεύοντας ότι είχε φτάσει πια η στιγμή να τη σκοτώσουμε, φώναξα στον Παρασκευά να μείνει εκεί που βρισκόταν.

«Όχι, όχι εσύ!» διαμαρτυρήθηκε πάλι εκείνος. «Εγώ κάνεις!»

Μ' ένα ανάλαφρο πήδημα βρέθηκε στο έδαφος και άρπαξε το τουφέκι του που το είχε αφήσει κάτω από το δέντρο.

Όταν η αρκούδα είδε ότι ο εχθρός της βρισκόταν ξανά στο έδαφος, άρχισε, πισωπατώντας, να κατεβαίνει κι εκείνη από το δέντρο, αργά και προσεκτικά. Τη στιγμή που ήταν έτοιμη να ακουμπήσει τα πίσω πόδια της στο χώμα, ο Παρασκευάς την πλησίασε με όλη του την άνεση, έβαλε την κάννη του τουφεκιού στο αυτί της και την πυροβόλησε. Έπειτα στράφηκε προς το μέρος μας με ύφος θριαμβευτικό και είπε:

«Στην πατρίδα μου έτσι κάνει για σκοτώνει μεγάλο ζώο».

«Μα, πώς είναι δυνατό;» τον ρώτησα με απορία. «Αφού δεν έχετε τουφέκια».

«Εμείς έχει βέλος πολύ μεγάλο, πολύ μακρύ», απάντησε όλο καμάρι.

Το θέαμα που μας παρουσίασε ο Παρασκευάς μας βοήθησε να ανακτήσουμε σ' ένα βαθμό το κουράγιο μας. Βέβαια

η κατάσταση παρέμενε ανησυχητική, αφού ο οδηγός ήταν βαριά πληγωμένος και από μακριά εξακολουθούσαν να ακούγονται τα ουρλιαχτά των λύκων.

Ο Παρασκευάς ήθελε να γδάρει την αρκούδα, αλλά, κρίνοντας ότι ο οδηγός είχε ανάγκη άμεσης περίθαλψης, προτιμήσαμε να συνεχίσουμε το ταξίδι μας χωρίς άλλη καθυστέρηση. Άλλωστε η παρουσία των λύκων στην περιοχή δε μας άφηνε περιθώρια εφησυχασμού. Βιαστήκαμε, λοιπόν, να φύγουμε, γιατί είχαμε ακόμα πολύ δρόμο μπροστά μας.

Το στρώμα του χιονιού ήταν παχύ, αλλά δε δυσκολευόμαστε ιδιαίτερα να προχωρήσουμε, γιατί το μονοπάτι γλιστρούσε λιγότερο από πριν. Είχαμε όμως πάντα την έγνοια των λύκων, αφού μας είχαν πει πως ο βαρύς χειμώνας τους ανάγκαζε να αφήνουν τα θουνά και να κατεβαίνουν στις πεδιάδες. Και ρίχνονταν σε ανθρώπους και ζώα, μερικές φορές ακόμα και μέσα στα χωριά.

Ο οδηγός μάς διαβεβαίωσε ότι δε μας έμενε πια να διασχίσουμε παρά μόνο ένα επικίνδυνο σημείο. Επρόκειτο για ένα πλάτωμα περιτριγυρισμένο από δέντρα. Από εκεί περνούσε ο δρόμος που έπρεπε να πάρουμε για να φτάσουμε στο χωριό όπου θα περνούσαμε τη νύχτα.

Στο πρώτο δασάκι που μπήκαμε δεν υπήρχε τίποτα το απειλητικό, αλλά, πλησιάζοντας στο πλάτωμα, διακρίναμε πέντε μεγάλους λύκους, καδισμένους ακριβώς πλάι στο μονοπάτι μας. Τα αγρίμια δε μας έδωσαν καμιά σημασία. Έμοιαζαν σαν να είχαν στραμμένη την προσοχή τους κάπου αλλού. Ωστόσο ο οδηγός επέμεινε να έχουμε έτοιμα τα όπλα μας και να βρισκόμαστε σε επιφυλακή.

Μόλις φτάσαμε στο πλάτωμα, αντικρίσαμε ένα θέαμα που μας γέμισε φρίκη. Και καταλάβαμε για ποιο λόγο τα πέντε αγρίμια μας είχαν αγνοήσει. Καμιά δωδεκαριά μανιασμένοι λύκοι είχαν ριχτεί σ' ένα άλογο και το ξέσχίζαν με λύσσα. Μάλλον είχαν επιτεθεί όλοι μαζί στο δύστυχο ζώο.

Ο Παρασκευάς σήκωσε το τουφέκι του για να πυροβολήσει, αλλά τον εμπόδισα. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε πια τίποτα για το άλογο. Όσο για τα αγρίμια, αν δεν τα ενοχλούσαμε, δεν επρόκειτο να ασχοληθούν μαζί μας.

Είχαμε διασχίσει σχεδόν το μισό πλάτωμα, όταν είδαμε να μας πλησιάζει ουρλιάζοντας μια αγέλη λύκων. Και, πριν προλάβουμε να σκεφτούμε με τι τρόπο θα την αντιμετωπίζαμε, είχε ορμήσει κιόλας πάνω μας. Καθώς ήμουν εγώ ο αρχηγός της ομάδας, πρόσταξα τους συντρόφους μου να μη διασκορπιστούν και κατόπιν τους χώρισα γρήγορα σε πέντε ομάδες. Όπως τους εξήγησα, θα χρησιμοποιούσαν τα όπλα εναλλάξ κι έτσι θα υπήρχαν πάντα κάποιιοι που θα πυροβολούσαν όσο οι υπόλοιποι θα τα ξαναγέμιζαν.

Η μέθοδος αποδείχτηκε αποτελεσματική. Με την πρώτη ομοβροντία, που σκότωσε πέντε ή έξι λύκους, οι υπόλοιποι υποχώρησαν, αλλά δεν απομακρύνθηκαν και πολύ. Καθώς γνώριζα ότι οι λύκοι τρόμαζαν ακούγοντας ανθρώπινες φωνές, είπα στους συντρόφους μου ότι έπρεπε ν' αρχίσουμε να φωνάζουμε όλοι μαζί. Το κάναμε και με απέραντη ανακούφιση είδαμε τα αγρίμια να τρέπονται σε φυγή. Αφού ρίξαμε μερικές ακόμα τουφεκιάς προς το μέρος τους, μπορέσαμε να συνεχίσουμε την πορεία μας.

Μια ώρα αργότερα φτάσαμε στο χωριό όπου θα διανυκτερεύαμε, χωρίς να συναντήσουμε άλλους λύκους.

Εκεί μας είπαν πως το προηγούμενο βράδυ οι λύκοι είχαν τολμήσει να εμφανιστούν ακόμα και στους δρόμους του χωριού, αναγκάζοντας τους κατοίκους να φυλάξουν σκοπιές για να προστατέψουν τόσο τους εαυτούς τους όσο και τα ζώα τους.

Όταν τους αφηγηθήκαμε το πώς είχαμε καταφέρει να περάσουμε ανάμεσα από όλα εκείνα τα μανιασμένα θηρία, οι χωρικοί μας δήλωσαν έκπληκτοι ότι είχαμε γλιτώσει πραγματικά από θάυμα.

Το λάθος μας ήταν ότι κατεβήκαμε από τα άλογα. Αν είχαμε μείνει καβάλα και πυροβολούσαμε καλπάζοντας, θα ξεφεύγαμε πολύ πιο εύκολα. Στη χειρότερη περίπτωση, θα αφήναμε τα άλογά μας στους λύκους και, ενώ εκείνοι θα τα κατασπάραζαν, εμείς θα μπορούσαμε να σωθούμε βάζοντάς το στα πόδια.

Όσο για τον οδηγό, μας είπαν ότι ήταν τρελός, ότι η απληστία του τον είχε σπρώξει να μας πάει από ένα δρόμο που κανείς δεν τον περνούσε στη διάρκεια του χειμώνα.

Όμως εμείς –κι αυτό ήταν που είχε σημασία– είχαμε φτάσει στον προορισμό μας και ήμασταν πια ασφαλείς. Και όχι μόνο εμείς, αλλά και τα άλογά μας και όλα μας τα υπάρχοντα.

Καθίσαμε μερικές μέρες στο χωριό για να ξεκουραστούμε και κατόπιν πήραμε το δρόμο για την Τουλούζη. Από εκεί κατευθυνθήκαμε προς το Παρίσι και τελικά φτάσαμε στο Καλέ.

Από το Καλέ πήρα το πλοίο και πέρασα απέναντι, στο Ντόβερ, σώος και αβλαβής, στις 14 Ιανουαρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 26

Και πάλι από την αρχή

Στην Αγγλία ασχολήθηκα αμέσως με τις υποθέσεις μου και την τακτοποίηση κάποιων εκκρεμοτήτων, ενώ εξαργύρωσα και τα χρεόγραφα που είχα φέρει από την Πορτογαλία.

Βρήκα μεγάλη υποστήριξη από τη χήρα του Άγγλου καπετάνιου, οπότε, απόλυτα ήσυχος, της εμπιστεύτηκα τη διαχείριση των οικονομικών μου.

Είχα ακόμα να κανονίσω το θέμα της φυτείας μου στη Βραζιλία. Όλο και πιο πολύ σκεφτόμουν ότι έπρεπε πια να την πουλήσω. Εφόσον είχα επιστρέψει στην πατρίδα μου, δε μ' ενθουσίαζε η ιδέα να ξαναφύγω και να πάω να ζήσω στη Νότια Αμερική.

Πριν πάρω την τελική απόφαση, έγραφα ένα γράμμα στον Πορτογάλο φίλο μου, με το οποίο ζητούσα τη γνώμη του για το θέμα.

Έλαβα πολύ σύντομα την απάντησή του. Συμφωνούσε απόλυτα μαζί μου και ευχόταν να έβαζα πια ένα τέλος στα περιπετειώδη ταξίδια μου. Κατά τη γνώμη του, θα ήταν προτιμότερο να απευθυνθώ στους διαχειριστές μου. Ζούσαν εκεί και ήξεραν καλύτερα από τον καθένα τα πράγματα. Και, καθώς ήταν άνθρωποι τίμιοι, θα ενεργούσαν οπωσδήποτε προς το συμφέρον μου.

Ακολούθησα τις συμβουλές του καπετάνιου. Η πώληση της φυτείας μου απέφερε κάτι παραπάνω από τριάντα δύο

χιλιάδες οχτακόσια χρυσά φιορίνια. Μου έστειλαν το ποσό σε μορφή χρεογράφων και κατέβαλα αμέσως τα εκατό χρυσά νομίσματα στο φίλο μου, όπως είχα αποφασίσει.

Μετά από τόσες περιπέτειες, μπορούσα επιτέλους να ζήσω μια γαλήνια ζωή. Και κάθισα ήσυχα μέχρι την ημέρα που μ' έπιασε η νοσταλγία να ξαναδώ το νησί μου. Άρχισα τότε να σκέφτομαι το ενδεχόμενο να κάνω και πάλι το ίδιο ταξίδι που είχα κάνει κάποτε, για να επισκεφτώ τα μέρη στα οποία είχα ζήσει.

Επί επτά ολόκληρα χρόνια η χήρα του Άγγλου καπετάνιου, που πάντα μου έδινε τόσο καλές συμβουλές, κατάφερε να με πείθει να μη βάλω το σχέδιό μου σε εφαρμογή. Εκείνη την περίοδο ήμουν απασχολημένος με τη μόρφωση και το μέλλον των δυο ανιψιών μου, των παιδιών του αδερφού μου. Παραχώρησα ένα μέρος της περιουσίας μου στον έναν από αυτούς και τον έκανα πραγματικό κύριο. Όσο για τον άλλο, το μόνο που ονειρευόταν, όμοια μ' εμένα, ήταν περιπέτειες και ταξίδια. Λαχταρούσε όσο τίποτα να μπαρκάει. Και ήταν εκείνος που με παρέσυρε τελικά σε νέες περιπέτειες, αρκετά χρόνια αργότερα.

Στο μεταξύ παντρεύτηκα κι απέκτησα δυο γιους και μια κόρη. Περνούσα μια ζωή όμορφη και ευτυχισμένη, αν και ο πόθος να ξαναδώ το νησί μου δεν έλεγε να σβήσει.

Η γυναίκα μου πέθανε ύστερα από μερικά χρόνια και τον ίδιο περίπου καιρό γύρισε ο ανιψιός μου από ένα ταξίδι στην Ισπανία. Οι διηγήσεις του κατάφεραν να εξανημίσουν και τους τελευταίους μου δισταγμούς. Έτσι, το 1694 μπαρκάρισα σ' ένα πλοίο που πήγαινε στις Αντίλλες. Διάλεξα επίτηδες το συγκεκριμένο ταξίδι, γιατί θα μου έδινε την ευκαιρία να δω και πάλι το νησί μου. Ήμουν πολύ περίεργος να μάθω αν οι φίλοι μου οι Ισπανοί είχαν εγκατασταθεί τελικά στο νησί και αν είχαν κατορθώσει να ζήσουν ήρεμα με τους τρεις Άγγλους ναυτικούς που είχα αφήσει εκεί.

Οι Ισπανοί ναύτες πράγματι κατοικούσαν στο νησί μου και με υποδέχτηκαν πολύ θερμά. Μου εξήγησαν πως δεν ήταν εύκολο στην αρχή να συμβιώσουν αρμονικά με τους στασιαστές του αγγλικού πλοίου. Όμως, καθώς αυτοί ήταν περισσότεροι, υποχρέωσαν στο τέλος τους Εγγλέζους να αλλάξουν συμπεριφορά. Μου είπαν ακόμα πως, ένα χρόνο μετά την άφιξή τους, είχαν πραγματοποιήσει μια εξόρμηση στις γειτονικές ακτές και είχαν αιχμαλωτίσει έντεκα άντρες και πέντε γυναίκες, που ζούσαν επίσης στο νησί.

Κάθισα είκοσι μέρες με τους Ισπανούς. Πριν φύγω, τους άφησα όπλα, ρούχα και διάφορα άλλα είδη που είχα φέρει από την Αγγλία. Δυο τεχνίτες, ο ένας σιδεράς και ο άλλος παραγκός, εκδήλωσαν την επιθυμία να εγκατασταθούν εκεί. Τους έδωσα την άδεια, αλλά διατήρησα όλα τα δικαιώματα ιδιοκτησίας του νησιού.

Σαλπάραμε στη συνέχεια για τη Βραζιλία. Από εκεί στείλαμε ένα καράβι γεμάτο ανθρώπους που επιθυμούσαν να εγκατασταθούν στο νησί μου. Έστειλα επίσης γιδοπρόβατα και αγροτικά εργαλεία.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, το νησί μου δέχτηκε δυο φορές επίθεση από φυλές της Καραϊβικής, όμως οι κάτοικοί του απέκρουσαν τελικά τους εισβολείς. Οι φήμες έλεγαν ότι εκείνες οι μάχες ήταν πραγματικά συγκλονιστικές. Όσο για μένα, μου έμελλε φυσικά να γνωρίσω κι άλλες περιπέτειες. Αλλά... αυτό είναι μια άλλη ιστορία.

ΤΕΛΟΣ